

OBRES DE FRANCESC EIXIMENIS EN BIBLIOTEQUES PRIVADES
DE LA BARCELONA DEL SEGLE XV

«L'adjunta arreplega de notes eiximenianes no pot pas contenir, evidentment, res de definitiu» escrivia fa quasi cent anys el P. Martí de Barcelona referint-se al seu excel·lent treball sobre Francesc Eiximenis.¹ La mateixa afirmació cal fer quan un esguarda l'excel·lent treball de David J. Viera sobre bibliografia de la vida i obra de Francesc Eiximenis, publicat l'any l'any 1980.² Tant és així que el mateix D. J. Viera anunciava una ampliació i actualització fins a 1992.

Des que en l'últim terç del segle XIX Emili Grahit³ inicià una nova època assenyaladament productiva dels estudis eiximenians, aquests no han cessat d'augmentar, tant en referències directes com indirectes, cosa que fa que la tasca de recopilació de bibliografia eiximeniana porti a uns resultats sempre insatisfactoris. Tanmateix, en un treball sobre Francesc Eiximenis, hom no pot oblidar, cosa que vol ser un homenatge, la tasca feta fins el primer terç del segle XX per bibliòfils i estudiosos de les obres eiximenianes com, entre d'altres, Antoni Bulbena i Tusell,⁴ Jaume Massó i Torrents,⁵ Atanasio López del Amo,⁶ i, en especial, fra Martí de Barcelona⁷ i fra Andreu Ivars.⁸ Fins mitjan

---

1. MARTÍ DE BARCELONA, *Fra Francesc Eiximenis, O.M. (1340?-1409?)*. *La seva vida, els seus escrits, la seva personalitat literària*, dins «Estudis Franciscans», XL, (1928), 437.

2. D. J. VIERA, *Bibliografia anotada de la vida i obra de Francesc Eiximenis (1340?-1409?)*, Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana 1980. Obra, segons el seu autor, en curs d'ampliació i actualització fins a 1992. Hom pot veure un recull de bibliografia eiximeniana d'aquests darrers anys en S. GASCON URIS, *Camps d'estudi en Eiximenis*, dins «Miscel·lània Germà Colón», 2, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat 1994, 25-29.

3. E. GRAHIT, *Memorias sobre la vida y obra del escritor geroní Francesch Eiximenis*, dins «La Renaxensa», III, (1873), 185-188, 195-199, 208-212, 234-236, 256-260 i 266-269. (Reed. dins *Studia bibliographica*, Estudis sobre Francesc Eiximenis I, Girona, Col·legi Universitari de Girona, 1991, 1-40).

4. Editor de diverses obres de Francesc Eiximenis: *Tractat de Regiment de Prínceps e de Comunitats*, Barcelona, La Acadèmia, 1904; *Tractat de confessió ordenat per lo Reverend Mestre Eiximeniç com a complement a la art de bé morir*, Barcelona, Stampa Elzeviriana, 1906.

5. J. MASSÓ I TORRENTS, *Les obres de fra Francesch Eiximeniç (1340?-1409?)*. *Essaig d'una bibliografia*, dins «Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans», III, (1909-1910), 588-692. (Reed. dins *Studia bibliographica*, citat, 1991, 41-172).

6. F. A. LÓPEZ DEL AMO, *Datos para la biografía de Fr. Francisco Eiximenis, patriarca de Jerusalén*, dins «Archivo Ibero-Americano», II, (1914), 228-240. (Reed. dins *Studia bibliographica*, citat, 1991, ps. 173-182). ID., *El pensamiento político de Eiximenis en su tratado Regiment de príncipes*, dins «Anuario de Historia del Derecho Español», XVII (1946), 5-139.

7. MARTÍ DE BARCELONA, P., *Fra Francesc Eiximenis, O.M. (1340?-1409?)*. *La seva vida, els seus escrits, la seva personalitat literària*, citat (Reed. dins «Collectanea Sarrianiensis», 1, fase 13 (1929), 397-460, i dins *Studia bibliographica*, citat, 1991, 185-239).

dècada dels seixanta hom ha tenir present la tasca feta, entre d'altres, pels germans Carreras Artau,⁹ Juan Beneyto Pérez,¹⁰ Francisco Elías de Tejada,¹¹ Giuseppe Sansone,¹² Manuel de Montoliu,¹³ Ferran Valls i Taberner,¹⁴ León Amorós,¹⁵ Juan Messeguer Fernández¹⁶ i, en especial, Martí de Riquer.¹⁷ D'ençà de la dècada dels setanta, l'interès per la vida i l'obra de Francesc Eiximenis, tant a Europa com a Amèrica, ha anant creixent fins al punt de que la bibliografia eiximeniana és gairebé inabastable. Tanmateix, cal destacar, sobretot, els treballs de dos investigadors d'universitats nord-americanes: l'esmentat David J. Viera,¹⁸ que inicià la seva feina l'any 1969, i Curt J. Wittlin, que ho féu poc

8. A. IVARS, *El escritor fr. Francisco Eiximénez en Valencia*, dins «Archivo Ibero-Americano», XIV (1920), 76-104; XV (1921), 289-331; XIX (1923), 359-398; XX (1923), 210-248; XXIV (1925), 324-382; XXV (1926), 5-48 i 289-333. (Reed. dins P. ANDREU IVARS, *El escritor Fr. Francisco Eiximénez en Valencia (1383-1408)*, Benissa, Publicaciones del Ayuntamiento de Benissa, 1989).

9. Vegeu, per exemple, T. CARRERAS ARTAU, *Fray Francisco Eiximenis, su significación religiosa, filosófico-moral, política y social*, dins «Anales del Instituto de Estudios Gerundenses», I, (1946), 270-293. ID., *Historia de la filosofía cristiana de los siglos XIII al XV*, Madrid, Ed. Bermejo, 1943, vol. II, 268, 474-80: reedició, Barcelona, IEC.

10. Vegeu, per exemple, J. BENEYTO PÉREZ, *Ideas políticas de la Edad Media*, Madrid, Ediciones Fe, 1941 (amb citacions diverses del *Regiment de prínceps*). ID., *Textos políticos españoles de la Baja Edad Media*, Madrid, Instituto de Estudios Políticos, 1944, 28-45. ID., *Teoría cuatrocenista de la oratoria*, dins «Boletín de la Real Academia Española», XXIV (1945), 419-434.

11. Vegeu, per exemple, F. ELÍAS DE TEJADA, *Las doctrinas políticas en la Cataluña medieval*, Barcelona, Ed. Aymá, 1950, 138-163. i *Historia del pensamiento político catalán*. Tomo III. *La Valencia clásica (1238-1479)*, Sevilla, Ediciones Montejuorra 1965, 89-115: *Francesc Eiximenis, Valenciano y espiritualista*; i 117-163: *La teoría eiximeniana de las libertades políticas*.

12. G. E. SANSONE, *Un nuovo manoscritto di Francesc Eiximenis e la questione del Cercapou*, dins «Filologia Romanza», III, (1956), 11-29.

13. Vegeu, per exemple, M. MONTOLIU, *Eiximenis, Turneda i l'inici de l'humanisme a Catalunya: Bernat Metge*, Barcelona, Ed. Alpha, 1959.

14. Vegeu, per exemple, F. VALLS I TAVERNER, *Les doctrines polítiques de la Catalunya medieval*, dins *Obras selectas*, Madrid-Barcelona, CSIC, vol. II, 210-216. ID., *Los abogados en Cataluña durante la Edad Media*, dins *Obras selectas*, citat, 281-318.

15. Vegeu, per exemple, L. AMORÓS, *El problema de la Summa Theologica del maestro Francisco Eiximenis, O.F.M.*, dins «Archivum Franciscanum Historicum», LII (1959), 178-203.

16. Vegeu, per exemple, J. MESSEGUER FERNÁNDEZ, *Franciscanismo de Isabel la Católica*, dins «Archivo Ibero-Americano», XIX (1959), 153-95. ID., *El traductor del Carro de las dones de Francisco Eiximénez, familiar i biógrafo de Adriano VI*, dins «Hispania», XIX (1959), 230-50.

17. Vegeu, per exemple, M. DE RIQUER, *Historia de la literatura catalana*, Barcelona, Ed. Ariel, 1964 (edicions posteriors: 1980, 1982, 1984, etc.), vol. II, 313-376 (de l'edició de 1984).

18. Aquest any D. J. Viera presentà la tesi doctoral sobre el *Corbacho* i el *Llibre de les dones* y l'any 1972 presentà la tesi doctoral sobre la traducció *Carro de les dones*. Vegeu també D. J. VIERA, *Manuscritos eiximénianos no catalogados por J. Massó Torrents*, «Estudios Franciscanos», LXXX (1979), 157-165 (Reed. dins *Studia bibliographica*, citat, 1991, 289-296). ID., *Incunables i llibres rars del pare Francesc Eiximenis (1340?-1409?) publicats entre 1478 i 1542*, dins «Estudios Franciscanos», LXXX, (1979), 43-65 (Reed. dins *Studia bibliographica*, citat, 1991, 297-317). ID., *Más sobre manuscritos, incunables y ediciones raras de la obra de Francesc Eiximenis*, dins «Archivo Ibero-Americano», XLVII, (1987), ps. 57-62 (Reed. dins *Studia bibliographica*, citat, 1991, 319-325).

després, l'any 1970.¹⁹ Poc abans, a la universitat anglesa de Nottingham, Jill R. Webster havia presentat la seva tesi de llicenciatura sobre Eiximenis.²⁰ D'ençà d'aquesta dècada la relació d'autors que han esguardat i publicat, monogràficament o no, sobre Francesc Eiximenis no cessa de créixer. Tinguem present, si més no, alguns estudiosos que li ha dedicat una atenció especial: Albert G. Hauf,²¹ Manuel J. Peláez,²² Josep Perarnau,²³ Sergi Gascón Uris,²⁴ etc.

19. Vegeu, per exemple, C. WITTLIN, *Los problemas del Cercapou y el Libro de les dones de fray Francesc Eiximenis*, dins «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura». XLVI, 2 (1970), 61-95. ID., *Introducció a Francesc Eiximenis*, dins FRANCESC EIXIMENIS, *Lo libre de les dones*, I, Barcelona, Curial, 1981, IX-XXXVII. ID., *Un centenar de oracions del Psalterium (alias Laudatorium) de Francesc Eiximenis traduccions al catalán por Guillem Fontana en 1416, con una oración original*, dins «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», XLI, (1987-1988), 16-30. ID., «De Lo Libre de les dones a la Scala Dei», dins *Actes del Tercer Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-amèrica*, Toronto, 1982. *Estudis en honor de Josep Roca-Pons*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983, 139-152. ID., *Extrets d'obres d'Eiximenis copiats i amplifcats per Jaquet de Marvilla en un manuscrit de Santes Creus*, dins «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», 42, (1991), 313-339.

20. Vegeu, per exemple, J. R. WEBSTER, *Society as Seen Through the Works of Francesc Eiximenis*, Universitat de Nottingham, 1964. ID., *The works of Francesc Eiximenis as a Historical Source*, dins «Catalan Studies. Estudis sobre el català». Volume in Memory of Josephine de Boer, Barcelona, (1977), 195-201.

21. A. G. HAUF, *La Vita Christi de Fr. Francesc Eiximenis y la tradición de las Vitae Christi medievales*, Tesi doctoral inèdita presentada a la Universitat de Barcelona, 1976. ID., *La Vita Christi de Fr. Francesc Eiximenis*, O.F.M. (1340?-1409) como tratado de Cristología para seglares, dins «Archivum Franciscanum Historicum», 71, 1978, 37-64. ID., *La huella de Ubertino de Casale en el preerasmismo hispánico: El caso de Fra Francesc Eiximenis*, O.F.M., dins *Actes del X Congrés Internacional de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval*, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2005, 93-135.

22. Vegeu, per exemple, M. J. PELAEZ, *Eximenis y la sociedad eclesiástica de su tiempo*, «Estudios Franciscanos», 78 (1977), 455-473. ID., *Saint-Jean-Baptiste, le Précurseur, dans les oeuvres de Francesc Eiximenis, évêque d'Elne*, dins *Jean-Baptiste: Le précurseur au Moyen Age*, Aix-en-Provence, Université Aix-Marseille, 2002, 167-173.

23. Vegeu, per exemple, J. PERARNAU, *Documents i precisions entorn de Francesc Eiximenis: c. 1330-1409*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 1 (1982), 191-215. ID., *Un fragment del Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis traduït a l'aragonés*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 4 (1985), 187-212. ID., *Un fragment del Liber sermonum de Francesc Eiximenis*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», X (1991), 284-292 (fragment de l'únic sermó conegut). ID., *Un nou bifoli del Llibre de les dones de Francesc Eiximenis*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 22 (2003), 269-307.

24. Vegeu, per exemple, S. GASCÓN URIS, *El voltor en el Llibre dels àngels d'Eiximenis: Una època de 1398*, dins *Actes del X Congrés Internacional de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval*, Alacant, 16-20 de setembre de 2003, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2003, 793-808. ID., *Les cartes epistolars de Francesc Eiximenis*, dins *Actas del IX Congreso Internacional de la Asociación Hispànica de Literatura Medieval* (A Coruña, 18-22 de septiembre de 2001), A Coruña, Universidad da Coruña/Toxo Soutos, 2001, 337-352. ID., *La Crónica d'Aragón (València 1524) i les cartes autògrafes d'Eiximenis*, dins *Actes del Dotzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* (Universitat de París IV – Sorbonne, 4-10 de setembre de 2000), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002, 31-45.

Si en un principi els estudiosos s'interessaven, sobretot, per l'obra de Francesc Eiximenis, en els darrers anys, sense oblidar aquest aspecte, que és inesgotable, i, si hom té present la monumentalitat de l'obra eiximeniana, no és gens estrany l'interès incessant pel contingut de l'obra del menoret. Així, hom pot llegir sobre les seves idees i conceptes religiosos, teologia i cristologia, l'espiritualitat,²⁵ sobre aspectes jurídics i polítics, el poder, la teocràcia, la seva visió sobre el pacifisme i la tolerància;²⁶ sobre la seva visió de la societat del seu temps i els seus membres,²⁷ la societat urbana, els mercaders i l'ètica econòmica,²⁸ com

25. A. G. HAUF, *L'espiritualitat catalana medieval i la devotio moderna*, dins *Actes del Cinquè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981, 85-122. ID., *Fr. Francesc Eiximenis, O.F.M.*, De la predestinació de Jesucristo, y el consejo del Arcipreste de Talavera a los que teólogos mucho fundados non son, dins «Archivum Franciscanum Historicum», 76, (1983), 239-295. ID., *Corrientes teológicas valencianas*, S. XIV-XV: Arnau de Vilanova, Ramon Llull y Francesc Eiximenis, dins *Teología en Valencia, raíces y retos: Buscando nuestros orígenes, de cara al futuro*, Actas del X Simposio de Teología Histórica, 3-5 Marzo 1999, València, 2000, 9-47. J. I. SARANYANA, *El debate sobre la adscripción al Joaquiniismo de Francesc Eiximenis*, dins *Filosofía y Teología en el Mediterráneo Occidental (1263-1490)*, Pamplona, EUNSA, 2003, 155-186.

26. Vegeu, per exemple, J. H. PROBST, *Francesch Eximeniç, ses idées politiques et sociales*, dins «Revue Hispanique», 39 (1917), 1-82. F. A. LÓPEZ DEL AMO, *El pensamiento político de Eiximenis en su tratado Regiment de prínceps*, dins «Anuario de Historia del Derecho Español», XVII (1946), 5-139. M. J. PELAEZ, *La ley, la justicia, la libertad política en el pensamiento jurídico de Francesc de Eiximenis, OFM (Agustinianismo político, franciscanismo canónico y "ius comune")*, dins «Estudios Franciscanos», 80 (1979). A. G. HAUF, *Les Allegaciones de fra Francesc Eiximenis, O.F.M., sobre la jurisdicció i el poder temporal de l'Església*, dins *Estudis de literatura catalana en honor de Josep Romeu i Figueras*, II, ed. de Lola Badia i Josep Massot i Muntaner, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986, 5-33. D. J. VIERA, «*Ius ad bellum*» en el Dotzè del Crestià de Francesc Eiximenis, dins *Actes del Cinquè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, ed. de Ph. A. Rasico i C. Witrilin, Barcelona, Nord-American Catalan Society-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988, 135-142. M. B. ESCOLÀ, *Sobre la teoria del poder en el tractat de Francesc Eiximenis Regiment de prínceps*, dins «Finestrelles», 6 (1994), 189-204; i Lluís BRINES I GARCIA, *La filosofia social i política de Francesc Eiximenis*, Sevilla, Novaedició Grupo Nacional de Editores 2004, 654 pp.

27. Vegeu, per exemple, J. R. WEBSTER, *La función de las clases inferiores dentro de la sociedad del siglo XIV según Francesc Eiximenis*, dins «Revista Valenciana de Filología», VII, (1963-66), 87-92. ID., *Algunos de los aspectos de la vida disfrutada por las clases altas del siglo XIV mencionados por Francesc Eiximenis, O.F.M. (1340?-1409?)*, dins «Estudios Franciscanos», LXVIII, (1967), 343-354.

28. Vegeu J. HERNANDO, *El "Tractat d'Usura" de Francesc Eiximenis*, Barcelona, Balmesiana (Biblioteca Balmes), 1985. L. CERVERA VERA, *Francisco de Eiximenis y su sociedad urbana ideal*, San Lorenzo del Escorial, Grupo Editorial Swuan, 1989. M. P. JANER i G. ENSENYAT, *Aproximació a la figura del mercader mallorquí en tres exemples de Francesc Eiximenis*, dins «A Sol Post. Estudis de Llengua i Literatura», 1, (1990), 139-144. P. EVANGELISTI, *Credere nel mercato, credere nella repubblica. La comunità catalano-aragonesa nelle proposte e nell'azione politica de un sponente del francescanesimo mediterraneo: Francesc Eiximenis*, dins «Anuario de Estudios Medievales», 33 (2003), 69-117. ID., *I francescani e la costruzione di uno stato. Linguaggi politici, valori identitari, progetti di governo in area catalano-aragonesa* (Fonti e ricerche, 20), Padova, Editrici Franciscane 2006, 336 pp. T. MARTÍNEZ ROMERO, *El germen d'un volum antològic eiximenià sobre comportament cívic*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 25 (2006), 507-514.

veia els musulmans²⁹ i els jueus;³⁰ com pensava sobre la dona;³¹ hom ha escrit sobre les seves idees referents al fet militar;³² sobre la cultura antiga;³³ sobre la música;³⁴ sobre la màgia;³⁵ sobre pedagogia;³⁶ hom ha tingut present l'anàlisi literària i filològica, el seu estil en quant escriptor;³⁷ i també hom n'ha estudiat les faules³⁸ i quin ús feia de les fonts.³⁹

29. Vegeu, per exemple, M. de EPALZA, *Un logos cristià enfront de l'Islam, Eiximenis escrivint sobre Maboma*, dins *Miscel·lània Joan Fuster. Estudis de llengua i literatura*, I, ed. d'Antoni Ferrando i Albert G. Hauf, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, 59-76. M. T. FERRER MALLOL, *Frontera, convivència i proselitisme entre cristians y moros en los textos de Francesc Eiximenis y de San Vicente Ferrer*, dins *Pensamiento medieval hispano, Homenaje a Horacio Santiago-Otero*, ed. J. M. Soto Rábanos, Madrid, 1998, 1579-1600. J. PUIG MONTADO, *Francesc Eiximenis y la tradición antimusulmana peninsular*, dins *Pensamiento medieval hispano*, citat, 1551-1577.

30. Vegeu, per exemple, D. J. VIERA, *The Treatment of the Jew and the Moor in the Catalan Works of Francesc Eiximenis*, dins «Revista Canadiense de Estudios Hispánicos», 9/2, (1985), 203-213. ID., *Sant Vicent Ferrer, Francesc Eiximenis i el pogrom de 1391*, dins *Actes del Sixè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica (Vancouver, 1990)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992, 243-254. ID., *The Evolution of Francesc Eiximenis's. Attitudes Towards Judaism*, dins *Friars and Jews in the Middle Ages and Renaissance*, ed. Steven J. McMichael & Susan E. Myers, *The Medieval Franciscans*, 2, Leiden- Boston, 2004, 147-160.

31. Vegeu, per exemple, M. J. PELÁEZ, *La mujer en la obra de Francesc Eiximenis*, dins «Colecció Franciscana», 53 (1983), 41-49. R. ALEMANY, *Aspectos religiosos y ético-morales de la religiosidad femenina en el siglo XIV a través de Lo libre de les dones de Francesc Eiximenis*, dins *Las mujeres en el cristianismo medieval*, ed. d'Àngela Muñoz Fernández, Asociación Cultural Al-Mudayna, Madrid, 1989, 71-89 (versió catalana dins «A Sol Post. Estudis de Llengua i Literatura», 1 (1990), 11-25. Vegeu J. I. SARANYANA i F. CARDONA-VIDAL, *Sobre el imaginario femenino bajomedieval: Ramon Llull vs. Francesc Eiximenis*, dins «Nuevo Mundo», 1 (2000), 341-370 (Reeditat dins *Filosofia y Teología en el Mediterráneo Occidental (1263-1490)*, EUNSA, Pamplona, 2003, 111-138).

32. Vegeu, per exemple, M. DE RIQUER, *El arte de la guerra en Eiximenis y el conde de Denia*, dins *Actas del V Congreso de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval (Granada 1993)*, I, ed. de J. Paredes, Granada, Universidad de Granada, 1995, 171-190.

33. Vegeu P. BOHIGAS, *Ideas de Fra Francesc Eiximenis sobre la cultura antiga*, dins *Miscel·lània Creixells*, Barcelona, 1929, 77-82.

34. Vegeu H. ANGLÈS, *Fra Eiximenis (1340-1409) i la música del seu temps*, dins «Estudis Romànics», 10 (1967), 189-208.

35. Vegeu M. J. PELAEZ, *La magie et sa repression dans la pensée politique et sociale de Francesc Eiximenis et de Saint Vincent Ferrier*, dins *Magie et illusion au Moyen Age*, Aix-en-Provence, Université Aix- Marseille, 1999, 441-451.

36. Vegeu D. J. VIERA, *Las ideas pedagógicas del P. Francesc Eiximenis, O.F.M.*, dins «Perspectivas Pedagógicas», 50 (1982), 329-336.

37. Vegeu J.A. YSERN I LAGARDA, *Notes sobre la creativitat literària de Francesc Eiximenis en l'ús d'exemple*, dins «Estudis de Llengua i Literatura Catalanes», 39 (1999), 5-37. A. HAUF I VALLS, *Del Sermó oral al sermó escrit: La Vita Christi de Francesc Eiximenis com a glossa evangèlica*, dins G. COLÓN, T. MARTÍNEZ, M. P. PEREA (eds.), *La Cultura catalana en projecció de futur. Homenatge a Josep Massot i Muntaner*, Castelló de la Plana, Institut Ramon Llull / Universitat Jaume I / Fundació Germà Colón Doménech / Estudi General Lul·lià, 2004, 253-291.

38. Vegeu E. J. NEUGAARD, *A Motif-Index Study of the "Fables" of Francesc Eiximenis*, dins *Catalan Studies/Estudis sobre el català. Volume in memory of Josephine de Boer*, Barcelona, 1977, 189-94.

39. Vegeu C. WITTLIN, *Francesc Eiximenis i les seves fonts*, dins «Llengua i literatura», 11 (2000), 41-108. M. J. PELAEZ, *Notas sobre el Derecho Canónico y las fuentes eclesiásticas en el pensamiento de Francesc Eiximenis*, «Anuario de Estudios Medievales», 29 (1999), 835-842.

Són moltes les notícies sobre els manuscrits existents, els seus destinataris i la seva ubicació, també les impressions fetes i els exemplars conservats. Hi ha, però, un aspecte de la recerca mancada d'atenció: els posseïdors i, per tant, lectors de les obres de Francesc Eiximenis. És a dir, és un fet la popularitat d'Eiximenis en vida i també posteriorment, però són pocs els treballs sobre els posseïdors d'obres eiximenianes i els seus lectors. Aquesta informació cal treure-la, sobretot, de la documentació notarial. Tasca feixuga, lenta i llarga. Tan sols Josep Mª Madurell, que ha estat un pioner en la recerca d'informació sobre tants i tants aspectes de la societat baix-medieval catalana, va fer una recerca sobre la presència de les obres de Francesc en aquesta societat.⁴⁰ Tanmateix, no hom no pot oblidar les notícies esparces sobre les obres de Francesc Eiximenis en treballs diversos de recerca sobre la cultura catalana.⁴¹ Doncs bé, el nostre objectiu ha estat fer un buidat sistemàtic de la documentació notarial del segle XV que es troba als arxius de Barcelona: Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB), Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), Arxiu de la Catedral de Barcelona (ACB). Advertim que ens

40. J. M. MADURELL I MARIMON, *Manuscrits eiximinians*, dins *Martínez Ferrando, Archivero. Miscelánea de estudios dedicados a su memoria*, Madrid, Asociación Nacional de Bibliotecarios, Archiveros y Arqueólogos, 1968, 291-313. En el repertori documental Madurell recull 86 instruments notarials entre els anys 1400 i 1608. Alguns dels documents del nostre Apèndix Documental es troben en l'article de J. M. Madurell, on tan sols són transcrites les parts dels documents amb referències a obres eiximenianes. Són, de més a més, moltes les mancances de transcripció i de datació. Per exemple, el doc. 2, datat el 8-25 de febrer de 1408, hauria d'haver estat datat el dia 16 de març. El doc. 14, datat l'any 1432, és de 1433. El doc. 22, datat el dia 6 de setembre de 1441, és del dia 22 d'agost. El doc. 23, datat l'1 de març de 1448, és de l'any 1447. El doc. 24 està mancat del dia i del més. El doc. 27, datat el 7 d'abril de 1451, hauria d'haver estat datat el dia 31 d'octubre de 1448. El doc. 29, datat l'any 1458, és de l'any 1558. El doc. 30, datat l'any 1458, és de l'any 1468, etc. Les obres de Francesc Eiximenis mancadades en els instruments notarials del títol no consten en aquest repertori. Algunes de les vendes de llibres no són vendes sinó penyores o obligacions de llibres per a garantir el pagament d'una renda o pensió generada per la venda d'un censal mort o un violari.

41. J. RUBIÓ i BALAGUER i J. M. MADURELL, *Documentos para la historia de la imprenta y librería en Barcelona (1474-1553)*, Barcelona, Gremio de Editores, de Libreros y de Maestros Impresores, 1955. J. M. MADURELL I MARIMON, *Testamentos e inventarios episcopales*, dins «Analeccta Sacra Tarraconensia», XXXIV (1961), 103-140. ID., *Manuscrits en català anteriors a la imprenta (1321-1474). Contribució al seu estudi*, Barcelona, Associació Nacional de Bibliotecaris, Arxivers i Arqueòlegs, 1974. Doc. 16, 101, 106, 119, 141. J. HERNANDO I DELGADO, *Crèdit i llibres a Barcelona, segle XV. Els contractes de venda de rendes (censals morts i violaris) garantits amb vendes simulades de llibres. El llibre, instrument econòmic i objecte de cultura*, dins «Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols», XVIII (2000), 7-222. ID., *Del llibre manuscrit al llibre imprès. La confecció del llibre a Barcelona durant el segle XV. Documentació notarial*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 21 (2002), 257-603. Hom pot trobar també documentació esparxa amb referències a obres de Francesc Eiximenis en estudis sobre el llibre a Barcelona els segles XV i XVI. Tanmateix aquestes obres no van més enllà del que J. M. Madurell i J. Rubió havien dit. Aquest és el cas de J. A. IGLESIAS FONSECA, *Llibres i lectors a la Barcelona del segle XV*, Bellaterra, 1996 (tesi doctoral inèdita) i M. PEÑA DÍAZ, *El laberinto de los libros. Historia cultural de la Barcelona del Quinientos*, Madrid, Ed. Piràmide, Madrid, 1997.

hem limitat a les obres de Francesc Eiximenis presents a les biblioteques particulars, és a dir, dels barcelonins del segle XV, deixant de banda les de les institucions, com per exemple, la de la catedral de Barcelona o les dels monestirs i convents. Això, com hom podrà comprovar, ens ha permès copsar la presència de les obres de Francesc Eiximenis, tant quantitativament com qualitativa: quins lectors, quines obres, quina temàtica.⁴²

La tipologia de documents notarials amb notícies sobre els escrits de Francesc Eiximenis és força variada. Els inventaris «post mortem»⁴³ són els instruments més abundosos i els més consultats, a vegades els únics, en la recerca d'informació sobre el llibre. Sovint els béns inventariats eren venuts en pública subhasta, acte que en alguns casos ha arribat a nosaltres separat de l'inventari.⁴⁴ També en els testaments hom troba notícies sobre el llibre⁴⁵ i també en les marmessories.⁴⁶ Els llibres, cosa òbvia, eren objecte de vendes,⁴⁷ de donacions,⁴⁸ eren part d'un dot o garantia d'aquest.⁴⁹ En ser objecte d'exportació, no és rar trobar llibres en quant mercaderia assegurada.⁵⁰ L'últim terç del segle XV el llibre va ser imprès o estampat.⁵¹ També hom va fer ús dels llibres com a penyora que garantís la devolució d'una quantitat prestada («mutuum»)⁵².

Una part significativa dels documents són formalment vendes de llibres. De fet, però, la majoria de les vendes no són altra cosa que penyores o garanties o obligacions adjuntes a instruments de compra-venda de rendes. És a dir, el contracte de compra-venda de rendes o pensions, en fruits o en diners, perpètuus (els censals morts) o vitalícies (els violaris), sobre base real o personal, va ser a la Baixa Edat Mitjana un instrument que tenia sobretot funcions econòmiques. El canvi entre un capital o preu («pretium») actual i el dret a una renda o pensió («merx»), concebuda a perpetuïtat o durant la vida del concessionari o censatari, o d'aquest i del censalista o comprador, o bé la vida d'altres, va representar, ben cert, una de les manifestacions del sistema creditici baixmedieval. En el segle XV es va transformar adaptant-se a qualsevol situació, tant és així que va arribar a ocupar el lloc del crèdit a curt termini, el de la via monetària, en especial del contracte de préstec propiament dit o

---

42. Advertim que alguns dels documents del nostre recull ja publicats, com ja hem dit, els hem trascrit de nou, cosa que ens ha permès revisar les mancances en la transcripció, en la datació o d'obres de Francesc Eiximenis absents o no identificades. Vegeu la nota 40.

43. Són els docs. 4, 5, 9, 10, 11, 15, 16, 18, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 50, 54, 57, 61, 66/bis, 71, 72, 73, 87, 88, 93, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 106, 109, 113, 114, 116, 118.

44. Docs. 59, 80.

45. Docs. 3, 8, 21, 44, 82, 46/bis.

46. Docs. 2, 12, 13, 14, 36, 55, 62, 70.

47. Docs. 17, 65, 67, 85, 90, 94.

48. Docs. 7, 108.

49. Docs. 1, 119.

50. Doc. 95.

51. Docs. 107, 111.

52. Docs. 6, 47, 66, 91, 112.

«mutuum»: en aquest segle XV el contracte de venda de rendes perpètuas o vitalícies serà un instrument de crèdit a curt termini o a molt curt termini, de petites quantitats, també per al consum, garantit, encara que no sempre, mitjançant béns immobles o mobles. Així, durant el segle XV, va ser cosa general que el pagament de una renda o pensió fos garantida mitjançant l'obligació d'un bé immoble o moble. És a dir, en el cas que la garantia fos la generalitat dels béns del venedor de la renda, aquest solia presentar fiadors.

Tanmateix, la garantia del pagament de la renda solia ésser un bé concret: béns immobles (terres, cases), béns mobles (joies, roba, eines, matèries primeres, esclaus, parament de la llar, llibres), productes financers (altres rendes de qualsevol mena). En el cas que l'objecte de garantia fos un bé moble com roba, matèries primeres, eines de treball, parament de la llar, joies i llibres, després de l'instrument de venda de la renda, de l'instrument amb la ferma de l'època del preu, de l'instrument amb la ferma de la carta de gràcia, es redactava un altre instrument de venda, l'objecte de la qual era el bé que garantia la venda de la renda. Aquest objecte, en haver estat valorat, es venia per un preu que podia ser igual al preu de la renda o, molt sovint, una mica superior. En aquest cas la diferència entre el preu de l'objecte que feia de garantia i el preu de la renda podia equivaler a una renda o pensió i, a vegades, a dues rendes o pensions. Ara bé, hem de dir que si aquesta venda és formalment una venda, es tracta més aviat d'una venda «simulada». És a dir, és tracta d'una penyora.⁵³ Com ja hem dit, són molt abundosos els instruments de vendes de rendes seguides d'una venda «simulada» d'objectes mobles, molts dels quals són llibres, del quals alguns van ser obres de Francesc Eiximenis. En aquests casos, hem transcrit tan sols la part del contracte que conté la venda «simulada» del llibre.⁵⁴

En el quadre que seguix apleguem les dades principals contingudes en els documents de l'apèndix documental. En la primera columna consta la data del document. En la segona columna posem el títol de l'obra de Francesc Eiximenis. Els títols consten normalitzats. En el cas d'alguna concreció que creiem útil, la posem entre claudàtors. En la tercera columna posem el posseïdor o els posseïdors de l'obra que consta en els instruments (inventaris, testaments, vendes, cessions, empenyoraments o obligacions, comandes). Primer posem el cognom i tot seguit el nom. Entre claudàtors posem el «segon posseïdor», és a dir, l'hereu, el llegatari, el comprador i/o el receptor del llibre empenyorat, això si no consta la devolució del llibre en el cas de la cancel·lació del deute pel qual ha estat empenyorat. En la quarta columna posem la professió, l'ofici, l'estat del posseïdor o la relació de parentiu entre els posseïdors. En la cinquena columna posem el número del document segons consta en l'apèndix documental i tot seguit, entre claudàtors, el número de l'ítem en què es descriu l'obra de Francesc Eiximenis, això en el cas que en el document transcrit hi hagi més d'una obra o llibre.

53. Vegeu J. HERNANDO, *Crèdit i llibres a Barcelona, segle XV*, citat, 7-10, 50-53.

54. Docs. 48, 51, 52, 53, 58, 59, 60, 63, 64, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80/bis, 81, 83, 84, 86, 89, 92, 99, 104, 105, 110, 115, 117.

<i>Data</i>	Obres de Francesc Eiximenis	Posseïdors	Professions, Oficis, Estat	Doc.
1400/07/08	Llibre dels àngels	Jaume Oliver, [Guillem Ponç] [receptor de dot]	escrivà del rei, cB	1 [5]
1408/03/16	Vita Christi	Joana [Mari Durango] [comprador]	notari, cB [Agnès, esposa de Guillem Ponç] comtessa de Foix de la casa de la Infàntia	2
1410/01/18	Llibre dels àngels	Bianes, Francesc de [Bianes, Vidal de] [llegatari]	bisbe de Barcelona monjo de Santes Creus, germà	3 [1]
1410/02/17	Llibre dels àngels	Bianes, Francesc de [Bianes, Vidal de] [llegatari]	bisbe de Barcelona monjo de Santes Creus, germà	4
1411/12/23	Llibre dels àngels	Coll, Andreu de	rector St. Iscle de les Feixes	5
1417/01/12	Llibre dels àngels	Arant, Alzeas	merceder, CB	6 [1]
1418/11/10	Llibre dels àngels Segon del cristià Terc del cristià Confessió	Vila, Pere [Vila, Antoni] [donatari]	Vila, Pere prevere, batxiller en decrets, vicari Sta. M ^a del Mar de la vila de Pietra, nebot	7 [1] [2] [3]
1420/02/02	Vita Christi	Vila, Pere [Massanet, Pau] [llegatari]	prevere, batxiller en decrets, vicari Sta. M ^a del Mar fill de Berenguer Massanet, mercader, cB	8 [3]
1420/12/03	Doctrina compendiosa	Vicenc, Pere [Vicenc, Jaume] [hereu]	mercader, cB fill, mercader, cB	9
1423/09/11	Regiment dels prínceps de les ciutats e de la cosa pública o Dotzè del cristià, primer volum Dotzè del cristià, segon volum Segon del cristià qui tracta de temptació	Gualbes, Ferrer de [Gualbes, Ferrer Nicolau de] [hereu]	mercader, cB fill	10 [1] [2] [3]
1423/12/07	Llibre dels àngels	Cabanelles, Guillem de [Aldòncia] [hereva]	mercader, cB fills, muller de Francesc Llobet, mercader, cB de la vila de Pietra	11
1424/03/19	Llibre del àngels Segon del cristià Terc del cristià	Vila, Antoni [Vila, Joan] [llegatari]	fill	12 [1] [2] [3]
1424/10/26	Llibre dels àngels	Bofill, Francesc	bosses, cB	13
1425/12/07	Llibre del àngels, en 5 llibres	Fonollet, Esteve Ponç de	mercader, cB, fill i hereu de Guillem de Fonollet, mercader, cB	14 [3]
1428/09/06	Llibre de regiment de prínceps Doctrina compendiosa Vida de Jhesuchrist	Gener, Joan [Gener, Jaume] [hereu]	donzell fill	15 [1] [2] [3]
1429/06/01	Vita Christi parlant de la infantesa de Jhesuchrist Vita Christi parlant de la sposició dels Evangelis	Bonhome, Antoni	mestre de sonar arpa, HB	16 [1]
1429/09/16	Vita Christi [escriu per ell]	Fort, Pere [Ferrer, Joan] [comprador]	mercader, cB notari, cB	17
1429/11/14	Vita Christi: primer volum de la infantesa de Jhesuchrist	Vidal, Nicolau	prevere, beneficiat Sta. Maria de Cervera	18 [1]

	Vita Christi, lo segon volum Llibre dels àngels Llibre de les dones	[veguer de B.] [comprador]			[2] [3] [4]
1430/02/04	Vita Christi	Recall, Llop [Garcia, Joan] [hereu]	eremita, oncle estudiant d'arts, hB, nebot	19	
1430/07/20	Llibre dels àngels	Sirvent, Bartomeu	jurista, cB	20	
1433/09/04	Llibre dels àngels	Salavert, Antoni [Salavert, Antoni] [legatari]	merceder, cB fill	21 [3]	
1434/03/23	Vita Christi	Aïós, Miquel d' [Serenal] [hereva]	merceder, cB muller	22	
1434 [..]	Llibre dels àngels	Calliç, Jaume [Calliç, Antoni] [hereu]	jurista, cB fill	23	
1436/09/06	Llibre dels àngels	Gibert, Bernat	sastre, cB	24	
1436/11/27	Doctrina compendiosa de mestre Ximenis Compl·lació freta del llibre del Crestià	Rovira, Guillem	prevere, beneficiat Seu B	25 [1]	
1436/12/20	Doctrina compendiosa	Forest, Gabriel de	notari, cB	26 [2] [3]	
1437/01/18	Llibre dels àngels Llibre de les dones	Gircós, Pere [Gircós, Pere Joan] [hereu]	merceder, cB fill	27	
1437/01/31	Llibre dels àngels	Isern, Bernat Comelles, Joan [propietari]	merceder del pes reial, cB merceder, cB	28 [1]	
1439/09/12	Llibre dels àngels	Montpalau, Bernat de	cavaller	29	
1440/12/06	Vita Christi Llibre dels àngels	Garcia, Didac	notari i escrivà del rei, cB	30 [1] [2]	
1441/06/08	Llibre dels àngels	Formós, Francesc [Formós, Bernat] [hereu] [Mège, Pere] [hereu]	de l'ofici del mestre racional del rei, cB fill	31	
1441/07/03	Vita Christi, segon volum Vita Christi [10 quaderns] De laudibus divinis Doctrina compendiosa Llibre de les dones	Costeges, Bernat [Moles, Francesc] [comprador] [Mascaró, Francesc] [comprador] [Moles, Francesc] [comprador] [Ferrando de Palència] [compr.]	causidic, cB notari, cB llibreter, cB notari, cB	32 [1] [2] [3] [4] [5] [6]	
1443/06/25	Llibre dels àngels Segon del crestià Vita Christi	Buçot, Joan	merceder, CB	33 [1] [2] [3]	
1445/03/06	Vita Christi, 2ª part Llibre dels àngels	Mas, Antoni Granollachs, Bernat [empenyorant]	especier, cB mestre en arts i medecina, cB	34 [1]	
1445/06/18	Scala Dei o Tractat de contemplació	Abelló, Elnor d'	domèstica de la reina Violant de Bar	35	

1447/05/01	Saltri de mestre Francesc Eximenis	[Diona, Jaume] [comprador] Roda, Miquel [Bernabeu] [hereva]	cB mercader, cB muller	36 [5]
1448/02/20	Llibre de les dones	Pujol, Joan des [Garriga, Guillem] [comprador]	notari, cB	37 [ ]
1448/06/25	Scala Dei	Sant Joan, Jaume de, fra	frare Orde Predicadors	38
1448/08/08	Primer del crestià Terç del crestià, primera part Terç del crestià, segona part Dotzè del crestià: De regiment de ciutats Dotzè del crestià: De regiment de prínceps Vita Christi, primera part Vita Christi, segona part Llibre de les dones Llibre dels àngels Scala Dei Doctrina compendiosa Psaltiri, traducció de Guillem Fontana	Cases, Antoni	mercader, cB	39 [1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12]
1448/10/25	Doctrina compendiosa	Serra, Bartomeu [Serra, Francesc] [comprador]]	argenter, cB mercader, cB	40
1448/12/19	Doctrina compendiosa	Pla, Francesc	prevere, beneficiat Seu B	41
1449/04/02	Llibre dels àngels	Pujol, Guillem	mercader, cB	42
1449/08/07	Llibre dels àngels	Vinyamata, Francesc de	prevere, beneficiat a Santa Maria del Mar de Barcelona	43
1450/07/24	Vita Christi, 2 volums Llibre dels àngels	Martí, Pere [Negre, Bernat] [llegatari]	prevere, rector de Santa Perpètua de Mogoda prevere, rector de Santa Maria de Palau-solità	44 [1] [2]
1450/09/07	Vita Christi, en dos volums Llibre de les dones Llibre dels àngels	Sentmenat, Galceran Montserrat, [Joana, Antiga, Pere Galceran] [hereus]	donzell, domiciliat a Barcelona fills	45 [1, 2] [3] [4]
1451/02/16	Llibre de les dones	Urçola	muller de Pere Torrent forner, cB	46
1451/06/11	Vita Christi Llibre dels àngels	Vilagenis, Joan de	Mercader, cB	46/bis [1] [2]
1451/11/07	Llibre de les dones	Costa, Bartomeu [empenyorant] [Oló, Francesc Benet] [creditor]	notari, cB batxiller 'in utroque iure', cB	47 [6]
1452/03/09	Vita Christi	Maria Teresa	vidua Joan Llopis, mercader, cB	48 [1]
1453/04/04	Llibre dels àngels	Jordà, Guillem	licenciat en decrets, cB	49 [1]
1456/07/27	Llibre de les dones	[Gaspar Carreres] [comprador] [Antoni Masdeu] [comprador]	mercader, cB	[2]
1453/04/09	Llibre de les dones, en 2 volums	Francina	muller de Bartomeu Trilló, cB	50 [1, 2]

	Llibre dels àngels	[Domènec, Antoni] [hereu] [Caterina] [hereva]	germà germana	[3]
1453/07/27	Dotzè del crestià	Terré, Bernat	cavaller, domiciliat a Barcelona	51
1453/10/10	Llibre dels àngels	Caro, Antoni	prior de Sant Joan de Jerusalem	52 [1]
1455/10/27	Llibre dels àngels	Borrell, Bartomeu Joana	prevere, domer de Sant Pere de les Puel·les muller de Jeroni Borrell, mercader, cB	53 [1]
1457/07/04	Llibre dels àngels Psalms tomat de letti en romans Llibre de les dones Segon del crestià Terç del crestià Vita Christi Dotzè del crestià Psalms, appellat Guillem Fontana Scala Dei Primer del crestià	Navel, Aloià de [Vall, Ramon sa] [empenyorant]	 CB	54 [1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]
1458/06/05	Dotzè del crestià, primera part	Vall, Ramon sa [Vall, Bernat Ramon sa] [hereu]	mercader, cB cavaller, domiciliat a B, fill de Ramon sa Vall, cB	55
1458/11/02	Llibre dels àngels Llibre de les dones	Terrassa, Pere	mercader, cB	56 [1] [2]
1461/02/09	Llibre de les dones Llibre dels àngels	Garriga, Guillem [Garriga, Rafael] [hereu]	balancer, ciutadà de Barcelona fill	57 [1] [2]
1461/04/04	Llibre dels àngels	Ferrer, Francesc	mercader, cB	58 [3]
1462/05/05	Llibre de les dones	Ferrer, Francesc	mercader, cB	59
1462/09/24	Vita Christi	Soler, Miquel	prevere de Barcelona	60 [3]
1462/11/3	Llibre de les dones	Pujades, Pere Pau [Pujades, Guillem] Pere [hereu]	notari, cB fill	60/bis
1463/03/15	Doctrina compendiosa (dues peces) Vita Christi Llibre de les dones	Mura, Antoni de [Tries, Gabriele] [comprador] [Pujades, Pere] [comprador]	ciutadà de Barcelona esperoner cB	61 [1, 5] [2] [6]
1464/04/12	Vita Christi, due partes Llibre dels àngels	Martí, Pere [Negre, Bernat] [llegatari] Beneta Beatriu,	prevere, rector de Santa Perpètua de Mogoda prevere, rector de Santa Maria de Palau Solità muller d'Antoni Cases, mercader, cB	62 [1] [2] 63 [1] [3]
1466/03/08	Primer [volum] del Cristià	Junyent, Joan de	mercader, cB	64
1466/03/29	Vita Christi, in romancio	Català, Guillem Ramon [Joana] [compradora]	canonge de la Seu de B, prior de St. Pau Camp viuda de Bernat Costa, mercader, cB	65 [1]
1468/05/25	Llibre dels àngels	Joana [Castelló, Jaume] [empenyorant]	Ux, Francesc Formós, ofici del mestre racional rei, cB	66

1468/12/09	Llibre de les dones	Ferrer, Guillem [venedor] [Geltrú, Joan de la] [comprador]	cavaller, domiciliat B merceder, cB	67
1469/02/08	Breviari d'amors de mestre Eximenis	Joan, Bernat [venedor] [Eixereat, Nicolau] [comprador]	corredor de feipa, cB merceder, cB	68
1471/02/09	Doctrina compendiosa	Llobets, Hug de [Solèr, Miquel] [legatari]	canonge de la Seu de Barcelona nebot, fill de Francesc Solèr, cavaller	69 [2]
1472/06/17	Llibre de les dones	Belloch, Bartomeu [Belloch, Pere] [hereu]	sastre, cB notari, cB	70 [2]
1472/06/25	Vita Christi	Junyent, Francesc de	merceder, cB	71 [1] [2]
1472/07/24	Regiment de la cosa pública Llibre dels àngels	Angelina [Elionor] [hereva]	-muller de Guillem de Sant Climent, cavaller -neboda	72
1473/01/04	Vita Christi, llibre de	Maçanet, Guillem Agustí [Caterina] [hereva]	-cB -muller	73
1474/02/11	Llibre de les dones	Geltrú, Joan de la	cavaller, domiciliat a Barcelona	74
1474/06/17	Sanctoral de mestre Ximenis	Torrent, Bartomeu	prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona	75 [5]
1474/11/28	Segon del crestià Dotzè del crestià, primera part Regiment de prínceps: segona part del Dotzè	Pascasi, Pere	notari, cB	76 [2] [4] [5]
1475/07/18	Terç del crestià, segona part Segon del crestià	Valls, Joan des	CB	77 [1] [2]
1475/09/19	Llibre de les dones Llibres dels àngels	Geltrú, Joan de la	cavaller, domiciliat a Barcelona	78 [1] [2]
1476/03/06	Vita Christi	Coma, Joan sa	corredor d'orella, cB	79
1477/02/21	Llibre dels àngels Vita Christi	Pujades, Ramon [Sintes, Pere] [comprador] [Carbonell, en] [comprador]	merceder, cB fuster, cB de la vila de Valls	80 [1] [7]
1477/04/19	Breviari d'amor de mestre Francesch Eximeniç	Ripoll, Pere	Llibreter, cB	80/bis [1]
1478/01/19	Sanctoral	Torrent, Bartomeu Torrent Narcís	prevere, beneficiat a la Seu de B. prevere, rector de l'església de Sant Pere de Rubí	81 [5]
1478/04/21	Llibre dels àngels	Mari, Joan [Valls, Rafael] [legatari]	prevere, beneficiat Seu B nebot, fill de Francesc Valls, cirurgià, i Antònia	82 [6]
1478/09/19	Primer del crestià Dotzè del crestià, segona part	Ripoll, Pere	Llibreter, cB	83 [2] [3]
1479/02/03	Llibre dels àngels	Bosc, Joan	merceder, cB	84 [1]
1481/05/02	Vita Christi	Puxades, Guillem [Coma, Guillem sal] [comprador]	merceder, cB llibreter, cB	85
1481/10/03	Llibre de les dones Llibre dels àngels	Geltrú, Joan de la	cavaller, domiciliat a Barcelona	86 [1] [2]

1481/12/08	Cercapou de confessió Un tros de l'obra de mestre Francesc Eiximenis	Sallent, Joan	notari, escrivà de la batllia general, cB	87 [1] [2]
1482/02/27	Dotzè del crestià Llibre dels àngels Llibre dels àngels	Marquilles, Bernat [Camps, Pere] [comprador]	apotecari, cB	88 [1] [2] [3]
1482/06/27	Segon del crestià Dotzè del crestià, primera part Dotzè del crestià, segona part	Bríen, Pere, alias Rubí	sastre, cB	89 [1] [2] [3]
1482/09/25	Vita Christi	Coma, Joan sa [Joana] [compradora]	corredor d'orella, cB	90
1483/07/31	Llibre dels àngels	Eufrasina de Montcada	muller d'Arnau Bastida, cB	91
1484/02/21	Llibre dels àngels Vita Christi Llibre de les dones	Solés, Pere	muller de Mateu de Montcada, noble assonador, cB	92 [1] [2] [3]
1484/07/27	Salms de Francesch Aximenis traduït de latí en romans per Guillem Fontana	Coll, Antoni	CB	93
1484/11/23	Matephisica magistri Franciscei Exemenis	Sant Jeroni de la Murta [Gabriel Prats] [comprador]	monestir llibreter, cB	94
1485/05/13	Primer del crestià Dotzè del crestià	Homedes, Gabriel	mercader, cB	95 [1] [2]
1485/09/07	Doctrina compendiosa Cercapou de confessió Llibre dels àngels	Vidal, Melcior	prevere, domer de Sant Pere de les Puel·les	96 [1] [2] [4]
1485/10/01	Llibre dels àngels	Lleó, Melcior	mercader, cB	97
1486/07/18	Llibre dels àngels	Comte, Silvestre Benet [Joan Benet, Margarida, Maciana, Isabet, Beneta, Martinal] [hereu]	pellisser, cB fill i filles	98
1487/04/07	Llibre de les dones	Soler, Gabriel	afinador, cB	99
1488/05/21	Llibre de les dones	Vall, Bertran Ramon sa [Marcell, Francesc, al. Camporells] [hereu]	cavaller, domiciliat a B donzell, domiciliat a B	100
1490/06/14	Vita Christi	Rafart, Joan, alias Aymar [Rafart, Antic] [hereu]	moliner draps de llana, par. Sant Esteve de Ripollet fill	101
1492/07/30	Segon del crestià Llibre dels àngels Doctrina compendiosa	Pila, Antoni Jaume sa	cB	102 [1] [2] [3]
1493/08/24	Crestià, cinc llibres [escrit per ell]	Marimon, Bernat [Marimon, Guerau] [hereu]	mercader, cB clergue, fill	103
1494/01/30	Llibre dels àngels Primer del crestià, stampa	Solés, Pere	assonador, cB	104 [3]

1494/02/21	Llibre dels àngels Vita Christi	Solés, Pere	assaonador, cB	105 [1] [2] [3]
1494/03/01	Llibre de les dones Llibre dels àngels	Muntada, Arnau Guillem sa [Eulàlia] [llegatària]	prevere, beneficiat de Sta. Maria del Mar muller de Narcís Solà, cirurgià, batxiller en medicina, cB	106
1494/04/22	Llibre dels àngels [estampació de 700 volums]	Ferrer, Macià Gavarró, Pere Ramon Rosenbach, Joan	prevere, beneficiat Pi de Bc llibreter, cB mestre de llibres d'estampa, cB	107
1494/08/26	Pastorale [escrit per ell]	Mari, Joan [Caraner, Rafael] [donatari]	prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona	108 [2]
1495/01/30	Llibre de les dones Llibre dels àngels	Elfa de Cardona [Cardona, Hug] [hereu]	muller d'Hug de Cardona, noble fill	109 [1] [2]
1495/03/05	Llibre dels àngels, stampa, 30 peeces	Rosenbach, Joan	mestre de llibres d'estampa	110
1495/05/25	Llibre de les dones	Robinell, Antoni Robinell, Joan	mercader, cB mercader, cB	111
1495/11/27	Dotze del crestità	Germà, Pere [Junyent, Joan Berenguer] [empenyorant]	porter del rei, cB	112
1496/04/29	Llibre del àngels Dotze del crestità	Llull, Lluís	doctor en decrets, cB	113 [1] [2]
1496/05/08	Vita Christi, segona part, en llengua francesa	Violant [Ferrer, Pere Joan] [hereu]	muller Francesc de Torrent, cavaller, domiciliat a B cavaller, domiciliat a B	114
1497/09/31	Dotze del crestità	Estanya, Bartomeu	mercader, cB	115
1497/11/06	Llibre de les dones	Perguiter, Antoni [Spano, Franc] [comprador]	mercader, cB	116 [1, 3]
1500/02/11	Primer del crestità	Bofill, Jaume Pera, Bernat sa	frener, cB reventador, cB	117 [4]
s. XV	Llibre dels àngels	Llobet, Bernat	mercader, cB	118
s. XV	Llibre dels àngels	Parets, Marc de	mercader, cB	119

LES OBRES DE FRANCESC EIXIMENIS

Establim tot seguit el llistat de les obres de Francesc Eiximenis documentades en els instruments notarials de l'apèndix documental. Els títols consten normalitzats i van seguits del número del document i del número de l'ítem de l'obra, aquest entre claudàtors. Un asterisc (*) precedeix el títol quan l'obra és considerada dubtosa o atribuïda a Francesc Eiximenis, malgrat que el document notarial que la conté no ho faci. Aquest llista mostra prou bé la presència, i per tant la difusió, de les obres de Francesc Eiximenis en les biblioteques particulars o privades de la Barcelona del segle XV, la seva varietat i la seva importància. La popularitat de les seves obres roman així palesa i afirmar-ho no és un tòpic.

*Llibre del crestià:*⁵⁵

Primer del crestià: 39 [1], 54 [fet per mestre Francesc Aximenis10], 63/bis, 64, 83 [2], 95 [1], 104 [3], 117 [4]

Segon del crestià: 7 [2], 10 [3], 12 [2], 33 [2], 54 [fet per mestre Francesc Aximenis 4], 76 [2], 77 [2], 89 [1], 102 [1]

*Terç del crestià:*⁵⁶ 7 [3], 12 [3], 39 [primera part 2, segona part 3], 54 [5], 77 [segona part1]

*Dotzè del crestià:*⁵⁷ 10 [primer volum *Regiment dels prínceps de les ciutats e de la cosa pública* compost per mestre Francesc Eximenis 1, segon volum 2], 15 [*Libre de regiment de prínceps* 1], 39 [primera part *Regiment de ciutats* 4, segona part *Regiment de prínceps* 5], 51, 54 [7], 55 [primera part «compositum a fratre Francischo Eximenis»], 76 [primera part 4, segona part *Regiment de prínceps* de mestre Eximenis 5], 83 [segona part 3], 88 [1], 89 [primera part 2, segona part 3], 95, 112, 113, 115

Compil·lació treteta del Crestià: 25 [2]

Cinc llibres del Crestià: 103

55. *Lo Crestià: selecció*, ed. d'Albert Hauf, Edicions 62 – La Caixa (Les Millors Obres de la Literatura Catalana, 98), Barcelona, 1983.

56. *Terç del Chrestià*, 3 vols., ed. dels PP. M. de Barcelona i N. d'Ordal, , Barcino (Els Nostres Clàssics), Barcelona 1929-1932 [Edició parcial, que arriba només fins al capítol 352 de l'obra.]. *Edició i estudi del "Tractat de Luxúria" (caps. 524-647) del Terç del Crestià de Francesc Eiximenis*, tesi doctoral de Xavier Renedo, dirigida per Lola Badia, Universitat de Girona, 1992. *El «Tractat de peresa» del terç del Crestià de Francesc Eiximenis*, Edició d'Enric Bassegoda Pineda, Universitat de Girona, Facultat de Lletres, Girona, 2001.

57. *Dotzè llibre del Crestià*, I, 1, ed. de Xavier Renedo, coordinada per Sadurní Martí i amb la col·laboració d'un equip d'editors de la Universitat de Girona, Universitat de Girona / Diputació de Girona, Girona, 2005; *Dotzè llibre del Crestià* II, 1, ed. de Curt Wittlin et al., Col·legi Universitari-Diputació de Girona, 1986; *Dotzè llibre del Crestià*, II, 2, ed. de Curt Wittlin et al., Col·legi Universitari de Girona-Diputació de Girona, Girona, 1987.

Regiment de la cosa pública:⁵⁸ 71 [2]

**Doctrina compendiosa*:⁵⁹ 9, 15 [de mestre Francesch Aximeno], 25 [de mestre Ximenes], 26 [2], 32 [4, 11], 39 [1], 40 [fet e ordenat per mestre Francesch Eximenes], 41, 61 [1, 2], 69 [fet per mestre Eximenes], 96 [1], 102 [3]

Libre dels àngels:⁶⁰ 1 [5], 3 [editat Franciscus Ximini 2], 4, 5, 6 [1], 7 [1], 11, 12 [1], 13, 14 [3], 18 [3], 20, 21, 23, 24, 26 [3], 28 [1], 29, 30 [2], 31, 32 [6, 7], 33 [1], 34 [2], 39 [9], 42, 43, 45 [4], 46/bis, 49 [1], 50 [3], 52 [1], 53 [1], 54 [1], 56 [1], 57 [2], 58 [3], 62 [2], 66, 72, 78 [2], 80 [1], 82 [6], 84 [1], 86 [2], 88 [2, 3, 4], 91, 92 [1], 96 [4], 97 [de mestre Eximenes], 98, 102 [2], 105 [1], 106, 108, 109 [2], 110, 113 [1], 118, 119 [de mestre Francesch Aximenes]

Llibre de les dones:⁶¹ 18 [4], 27, 32 [5, 8], 37, 39 [8], 45 [3], 47 [6], 49 [2], 50 [primer part 1, Capítols CLXXXV Ací comensa lo terç tractat principal de aquesta quinta part 2], 54 [3], 56 [1], 57, 59, 61 [6], 67 [de mestre Eximenes], 70 [2], 74, 78 [1], 86 [1], 92 [3], 99, 105 [3], 109 [1], 112, 116 [1, 3]

Scala Dei o Tractat de contemplació:⁶² 35, 38, 39 [10], 54 [fet per mestre Francesch Aximenes 9]

Cercapou de confessió:⁶³ 87 [1], 96 [2]

---

58. *Regiment de la cosa pública*, ed. del P. D. Molins de Rei, Barcino (Els Nostres Clàssics, 13), Barcelona, 1925. *Regiment de la cosa pública*, edició facsímil de la de 1499 amb introducció de Manuel Sanchis Guarner, València, 1972. *Regiment de la cosa pública*, edició facsímil, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, Alacant, 2002 (Reproducció digital de l'edició de València de 1499 pel mestre d'estampa Cristòfor Cofman).

59. *Doctrina compendiosa*, ed. del P. M. de Barcelona, Barcino (Els Nostres Clàssics, 24), Barcelona, 1929.

60. *Edició crítica del Libre dels àngels (1392) de Francesc Eiximenes. Introducció, text, notes, índexs i apèndixs*, tesi doctoral de Sergi Gascón Urís, dirigida per Lola Badia, Universitat Autònoma de Barcelona, 1992. *De Sant Miquel Arcàngel: el quint tractat del "Libre dels àngels"*, ed. de Curt Wittlin, Barcelona, Curial (Clàssics Curial, 15), 1983. *Libre dels àngels*, Edició facsímil, Biblioteca Virtual Lluís Vives, Alacant, 2004 (Reproducció digital de l'edició de Barcelona de 1494 pel mestre d'estampa Joan Rosenbach). *La natura angèlica*, Edició facsímil, Biblioteca Virtual Lluís Vives, Alacant, 2003 (Reproducció de l'edició d'Alcalà de Henares de 1527 pel mestre d'estampa Miguel de Eguía).

61. *Lo libre de les dones*, 2 vols., ed. de Frank Naccarato, feta sota la direcció de Joan Coromines i revisada per Curt Wittlin i Antoni Comas, amb introducció i apèndixs de Curt Wittlin i un glossari a cura d'August Bover, Barcelona, Curial (Biblioteca Torres Amat, 9-10), 1981.

62. *Scala Dei. Devocionari de la reina Maria*, ed. de Curt Wittlin i E. Ràfols, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985. *Scala Dei*, Edició facsímil, Biblioteca virtual Joan Lluís Vives, Alacant, 2006 (Reproducció digital del manuscrit datat entre 1404-1500 dels Fons de Reserva de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, Ms. 88).

63. *Cercapou*, 2 vols., ed. de G. E. Sansone, Barcelona, Barcino (Els Nostres Clàssics, 83-84), 1957-1958.

*Confessió o *Confessional*: 7 [*ordinata per fratrem Franciscum Eximeno de ordine Fratrum Minorum* 8]

Vita Christi: 2, 8 [*ordinatum et compositum per reverendum magistrum Franciscum Eximeno* 3], 16 [*Infantesa de Jhesuchrist*, 1, *Sposició del Evangelis* 2], 17, 18 [*Infantesa de Jhesuchrist* 1, segon volum 2], 19, 22, 30 [1], 32 [segon volum 1, segon volum 9], 33 [3], 34 [segona part *Ací comença lo VIII libra* 1], 39 [primera part 6, segona part *Así comensa lo sisè tractat* 7], 44 [dos volums 1], 45 [primera part 1, segona part *Lo vuytèn libre* 2], 46/bis, 48, 54 [6], 60 [3], 61 [2, 8], 62 [1], 63 [3], 65 [1], 71 [1], 73, 79, 80 [7], 85 [*de mestre Aximenis*], 90 [*de mestre Exemenis*], 92 [2], 101, 105, 114 [segona part, de lletra francesa]

Saltiri o *De laudibus divinis* o *Psalms* o *Salms* o *Psalterium laudatorium*:⁶⁴ 32 [3, 12], 36 [*de mestre Francesch Eximenis* 5], 39 [*compost per Francesch Aximenis* 12], 54 [2], 54 [*appellat Guillem Fontana* 8], 63 [1], 93 [*de mestre Francesch Aximenis traduït per En Guillem Fontana*]

Sanctoral: 75 [*de mestre Francesch Aximenis* 5], 81 [*de mestre Ximenis* 1]

Metaphisica: 94 [*magistri Francisci Exemenis*]

Pastorale:⁶⁵ 108 [*magistri Eximenis* 2]

**Breviari d'amor de mestre Francesch Eximeniç*: 68 [2], 80/bis

Un tros de la obra de mestre Francesc Eiximenis: 87 [2]

Com el lector ha pogut veure, les mencions a la persona de Francesc Eiximenis en quant autor són, com era habitual, escasses. L'autoria del *Primer del crestià* consta en un document. També consta en un document l'autoria del *Segon*. Cap menció de l'autoria de Francesc Eiximenis hem trobat en els documents que contenen el *Terç*. Pel que fa la *Dotzè*, que generalment és descrit dividit en dos volums i no sempre en parts iguals, tan sols consta l'autoria de Francesc Eiximenis en tres documents. En un document hem trobat com obra monogràfica el *Regiment de la cosa pública*, és a dir, la tercera part del *Dotzè*, els capítols 357-395 (doc. 71 [2]). En quatre documents contenint la *Doctrina compendiosa* consta l'autoria de Francesc Eiximenis, i no sembla pas que existís cap dubte el segle XV sobre que es tracta d'una obra eiximeniana.⁶⁶ En

64. *Psalterium alias Laudatorium Papae Benedicto XIII dicatum. Three cycles of contemplative prayers by a Valencian Franciscan*, "De laude Creatoris", "De vita et excellentia Redemptoris", "De vita et bona ordinatione hominis viatoris", ed. de Curt Wittlin, Toronto, Pontifical Institute of Medieval Studies (Studies and texts, 87), 1988.

65. *Pastorale, edició i traducció*, tesi doctoral de Montserrat Martínez Checa, dirigida per José Martínez Gásquez, Universitat Autònoma de Barcelona, 1994.

66. Vegeu J. RIERA I SANS, «Fra Francesc Eiximenis no és l'autor de la *Doctrina compendiosa*», dins *Miscel·lània Sançbis Guarner*, València, Universitat de València, vol. 1, 1984 (2a ed., 1992), 289-292.

quatre documents que contenen el *Llibre dels àngels*, hom féu constar l'autoria de Francesc Eiximenis. De tots els documents que contenen el *Llibre de les dones*, tan sols un d'ells fa constar l'autoria de Francesc Eiximenis i en un instrument el *Llibre de les dones* està dividit en dos volums (doc. 50). De les quatre referències a *Scala Dei*, sols un document fa menció a l'autoria de Francesc Eiximenis. En un document és citada l'obra *Confessió* o *Confessional* i n'és atribuïda l'autoria a Francesc Eiximenis, malgrat que l'historiografia moderna la considera dubtosa.⁶⁷ Tres documents, tan sols, contenen l'autoria de Francesc Eiximenis de l'obra *Vita Christi*, sovint citat en dos volums.⁶⁸ El *Saltiri*, també dit *De laudibus divinis* (doc. 32 [3, 12]) i mai *Psalterium laudatorium*, sempre en llegua catalana, en quatre documents és mencionat amb l'autoria de Francesc Eiximenis. Un dels ítems conté com a títol el nom del traductor, és a dir, Guillem Fontana (doc. 54 [8]). En dos documents trobem la menció de l'obra *Sanctoral* i/o *Sentoral* amb l'autoria eiximeniana, malgrat els dubtes sobre la seva autenticitat. El *Pastorale magistri Eximenis* consta en un sol instrument notarial. Hom ha especulat sobre l'autoria de Francesc Eiximenis d'una obra de filosofia, és a dir, en paraules del mateix Francesc Eiximenis en el *Terç*, d'una «*Summa philosophia ... tractant de la methafisical veritat*». ⁶⁹ Doncs bé, el monestir de Sant Jeroni de Murta vené, entre d'altres llibres, un llibre «de molt ruïna lletra ... intitulat *Matephisica* magistri Francisci Exemenis» (doc. 108 [2]). Aquesta obra sí que consta en l'inventari de la biblioteca del mateix Francesc Eiximenis.⁷⁰ En dos instruments notariais hom atribueix l'obra *Breviari d'amor* a Francesc Eiximenis.⁷¹

És destacable, a més a més, el fet que hom escriví una *Compil·lació treteta del Crestià*. Cap referència hom havia trobat del resum d'una obra tan voluminosa com és el *Crestià*.⁷² En la nostra recerca, a més del *Tractat d'usura*, trobat i

67. MARTÍ DE BARCELONA, *Fra Francesc Eiximenis, O.M. (1340?-1409?)*. *La seva vida, els seus escrits, la seva personalitat literària*, citat, 485.

68. El *Vita Christi* és dividit en dos volums contenint el primer els cinc primers llibres o tractats i el segon del sisè al desè (doc. 6, 18, 37). En un la segona part comença amb el setè llibre o tractat (doc. 32). En dos documents el segon volum comença amb el vuitè llibre o tractat (doc. 43, 45). El doc. 114 conté el segon volum del *Vita Christi* en llegua francesa, però no diu res sobre quin tractat o llibre l'inicia.

69. MARTÍ DE BARCELONA, *Fra Francesc Eiximenis, O.M. (1340?-1409?)*. *La seva vida, els seus escrits, la seva personalitat literària*, citat, 490-91.

70. «Item, un quèrn de paper ab cubertes de pregamí e és la *Taula de la metefísicha* que ell havia feta», J. MONFRIN, *La bibliothèque de Francesc Eiximenis (1409)*, dins «Bibliothèque d'Humanisme et Renaissance. Travaux et Documents», XXIX (1967), 472. Vegeu també D. WILLIAM, *Bibliothèques ecclésiastiques au temps de la papauté d'Avignon*, Paris, CNRS Éditions, 1980, 299. També M.-H. JULLIEN DE POMMEROL i J. MONFRIN, *Bibliothèques ecclésiastiques au temps de la papauté d'Avignon. II Inventaire des prêtres et des clercs français*, Paris, CNRS Éditions, 2001, 610.

71. Matfre Ermengaud (1250-1322), *Breviari d'amor*.

72. Quelcom de semblant, potser, podem trobar-ho en *Lo Crestià: selecció*, ed. d'Albert Hauf, Barcelona, Edicions 62 – La Caixa (Les Millors Obres de la Literatura Catalana, 98), 1983.

identificat per nosaltres com obra de Francesc Eiximenis,⁷³ hem trobat títols de llibres que podrien ser obres de Francesc Eiximenis, tant les que hom considera autèntiques, com les dubtoses, com les espúries, en paraules del P. Martí de Barcelona, i que s'assemblen o sugereixen obres eiximenianes com *Ars predicandi populo*, *Expositio in Psalmos Penitentiales*, *De triplici statu mundi*, *Quèstions sobre els novíssims* i altres. El fet, però, que obres amb els mateixos títols tinguin una altra autoria o bé que l'incipit consti en obres d'altres autors o el fet de la simple menció del títol ha fet que no les prenguéssim en consideració.

Qui escriví el text d'aquests manuscrits que contenen obres de Francesc Eiximenis? Tan sols tres instrument notariais fan menció d'aquest fet. En un, de l'any 1429, Pere Fort, mercader, ciutadà de Barcelona, vené el *Vita Christi* a un notari de Barcelona, que ell mateix havia escrit, «*mea propria manu scriptum*» (doc. 17 i nota 101). Segons l'inventari dels béns de Beatriu, vídua de Bernat de Marimon, ciutadà de Barcelona, de l'any 1493, hom trobà «*sinch libres del Crestià scrit en paper, larchs e rodons, a forma de libre de comptes... scrit de mà de mossen Bernat de Marimon*» (doc. 103). Per últim, Joan Marí, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, féu donació, l'any 1494, d'un *Pastorale* de Francesc Eiximenis, «*scriptum manu mea*», al seu nebot Felip de Malla junior (doc. 108).⁷⁴

Propietaris i lectors

Qui posseïa obres de Francesc de Francesc Eiximenis? Com hom pot veure, clergues (26 doc.), nobles (11 doc.), juristes, notaris i escrivans (14 doc.), mercaders (38 doc.), membres de professions com afinador, apotecari o especier, argenter, assaonador, balancer, bossar, corredor d'orella, corredor de felpa, ferrer, llibreter, mestre de sonar arpa, moliner de draps, pellisser, porter del rei i sastre (20 doc.), dones com domèstica de la reina, muller de cavaller, muller de forner, muller de funcionari reial, muller de mercader, muller de noble (10 doc.). Cal tenir present que consten, sempre que ha estat possible trobar-ho, els hereus, els llegataris, els comandataris, els donataris, els compradors, els empenyorants, els receptors d'un dot en llibres, etc. Per tant caldria afegir, cosa que hem fet, aquests receptors de les obres de Francesc Eiximenis al llistat dels «titulars» dels instruments notariais. Aquesta relació, per raons òbvies, no representa la totalitat d'aquells barcelonins que tenien obres d'Eiximenis, però sí que ens mostra una tendència, en termes estadístics, que demostra que la popularitat de Francesc Eiximenis no és un tòpic, sinó un rea-

73. J. HERNANDO, *El "Tractat d'Usura" de Francesc Eiximenis*, Barcelona, Balmesiana (Biblioteca Balmes), 1985.

74. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès. La confecció del llibre a Barcelona durant el segle XV*, citat, 368-69, 509-10, 526-27.

litat, i que la presència d'obres seves a les llars de totes les classes socials és un fet palès.

Clergues

Francesc de Blanes, bisbe de Barcelona. Nomenat bisbe de Barcelona el 24 de setembre de 1408, prengué possessió del bisbat el dia 4 de gener de 1409. El dia 16 de febrer de 1410 moria a causa d'un rebrot de la pesta. Havia fet testament el dia 18 de gener de 1410. L'endemà, el dia 17 de febrer, es feia l'inventari dels seu béns mobles, objecte del «ius spoli» papal. Posseïa una bona biblioteca formada per 131 llibres sobre liturgia i bíblia, dret, teologia i moral, obres del període clàssic, de gramàtica i retòrica, d'història i hagiografia.⁷⁵ De Francesc Eiximenis posseïa una obra, llegada al seu germà Vidal de Blanes, monjo de Santes Creus, cosa que és confirmada en l'inventari. Docs. 3, 4:

Liber angelorum quem edidit magister Franciscus Ximini, ordinis Fratrum Minorum

Andreu de Coll, rector de Sant Iscle de les Feixes. Primer havia estat rector de Sant Esteve de Parets. Els seus béns foren també objecte del «ius spoli» papal. Segons l'inventari posseïa pocs llibres,⁷⁶ però entre ells hom trobà una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 5:

Llibre dels àngels

Pere Vila, prevere, vicari perpetu de Santa Maria del Mar, batxiller en decrets. Va fer donació «inter vivos» al seu germà Antoni Vila, de la vila de Piera, de tres obres de Francesc Eiximenis. Doc. 7:

*Llibre dels àngels
Segon del crestià
Terç del crestià*

75. Vegeu J. HERNANDO, *El "ius spoli" papal i llibres d'elesiàstics. Els llibres en les despulles del bisbe de Barcelona Francesc de Blanes († 1410)*, dins «Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia», 25 (2003-2004), 389-422. En l'inventari dels seus béns intervingué Francesc Janer, rector de la parròquia d'Onda, bisbat de Tortosa, en nom de la Cambra Apostòlica. En haver estat inventariats, varen ser taxats amb un preu. L'inventari dels béns va ser validat pel notari públic de Barcelona Gabriel Canyelles. Els béns mobles estaven subjectes al *ius spoli* o dret de despul·la papal. Posteriorment, el dia 21 de març els béns mobles eren objecte d'encant, tret dels llibres de la seva biblioteca, que malgrat se'ls havia posat un preu, no sabem si varen ser venuts i llur preu lliurat a la Cambra Apostòlica o bé ho foren els llibres per exigència del *ius spoli*.

76. Segons l'inventari, tan sols varen ser trobats un llibre de cant, un missalet, un *Diurnal* i el llibre de gramàtica *Pars o Ars grammatica* de Donat (s. IV).

Pere Vila, prevere, vicari perpetu de Santa Maria del Mar, batxiller en decrets. Va fer donació «inter vivos» al seu nebot Joan Vila, fill d'Antoni Vila, amb la condició d'accés al presbiterat, de diversos llibres, en un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 7:

Confessio ordinata per fratrem Franciscum Eximeno de ordine Fratrum Minorum

Pere Vila, prevere, vicari perpetu de Santa Maria del Mar, batxiller en decrets. Va fer testament, el dia 2 de febrer de 1420, i va llegar a Pau Massanet, fill de Berenguer Massanet, mercader, ciutadà de Barcelona, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 8:

De vita Christi (librum) ordinatum et compositum per reverendum magistrum Franciscum Eximeno

Els marmessors del testament de Pere Vila lliuraren, el dia 19 de març de 1424, al seu nebot Joan Vila els llibres donats «inter vivos» a ell i al seu pare, ara ja difunt. Doc. 12:

Llibre dels àngels
Lo libre Segon del crestià
Terç libre del crestià

Nicolau Vidal, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria de Cervera, domiciliat a Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, fet el dia 14 de novembre de 1429,⁷⁷ posseïa tres obres de Francesc Eiximenis. Doc. 18:

Vita Christi, en dos volums
Llibre dels àngels
Llibre de les dones

En ser encantats aquests llibres, el *Vita Christi*, en dos volums, va ser venut per 7 lliures i 6 diners. El *Llibre dels àngels* va ser comprat pel veguer de Barcelona per una lliura i 13 sous. Hom pagà pel *Llibre de les dones* el preu de 3 lliures, 17 sous i un diner.

Fra Llop Recall, eremita, oriünd del regne de Castella. En haver mort «ab intestato», el seu nebot Joan Garcia, estudiant d'arts i que vivia a la casa de

---

77. En el seu testament, signat el dia 9 de novembre de 1429 i publicat el dia 14 dels mateixos mes i any, nomenà hereu universal les causes pies. Cf. AHPB, Simó Carner, *Primus liber testamentorum* 1409, juliol, 24 – 1444, abril, 8, fols. 88v-89r.

Na Constança, vídua de Francesc de Coromines, ciutadà de Barcelona, va rebre, en quant parent més pròxim, diversos béns pertanyents al seu oncle, i una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 19:

Vita Christi

Guillem Rovira, prevere, segon beneficiat del presbiterat de Santa Tecla a la Seu de Barcelona. Posseïa una excel·lent biblioteca formada per 114 llibres, molts d'ells de contingut miscel·lani. La majoria dels llibres eren obres de Ramon Llull.⁷⁸ Tanmateix, posseïa dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 25:

Doctrina compendiosa de mestre Ximenis
Compil·lació treteta del llibre del Crestià de fra Ximenis

Jaume de Sant Joan, frare de l'Orde de Predicadors, mestre en teologia. En morir, hom trobà i inventarià béns diversos i llibres que aquest frare predicador tenia en dipòsit a casa d'un ciutadà de Barcelona. Posseïa una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 38:

Scala Dei

Francesc Pla, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona. La seva biblioteca estava formada per pocs llibres, sobretot de contingut litúrgic i teològic-moral.⁷⁹ Hom trobà una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 41:

Doctrina compendiosa

Aquest llibre, després d'encantats els seus béns, fou venut per 9 sous i 7 diners.

78. Vegeu J. HERNANDO, *Obres de Ramon Llull en biblioteques privades de la Barcelona del segle XV*, «Arxiu de Textos Catalans Antics», XXV (2006), 282-283. Quant a la *Compilació treteta del llibre del Crestià de fra Ximenis*, fins ara desconeguda, n'ha estat trobat un exemplar a la Biblioteca Capitular Colombina de Sevilla; la troballa és de Jaume de Puig i Oliver, que l'ha exposada en *Més nous textos catalans antics de la «Biblioteca Capitular y Colombina» de Sevilla*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», XX (2001), 453-477, on són indicats cada un dels tres-cents cinquanta-un capítols de la compilació; sembla impossible de saber si l'exemplar ara sevillà és el que durant el segle XV era de Guillem Rovira.

79. A més a més de missals, saltiris, ordinaris, professionals i altres de contingut litúrgic, destaquem, una obra de Sant Agustí (345-430), el *Compendium Theologie* d'Alexandre d'Hales (1170/80-1240), *Gamaliel* atribuït a Sant Pere Pasqual (c. 1277-1300), *Històries Troianes* de Guido delle Colonne (s. XIII), en traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390) i dues peces de *Manipulus curatorum* de Guiu de Montroquer (s. XIV).

Francesc de Vinyamata, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona. La seva biblioteca estava formada, sobretot, per llibres escolars de gramàtica, d'aritmètica i de lògica.⁸⁰ De Francesc Eiximenis posseïa una obra. Doc. 43:

Llibre dels àngels

Els seus béns foren encantats. El preu dels sis quaderns del *Llibre dels àngels* va ser de 5 sous.

Antoni Caro, prior de l'Orde Hospitaler de Sant Joan de Jerusalem de Barcelona. Vené un violari d'11 sous de renda o pensió, per un preu o capital de 77 sous, a Bernat Andor, notari de la reina. Antoni Caro va garantir el pagament de la renda mitjançant l'obligació, a través de la fórmula d'una venda simulada, d'una obra de Francesc Eiximenis.⁸¹ Doc. 52:

Llibre dels àngels

Bartomeu Borrell, prevere, domer de l'església de Sant Pere de les Puelles, i Joana, muller de Geroni Borrell, mercader, ciutadà de Barcelona. Aquests veneren un censal mort de 24 sous de pensió o renda, pel preu de 16 lliures i 10 sous, a Pere Valls, llicenciat en lleis, ciutadà de Barcelona. El pagament del censal va ser garantit mitjançant l'obligació de diversos objectes i de dos llibres,⁸² un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. El censal va ser remidit i els objectes i llibres tornaren al seus propietaris. Doc. 53:

Llibre dels àngels

Miquel Soler, prevere de Barcelona. Vené a Joan Peris, mercader, ciutadà de Barcelona, un violari de 50 sous pel preu de 17 lliures i 10 sous, garantit mitjançant l'obligació de tres llibres,⁸³ un dels quals era una obra de Francesc

80. Francesc de Vinyamata signà el testament el dia 16 d'octubre de 1443 i aquest va ser publicat el dia 6 d'agost de 1449. Va nomenar hereu universal les causes pies. Del contingut de la seva biblioteca, formada sobretot per llibres per a l'aprenentatge de lletra, gramàtica i lògica, destaquem les *Ètiques* d'Aristòtil (384-322 aC), l'obra d'Ovidi (43 aC – 17 pC) *De ponto*, la *Summa de casibus* de Ramon de Penyafort (c. 1185-1275), la *Lògica* d'Albert el Gran (1206-1280), de Guillem d'Ockam (c. 1290-1349) i de Jean Buridan (1300-1366).

81. Va obligar també el *Breviari d'amor* de Matfre Ermengaud (1250-1322). Vegeu J. HERNANDO, *Crèdit i llibres a Barcelona, segle XV*, citat, 105.

82. L'altre llibre era *De consolació* de Boeci (c. 480-524/25) en llengua catalana. Vegeu J. HERNANDO, *Crèdit i llibres a Barcelona, segle XV*, citat, 109.

83. Els altres dos llibres eren un *Saltiri* i l'obra de Ramon Llull (1232/33-1315/16) *Contemplació en Déu*. Vegeu J. HERNANDO, *Crèdit i llibres a Barcelona, segle XV*, citat, 130. ID., *Obres de Ramon Llull*, cit., 281.

Eiximenis. En haver estat redimit el violari, els llibres tornaren a mans de Miquel Soler. Doc. 60:

Vita Christi

Pere Martí, prevere, rector de Santa Perpètua de Mogoda. En fer testament,⁸⁴ llegà a Bernat Negre, prevere, rector de Santa Maria de Palau-solità, diversos llibres, dos dels quals eren obres de Francesc Eiximenis.⁸⁵ Doc. 62:

Vita Christi, en dos volums

Llibre dels àngels

Guillem Ramon Català, canonge de la Seu de Barcelona, prior del monestir de Sant Pau del Camp de Barcelona. Vené a Joana, vídua de Bernat Costa, mercader, ciutadà de Barcelona, pel preu de 15 lliures, tres llibres, un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis.⁸⁶ Doc. 65:

Vita Christi in romansio

Hug de Llobets, canonge de la Seu de Barcelona. En el seu testament llegà al seu nebot Miquel Soler, fill del cavaller Francesc Soler i de la seva germana, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 69:

Doctrina compendiosa fet per mestre Eximenis

Bartomeu Torrent, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona. Vené a Gràcia, muller de Miquel Carbonell, notari, ciutadà de Barcelona, un violari de 66 sous i 8 diners pel preu de 25 lliures, garantit mitjançant l'obligació de diversos llibres, un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis.⁸⁷ El violari va ser redimit i les llibres tornaren al seu propietari. Doc. 75:

Santoral de mestre Francesch Aximenis

---

84. Pere Martí va signar el testament el dia 24 de juliol de 1450 i aquest va ser publicat el dia 1 de març de 1464. Va nomenar hereu universal les pies causes. Cf. AHPB, Guillem Jordà, major, *Primus liber testamentorum* 1426, desembre, 7 – 1457, juliol, 25, fols. 112v-113r.

85. El tercer llibre llegat era el *Manipulus curatorum* de Guiu de Montroquer (s. XIV).

86. Els altres dos llibres eren un *Breviari* i l'*Arbre de ciència* de Ramon Llull (1232/33-1315/16). Vegeu J. HERNANDO, *Crèdit i llibres a Barcelona, segle XV*, citat, 130. Id., *Obres de Ramon Llull*, cit., 327- 28.

87. Els altres llibres eren el *De vita duodecim Cesarum* de Suetoni (c. 69 – 140), el *Decretum* de Gracià (s. XII), el *Derivator* s. *Derivacions de gramàtica* d'Hugucione da Pisa (s. XII – 1210), la *Tertia Pars* de la *Summa Theologica* de Tomàs d'Aquino (1225-1274). Vegeu J. HERNANDO, *Crèdit i llibres a Barcelona, segle XV*, citat, 155-56.

Bartomeu Torrent, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, i Narcís Torrent, prevere, rector de St. Pere de Rubí. Ambdós vengueren al doctor en lleis Francesc Malet, ciutadà de Barcelona, un censal mort de 48 sous i 7 diners de renda pel preu de 34 lliures, garantit mitjançant l'obligació de cinc llibres, ja obligats en un contracte anterior, un dels qual tornà a ser una obra de Francesc Eiximenis.⁸⁸ Doc. 81:

Santoral de mestre Eximenis

Joan Marí, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona. En fer testament, va llegar al seu nebot Rafael Valls, fill d'Antònia, germana del testador, i de Francesc Valls, cirurgià, ciutadà de Barcelona, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 82:

Liber angelorum

Sant Jeroni de la Murta, monestir. Fra Benet de Sant Joan, prior del monestir de Sant Jeroni de la Murta, vené, en nom del convent, diversos llibres⁸⁹ al llibreter Gabriel Prats, ciutadà de Barcelona, un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 94:

Metaphisica magistri Exemenis

Melcior Vidal, prevere, domer de l'església de Sant Pere de les Puel·les. Segons l'inventari dels seus béns, Melcior Vidal posseïa tres obres de Francesc Eiximenis. Doc. 96:

Doctrina compendiosa
*Cercapou de confessió*⁹⁰
Llibre dels àngels

Arnau Guillem sa Muntada, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar. Segons l'inventari dels seus béns,⁹¹ Arnau Guillem sa Muntada posseïa una obra de Francesc Eiximenis. Va ser llegada a Eulàlia, muller de Narcís Solà, cirurgià i batxiller en medecina, ciutadà de Barcelona. Doc. 106:

88. Vegeu Doc. 75. Vegeu també J. HERNANDO, *Crèdit i llibres a Barcelona, segle XV*, citat, 165.

89. El nombre de llibres venuts va ser de 48. De l'època clàssica hi havia obres d'Aristòtil (384-322 aC), Ciceró (106-43 aC), Ptolemeu (c. 90-168), Valeri Màxim (s. I aC – s. I. pC). Diversos eren el llibres de lògica, de filosofia, de teologia, de teoria política, de medecina, d'astrologia, de dret. El monestir posseïa *La primera part del Crestià*. Doc. 63/bis.

90. *Doctrina compendiosa* i *Cercapou de confessió* es trobaven en un volum miscel·lani.

91. En l'inventari tan sols consten dos llibres més: un *Breviari* del bisbat de Barcelona i la *Doctrina moral* de Joan Pachs (s. XIV).

Llibre dels àngels

Macià Ferrer, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona. Va formar societat amb Joan Rosenbach, mestre de llibres d'estampa, i el llibreter Pere Ramon Gavarró, ciutadans de Barcelona, per a l'estampació de 700 volums del *Llibre dels àngels* de Francesc Eiximenis. Doc. 107:

Llibre dels àngels

Joan Marí, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona. Va fer donació al seu nebot Rafael Caraner, beneficiat a la capella Sant Miquel de l'església parroquial de Ciutadella, illa de Menorca, de diversos llibres, un dels quals, escrit pel mateix Joan Marí,⁹² era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 108:

*Pastorale magistri Eximenis**Nobles*

Joana, infanta, comtessa de Foix. El dia 16 de març de 1408, varen ser subhastats diversos llibres,⁹³ un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis, venuda a Martí Duranguo, que havia estat de la casa de la Infanta, pel preu de 5 florins. Doc. 2:

Vita Christi in romancio

Joan Giner, donzell. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa entre d'altres llibres,⁹⁴ dels quals fou hereu el seu fill homònim,⁹⁵ dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 15:

92. Li va fer donació també del *Rationale divinatorum officiorum* de Guilhem Duran (s. XII? – 1296) i d'un *Missal*. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, 526-27.

93. La majoria dels llibres de la seva biblioteca eren escrits en llengua francesa. Destaquem *Llibre de Merlí*, *Liber de similitudinibus et exemplis* de Iohannes de Sancto Geminiano (1296-1332), *Tragèdia de Lançolot* de Mossèn Gras (s. XV), un cançoner. A més d'un *Flos Sanctorum* i d'un llibre d'*Hores*, posseïa *Contemplació* de Sant Anselm (c. 1035-1109) en llatí i català.

94. En la seva biblioteca hom trobà llibres d'autors com Ovidi (43 aC – 17 pC), Pal·ladi (s. V), Sant Agustí (345-430), Gregori el Gran (540-604), Petrus Hispanus, papa Joan XXI (c. 1220-1277), Tomàs d'Aquino (1225-1274), Albertà de Brescia († 1246), Joan de Gal·les († c. 1303), Arnau de Vilanova (1238/40-1311), Ermengaud de Beziers (1250-1322), Bernat Metge (1340/45-1413), Enrique de Villena (1384-1434). Cal destacar la presència d'obres de Ramon Llull (1232/33-1315/16). Vegeu J. HERNANDO, *Obres de Ramon Llull*, citat, 303-04.

95. El testament fou signat el dia 30 d'abril de 1428 i fou nomenat substitut de l'hereu universal Jaume Giner, el germà d'aquest Franci. Cf. AHPB, Pere Pellicer, *Liber testamentorum* 1395, juliol, 7 – 1435, maig, 28, fol. 89v.

Libre de regiment de prínceps [segona part del *Dotzè*]
Doctrina compendiosa de mestre Francesch Aximeno
Vida de Jbesuchrist

Bernat de Montpalau, cavaller. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa, entre d'altres llibres,⁹⁶ una obra de Francesc Eiximenis. En va ser hereu el seu fill Bernat Joan de Montpalau.⁹⁷ Doc. 29:

Llibre dels àngels

Galceran Montserrat de Sentmenat, donzell, domiciliat a Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns posseïa entre d'altres llibres,⁹⁸ dels quals foren hereus els seus fills Joana, Antiga i Pere Galceran, tres obres de Francesc Eiximenis. Doc. 45:

Vita Christi, en dos volums
Llibre de les dones
Llibre dels àngels

Bernat Terré, cavaller, domiciliat a Barcelona. Vengué a Jaume Costa, mercer, ciutadà de Barcelona, un violari de 23 sous pel preu de 8 lliures i 5 sous, garantit mitjançant l'obligació d'una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 51:

Dotzè del crestià

Bernat Ramon sa Vall, cavaller, domiciliat a Barcelona, fill de Ramon sa Vall, ciutadà de Barcelona. En ser hereu universal del seu pare, rebé dels seus marmessors una obra de Francesc Eiximenis. El llibre havia estat empenyorat pel seu pare a Aloït Navel, mercader, ciutadà de Barcelona, a causa d'un préstec de 13 lliures. Doc. 54, 55:

96. Posseïa dos *missals*, un *Epistoler*, un *Saltiri*, dos llibres d'*Hores*, dos llibres amb la *Vida de Sant Amador*, la *Tragèdia de Lançalot* de Mossèn Gras (s. XV).

97. El testament fou signat el dia 5 de juliol de 1436 i publicat el dia 17 del mateix dia mes i any. Cf. AHPB, Antoni Vinyes, *Primus liber testamentorum 1427*, setembre, 24 – 1488, març, 21, fol. 19r. Hom trobà *De fallaciis* de Tomàs d'Aquino (1225-1274), *Vida de Sant Amador*, *Tragèdia de Lançalot* de Mossèn Gras (s. XV), un *Missal*, un llibre amb les *Epístoles*, un llibre d'*Hores*, un llibre de cant.

98. Hom trobà el *Sol·liloqui* de Sant Agustí (354-430), el *De consolació* de Boeci (c. 480-524/25), les homilies de Sant Gregori (540-604), la carta de Sant Bernat (Bernat de Castellambros) (1090-1153) a la seva germana, el tractat sobre l'Eucaristia, és a dir, *De sacramento Eucharistiae*, atribuïda a Sant Tomàs d'Aquino (1225-1274), la *Suma de col·lacions* de Joan de Gal·les († c. 1303), el *Breviari d'amor* de Matfré Ermengaud (s. XIII – 1322), l'*Escala de Contemplació* d'Antoni Canals (c. 1352- 1415/19), una *Bíblia* en català, el llibre del *Gènesi*, un *Saltiri* en català, un llibre de manescalia, un *Llibre de l'orde de cavalleria*, etc.

Prima pars XII libri del crestià composti a fratre Francisco Eximenis

Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona. comprà al mercader de Barcelona Guillem Ferrer, pel preu de 10 lliures i 10 sous, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 67:

Llibre de les dones de mestre Eximeniç

Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona. El dia 11 de febrer de 1474, vengué a Audinet Borgès, sastre, ciutadà de Barcelona, un violari de 20 sous de renda pel preu de 10 lliures i 10 sous, garantit mitjançant l'obligació de diversos objectes i d'una obra de Francesc Eiximenis. En ser redimit el violari, el llibre fou restituit al seu posseïdor. Doc. 74:

Llibre de les dones

Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona. De nou, el dia 19 de setembre de 1475, vengué a Audinet Borgès, sastre, ciutadà de Barcelona, un violari de 20 sous de renda pel preu de 7 lliures i 10 sous, garantit mitjançant l'obligació de diversos objectes i de dues obres de Francesc Eiximenis. En ser redimit el violari, els llibres foren restituïts al seu posseïdor. Doc. 78:

*Llibre de les dones**Llibre dels àngels*

Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona. Altra vegada, el dia 19 de setembre de 1475, vengué a Pere Seró, ciutadà de Barcelona, un violari de 12 sous i 6 diners de renda pel preu de 7 lliures i 6 sous, garantit mitjançant l'obligació de dues obres de Francesc Eiximenis. En ser redimit el violari, els llibres foren restituïts al seu amo. Doc. 86:

*Llibre de les dones**Llibre dels àngels*

Bertran Ramon sa Vall, cavaller, domiciliat a Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, Bertran Ramon sa Vall posseïa una excel·lent biblioteca.⁹⁹ Un

---

99. Posseïa obres d' Ovidi (43 aC – 17 pC), Ciceró (106-43 aC), Sèneca (4 aC – 65 pC). També *De scholastica disciplina* de Boeci (c. 480-524/25), el *Liber de miseria conditionis humane* d'Innocenci III (1160-1216), la traducció d'Antoni Canals (c. 1352-1415/19) del *Dictorum factorumque memorabilium* de Valeri Màxim (s. I aC – s. I. pC), el *De doctrina tacendi et dicendi* d'Albertà de Brescia († 1246), el *Liber admonitionis sorori sue* de Sant Bernat (Bernat de Castellambrós) (1090-1153), etc. A més a més, posseïa en català comentaris al *Saltiri*, els *Set Salmes*, els *Evangelis* i les *Epístoles* en català.

dels llibres era una obra de Francesc Eiximenis. Li fou hereu el seu parent Francesc Marcell, alias Camporells, donzell, domiciliat a Barcelona.¹⁰⁰ Doc. 100:

Llibre de les dones

Juristes, Notaris, Escrivans

Guillem Ponç, notari, ciutadà de Barcelona. En concepte de dot de la seva esposa Agnès, filla de Jaume Oliver, escrivà del rei, ciutadà de Barcelona, rebé entre d'altres béns, diversos llibres, un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 1:

Llibre dels àngels

Joan Ferrer, notari, ciutadà de Barcelona. Comprà a Pere Fort, mercader, ciutadà de Barcelona, el *Vita Christi* de Francesc Eiximenis, escrit per Pere Fort.¹⁰¹ Doc. 17.

Vita Christi

Bartomeu Sirvent, jurista, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una excel·lent biblioteca,¹⁰² en la qual hi havia una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 20:

Llibre dels àngels

Jaume Calliç, jurista, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns posseïa, en morir, entre d'altres llibres, sobretot de matèria jurídica, l'obra de Francesc Eiximenis, *Llibre dels àngels*. Els llibres foren dividits en dues parts, de valor igual, una per a cada un dels seus fills.¹⁰³ El *Llibre dels àngels* es trobava en la part del seu fill Antoni. Doc. 23:

---

100. Bertran Ramon sa Vall signà el testament el dia 24 d'abril de 1488 i aquest fou publicat el dia 10 de maig del mateix any. Nomenà hereus universals els seus fill, en cas de tenir-ne. Com a substitut fou nomenat Francesc Marcell, parent del testador. Cf. AHPB, Andreu Mir, *Plec de testaments* 1427, gener, 1 – 1490, gener, 12, plec 39, s.n.

101. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, 368-69.

102. La majoria dels llibres eren de matèria jurídica: Azzo dei Porci o Azzone (s. XII – 1230), Guido da Baisio (s. XIII – 1313), Bartolo de Sassoferrato (1309-1355), Baldo degli Ubaldi (1320-1400), Angelo Aretino († 1454). Posseïa també dues obres de Ramon Llull (1232/33-1315/16): *De articulis fidei* i *De predestinatione*. Vegeu J. HERNANDO, *Obres de Ramon Llull en biblioteques privades*, citat, 307.

103. Vegeu J. M. MADURELL, *Micer Jaume Callís y su biblioteca jurídica*, dins «Anuario de Historia del Derecho Español», XXXIII (1963), 539-563.

Llibre dels àngels

Gabriel de Forest, notari, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una excel·lent biblioteca,¹⁰⁴ en la qual hi havia dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 26:

Doctrina compendiosa
Llibre dels àngels

Didac Garcia, notari i escrivà del rei, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹⁰⁵ entre els quals hi havia dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 30:

Vita Christi
Llibre dels àngels

Francesc Formós, de l'ofici del mestre racional del rei, ciutadà de Barcelona. Posseïa entre d'altres llibres,¹⁰⁶ una obra de Francesc Eiximenis. Foren hereus el seu fill Bernat Formós i Pere Metge. Doc. 31:

Llibre dels àngels

Bernat Costeges, causídic, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns,¹⁰⁷ posseïa diverses obres de Francesc Eiximenis. En ser encantats, el segon volum del *Vita Christi* i *Doctrina compendiosa* varen ser venuts al llibreter de Barcelona Francesc Mascaró per 2 lliures, 15 sous i 6 diners. Els 10 quaderns del segon volum del *Vita Christi*, al notari de Barcelona Francesc

---

104. De matèria bíblica posseïa *Evangelis*, *Pàssies*, *Saltiri*, *Salmes vesprals*. De matèria jurídica, *Comemoracions* de Pere Albert (s. XIII), *Instituta*, *Ordinacions del Consolat del Mar*, *Usatges i Constitucions de Catalunya*. També el *De vetula* d'Ovidi (43 aC – 17 pC), el *De consolació* de Boeci (c. 480-524/25), el *Liber dialogorum* de Gregori el Gran (540-604), *De vitis patrum* de Pedro Alfonso (c. 1076-1140), les *Històries Troianes* Guido delle Colonne (s. XIII) en traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390), el *Llibre de Merlí* i diversos llibres per a l'aprenentatge de lletra.

105. Dels onze llibres, destaquem *Secreta secretorum* d'Aristòtil (384-322 aC), *De consolació* de Boeci (c. 480-524/25), la carta de Sant Bernat (Bernat de Castellambròs) (1090-1153) a la seva germana, el *Gamaliel* atribuït a Sant Pere Pasqual (c. 1277-1300), dos *Saltiris* i uns llibres amb oracions.

106. Posseïa una *Bíblia*, un llibre amb els *Evangelis*, les *Històries Troianes* Guido delle Colonne (s. XIII) en traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390) i un llibre sobre els vicis i les virtuts.

107. Bernat Costeges signà el testament el dia 11 de juliol de 1441 i aquest va ser publicat el dia 10 d'agost del mateix any. Varen ser nomenats hereus universals els seus fills Jaume Cebrià, Gaspar, Baltasar i Eulàlia. Cf. AHPB, Simó Carner, *Primus liber testamentorum* 1409, juliol, 24 – 1441, abril, 8, fols. 175v-176r.

Moles, per 5 sous i 6 diners. El *Libre de les dones*, al mateix Francesc Moles, per 2 lliures, 18 sous i 6 diners. El *Llibre dels àngels*, a Ferrando de Palència. Doc. 32:

Vita Christi, segon volum
Vita Christi, 10 quaderns del segon volum
Doctrina compendiosa
De laudibus divinis
Llibre de les dones
Llibre dels àngels

Joan des Pujol, notari, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹⁰⁸ entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis. En ser encantats els seus béns, l'obra de Francesc Eiximenis va ser venuda a Guillem Garriga, balancer, ciutadà de Barcelona, pel preu de 2 lliures i 4 sous. Doc. 37:

Llibre de les dones

Bartomeu Costa, notari, ciutadà de Barcelona. Empenyorà a causa d'un préstec de 100 lliures, rebut de Bernat Oló, batxiller en ambdós drets i ciutadà de Barcelona, una esclava i diversos llibres, entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 47:

Llibre de les dones

Guillem Jordà, llicenciat en decrets, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹⁰⁹ entre els quals hi havia dues obres de Francesc Eiximenis. En ser encantats els llibres, el *Llibre dels àngels* va ser venut al mercader de Barcelona Gaspar Carreres pel preu de 2 lliures i 5 sous. El *Llibre de les dones*, a Antoni Masdeu, per 3 lliures i 10 sous. Doc. 49:

Llibre dels àngels
Llibre de les dones

108. A més dels habituals llibres de matèria notarial, hom trobà alguns llibres per a l'aprenentatge de lletra.

109. De matèria jurídica posseïa *Codi*, *Digest* i les *Decretals* de Gregori IX, obres d'Huguccio de Pisis o Huguccione da Pisa (s. XII – 1210), Goffredo da Trani († 1245), Henri de Bohic (s. XIV), Giovanni de Legnano (s. XIV), Jaume Calliç (c. 1370-1434). D'altres matèries posseïa obres de Sant Agustí (345-430), Pere Llombard (1095-1160), Sant Bonaventura (1218-1274), Sant Tomàs d'Aquino (1225-1274), Ludolf de Saxònia, dit el Cartoixà (s. XIV). També posseïa dues *Bíblies* i diverses obres amb comentaris a llibres de la *Bíblia*.

Pere Pau Pujades, notari, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹¹⁰ entre els quals hom trobà una obra de Francesc Eiximenis. En fou hereu el seu fill Guillem Pere. Doc. 60/bis:

Llibre de les dones

Pere Pascasi, notari, ciutadà de Barcelona. Vengué a Pere sa Sala, escrivà del rei, ciutadà de Barcelona, un violari de 6 lliures i 3 sous de renda pel preu de 43 lliures, garantit mitjançant l'obligació de diversos llibres, entre els quals hi havia tres obres de Francesc Eiximenis. En ser redimit el violari, els llibres tornaren al seu propietari. Doc. 76:

Segon del crestià

Dotzè del crestià, primera part

Un altre llibre del chrestià appellat Regiment de prínceps [segona part del Dotzè]

Joan Sallent, notari, escrivà de la batllia general, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹¹¹ entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis i un fragment d'una altra obra no especificada. En fou hereva la seva muller Caterina.¹¹² Doc. 87:

Cercapou de confessió

Lluís Llull, doctor en decrets, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una excel·lent biblioteca,¹¹³ en la qual hi havia dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 113:

---

110. Hom trobà en la seva biblioteca obres de matèria notarial com *Summa artis notarie* i *Tractaturi* de Rolandino Passaggeri (1207-1301), també *Aurora* i *Super tractaturi* de Pietro da Unzola (s. XIII – 1312). Posseïa els *Usatges* i les *Constitucions de Catalunya*. De l'època clàssica, hom trobà *Andria* de Terenci (190-159 aC), *Catilina* i *Iogurtha* de Sal·lusti (86-35 aC), *Tragèdies* de Sèneca (4 aC – 65 pC). Hom trobà *De consolatione* de Boeci (c. 480-524/25), el comentari a aquesta obra de Nicolau Trevet († 1350) i *De scolastica disciplina* del Ps.-Boeci. Posseïa també obres de Sant Agustí (350-430), Sant Jeroni (s. IV – 419/20), Sant Bernat (1090-1153), Albertano da Brescia (s. XII – 1246). Posseïa també el llibre d'agricultura i botànica *Liber ruralium commodorum* de Pietro de Crescenzi (1233-1320/21). Hom trobà també el *Ludus scaborum* de Jacopo da Cessole (1288-1322). No mancaven les obres d'ensenyament de lletra i de gramàtica com *Doctrinale puerorum* d'Alexandre de Villedieu (1170-1240).

111. A més dels habituals llibres de matèria notarial, hom trobà la *Illiada* d'Homer (s. VIII aC), les *Tragèdies* de Sèneca (4 aC – 65 pC), el *Catholicon* de Giovanni Balbi da Genova (s. XIII), el *Ludus scaborum* de Jacopo da Cessole (1288-1322), una *Bíblia* en llatí i altra en romanç.

112. Joan Sallent va signar el testament el dia 18 d'octubre de 1481, que fou publicat el dia 22 dels mateixos mes i any. Cf. AHPB, Miquel Franquesa, *Llibre de testaments* 1474, maig, 24 – 1482, novembre, 15, s.n.

113. En la seva biblioteca hom trobà obres d'autors com Plini (24-79), Ciceró (106-43 aC), Titus Livi (59 aC – 17 dC), Ovidi (43 aC – 17 pC), Sèneca (4 aC – 65 pC), Flavi Josep

Llibre dels àngels
Lo XIIe del cbrestia

Mercaders

Alzeas Arant, mercader, ciutadà de Barcelona. Per un préstec de 22 lliures, Alzeas Arant va empenyorar a Joan Llobera, mercader, ciutadà de Barcelona, entre d'altres llibres, una obra de Francesc Eiximenis, del qual podria fer ús «tam in legendo in dictis libris quam alias». Doc. 6:

Llibre dels àngels

Pere Vicenç, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, Pere Vicenç posseïa diversos llibres escrits per ell mateix,¹¹⁴ un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. En va ser hereu el seu fill Jaume Vicenç, mercader, ciutadà de Barcelona. Doc. 9:

Doctrina compendiosa

Ferrer de Gualbes, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una excel·lent biblioteca.¹¹⁵ Hi havia dues obres de Francesc Eiximenis. Li fou hereu el seu fill Ferrer Nicolau de Gualbes, mercader, ciutadà de Barcelona. Doc. 10:

Lo primer volum del Regiment dels prínceps de les ciutats e de la cosa pública
compost per mestre Francesc Eximenis intitulat XII del crestià
Lo segon volum del dit libre

(38-100), Juvenal (c. 65-128), Porfiri (232-305), Sant Agustí (354-430), Procopi de Cesarea (fi s. V – c. 562), Boeci (c. 480-524/25), Sant Bernat (1090-1153), Pere Llombard (1095-1160), Hug de Sant Víctor (1096-1114), Albert el Gran (1206-1280), Brunetto Latini (c. 1210-1294), Leonardo Bruni (1369-1444), Franciscus Barbaro (veneto) (1390-1454), Roberto Carracciolo (c. 1425-1495). Posseïa també obres de Ramon Llull (1222/33- 1315/16). Vegeu J. HERNANDO, *Obres de Ramon Llull en biblioteques privades*, citat, 284. També posseï llibres escrits de la seva mà. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, 545.

114. Altres llibres escrits per ell eren *l'Historial*, és a dir, *Speculum historiale* de Vincent de Beauvais († 1264) i un *Saltiri*. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, 290-291. En la seva biblioteca predominaven els llibres de medecina.

115. Hom trobà obres d'Aristòtil (384-322 aC), Ciceró (106-43 aC), Valeri Màxim (s. I aC – s. I pC), Sant Agustí (354-430), Boeci (c. 480-524/25), Pere Llombard (1095-1160), Hug de Sant Víctor (1096-1114), Albertano da Brescia (s. XII – 1246), Enric de Susa, l'Ostiensis (c. 1200-1272), Tomàs d'Aquino (1225-1274), Robertus Kilwardby († 1279), Guido delle Colonne (s. XIII), Petrus Thome (c. 1280 – c. 1337), Arnau de Vilanova (1239/40-1311), Bernat Oliver (1290-1348), Petrarca (1304-1374), Bernat Metge (1340/46-1413), Iacopo da Cesole (s. XIV).

Segon del cristià qui tracte de temptació

Guillem de Cabanelles, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹¹⁶ entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis. En fou hereva la seva filla Aldòncia, muller de Francesc Llobet, mercader, ciutadà de Barcelona. Doc. 11:

Llibre dels àngels

Guillem de Fonollet, mercader, ciutadà de Barcelona. En ser hereu universal dels seus béns el seu fill Esteve Ponç de Fonollet, mercader, ciutadà de Barcelona, rebé dels marmessors una obra de Francesc Eiximenis.¹¹⁷ Doc. 14:

Llibre dels àngels

Pere Fort, mercader, ciutadà de Barcelona. Vené a Joan Ferrer, notari, per 9 lliures i 10 sous, una obra de Francesc Eiximenis, escrita per ell mateix.¹¹⁸ Doc. 17:

Vita Christi

Antoni Salavert, mercader, ciutadà de Barcelona. En fer testament, llegà al seu fill Antoni Salavert diversos llibres,¹¹⁹ un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 21:

Llibre dels àngels

Miquel d'Alós, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹²⁰ entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis, que pervingué a la seva muller Serena. Doc. 22:

---

116. Hom trobà a la seva biblioteca una *Bíblia*, diverses cròniques, el *Llibre de les mereavelles* de Marco Polo (1254-1324), la *Conquesta del Sant Greal*, la *Regla de Sant Francesc* (1182-1226), una obra de medecina i una altra d'astrologia d'Arnau de Vilanova (1239/40-1311) i llibres per a l'aprenentatge de lletra.

117. Altres llibres lliurats foren la *Crònica* de Bernat Desclot († segona meitat del segle XIII) i la *Suma de Col·lacions* de Joan de Gal·les († c. 1303).

118. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, 368-369.

119. Els altres llibres eren *De consolatione* de Boeci (c. 480-524/25), un llibre *d'Hores*, un *Flos sanctorum*, el *Romanç de Tristany i Isolda* de Chrétien de Troyes (s. XII) i les *Històries Troianes* Guido delle Colonne (s. XIII) en traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390).

120. A més dels *Evangelis* i dos *Saltiris*, posseïa *Històries Troianes* de Guido delle Colonne (s. XIII), en traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390).

Vita Christi

Pere Gircós, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹²¹ entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis. En fou hereu el seu fill Pere Joan Gircós, ciutadà de Barcelona. Doc. 27:

Llibre de les dones

Bernat Isern, mercader o pesador del pes reial, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres, dels quals va ser hereu el seu fill Rafael.¹²² Un d'ells era una obra de Francesc Eiximenis. Aquest llibre era propietat de Joan Comelles, mercader, ciutadà de Barcelona, al qual fou retornat. Doc. 28:

Llibre dels àngels

Joan Buçot, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres, entre els quals hi havia tres obres de Francesc Eiximenis.¹²³ Doc. 33:

Llibre dels àngels
Segon del cristià
Vita Christi

Miquel Roda, mercader, ciutadà de Barcelona. Entre d'altres llibres, posseïa una obra de Francesc Eiximenis, lliurada pels marmessors a la seva muller Bernabeua, per a l'hereva, la seva filla Angelina.¹²⁴ Doc. 36:

121. Posseïa també dos *Missals*, una *Bíblia*, el llibre del *Gènesi*, dos *Saltiris*, un *Epistoler*, un llibre *d'Hores*, les *Històries Troianes* de Guido delle Colonne (s. XIII), en traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390) i un llibre de medicina.

122. Segons el testament signat el dia 26 de gener de 1427 i publicat el dia 31 de gener de 1437. Cf. AHPB, Bernat Pi, *Llibre de testaments* 1417, març, 26 – 1440, fols. 123v – 124v. Hom trobà en la seva biblioteca el llibre del *Gènesi*, el llibre *Salms Vesprals*, els *Evangelis* en català, *De arte amandi* d'Ovidi (43 aC-17 pC), *Oracions* de Sant Agustí (345-430), *Romanç de Tristany i Isolda* de Chrétien de Troyes (s. XII), els llibres *Flor del Saltiri* i *Disputa del bisbe de Jabent* atribuïts a Sant Pere Pasqual (c. 1277-1300), el *Lucidari* de Bernat Metge (1340/46-1413) i un llibre de poesia.

123. Segons el testament, signat el dia 28 de maig de 1435, els hereus havien de ser els fills, en cas de tenir-los, essent substituït el seu germà Gaspar Buçot. El testament va ser publicat el dia 22 de juny de 1443. Cf. AHPB, Pere Pellisser, *Liber testamentorum* 1395, juliol, 7 – 1435, maig, 28, fols. 124r – 127r. Segons l'inventari posseïa tan sols dues peces del *Saltiri*, un *De consolació* de Boeci (c. 480- 524/25) i un llibre amb *Salms* i oracions.

124. El testament fou signat el dia 23 d'abril de 1446 i publicat el dia 29 del mateix mes i any. Cf. AHPB, Joan Franc, major, *Liber tertius testamentorum et codicillorum* 1429, novembre, 2 – 1456, juny, 2, fols. 12r – 14r.

Saltiri de mestre Francesc Eiximenis

Antoni Cases, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una excel·lent biblioteca, on hi havia diverses obres de Francesc Eiximenis.¹²⁵ Doc. 39:

Primer del crestià
La primera part del Terç del crestià
La segona part del Terç del crestià
Primera part del Dotzè del crestià de regiment de ciutats
Segona part del Dotzè del crestià de regiment de prínceps
Primera part del Vita Christi
Segona part del Vita Christi
Llibre de les dones
Llibre dels àngels
Scala Dei
Doctrina compendiosa
Psalterium laudatorium o *Psaltiri* en traducció de Guillem Fontana

Guillem Pujol, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres, entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis. En fou hereva universal la seva muller Clara.¹²⁶ Doc. 42:

Llibre dels àngels

Joan de Vilagenís, mercader, ciutadà de Barcelona. En fer testament, llegà al seu oncle Jaume Ortoneda, prevere de la vila de Solsona, diversos llibres, dos dels quals eren obres de Francesc Eiximenis. Doc. 21:

Vita Christi
Llibre dels àngels

125. El testament fou signat el dia 5 de setembre de 1447 i publicat el dia 30 d'agost del mateix any. No hi consta cap referència a l'hereu universal. Cf. Bernat Pi, *Llibre de testaments* 1418, febrer, 21 – 1450, agost, 11, fols. 120v – 123r. En la seva biblioteca hi havia diverses obres de gramàtica i de lògica, tres de les quals eren d'Albert de Saxònia. També dues *Bíblies* glosades, una *Bíblia* en tres volums en català, un llibre amb les profecies de Jeremies, Ezequiel i Daniel, les *Epístoles morals a Lucili* de Sèneca (4 aC-65 pC) en llatí, francès i català, l'obra de Valeri Màxim (s. I aC-s. I. pC), el *De consolació* de Boeci (c. 480-524/25), *Els dotze treballs d'Hèrcules* d'Enrique de Villena (1384- 1434) en català.

126. El testament va ser signat el dia 22 de desembre de 1448 i publicat el dia 28 de març de 1449. Cf. AHPB, Bartomeu Costa, major, *Primus liber testamentorum et codicillorum* 1439, juliol, 28 – 1464, setembre 11, fols. 12r-13v. A casa seva tan sols hi havia dos altres llibres *d'Hores*, un *Flos sanctorum* i una crònica en català.

Aloït Navel, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una bona biblioteca.¹²⁷ En ella hi havia diverses obres de Francesc Eiximenis. Doc. 54:

Llibre dels àngels

Dos volums del *Salterium laudatorium* o *Saltiri* en traducció de Guillem Fontana, un dels quals titulat *Guillem Fontana*

Llibre de les dones

Primer del cristià

Segon del cristià

Terç del cristià

Vita Christi

Dotzè del cristià

Scala Dei

Dotzè del cristià

El *Dotzè del cristià* el tenia en penyora per un deute de Ramon sa Vall, ciutadà de Barcelona. Fou restituit.

Pere Terrassa, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa dues obres de Francesc Eiximenis.¹²⁸ Doc. 56:

Llibre dels àngels

Llibre de les dones

Francesc Ferrer, mercader, ciutadà de Barcelona. Vengué a Bartomeu del Bosc, notari, ciutadà de Barcelona, un censal mort de 33 sous de pensió o renda pel preu de 33 lliures garantint mitjançant l'obligació d'un collar i de llibres,¹²⁹ un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 58:

Llibre dels àngels

Francesc Ferrer, mercader, ciutadà de Barcelona. Vengué a Lluís Gilabert, mercader, ciutadà de Barcelona, un censal mort de 64 sous de pensió o renda

127. Posseïa una *Bíblia*, un *Saltiri*, uns *Evangelis* en llatí i uns altres en català, *De officiis* de Ciceró (106-43 aC) en català, *De consolació* de Boeci (c. 480-524/25), el comentari de Nicolau de Lira (1274-1349) sobre el *Saltiri*, *Històries troianes* de Guido delle Colonne (s. XIII), *Gamaliel* atribuït a Sant Pere Pasqual (c. 1277-1300), el *Llibre de paciència*, *Doctrina moral* del mallorquí Joan Pachs (s. XIV), *Breviari d'amor* de Matfre Ermengaud (1250-1322), *Breviloqui* de Joan de Gal·les († c. 1303).

128. Posseïa també de Ramon Llull (1232/33-1315/16) *Doctrina pueril* i *Llibre de vicis i virtuts* o la part *Dels X manaments* de *Doctrina pueril*. Vegeu J. HERNANDO, *Obres de Ramon Llull*, cit., 286.

129. *De consolació* de Boeci (c. 480-524/25) i un *Saltiri*.

pel preu de 64 lliures garantit mitjançant l'obligació d'una cadena d'or i de dos llibres, un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 59:

Llibre de les dones

Antoni de Mura, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una bona biblioteca.¹³⁰ Hom hi trobà diverses obres de Francesc Eiximenis. En l'encant dels llibres, la *Doctrina compendiosa* va ser venuda a Gabriel Torres, ciutadà de Barcelona, pel preu de 10 sous. La *Vita Christi* va ser venuda al ciutadà de Barcelona Pere Pujades per una lliura i 11 sous.¹³¹ Doc. 61:

Doctrina compendiosa, dues peces

Vita Christi

Llibre de les dones

Joan de Junyent, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una bona biblioteca.¹³² Posseïa una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 64:

Primer volum del crestià

Guillem Ferrer, mercader, ciutadà de Barcelona. Vengué a Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona, pel preu de 10 lliures i 10 sous, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 67:

Lo llibre de les dones de mestre Eximeniç

Nicolau Eixerat, mercader, ciutadà de Barcelona. Comprà a Bernat Joan, corredor de felpa, ciutadà de Barcelona, un obra que hom atribueix a Francesc Eiximenis, pel preu de 41 sous. Doc. 68:

---

130. La seva biblioteca era formada per diverses obres de matèria bíblica, devocionaris, llibres per a l'aprenentatge de lletra, obres jurídiques, obres d'autors com Ovidi (43 aC – 17 pC), Pal·ladi (s. V), Sant Agustí (345-430), Nicolau de Lira (1274-1349), Guido delle Colonne (s. XIII).

131. Posseïa diversos llibres de gramàtica, retòrica i lògica, una *Bíblia* en llatí, els *Evangelis*, el *Gènesi*, el *Saltiri*, obres d'Ovidi (43 aC – 17 pC) i de Ciceró (106-43 aC), el *Soliloquium* de Sant Agustí (345-430), el *De agricultura* de Pal·ladi (s. V), les *Històries troianes* de Guido delle Colonne (s. XIII), *Doctrina moral* del mallorquí Joan Pachs (s. XIV), el *Gamaliel* atribuït a Sant Pere Pasqual (c. 1277-1300), les *Ordinacions d'en Sanctacília* (s. XIV), *Lo somni* de Bernat Metge (1340/45-1413), *El testament de Bernat Serradell* (s. XV), etc.

132. En la seva biblioteca hi havia obres d'aprenentatge de lletra i de gramàtica, obres de Ciceró (106-43 aC), de Virgili (c. 70-19 aC), de Boeci (c. 480-524/25), de Sant Tomàs d'Aquino (1225-1274), de Nicolau de Lira (1274-1349), de Leonardo Bruni Aretino (c. 1370-1444), els *Usatges*, els *Evangelis* en català, etc.

Breviari d'amors de mestre Eximenis

Francesc de Junyent, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹³³ entre els quals hi havia dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 71:

Vita Christi
Regiment de la cosa pública

Guillem Agustí Maçanet, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹³⁴ entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis, que passà a la seva muller Caterina. Doc. 73:

Vita Christi

Joan des Valls, ciutadà de Barcelona. Vengué a Joan Ros, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, un censal mort de 23 sous de renda pel preu de 14 lliures, garantit mitjançant l'obligació de diversos llibres, entre els quals hi havia dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 77:

Segon del crestià
La segona part de la Terça part del chrestià

Ramon Pujades, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'encant dels seus béns mobles posseïa dues obres de Francesc Eiximenis.¹³⁵ En la subhasta, el *Llibre dels àngels* fou venut a Pere Sintes, fuster, ciutadà de Barcelona, pel preu de 18 sous i 7 diners. El *Vita Christi*, a En Carbonell de Valls pel preu d'una lliura i 10 sous. Doc. 80:

Llibre dels àngels
Vita Christi

Joan Bosc, mercader, ciutadà de Barcelona. Vengué a Elionor, vídua de Joan de Corbera, senyor del castell de Corbera, un censal mort de 28 sous de

---

133. Hom trobà les obres *Libre de la ciutat de Déu* de Sant Agustí (345-430), en català, *Escipió i Aníbal* de Joan de Gal·les († c. 1303), *Decameron* de Giovanni Boccaccio (1313-1375) en italià, *Doctrina moral* del mallorquí Joan Pachs (s. XIV), *Flos sanctorum* i *Llibre de vicis i virtuts*.

134. Hom trobà uns *Salmes vesprals*, un *Saltiri*, el llibre del *Gènesi*, el *Llibre de la vida dels Sants Pares* de Sant Jeroni (c. 342-420) i el llibre de gramàtica *Graecismus* d'Évèrard de Béthune (s. XII-1212).

135. També posseïa un *Saltiri*, obres de Sant Agustí (345-430) i Joan de Gal·les († c. 1303), el *Gamaliel* atribuït a Sant Pere Pasqual (c. 1277-1300), un *Flos sanctorum* i *Doctrina moral* del mallorquí Joan de Pachs (s. XIV).

renda pel preu 14 lliures mitjaçant l'obligació de diversos objectes i llibres, un dels quals era una obra de de Francesc Eiximenis. En redimir el censal, el llibre tornà al seu propietari. Doc. 84:

Llibre dels àngels

Guillem Pujades, mercader, ciutadà de Barcelona. Vengué a Guillem sa Coma, convers i llibreter, ciutadà de Barcelona, pel preu de 15 lliures, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 85:

Vita Christi de mestre Aximenis

Antoni Coll, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹³⁶ entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 93:

Salms de mestre Francesch Aximenis tradubit del latí en romans per en Guillem Fontana

Gabriel Homedes, mercader, ciutadà de Barcelona. Assegurà diversa mercaderia en viatge a Nàpols. Formaven part d'aquesta mercaderia dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 95:

Primer del crestià
Dotzè del crestià

Melcior Lleó, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres, entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 97:

Llibre dels àngels de mestre Eximenis

Antoni Jaume sa Pila, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una excel·lent biblioteca,¹³⁷ en la qual hi havia tres obres de Francesc Eiximenis. Doc. 102:

136. En la seva biblioteca trobem llibres per a l'aprenentatge de gramàtica d'autors com Donat (s. IV), Pere Elies (s. XII), Alexandre de Vil·ledieu (1170-1240). Posseïa diversos llibres de medicina d'autors com Constantinus Africanus (s. XII), traductor d'Ibn Al-Jazzar († 1009), Gerardo da Cremona (1114-1187), Roger de Parma o Salernitanus († 1195), Averroes (1126-1198). Altres autors presents són Salusti (c. 87-35 aC), Bernardus de Trilla (1240-1292), Franciscus de Mayronis († 1328), Iohannes de Mandeville (s. XIV).

137. Posseïa obres d'autors com Ciceró (106-43 aC), Valeri Màxim (s. I aC – s. I. pC), Flavi Vegeci (s. IV-V), Boeci (c. 480-524/25), Gregori el Gran (540-604), Pere Alfons (c.

Segon del crestià
Llibre dels àngels
Doctrina compendiosa

Bernat Marimon, mercader, ciutadà de Barcelona. Escriví cinc llibres «larchs e rodons a forma de llibres de comptes» del *Crestià* de Francesc d'Eiximenis.¹³⁸ Li fou hereu el seu fill Guerau Marimon, clergue. Doc. 103.

Crestià

Bartomeu Estanya, mercader, ciutadà de Barcelona. Vengué a Isabel sa Plana un violari de 14 sous de renda pel preu de 5 lliures, mitjançant l'obligació de perles i d'una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 115:

Dotzè del crestià

Antoni Pergunter, mercader, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una obra de Francesc Eiximenis. En l'encant l'obra de Francesc Eiximenis, va ser venuda a Franc Spano pel preu de 15 sous i 7 diners. Doc. 116:

Llibre de les dones

Bernat Llobet, mercader, ciutadà de Barcelona, fill de Berenguer Llobet, de la procuració reial de Mallorca. Per manament del veguer la seva casa havia de ser enderrocada, per la qual cosa hom inventarià els seus béns. Hom trobà diversos llibres,¹³⁹ un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 118:

Llibre dels àngels

Marc de Parets, mercader, ciutadà de Barcelona. Posseïa una excel·lent biblioteca,¹⁴⁰ on hi havia una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 119:

1076-1140), Sant Bernat (1090-1153), Joan de Salisbury (c. 1115-1180), Albertà de Brescia († 1246), Egidí Romà (1247-1316), Matfre Ermengaud (1250-1322), Guillaume Peyraut (c. 1190-1271).

138. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, 509-10. Hom trobà també *Històries Troianes* de Guido delle Colonne (s. XIII), en traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390) i dos llibres de contingut antijueu.

139. Hom trobà una *Bíblia*, un *Set Salmes* glosat, un *Evangelister*, el *De arte amandi* d'Ovidi (43 aC – 17 pC), el *Breviari d'amor* de Matfre Ermengaud (1250-1322).

140. En la seva biblioteca hi havia obres d'autors com Isop (s. VI aC), Ciceró (106-43 aC), Virgili (c. 70-19 aC), Juvenal (c. 65-128), Suetoni (c. 69-140), Lactanci (c. 260-325), Macrobi (s. V), Dante o Dant (1265-1321), Ausiàs Marc (c. 1397-1459).

*Llibre dels àngels de mestre Francesch Aximenis**Altres professionals*

Francesc Bofill, bossier, ciutadà de Barcelona. Deixà en comanda a Pere Vila, vicari perpetu de Sta. Maria del Mar de Barcelona, l'obra de Francesc Eiximenis, *Liber angelorum*. En haver estat perdut el llibre, els marmessors del testament de Pere Vila pagaren a Francesc Bofill 55 sous. Doc. 13:

Liber angelorum

Antoni Bonhome, mestre de sonar arpa, habitant de Barcelona. A causa d'un viatge lliurà en comanda-dipòsit a Antoni Masseu, mestre de sonar guitarra, habitant de Barcelona, diversos béns mobles, entre els quals hi havia la *Vita Christi* de Francesc Eiximenis en dos volums. Doc. 16:

Vita Christi parlant de la infantesa de Jesuchrist
Vita Christi parlant de la sposición dels Evangelis

Antoni Mas, especier, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, tenia en la seva biblioteca diversos llibres,¹⁴¹ entre els quals hi havia dues obres de Francesc Eiximenis, que tenia en penyora per un deute de 15 lliures fet a Bernat de Granollacs, mestre en arts i medecina, ciutadà de Barcelona. Doc. 34:

La segona part del Vita Christi
Llibre dels àngels

Bartomeu Serra, argenter, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres, entre els quals hi havia una obra de Francesc Eiximenis. En ser encantat aquest llibre, va ser venut a Francesc Serra, mercader, ciutadà de Barcelona per 7 sous i 8 diners.¹⁴² Doc. 40:

Doctrina compendiosa fet e ordenat per mestre Francesch Eximenis

141. Hom trobà en la seva biblioteca, a més dels habituals llibres d'aprenentatge de lletra, de matèria bíblica i pietosos, obres de medecina d'Hipòcrates (c. 460 – c. 370 aC), Iohannes Aben Mesue (s. XIII), Matthaeus Platearius (s. XII), Jean de Saint-Amand (s. XIII), Simon Ianuensis o Simon de Gènova († 1304), Arnau de Vilanova (1239/40-1311).

142. Bartomeu Serra signà el testament el dia 23 d'octubre de 1448 i aquest es va publicar el dia 27 dels mateixos mes i any. En ell va nomenar hereus universals les seves filles Isabel, Caterina i Calrona, menors, i un «nasciturus». Cf. AHPB, Antoni Vinyes, *Liber testamentorum* 1427, setembre, 24 – 148, març, 21, fols. 77r-79r.

Guillem Garriga, balancer, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres, entre els quals hi havia dues obres de Francesc Eiximenis. En va ser hereu el seu fill Rafael Garriga, menor, i com a substituït la seva muller Francesca.¹⁴³ Doc. 57:

Llibre de les dones
Llibre dels àngels

Bernat Joan, corredor de felpa, ciutadà de Barcelona. Vengué a Nicolau Eixerat, mercader, ciutadà de Barcelona, *Breviari d'amors magistri Eximenis*, que hom atribueix, per tant, a Francesc Eiximenis. Doc. 68:

Breviari d'amors magistri Eximenis

Bartomeu Belloch, sastre, ciutadà de Barcelona. Posseïa, entre d'altres llibres, una obra de Francesc Eiximenis, que rebé el seu fill i hereu Pere Belloch, notari, ciutadà de Barcelona. Doc. 70:

Llibre de les dones

Joan sa Coma, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona. Vengué a Antoni Carnicer, prevere de Barcelona, un violari de 30 sous de renda pel preu de 10 lliures i 10 sous, garantit mitjançant l'obligació de roba i d'una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 79:

Vita Christi

Pere Ripoll, llibreter, ciutadà de Barcelona. Vengué a Joana, muller de Bartomeu Traginer, ciutadà de Barcelona, un violari de 17 sous de renda pel preu de 6 lliures, garantit mitjançant la venda simulada de tres llibres, un dels quals era un obra que hom atribueix a Francesc Eiximenis. Doc. 80/bis:

Breviari de amor de mestre Francesch Eximeniç

Pere Ripoll, llibreter, ciutadà de Barcelona. Vengué a Joan Ramon Ferrer, doctor en lleis, donzell, domiciliat a Barcelona, un violari de 40 sous de renda pel preu de 14 lliures, garantit mitjançant l'obligació de dues obres de Francesc Eiximenis. En ser redimit el violari, els llibres foren tornats al seu propietari. Doc. 83:

---

143. Guillem Garriga va signar el testament el dia 2 de febrer de 1461 i aquest va ser publicat el dia 2 de febrer del mateix any. Cf. AHPB, Bartomeu Costa, major, *Primus liber testamentorum et codicillorum*, 1439, juliol, 28 – 1464, setembre 11, fols. 83v-85r.

Lo Primer del crestià
La segona part del Dotzè del crestià

Bernat Marquilles, apotecari, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹⁴⁴ entre els quals hi havia obres de Francesc Eiximenis. En ser encantats, una de les peces del *Llibre dels àngels* va ser venuda a Pere Camps, apotecari, ciutadà de Barcelona, pel preu de 16 sous i 7 diners. Doc. 88:

Dotzè del crestià
Llibre dels àngels, dues peces

Pere Brién, alias Rubí, sastre, ciutadà de Barcelona. Vengué a Francesc Malet, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, un violari de 3 lliures de renda pel preu de 25 lliures i 12 diners, garantit mitjançant l'obligació de llibres, tres dels quals eren obres de Francesc Eiximenis. En ser redimit el violari, els llibres tornaren al seu propietari. Doc. 89:

Segon del chrestià
La primera part del Dotzè del chrestià
La segona part del Dotzè del chrestià

Joan sa Coma, convers, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona. Vengué a Joana, muller d'Arnau Bastida, ciutadà de Barcelona, pel preu de 7 lliures i 5 sous, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 90:

Vita Christi de mestre Exemenis

Pere Solés, assaonador, ciutadà de Barcelona. Vengué a Joan Avinyó, donzell, domiciliat a Barcelona, un censal mort de 40 sous de renda pel preu de 40 lliures garantit mitjançant l'obligació de diversos objectes i de tres obres de Francesc Eiximenis. Doc. 92:

Llibre dels àngels
Vita Christi
Llibre de les dones

Silvestre Benet Comte, pellisser, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns posseïa, entre d'altres llibres,¹⁴⁵ dels quals van ser hereus uni-

144. La seva biblioteca era formada sobretot per llibres de medicina d'autors com Serapí d'Alexandria (s. II aC), Galè (c. 129-200), Avicenna (970-1037), Roger de Frugardo (s. XII), Joan de Sant Amand (s. XIII), Arnau de Vilanova (1239/40-1311), Guiu de Chaulhac (1300-1368).

145. Posseïa tres volums amb *Evangelis*, el *Llibre d'Ester* en romanç, el *Doctrinal* d'Alexandre de Villedieu (1170-1240).

versals els fills Joan Benet, Margarida, Maciana, Isabel, Beneta, Martina, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 98:

Llibre dels àngels

Gabriel Soler, afinador, ciutadà de Barcelona. Vengué a Pere Sunyer, ciutadà de Barcelona, un violari de 46 sous de renda pel preu de 16 lliures i 2 sous garantit mitjançant l'obligació de diversos objectes i d'una obra de Francesc Eiximenis. En ser redimit el violari, objectes i llibres tornaren al seu propietari. Doc. 99:

Llibre dels dones

Joan Rafart, alias Aymar, moliner de draps de llana, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet. Segons l'inventari dels seus béns posseïa, entre d'altres llibres, dels quals va ser hereu universal el seu fill Antic Rafart, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 101:

Vita Christi scrit en romans

Pere Solés, assaonador, ciutadà de Barcelona. Vengué a Francesc Oliver, de la vila de Sant Gervasi de Cassoles, un violari de 20 sous de renda pel preu de 7 lliures, garantit mitjançant l'obligació de diversos objectes i d'una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 104:

Lo Primer del crestià, en estampa

Pere Solés, assaonador, ciutadà de Barcelona. Vengué a Francesc Joan Avinyó, donzell, domiciliat a Barcelona, un censal mort de 40 sous de renda pel preu de 40 lliures, garantit mitjançant l'obligació de diversos objectes i de tres obres de Francesc Eiximenis. Doc. 105:

Llibre dels àngels

Vita Christi

Llibre de les dones

Pere Germà, porter del rei, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, en la seva biblioteca es trobava una obra de Francesc Eiximenis, que era una penyora per un préstec fet a Joan Berenguer de Junyent, ciutadà de Barcelona. Doc. 112:

Dotzè del crestià

Jaume Bofill, frener, ciutadà de Barcelona i Bernat sa Pera, revenedor, ciutadà de Barcelona. Vengueren a Caterina, vídua d'Alfonso Sanxís, mercer, ciu-

tadà de Barcelona, un violari de 7 sous de renda pel preu de 2 lliures i 2 sous, garantit mitjançant l'obligació de diversos llibres, un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 117:

Primer del crestià

Dones

Elionor d'Abelló, domèstica de la reina Violant de Bar. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa una obra de Francesc Eiximenis. En l'encant aquest llibre fou venut a Jaume Diona, ciutadà de Barcelona, pel preu de 4 sous. Doc. 35:

Scala Dei o Tractat de contemplació

Úrsula, muller de Pere Torrent, forner, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa diversos llibres,¹⁴⁶ un dels quals era una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 47:

Llibre de les dones

Maria Teresa, vídua de Joan Llopis, mercader, ciutadà de Barcelona. Vengué a Margarida, vídua de Lluís Canyelles, mercader, ciutadà de Barcelona, un violari de 23 sous de renda pel preu de 8 lliures i un sou, garantit mitjançant l'obligació de diversos objectes i d'una obra de Francesc Eiximenis. En ser redimit el violari, els objectes i el llibre tornaren a la seva propietària. Doc. 48:

Vita Christi

Francina, muller de Bartomeu Trilló, ciutadà de Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, fet mentre vivia, posseïa alguns llibres, dels quals foren hereus universals els seus germans Antoni Domènec i Caterina. Dos dels llibres eren obres de Francesc Eiximenis.¹⁴⁷ Doc. 50:

Llibre de les dones, en dos volums

Llibre dels àngels

Beneta Beatriu, muller d'Antoni Cases, mercader, ciutadà de Barcelona. Vengué a Elionor de Vallseca, monja del monestir de Valldonzella de la ciu-

146. Posseïa, entre d'altres, dos llibres d'*Hores* i el *Doctrinale* d'Alexandre de Villedieu (1170-1240).

147. Els altres llibres eren un *Saltiri* i uns *Evangelis*.

rat de Barcelona, un violari de 43 sous de renda pel preu de 15 lliures i un sou, garantit mitjançant l'obligació de dues copes d'argent i de tres llibres, dos dels quals eren obres de Francesc Eiximenis. Doc. 63:

Salmes de mestre Eximeniç
Primera part del Vita Christi

Joana, muller de Francesc Formós, de l'ofici del mestre racional del rei, ciutadà de Barcelona. En fer inventari dels seus béns,¹⁴⁸ hom trobà, en penyora per un deute de Jaume Castelló, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 66:

Llibre dels àngels

Angelina, vídua de Guillem de Sant Climent, cavaller. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa entre d'altres llibres,¹⁴⁹ dels quals va ser hereva la seva neboda Elionor, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 72:

Llibre dels àngels

Eufrasina de Montcada, muller del noble Mateu de Montcada. En un memorial del seu testament féu constar que per un préstec de 14 lliures a ella fet pel prevere mossèn Bisbe, li va empenyorar diversos objectes i una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 91:

Llibre dels àngels, amb les armes reials i dels Montcada

Elfa de Cardona, muller d'Hug Folc de Cardona, noble. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa entre d'altres llibres,¹⁵⁰ dels quals va ser hereu el seu fill Hug Folc de Cardona,¹⁵¹ dues obres de Francesc Eiximenis. Doc. 109:

Llibre de les dones
Llibre dels àngels

148. Posseïa un llibre de *Vicis i virtuts, Històries Troianes* de Guido delle Colonne (s. XIII), en traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390), i els *Evangelis* glosats.

149. Hom trobà tres llibres *d'Hores*, els *Evangelis* en pla i un llibre amb les *Pàssies*.

150. Hom trobà *Romanç de Tristany i Isolda* de Chrétien de Troyes (s. XII), *Alexandreis* de Gauthier de Châtillon (c. 1160-1202) en llengua castellana, *Breviari d'amor* de Matfre Ermengaud (1250-1322), *Gamaliel* atribuït a Sant Pere Pasqual (c. 1277-1300), *Fiammeta* de Giovanni Boccaccio (1313-1375).

151. Va signar el seu últim testament el dia 4 de març de 1492 i aquest va ser publicat el dia 8 de gener de 1495. Cf. AHPB, Anònims segle XV, *Plec de testaments* segle XV, s.n.

Violant, muller de Francesc de Torrent, cavaller, domiciliat a Barcelona. Segons l'inventari dels seus béns, posseïa entre d'altres llibres,¹⁵² dels quals va ser hereu Pere Joan Ferrer, cavaller, domiciliat a Barcelona, una obra de Francesc Eiximenis. Doc. 114:

Vita Christi, segona part, en llengua francesa.

---

152. Posseïa un llibre amb dites i sentències d'Aristòtil (384-322 aC), *De amicitia* i *De senectute* de Ciceró (106-43 aC), *De scholarium disciplina* de Boeci (c. 480-524/25), *De regiment de prínceps* de Tomàs d'Aquino, en català, *Gamaliel* atribuït a Sant Pere Pasqual (c. 1277-1300), *Manipulus curatorum* de Guiu de Montroquer (s. XIV), dos llibres de gramàtica de Guarino da Verona (1374-1460), *Fasciculus temporum* del cartoixà Werner Rovelinck (1425-1502).

DOCUMENTS*

1

1400, juliol, 8. Barcelona

Guillem Ponç, notari, ciutadà de Barcelona, reconeix haver rebut en concepte del dot de la seva esposa Agnès, filla de Jaume Oliver, escrivà del rei, i d'Isabel, béns mobles i argent per un valor de 7.000 sous, que són part de 20.000 sous que eren la totalitat del dot. Els béns mobles, tret dels llibres, provenen de l'herència i dels béns parafernals d'Isabel, muller de Jaume Oliver i mare d'Agnès, hereva d'Isabel a parts iguals amb la seva germana Francina. Entre els béns mobles hi havia llibres, un dels quals era el Libre dels àngels de Francesc Eiximenis.

AHPB, *Anònims del segle XV. Plec d'inventaris i encants*, plec 1, fols. 1r-4r.

Die lune, VIII^a [..]^a anno a nativitate Domini millesimo CCCC.

Sit omnibus notum quod ego Guillermus^b Poncii, notarius, filius [..] notarii loci de Corsano, diocesis Gerundensis, et domine Margarithae, uxoris [..], confiteor et recognosco vobis Agneti, sponse mee, filie honorabilis Iacobi Oliverii, scriptoris domini regis, et domine Ysabelis, uxoris sue, quod solvistis et tradidistis [..] honorabilis^c Iacobi Oliverii, patris [..] mobilibus per pactum initum [..] iusto pretio extimatis, septem mille solidos barchinonenses in solutum prorrata illorum viginti mille solidorum, quos vos in dotem constituistis, prout in instrumentis nuptialibus inter vos et me factis et firmatis in posse notarii infrascripti, tertia presentis mensis iulii, latius continetur. Que bona mobilia^d et argentum, libris exceptis,^e processerunt ad manus et posse eiusdem honorabilis Iacobi Oliverii, ut patris et legitimi administratoris vestri et Francine, sororis vestre ex utroque latere, heredum equis portionibus dicte domine Isabelis, matris vestre, pervenerunt^f ex hereditate et bonis parafernalibus^g dicte honorabilis Isabelis, quondam, matris vestre. Et que bona^h eidem domine Isabeli pervenerunt ex hereditate et bonis Bernardi Figuerola et domine Ysabelis, uxoris sue. Que bona sunt hec que sequuntur: [1] Primo,

* En l'edició dels documents hem seguit la metodologia observada en el nostre *Obres de Ramon Llull en biblioteques privades de la Barcelona del segle XV*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 25 (2006), 291-339. La datació que encapçala cada document és la primera que consta en cada anotació notarial. Pel que fa als inventaris i encants, aquests podien fer-se al llarg de diversos dies. En aquest cas, la data que posem és la de l'inici de la confecció de l'inventari i, en el seu defecte, la data que encapçala l'inventari de llibres o llur subhasta.

lo *Ovidi de vetula*.¹ [2] Item, hun *Boeci de consolació*,² en paper. Item, un *Celustis*.³ [3] Item, un libre ab certes obres de Bocassi. [4] Item, certes obres de Francesch Pratarca.⁴ [5] Item, lo *Libre dels Àngels*. [6] Item, les *Oracions* de Ciceró ab [7] los *Somnis de Cipió*.⁵ [8] Item, les *Ètiques* de Aristòtil.⁶ [9] Item, lo *Juvenal*.⁷ [10] Item, la *Rethòrica Nova*, en paper. [11] Item, un libre apellat *De tons*. ... Ad hec ego Iacobus Oliverii, laudans *et cetera*, confiteor dictam possessionem de voluntate mei esse receptam, quam volo valere tantum ac si per me tradita foret et realiter eidem de facto. Et quod predicta bona mobilia superius designata et que ad manus meas pervenerant ab hereditate et bonis parafernalis dicte domine Isabelis, quondam, uxoris mee, per me vobis dicto Guillermo Poncii tradita fuerunt in solutum dicte dotis vestre.

Testes huius rei sunt: honorabilis Iacobus Ubach, legum doctor, civis, et Anthonius Company, scriptor Barchinone

a. Un estrip impedeix la lectura de part de l'instrument b. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma c. honorabili interlineat d. Segueix ratllat sunt que sequentur e. et argentum libris exceptis interlineat f. ad manus ... vestre pervenerunt escrit al marge inferior g. parafernalis interlineat h. Segueix ratllat sunt que sequentur.

2

1408, març, 16. Barcelona

Relació de béns mobles, venuts en pública subhasta, pertanyents a la infanta Joana, comtessa de Foix: roba, joies i llibres. Entre aquests consta l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi, venut a Martí Durango, de la casa de la dita infanta, per 5 florins.

AHPB, Tomàs de Bellmunt, *Liber apocharum et aliorum contractuum facientium pro manumissoria inclite infantisse domine Iobanne, comitisse Fuxi* 1408, gener, 19 – 1416, desembre, 6, s.n.

Die veneris, XVI^a die mensis martii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o VIII°.

-
1. Ovidi (43 aC – 17 pC), *De vetula*.
  2. Boeci (c. 480 – 524/25), *De consolacione s. De consolació*.
  3. Sal-lusti (86 – 35 aC), *Catilina et Iogurta*.
  4. Giovanni Boccaccio s. Bocassi (1313-1375), *Fiammetta*.
  5. Ciceró (106 – 43 aC), *Oracions* = *Discursos*; *Somni d'Escipió* = una part del llibre VI de la *República*; *Rethorica nova*.
  6. Aristòtil (384 – 322 aC), *Liber Ethicorum*.
  7. Juvenal (60-140), *Satirae*.

Noverint universi quod die veneris, sextadecima die mensis martii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octavo,⁸ in presentia^a Marchi Iohannis, scriptoris iurati sub me Thoma de Pulcromonte, notario publico Barchinone, et in presentia etiam Bartholomei Badia et Anthonii Xarrell, peyeriorum, civium Barchinone, testium ad hec vocatorum specialiter et assumptorum, honorabilis Simon Mironi, miles, et Garcias de la Raga [in decretis bacallarius, civis Barchinone] [..].^b Primo, un drap ... Post hec autem die veneris, octava die mensis febroarii, anno predicto, in presentia Andree de Ponte, scriptoris iurati sub me Thoma de Pulcromonte, notario publico Barchinone, et in presentia etiam Gabrielis Bertrandi et Francisci Maçana, scriptorum, habitatorum Barchinone, testium ad hec vocatorum et assumptorum, Franciscus Bertrandi, conversus, venditorque librorum civitatis Barchinone, constitutus personaliter in scribania mei dicti et infrascripti notarii, que est in vico Cambiorum de Mari Barchinone, dixit et fidem fecit quod ipse de mandato dictorum manumissorum vendidit libros infrascriptos, prout sequitur: Primo, unum librum ... Deinde vero, die lune, vicesima quinta die mensis febroarii, anno predicto, Iohannes de la Porta, venditor librorum civitatis Barchinone, constitutus personaliter in scribania dicti et infrascripti notarii, que est in vico Cambiorum de Mari Barchinone, in presentia dicti Andree de Ponte, scriptore iurati, ut supra, et in presentia etiam Francisci Maçana et Gabrielis Bertrandi, scriptorum, habitatorum Barchinone, testium ad hec vocatorum et specialiter assumptorum dixit et fidem fecit quod ipse vendidit libros infrascriptos personis infrascriptis ut plus offerentibus: Primo, unum librum ... Item, alium librum appellatum *Vita Christi*, scriptum in romancio, dicto Martino Duranguo [olim de casa de la dita Senyora Infanta]^b pretio quinque florenorum, quos recepit dictus Garcias de la Raga [manumissor]. ...

a. *Segueix ratllat mei*   b. *Segueix en blanc un espai de la pàgina per a, més o menys, 30 línies.*

3

1410, gener, 18. Barcelona

Francesc de Blanes, bisbe de Barcelona, fa testament i llega al seu germà Vidal de Blanes, monjo del monestir de Santes Creus, el Liber angelorum o Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis.

ACB, Gabriel Canyelles, *Primus liber testamentorum* 1399, desembre, 18 – 1424, desembre, 9, fols. 81v-84r.

8. Aquest instrument notarial datat el dia 16 de març de 1408 conté en forma pública diverses vendes de béns mobles fetes en dates anteriors.

Testamentum reverendi domini Barchinonensis episcopi Francisci [de Blanes].

In Christi nomine, amen. Pateat universis quod die sabbati, intitulata octava decima die ianuarii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o decimo, reverendus in Christo pater et dominus dominus Franciscus, miseratione divina episcopus Barchinone, existens personaliter intus suum episcopale palatium Barchinone, intus scilicet quamdam retrocameram sive recambra noviter factam ad latus camere nove maioris dicti palatii, licet corpore languens, mentis tamen fruens sanitate et cum firma loquela, vocavit me Gabrielem Canyelles, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, et in presentia venerabilis Iohannis de Lauru, magistri in medicina, habitatoris ville Balneolarum diocesis Gerunde, Guillermi Arnaldi de Planya, diocesis Mirapicensis, et Bernardi Comacanis, diocesis Gerunde, domesticorum reverendissimi in Christo patris et domini domini cardinalis Thonsalensis,⁹ (sic) testium ad hec per ipsum dominum episcopum vocatorum et rogatorum, tradidit michi dicto notario quamdam papiri cedula[m] clausam et cum quadam enna papirea transfixa et tribus sigillis ipsius domini episcopi in cera virgilia sigillata. Quamque cedula[m] dixit et asseruit velle esse suum ultimum testamentum seu suam ultimam voluntatem¹⁰ ...:

Quoniam etsi nil tutum homini, illa tamen periculosior vite pars quam securitas nimia reddit incautum, igitur ne iuventutis qua fungimur securitate fallamur, considerantes quod nil est alteri vicinus^a (sic) quam mors vite que, licet distantissime videantur, contiguae tamen sunt, semper enim instat et quocumque fugerit presto est et servicibus iminet, ea propter nos Franciscus, divina miseratione episcopus Barchinone, ut parati a Domino inveniamur, quandocumque sibi placuerit nos ad suam gloriam ultimam evocare, existens in nostro bono sensu et integra memoria, volumus de bonis nostris disponere, prout Dominus dederit, cum presenti. Et in primis, confidentes multum de dilectione quam ad personam nostram semper habuerunt, habent et ad animam nostram post nostri obitum, ut speramus, habebunt, reverendissimus in Christo pater dominus Petrus ça Garriga, Dei gratia archiepiscopus terraconensis, et reverendus prior Vallis Ihesu Christi et venerabilis Francisca de Blanis, mater nostra, et venerabilis Ferrarius de Podiolo^b [int.], canonicus Barchinone, vicarius noster, et venerabilis Guillermus Marinerii, presbiter de capitulo Sedis Gerunde, ipsos omnes et quemlibet eorum instituimus, ordinamus et facimus manumissores nostros et exeutores huius nostri testamenti seu nostre ultime voluntatis, ita quod omnes aut quatuor aut tres aut duo, et non minus, exequi possint et valeant nostram huiusmodi voluntatem. Et in primis ... Item, dimittimus fratri Vitali de Blanis, germano nostro, monacho monasterii Sanctarum Crucum, si vixerit tempore obitus

9. Es tracta de Pere Rabat, cardenal de Tolosa († 1417).

10. Apertura del testament: 16 de febrer de 1410; publicació: 19 de febrer de 1410.

nostri, [1] illum *Librum angelorum*, quem edidit magister Franciscus Ximinni, ordinis Fratrum Minorum. Item, dimittimus et legamus fratri Jaufrido de Blanis, germano nostro, de ordine Predicatorum, si vixerit tempore obitus nostri, [2] *Ubertinum de vita Christi*,¹¹ et libros de vitiis et virtutibus, que sunt duo volumina, et quatuor volumina sermonum, illa videlicet que ipse de meis duxerit eligenda. ... Et hoc nostrum testamentum seu ultimam voluntatem valere volumus iure testamenti seu codicillorum vel eo meliori modo quo valere possit.

a. vicinus, *sic al ms per vicinum* Podiolo *interlineat*.

4

1410, febrer, 17. Barcelona

Segons l'inventari dels llibres de Francesc de Blanes, bisbe de Barcelona (1409-1410), objecte del ius spoli papal, el Liber angelorum o Llibre dels àngels, llegat al seu germà Vidal de Blanes, monjo del monestir de Santes creus, va ser estimat en 5 florins. [V. doc. 3]

ACB, *Marmessories de la Caritat*, 1300-1888: *Liber manumissorie reverendi domini Francisci, episcopi*, 1410 febrer 17, fol. 1r, 21v.

Liber manumissorie reverendi domini Francisci episcopi.

Cepit exordium presens inventarium de bonis domini Francisci de Blanis, bone memorie episcopi Barchinone, die lune, XVII^a febroarii, anno M^o CCCC^o decimo predicto. ...

Item, un altro libre scrit en paper, quintarnat en^a pergamins, appellat *Liber angelorum*. E comença in secundo foleo «no devam». Et^b incipit in penultimo foleo «notifich te». Et fuit extimatus per proxime nominatos: V fl. Fuit legatus fratri Vitali de Blanis, monaco monasterii Sanctarum Crucum^o. ...

a. en paper quintarnat en *interlineat* b. *Segueix ratllat* finit in pen.

11. Ubertino da Casale, O.M. (c. 1259 – c. 1329), *De vita Christi* s. *Arbor vitæ crucifixæ Ihesu*.

5

1411, desembre, 23. Barcelona

Segons l'inventari dels béns d'Andreu de Coll, primer rector de Sant Esteve de Parets, després de Sant Iscle de les Feixes, objecte del "ius spoliū" papal, aquest posseïa en morir, entre d'altres llibres, el Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis.

ACB, Gabriel Canyelles, *Plec d'inventaris i encants* 1410-1419, plec 12+13, fols. 1r, 2r.

Die mercurii, XXIII decembris, anno Domini M° CCCC° XI°, fuit factum sequens inventarium per Rodericum Gondissalbi, nuntium curie officialatus Barchinone, commissariumque ad hec deputatum per honorabilem Raymundum de Casanova, priorem monasterii Beate Eulalie de Campo Barchinone, exequirem ad hec deputatum per dominum nostrum papam *et cetera*, de bonis et rebus que erant venerabilis Andree de Colle, olim rectoris Sancti Stephani de Parietibus, nunc vero rectoris ecclesie^a Sancti Aciscli de Fexis, *et cetera*. Testes fuerunt: Iacobus Rosset, parrochie Sancti Aciscli de Fexis, et Iohannes Balcebra, scriptor Barchinone, *et cetera*.

Primo, atrobam ... En lo scriptori ...

Item, un libre, scrit en paper,^b ab posts e bolles e ab dos gaffets e dos scuts, los quals posts són cubertes de pell vermella. E és intitulat lo dit libre: "Capítol primer qui propose curt e-n general la altesa de la angelical natura". E comença lo dit libre "Angelical natura és tan alta". E feneix lo dit libra "Ioat sie e glorificat lo nom de nostre Senyor Ihesucrist, amen". ... [*Llibre dels àngels*]

a. ecclesie *interlineat*   b. scrit en paper *interlineat*.

6

1417, gener, 12. Barcelona

Alzeas Arant, ciutadà de Barcelona, reconeix deure a Joan Llobera, mercader, ciutadà de Barcelona, 40 florins d'or d'Aragó, que Alzeas devia per causa d'un mutuum a Francesc Novella, mercader, ciutadà de Barcelona, i que Joan de Junyent, menor, draper, ciutadà de Barcelona, havia fet dita en nom de Joan Llobera. Alzeas Arant havia obligat diversos llibres escrits en català: el Liber angelorum o Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis, un Valeri Màxim i la Summa de Collationibus de Joan de Gal·les.

AHPB, Antoni Brocard, *Manuale undecimum* 1416, desembre, 2 – 1417, maig, 11, fol. 18v.

Alzeas^a Arant, civis Barchinone, gratis *et cetera*, confiteor et recognosco vobis venerabili Iohanni Lobera, mercatori, civi dicte civitatis, licet ab hoc actu absenti, quod debeo vobis quadraginta florenos auri Aragonie, valentes viginti duas libras barchinonenses de terno, quos venerabilis Iohannes Junyent, draperius, minor dierum, civis dicte civitatis, pro vobis ad preces vestras ac pro me ditam fecit de solvendo heredibus vel successoribus Francisci Novella, quondam, mercatoris eiusdem civitatis, quam ditam ratam ac acceptam habuerunt, et per me debebantur^b ratione mutui per ipsum Franciscum Novella, quondam, dum in humanis erat, michi gratis et bono amore facti, et pro quibus sibi specialiter obligaveram libros infrascriptos, quos dicti heredes vobis dicto Iohanni Lobera, pro^c securitate predictorum et infrascriptorum, de voluntate mea tradiderunt et deliberaverunt. Et ideo renuntiando et cetera solvere voluntati *et cetera*, sine *et cetera*, dampna *et cetera*, credatur *et cetera*, obligo bona et specialiter [1] quendam librum forme maioris a correndells et in papiro et pergamenis scriptum vocatum *Liber angelorum* cum postibus fustium cohoptum corei virmilii empremtati et cum V^c clavibus sive boles un utroque ipsarum postium et cum IIII gaffetis et tencadors et etiam cohoptum cum qua [..]^d de aluda alba. [2] Item, et quendam alium librum forme maioris a correndells et in papiro et pergamenis scriptum vocatum *Valeri*¹² cum postibus fustium [..] corei virmilii pilosii et cum quinque clavibus sive boles in utraque ipsarum postium et cum IIII gaffetis et tencadors. [3] Item et etiam, quendam alium librum forme maioris, in papiro scriptum, vocatum *Summa de collationibus*,¹³ cum postibus fustium cohoptum corei virmilii lis et cum quinque clavibus sive boles in utraque ipsarum postium et cum IIII gaffetis et tencadors^e. Omnes in romancio^f scriptos. Quos quidem libros vos iam penes vos habetis, ut prefertur, pro securitate predictorum. Dans et concedens vobis plenum posse cum presenti ac michi placet quod durante dicto vestro debito et speciali obligatione predictorum librorum, habeatis et habere debeatis et possitis vos in ipsis libris^g usum proprium tam in legendo in dictis libris quam etiam alias *et cetera*. Ad hec ego Eulalia^h, uxor dicti Alzeas Arant, laudans *et cetera*, promitto contra predicta vel aliqua predictorum non facere vel venire ratione dotis aut sponsaliti mei nec^h iure ypothecarum seu obligationum mearum que habeo in et super bonis dicti viri mei nec ratione beneficii auxilii Velleianiⁱ *et cetera*. Immo vobis et vestris quantum ad hec ex pacto remitto *et cetera*^k. Obligo bona *et cetera*^l. Iuro et cetera. Hec igitur *et cetera*.

12. Valeri Màxim († c. 30), *Factorum et dictorum memorabilium libri novem*.

13. Joan de Gal·les (c. 1200 – 1285), *Summa collationum ad omne genus hominum s. Communioloquium*.

Testes: Andreas Figuarosa, mercator, et Franciscus Ferrarii, notarius, cives Barchinone.

Item, firmavit apocham de habitis et receptis dictis quadraginta florenis et cetera. Et ideo renuntio et cetera.

Testes proxime dicti.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *quam ditam ... debebantur interlineat i escrit damunt* quibus ego eis solvere tenebar *ratllat* c. *Segueix ratllat* predictis d. *Un estrip impedeix la lectura d'alguns mots del ms. Ho indiquem amb [...]* e. *Segueix ratllat* qui quidem libri f. *Segueix ratllat* sunt g. *in ipsis libris interlineat* h. *Segueix ratllat* alias et cetera i. *ratione beneficii auxilii Velleyani interlineat* k. *Segueix ratllat* Re l. *Segueix ratllat* Renuntio et cetera.

7

1418, novembre 10. Barcelona

Pere Vila, prevere, batxiller en decrets, vicari perpetu de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, fa donació al seu germà Antoni Vila de la vila de Piera els llibres de Francesc Eiximenis Liber angelorum, és a dir, Llibre dels àngels, Segon del crestià, Terç del Crestià. Al seu nebot Joan Vila, fill d'Antoni Vila, fa donació de diversos llibres: un Breviarium, la Summa Confessorum de Joan de Friburg, un llibre que conté, entre d'altres obres, la Confessió o Confessionale de Joan de Friburg i la Confessió de Francesc Eiximenis. També li dóna Historie Troyane, el llibre de Sant Bernat al seu nebot cavaller, els Sermones de Guillaume de Pérault OP, els Sermones dominicales de Jacobus de Voragine o Jacopo de Varazze, els Sermones de Sant Agustí i el Compendium de Theologiae de Tomàs d'Aquino. [V. docs. 8, 12]

AHPB, Bernat Pi, *Manual* 1418, octubre 17 – 1419, abril, 20, s.n.

Ego Petrus^a Vila, presbiter, bacallarius in decretis ac vicarius perpetuus ecclesie Sancte Marie de Mari Barchinone, propter nexum sanguinis quo ego et vos Anthonius Vila, frater meus, de villa Appiarie, et tu Iohannes Vila, eius filius, nepos meus sive nabot, connexi et connodati, et etiam propter fraternum amorem qui viguit et viget inter me et vos ab uberibus citra et vigebugo previo in futurum usque ad extremum exitum vite nostre hiis de causis et alias eis via, modo et forma quibus melius de iure valere possit se tenere gratis et cetera donatione pura et perfecta et irrevocabili inter vivos dono et causa donationis concedo vobis dicto Anthonio, fratri meo, et Iohanni, nepoti meo, scilicet vobis dicto Anthonio Vila, fratri mei, et liberis vestris masculis, tamen post obitum meum et non ante, sub vinculis, conditionibus et

retentionibus infrascriptis: Totum ... [1] Quendam librum scriptum in papiro et pergameno manu mea propria, vocatum *Liber angelorum*, cohoptertum postibus cohoptertis de coreo nigro. Qui quidem liber incipit in secunda carta rubricarum “Capítol VI”. Et finit in penultima carta “que de present”. [2] Item, quendam alium librum scriptum in papiro cum sisternis de pergameno, vocatum *Segon libre del crestià*. Et incipit in secunda carta rubricarum “abie il-lusions”. Et finit in penultima carta dicti libri “ab tant pocho”. [3] Item, quendam alium librum scriptum in papiro et pergamenis vocatum *Lo terç libre del crestià*, qui incipit in secunda carta rubricarum “Capítol qui ensenya” et finit penultima carta dicti libri “dels quals fo contra”. Item, omnes et singulas [...] Et tibi Iohanni, nepoti meo sive nabot in casu quo tu promovearis et sis promotus ad sacros ordines presbiteri et non alias et post obitum meum et non ante bona que sequentur: [4] Primo, videlicet quoddam *Breviarium* scriptum in pergamenis incipientem (sic) in secunda carta Dominicalis «regionem [...]», et in tertia carta dicti Dominicalis «ex Sion». [5] Item, quendam librum scriptum in pergamenis vocatum *Summa Ioanina*, incipientem in secunda carta «directe comittuntur».¹⁴ Et penultima carta dicti libri finit «quid de uxore». [6] Item, quendam alium librum scriptum in pergamenis vocatum *Albertà*, incipientem in secunda carta «ut dictum», et penultima carta dicti libri incipit «licet piger».¹⁵ [7] Item, quendam alium librum scriptum in papiro in quo est scripta *Confessio* ordinata per fratrem Iohannem in *Summa confessorum*. Et incipit in prima carta «simpliciores et minus». Et in secunda carta incipit «ad me [...]». [8] Est etiam scripta in dicto libro *Confessio* ordinata per fratrem Franciscum Eximeno, de ordine Fratrum Minorum, et multa alia. [9] Item, quendam alium librum scriptum in papiro vocatum *Istorie Troyane* in latino. Et incipit in secunda carta «hunc autem». Et finit penultima carta «obtomenum he altus erat».¹⁶ [10] Item, quendam alium librum scriptum in papiro cohoptertum cohoptertis papiri, in quo est scripta littera glosata quam beatus Bernardus misit cuidam militi, nepoti suo, incipientem in secunda carta “principio et ibi”. Et finit penultima carta “hoc prohibente”.¹⁷ [11] Item, quendam alium librum scriptum in papiro cohoptertum postibus cohoptertis coreo virnilio, in quo sunt scripti sermones fratris Guillelmi de Peralta, de ordine Fratrum Predicatorum.¹⁸ Et incipit in secunda carta ipsius libri “modo facere”. Et penultima carta finit “item”. [12]

14. Joan de Friburg († 1314), *Summa confessorum* s. *Summa Iohannina*; *Confessionale* s. *Confessió*.

15. Albertano da Brescia (s. XII – 1246), *De doctrina dicendi et tacendi* s. *Albertà*.

16. Guido delle Colonne (s. XIII), *Historia destructionis Troiae* s. *Histories troianes*. Tradució catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390).

17. Aquesta carta glosada de Sant Bernat al seu nebot cavaller no ha estat identificada. Podria hom pensar que pot referir-se a la carta *Ad Robertum nepotem suum que de ordine cisterciensis transirat al cluniacensem*, pero ni l'incipit ni l'explicit es troben en aquesta carta.

18. Guillaume de Peyraut, O.P. (c. 1235 – 1271), *Sermones*.

Item, quendam alium librum scriptum in papiro, in quo sunt scripti *Sermones dominicales*. Et incipit in secunda carta “to fuerit”. Et finit in penultima carta “post quando”. Et in sequenti carta est scriptum in diversis locis manu mea propria “ut Beatus Gregorius”.¹⁹ [13] Item, quendam alium librum scriptum in pergamenis cohoptum pergamenis, in quo sunt scripti *Sermones beati Augustini*, quos [...] fratribus sociis [...] Et incipit in secunda carta “ope pacem”. Et finit penultima carta “qui lucent”.²⁰ [14] Item, quendam alium librum scriptum in papiro cohoptum cohoptis coreo virnilio vocatum *Compendi de Theologia*, incipientem in secunda carta rubricarum “De prelationibus angelorum”. Et finit penultima “et coniugibus tribuetur”.²¹ Hanc autem *et cetera*.

Testes: Dominicus Cardona, Simon Muntells, peyerii, cives, et Petrus Planes, scriptor, habitator Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma .*

8

1420, febrer, 2. Barcelona

Pere Vila, prevere, batxiller en decrets i vicari perpetu de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, fill dels esposos Miquel Vila i Saura, de la vila de Piera, fa testament i llega els seus llibres així: al seu germà Antoni Vila, de la vila d'Abdera, Les Històries Troianes en romanç; al fill del seu germà Antoni, si seria prevere, Flos Sanctorum; a Pau Massanet, fill de Berenguer Massanet, mercader, ciutadà de Barcelona, De vita Christi de Francisc Eiximenis; i a l'església de Piera diversos llibres de Dret i els llibres per a ensenyament de gramàtica Doctrinale Puerorum d'Alexander de Villedieu i el Graecismus d'Éverard de Bbêthume. [V. docs. 7, 12]

AHPB, Bernat Pi, *Primus liber testamentorum* 1408, març, 17 – 1430, abril, 10, fols. 66v-68v.

Ego Petrus^a Vila, presbiter, bacallarius in decretis ac vicarius perpetuus ecclesie beate Marie de Mari Barchinone, filius Michaelis Vila, quondam, de villa Appiarie, et domine Saure, viventis, que fuit uxor eiusdem. ... Eligens manumissores et huius mei testamenti executores discretum Iohannem Vile-

19. Jacopo da Varazze (c. 1228 – 1298), *Sermones dominicales*.

20. St. Agustí (354-430), *Sermones*.

21. Tomàs d'Aquino (1225-1274), *Compendium teologiae*. L'incipit de la segona carta de les rúbriques «De prelationibus angelorum» correspon al L. I, cap. 126 *De gradu et ordine angelorum*.

lla, presbiterum, beneficiatum in Sede Barchinone, Berengarium Massaneti, mercatorem, civem Barchinone, et^b Anthonium Vila, fratrem meum, de dicta villa Appiarie. ... Item, etiam dimitto dicto Anthonio Vila, fratri meo, [1] quendam librum meum, scriptum in papiro, vocatum *Les Istòrias Troyanes* in romansio.²² ... Item, dimitto illi nepoti meo sive nabot, filio dicti Anthonii Vila, fratris mei, qui fuerit presbiter, [2] quendam librum meum vocatum *Flors Sanctorum*, scriptum in pergamenis.²³ Et si dictus Anthonius Vila, frater meus, non habebit filium presbiterum, hoc casu dimitto ipsum librum aliis filiis dicti Anthonii Vila, fratris mei, etiam quod non sint presbiteri. Et si plures fuerint, maiori natu eorumdem, de uno ad alium, servando inter ipsos ordinem primogeniture. Et post eorum obitum dimitto dictum librum dicte ecclesie ville Appiarie. ... Et Paulo Massaneti, filio dicti Berengarii Massaneti, [3] quendam librum meum vocatum *De vita Christi*, ordinatum et compositum per reverendum magistrum Francischum Eximeno, scriptum in pergamenis et in papiro. ... Instituens Dominum Deum, animam meam et pias causas infrascriptas michi heredes universales... Et ea omnia que in pecunia non consistant vendendi et alienandi in encantu publico ... exceptis tamen libris infrascriptis: videlicet [4] quodam libro scripto in pergamenis, vocato *Lo Decret* cum *Margarita*²⁴ et cum *Concordantiis Decreti et Bible*. [5] Et quodam alio libro vocato *Decretals*, scripto in pergamenis, cum *Enricho*,²⁵ continenti duo volumina, scripta in pergamenis. [6] Et quodam alio libro, scripto in pergamenis, vocato^c *Sizè* cum *Clementinis*. [7] Et quodam alio libro, scripto in pergamenis, vocato *Lo Racional*.²⁶ [8] Et quodam alio libro, scripto in pergamenis, vocato *Doctrinal*²⁷ et [9] *Gracisme*²⁸ *glosats*. [10] Et quodam alio libro vocato *Innocent*.²⁹ [11] Et quodam alio vocato *Summa de Hostiench*³⁰ non completa. [12] Et quodam alio libro vocato *Sagramental*. [13] Et^d quodam alio libro vocato *Mercurial*.³¹ [14] Et quodam alio libro vocato *La exposició del Spaltiri* (sic), scripto in pergamenis, cum cohoptis papiri et de aluda alba. Et omnibus aliis libris meis de sermonibus, exceptis aliquibus de quibus iam feci donationem Iohanni Vila, nepoti meo sive nabot. Quos quidem libros, incontinenti post obitum meum, volo dari et assignari per dictos manumissores dicte ecclesie dicte ville Appiarie,

22. Guido delle Colonne (s. XIII), *Historia destructionis Troiae* s. *Histories troianes*. Tradució catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390).

23. Iacobus de Voragine, Jacopo da Varazze (c. 1230 – 1298), *Flos sanctorum* s. *Legenda aurea*.

24. *Decretum Gratiani cum Maragarita Decreti*: Gracià (s. XII), Guido da Baisio († 1313).

25. Henri de Bohic (s. XIV), *Lectura super quinque libris decretalium*.

26. Guillaume Durand (1230-1296), *Rationale divinatorum officiorum*.

27. Alexandre de Villedieu (1170-1250), *Doctrinale puerorum*.

28. Évérard de Béthune (s. XII – XIII), *Graecismus*.

29. Innocenci IV, Sinibaldo Fieschi (c. 1190 – 1252), *Apparatus in quinque libris Decretalium*.

30. Enrico da Susa s. Enric de Susa, cardinalis Ostiensis, (c. 1200 – 1272), *Summa Aurea*.

31. Giovanni Andrea s. Joan Andreu (1270-1348), *Mercuriale super regulis iuris*.

sub tali tamen conditione: quod libri non possint extrahi vel acomodari extra dictam ecclesiam nec vendi seu modo aliquo alienari. Quod si factum fuerit, volo quod ille liber qui sic fuerit abstractus^e a dicta ecclesia vel acomodatus aut venditus seu alienatus, sit et esse habeat ecclesie beate Marie de Mari Barchinone^f vigore legati quod eidem ecclesie beate Marie de Mari Barchinone facio in dicto casu de ipso libro sic abstracto, acomodato, vendito seu alienato. ...

Actum est hoc Barchinone, secunda die mensis febroarii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo.

Sig+num Petri Vila, testatoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rey sunt: discretus Bernardus Petge, presbiter, beneficiatus in dicta ecclesia Beate Marie de Mari^g Barchinone, Iohannes Dalmacii, notarius, civis, et Iohannes Massanes, scriptor, habitator Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *et interlineat* c. *Segueix ratllat lo racional et quo* d. *Segueix ratllat alio* e. *Segueix ratllat vel acomodatus* f. *Segueix ratllat cui proxime dicte ecclesie* g. *Segueix repetit de Mari.*

9

1420, desembre, 3. Barcelona

Entre els béns inventariats del difunt Pere Vicenç, mercader, ciutadà de Barcelona, hom trobà diversos llibres escrits de la mà del dit Pere Vicenç, un dels quals és la Doctrina compendiosa de Francesc Eiximenis.

AHPB, Simon Carner, *Secundus liber inventariorum et encantuum* 1415-1429, fols. 172r-181v.

Die martis, III^a die decembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XX°.

Inventarium factum de hereditate et bonis que fuerunt venerabilis Petri Vincentii, quondam, civis Barchinone, per venerabilem dominam Constantiam, uxorem dicti venerabilis Petri Vincentii, quondam, ut tenentem et possidentem omnia et singula bona que fuerunt dicti quondam viri sui pro suis dote et sponsalitie et aliis iuribus suis obligata et ypothecata, iuxta scriptam consuetudinem Barchinone et constitutionem Cathalonie generalem, in curia generali Perpiniiani cathalanis editam celebrata, necnon, in quantum opus sit, ut matrem et coniunctam personam Iacmeti Vincentii, filii sui, a presenti civitate pro nunc absentis. ... Item, atrobe en la scriptori qui és en lo cap de la scala les coses següents: ...

Item, un altre libre ab cubertes blaves engrutades, apellat *Doctrina compendiosa*, scrit de mà del dit deffunt. E comensa en la primera fulla del dit libre "En nom de Déu e de la humil Verge Maria" *et cetera*. E fenex la dita fulla "tots

los seus sans” *et cetera*. E comensa la darrera fulla del dit libra “s’atropa tot cubert de plomes blanques”. E fenex la dita fulla “Déus vos tinga en sa guarda amen”. ...

- a. de la forma maior *interlineat*   b. *Segueix ratllat* poch   c. *Segueix ratllat* scrits.

10

1423, setembre, 11. Barcelona

Entre els béns inventariats del difunt Ferrer de Gualbes, ciutadà de Barcelona, hom trobà diversos obres de Francesc Eiximenis: el primer i segon volum del Dotzè del crestià i el Segon del Crestià.

ACB, Gabriel Canyelles, *Plec d'inventaris i encants* 1420-1429, fols. 1r, 7r, 27v.

Die sabbati, undecima mensis septembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tertio, habuit exordium sequens inventarium factum de bonis Ferrarii de Gualbis, quondam, civis Barchinone, ad instantiam honorabilis Ferrarii Nicholay de Gualbis, filii et heredis universalis dicti honorabilis Ferrarii, quondam.

Primerament en la cambra hon lo dit deffunt geysa, les coses següents; Primerament ...

Item, en la cambra hon tenia lo estudi lo dit deffunt foren trobades les coses següents: Primo, una caxa gran^a de la forma maior ab sa clau, en què foren trobats los libres^b següents: Primo ...

[1] Item, un altre libre de forma menor, scrit en paper, ab los caps coherns de pregamí ab posts^c cubertes de cuyr vermell empremtat ab dos gafets de leutó, ab parxes de seda vermella ab una lista groga al mig, continent en si lo primer volum del *Regiment dels prínceps de les ciutats e de la cosa pública*, compost per mestre^d Francesc Eximenis, intitulat *XII Libre del cristià*.

[2] Item, un altre libre semblant del propdit, qui és intitulat *Lo segon volum* del dit libre.

[3] Item, un altre libre de forma maior, scrit en paper, ab dos caps coerns de pregamí, ab posts cubertes de cuyr vert ab IIII gafets de leutó^e. És obre del dit mestre Francesch Eximenis, intitulat *Lo segon libre del cristià*, qui tracte de temptació. ...

Die mercurii, X^a die novembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°, dictus honorabilis Ferrarius de Gualbis, heres predictus, fecit et firmavit dictum inventarium com protestationibus assuetis.

Testes: discretus Franchus Loral, Petrus Borraç, Bernardus Ledó, presbiteri Barchinone.

a. *Segueix ratllat* ab b. *Segueix ratllat e robes* c. posts, *al ms* post d. mestre *interlineat*
 at e. *Segueix ratllat* intit.

11

1423, desembre, 7. Barcelona

Entre els béns inventariats del difunt Guillem de Cabanelles, mercader, ciutadà de Barcelona, hom trobà l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHCB, Arxiu Notarial, I. 5, fols. 1r, 10v.

Noverint universi quod ego Isabel^a, uxor venerabilis Guillermi de Cabanellis, mercatoris, civis, ut tenens et possidens hereditatem et bona que fuerunt dicti mariti mei pro dote et sponsalio ac aliis iuribus meis, michi obligata et ypothecata iuxta iura et anticham consuetudinem Barchinone et constitutionem Cathalonie generalem, et etiam ut domina et potens ac usufructuaria omnium et singulorum bonorum toto tempore vite mee, me tamen vivente caste et sine viro, virtute legati facti per dictum maritum meum in ultimo testamento; et ego Aldonçia,^b uxor venerabilis Francisci Luppeti, civis^c dicte civitatis, filia dictorum coniugum heresque universalis dicti Guillermi de Cabannis^d, quondam, patris mei, prout de^e hiis et aliis constat per testamentum eiusdem Guillermi, quod fecit et ordinavit in posse Bernardi Nathalis, notarii subscripti, decima octava die mensis novembris, anno^f a nativitate Domini millesimo CCCC vicesimo tertio, nominibus predictis; attendentes quod propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam, beneficium inventarii fuit indultum seu inventum, idcirco, volentes nos gaudere beneficiis et privilegiis a iure inventarium facientibus concessis, et ne bona que fuerunt dicti deffuncti occultari valeant seu modo aliquo deperdi, cum hoc venerabili signo cru+cis hic viviffice imposito et impresso, de bonis que invenire potuimus in dicta hereditate presens inventarium seu reportorium dictis nominibus facimus seu facere^g procuramus, ut sequitur, in hunc modum. Quod quidem inventarium^h cepit exordium septima die mensis decembris, anno predicto. ...

Primo trobam en la dita cambra on era lo dit scriptori ...

Item, un altre libre scrit en paperⁱ, ab posts engrutades cubertes de alude blanque^k, appellat *Llibre dels àngells*, lo qual comença, ço és, en^l lo negre: “Lo primer tracte dels àngels”. E feneix lo dit libre^m, ço és, la darrera carta “en sa guarda e protecció in secula seculorum amen”. ...

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma* c. *Segueix ratllat B* d. *Sic al ms per Cabanellis* e. *Segueix ratllat om* f.

Segueix ratllat presenti g. *Segueix ratllat* procurab h. *Segueix ratllat* repit i. Scrit en paper *interlineat* k. *Segueix ratllat* scrit en paper l. en *interlineat* m. lo dit libre *interlineat*.

12

1424, març, 19. Barcelona

Joan Vila, fill i hereu universal d'Antoni Vila, de la vila de Piera, reconeix rebre dels marmessors del testament del seu oncle Pere Vila, prevere, batxiller en decrets, vicari perpetu de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, diversos llibres que havia donat i llegat a ell i al seu difunt pare. Entre aquests llibres es troben les obres de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels, Segon del Crestià i Terç del crestià. [V. docs. 7, 8]

AHPB, Joan Franc, *Manual d'èpoques de diverses marmessories 1421-1434: Marmessoria Petri Vila, vicarius Beate Marie de Mari*, s.n.

Die dominica, XVIII^a die mensis martii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°.

Sit omnibus notum quod ego Iohannes^a, filius et heres universalis Anthoii Vila, quondam, ville Appiarie^b, confiteor et recognosco vobis dictis manumissoribus quod tradidistis et deliberavistis michi libros infrascriptos, quos dictus Petrus Vila, quondam,^c patrus meus, michi et dicto quondam domino patri meo partim legavit in eius ultimo testamento et partim donavit in quodam donationis instrumento facto in posse notarii infrascripti: [1] Primo, videlicet, quendam librum vocatum *Dels àngels*. [2] Item, quendam alium librum vocatum *Lo libre Segon del crestià*. [3] Item quendam alium librum vocatum *Terç libre del crestià*. [4] Item, quoddam *Breviarium*. [5] Item, quendam alium librum vocatum *Suma Iohanina*.³² [6] Item, quendam alium librum vocatum *Albertà*. [7] Item, quendam alium librum vocatum *Confessio ordinata per fratrem Iohannem in Summa confessorum*.³³ [8] Item, quendam librum vocatum *Les istòries Troyanes* scriptas in latino.³⁴ [9] Item, quendam librum vocatum in quo est scripta *Littera glosata Beati Bernardi*.³⁵ [10] Item, quendam alium librum vocatum *Compendi de theologia*.³⁶ [11] Item, quendam alium librum vocatum *Flors Sanctorum*. Et ideo renutiando.

32. Joan de Friburg (†1314), *Summa confessorum* s. *Summa Iobannina*; *Confessinale* s. *Confessió*.

33. Vegeu la nota anterior.

34. Guido delle Colonne (s. XIII), *Historia destructionis Troiae* s. *Històries troianes*. Traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390).

35. Vegeu la nota n° 17.

36. Tomàs d'Aquino (1225-1274), *Compendium teologiae*.

Testes huius rey sunt: Iohannes Ferran, Franciscus Sparaguera, peyerii, cives Barchinone, et Iohannes Bassa, mercator Maioricarum, comorans cum venerabili Francisco ça Grau, botiguerio, cive Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   b. *Segueix ratllat quod*   c. *Segueix ratllat avu* .

13

1424, octubre, 26. Barcelona

Gabriel Bofill, notari, ciutadà de Barcelona, procurador de Francesc Bofill, bosser, ciutadà de Barcelona, reconeix haver rebut dels marmessors del testament de Pere Vila, prevere, batxiller en decrets, vicari perpetu de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, 55 sous que són el preu del llibre Liber angelorum o Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis, que Francesc Bofill havia deixat en comanda a Pere Vila i que aquest havia perdut. [V. doc. 7]

AHPB, Joan Franc, *Manual d'èpoques de diverses marmessories 1421-1434: Marmessoria Petri Vila, vicarius Beate Marie de Mari*, s.n.

Die iovis, XXVI^a die mensis octobris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°.

Sit omnibus notum quod ego Gabriel^a Boffill, olim scriptor, nunch vero notarius, civis Barchinone, procurator ad hec et alia legittime constitutus a Francisco Bofill, bosserio, cive dicte civitatis, prout de ipsa procuracione constat per instrumentum publicum inde factum in posse discreti Petri Andree, regia auctoritate notarii publici Barchinone, XXX^a die augusti, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o decimo septimo, nomine procuratorio predicto confiteor et recognosco vobis dictis manumissoribus quod de bonis dicte manumissorie dedistis et solvistis michi dicto nomine recipienti quinquaginta quinque solidos monete Barchinone de terno in solutum et satisfactionem cuiusdam libri vocati *Liber angelorum*, quem dictus principalis meus acomodaverat dicto defuncto. In cuius posse dictus liber fuit deperditus. Et ideo renuntiando.

Testes huius rey sunt: Simon Muntell, peyerius, civis, et Simon Miró, scriptor, habitator Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.*

1425, desembre, 7. Barcelona

Esteve Ponç de Fonollet, ciutadà de Barcelona, fill i hereu universal de Guillem de Fonollet, mercader, ciutadà de Barcelona, reconeix haver rebut dels marmessors del testament del seu pare Guillem de Fonollet, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels, que és valorat en 8 lliures i 5 sous. Rep també la Crònica d'en Bernat Desclot, obra valorada en 2 lliures i 15 sous, la Suma de col·lacions de Joan de Gal·les i un llibre d'Hores.

AHPB, Joan Nadal, *Liber notularum instrumentorum, apocharum et aliorum contractuum facientium pro manumissoria et hereditate venerabilis Guillermi de Fonolletto, quondam, mercatoris, civis Barchinone*, 1425, setembre, 24 – 1427, març, 5, fol. 14r-15r.

Die veneris, VII^a dicti^a mensis decembris, fuit receptum sequens instrumentum, licet hic continuetur.

Sit omnibus notum quod ego Stephanus^b Poncii de Fonolletto, civis Barchinone, filius et heres universalis venerabilis Guillermi de Fonolletto, mercatoris, civis dicte civitatis, de qua mea herentia plene constat^c testamento eiusdem domini patris mei, quod fecit et ordinavit in posse Iohannis Nathalis, notarii infrascripti, quinta die mensis septembris^d proxime lapsi, confiteor et in veritate recognosco venerabilibus domine Isabeli, matri mee, uxorique dicti venerabilis Guillermi de Fonolletto, quondam, Manuelli Navarro, licentiatu in legibus, rectorique capelle Bernardi Mercucii sub invocatione beatissime Marie Matris Dei, in civitate Barchinone, subtus plateam Borie fundate, Thome de Raiadello et Francisco Toralles, mercatori, ambobus civibus Barchinone, manumissoribus et executoribus una cum venerabili Stephano Poncii de Fonolletto, milite, in civitate Xative regni Valentie,^e patruoque meo ac fratre ipsius domini patris mei, nunc a civitate Barchinone absentibus, et vobis dicto^f Iohanni Nathalis, notario infrascripto, in manumissorem^g per dictum patrem meum cum quibusdam suis codicillis per ipsum factis in posse Petri Pauli Puiades, auctoritate regia notarii publici, proxime dicta die electo, testamenti seu ultime voluntatis dicti honorabilis domini patris mei, que quidam hereditas est penes vos dictam^h honorabilem dominam Isabelem ipsamqueⁱ tenere et possidere debetis^k ratione vel occasione dotis et sponsalitiu vestri et iurium ipothecarum seu obligationum vestrarum, que habetis et habere debetis in et super dicta hereditate et bonis dicti honorabilis^l viri vestri patrisque mei iuxta scilicet scriptam laudabilemque consuetudinem Barchinone ac constitutionem Cathalonie generalem Perpiniani editam, quod tradidistis michi in presentia testium subscriptorum, libros infrascriptos: [1] Et primo quendam librum in papiro scriptum de forma maiori cohoptum ... dictus autem liber incipiebat hoc modo: «Aci comença lo libre que n Ber-

nat dez Clot dictà e s'escrich de las grans nobles e dels grans fets d'armes e de las grans conquestas que faheren sobre serrains e sobre altres gents e nobles reys que hac en Aragó, qui foren de l'alt linatge del bon comte de Barchinona»³⁷ ... Et ultra tenorem dicti libri erant in fine ipsius libri^m alie istorie. Qui quidem fuit stimatusⁿ per Salvatorem Roviradech, curritorem publicum et iuratum dicte civitatis, et Iohannem de Pulchro Monte^o, bedellum Sedis Barchinone ac venditorem librorum in ipsa civitate, de mandato et ordinatione^p ac voluntate vestrum dictorum honorabilium manumissorum et mei, ad duas libras et quindecim solidos. [2] Item, quendam alium librum vocatum *Summa de collacions*, scriptum in romancio ... Qui quidem liber incipiebat in rubrica^q in hunc modum: «Aquest libre és appellat *Summa de col·lacions*»³⁸ ... [3] Item, et quendam librum in papiro de forme unius folei forme comunis scriptum in papiro ... Qui quidem liber incipiebat in prima pagina^f prime folee scripte in hunc modum: «Comencen los tractats del present libre de natura angelical los quals són V libres». Et finiebat ipse liber «e ab aytant sia ab vós Jhesuchrist per la sua clemència». [*Llibre dels àngels*] Qui quidem liber fuit stimatus per dictos curritores et bedellum ad octo libras et quinque solidos. [4] Item, quendam alium librum parve forme ... qui quidem liber vocabatur *Ores* ...

Testes huius rei sunt: Guillelmus Soqueti, mercator, oriundus Ilerde, Iacobus Coma, scriptor, et Petrus Paulus Puiades, notarius, habitatores Barchinone, ac preminatus Salvator Roviradech, curritor, et Iohannes de Pulchro Monte, bedellus.

a. dicti *interlineat* b. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* c. *Segueix ratllat* instro d. *Segueix ratllat anno* e. *Segueix ratllat fratre dicti testatoris* f. *Segueix ratllat* et inf g. *Segueix ratllat cum qb* h. *Segueix ratllat dominam* i. Ipsamque *interlineat* k. *Segueix ratllat tenentem atque recipientem omnia et singula* l. et bonis dicti honorabilis *interlineat* m. *Segueix ratllat alii* n. *Segueix ratllat prout* o. *Segueix ratllat bedellum* p. *Segueix ratllat vestris* q. *Segueix ratllat aquest* r. *Segueix ratllat scripta*.

1428, setembre, [20]^a. Barcelona

Entre els béns inventariats del difunt Joan Giner, donzell, domiciliat a Barcelona, hom trobà les obres de Francesc Eiximenis Libre de regiment de prínceps, és a

37. Bernat Desclot (s. XIII – segona meitat del s. XIII), *Crònica s. Llibre del rei en Pere*.

38. Joan de Gal·les (c. 1200 – 1285), *Summa collationum ad omne genus hominum s. Communiolum*.

dir, la segona part del *Dotzè*, *Doctrina Compendiosa i Vida de Jhesuchrist o Vita Christi*.

AHCB, Arxiu notarial, I. 6., fols 1r, 29r, 31r, 32r, 50v.

[..]^a Primo atrobam en la dita heretat un alberch ab entrades e exides^b sues, lo qual lo dit deffunt havie e possehie en la ciutat de Barchinona, en lo carrer appellat d'en Ledó après la^c plaça de Sent Just, en lo qual trobam les coses següents: ... En una casa appellada scriptori, lo qual stà devant o après la cambra maior devant la carrera e devant un porxo^d, en lo qual eren les coses següents: ...

[1] Item, un altre libre ab cubertes de cuyro vermell, ab cinch bolles, ab dos tanquadors, scrit en paper, en pla, appellat *Libre de regiment de prínceps*.

[2] Item, altre libre ab cubertes de cuyro vermell ab dos tencadós, la un trencat, scrit en paper, appellat *Doctrina compendiosa* de mestre Francesch Aximeno. ...

[3] Item, un libre cubert de cuyro vert, ab un tanquador, scrit en paper^e mètrich, lo qual és de la *Vida de Jhesuchrist*. ...

Die sabbati, XI mensis decembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o CCVIII. Ego domina Eulàlia, uxor honorabilis [Iohannis] Ianuarii, quondam, domicelli, domiciliati in civitate Barchinone, tenens et possidens et ut usufructuaria et tutrix filiorum suorum, et etiam Iacobus Ianuarii, tanquam heres et donatarius [...].

a. Manca el primer full de l'inventari. Es per això que manca el proemi i desconeixem la data d'inici de l'inventari. La data transcrita de l'instrument correspon al dia en què varen ser inventariats els llibres b. e exides interlineat c. Segueix ratllat jha d. Segueix ratllat ere e. Segueix ratllat n mes.

1429, juny, 1. Barcelona

Segons l'inventari dels béns mobles d'Antoni Bonbome, mestre de sonar arpa, habitant de Barcelona, lliurats en comanda dipòsit a Antoni Masseu, mestre de sonar guitarras, a causa d'un viatge que Antoni Bonbome ha de fer prop del rei de Navarra, aquest posseïa l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi en dos volums.

AHPB, Simó Carner, *Secundus liber inventariorum et encatum* 1415-1429, fols. 360r-v.

Die mercurii, prima mensis iunii, anno M CCCC XXIX.

Inventarium factum de aliquibus bonis mobilibus Anthonii Bonome, magistri de sonar d'arpa, habitatoris Barchinone, per eundem Anthonium Bonome, que bona sunt in quadam camera superiori hospitii Anthonii Masseu, magistri de sonar guitarra, attento quod dictus Anthonius Bonome habet recedere a presenti civitate Barchinone et ire ad^a serenissimum dominum regem Navarre. Que quiddem bona mobilia dictus Anthonius Masseu tenet in pura comanda, plano et puro deposito a dicto Anthonio Bonome^b cum^c instrumento die presenti recepto in posse Simonis Carnerii, notarii infrascripti.

...

[1] Item, I libre apellat *Vita Christi* en cisterns de paper^e, parlant de la infantesa de Jhesuchrist.

[2] Item, I altre libre apellat *Vita Christi*, cubert de cordovà negra, parlant de la posició dels Evangelis. ...

a. *Segueix ratllat* Reg b. a dicto Anthonio Bonome *interlineat* c. *Segueix ratllat* pbl d. *Segueix ratllat* notarii e. de paper *interlineat*.

17

1429, setembre, 16. Barcelona

Pere Fort, mercader, ciutadà de Barcelona, reconeix haver rebut de Joan Ferrer, notari, ciutadà de Barcelona, 9 lliures i 10 sous, que són el preu de la venda del llibre Vita Christi de Francesc Eiximenis, que ell mateix havia escrit.

AHPB, Guillem Jordà, *Manual* 1428, maig, 10 – 1430, setembre, 6, s.n.

Die veneris, XVI^a dictorum mensis et anni.

Ego Petrus^a Fort, mercator, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis discreto Iohanni Ferrarii, notario, civi eiusdem civitatis, hiis presenti, quod solvistis michi numerando ad meam voluntatem novem libras et decem solidos barchinonenses, pro quibus seu quarum pretio vendidi vobis et vestris, et quibus volueritis, quendam librum meum, mea propria manu scriptum, in papiro, cum cohoptis postium cohoptarum pellis nigre cum quatuor *tancadors*, vocatum *Vita Christi*. Et ideo renutiando *et cetera*.

Testes: discretus Raphael Mora, notarius, Guillelmus Roure, barberius, cives^b, et Bernardus Baiuli, scriptor Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. Guillelmus Roure barberius cives *interlineat*.

1429, novembre, 14. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Nicolau Vidal, prevere, beneficiat a l'església major de Santa Maria de la vila de Cervera, domiciliat a Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Vita Christi en dos volums, Llibre del àngels i Llibre de les dones. En haver estat encantats, el llibre Vita Christi va ser venut per 7 lliures i 6 diners: el Llibre dels àngels va ser venut al veguer de Barcelona per una lliura i 13 sous; i el Llibre de les dones va ser venut per 3 lliures, 17 sous i un diner.

AHPB, Simó Carner, *Secundus liber inventariorum et encantuum* 1415-1429, fol. 366r-381r: fol 369v.

Die lune, XIII^a mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC XXIX.

Inventarium factum de hereditate et bonis que fuerunt discreti Nicholay Vithalis, quondam^a presbiteri, beneficiati in ecclesia maiori Beate Marie ville Cervarie, per dominam Constanciam, uxorem Arnaldi Seguerii, quondam, molerii, civis Barchinone, et Arnaldum Seguerii, eius filium, ut manumissores testamentarios dicti discreti Nicholay Vithalis, quondam.

Primo, atrobam en una cambra hon lo dit deffunt jahia, les robes següents:

...

[1] Item, I libre cubert de cuyro blanch, ab X claus, apellat *Vita Christi*, lo primer volum parlant de la infantesa de Jhesuchrist. ...

[2] Item, un libra cubert de blau, ab X claus, scrit en paper, apellat *Vita Christi*, lo segon volum. ...

[ENCANT]

[3] Item, I libra scrit en paper cubert de cuyro vermell, apellat *Libra dels àngells*, a mossèn lo vaguer de Barchinona: 1 ll., XIII s. ...

[4] Item, I libra apellat *De les Dones*, scrit en paper, cubert de blanch, ab X claus: III ll., XVII ss., I.

[5] Item, dos volums de *Vita Christi*, scrits en paper, la un cubert de cuyro blanch e l'altre cubert de cuyro blau, cascun ab X claus: VII ll., – s., VI.

a. quondam *interlineat*   b. petit scrit *interlineat*   c. de pochà valor *interlineat*.

1430, febrer, 4. Barcelona

Joan Garcia, estudiant d'arts, habitant de Barcelona, reconeix haver rebut, en quant parent més pròxim, diversos béns pertanyents al seu oncle Llop Recall, eremita, oriünd del Regne de Castella, mort "ab intestato". Entre aquests béns rep el llibre Vita Christi de Francesc Eiximenis.

AHPB, Gerard Basset, *Decimum manuale* 1429, setembre, 10 – 1432, agost, 27, s.n.

Sit^a omnibus notum quod ego Iohannes^b Garcie, studens in artibus^c, habitator Barchinone, comoransque^d in domo venerabilis domine Constance, uxoris venerabilis Francisci de Conomines, quondam, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Raymundo Girbau, courierio, et Iohanni Ferrarii, tinturario, civibus Barchinone, hiis presentibus, quod dedistis et restituistis michi voluntati mee, ut proximiori et nepoti sive nabot, ut assero, fratris Luppi Recall, quondam, heremite, oriundi regni Castelle, ab intestato defuncti, pecuniam et bona sequentia^e: videlicet, vos dictus Raymundus Girbau quendam librum, scriptum in pergamenis, vocatum *Librum vitiorum et virtutum*.³⁹ Et quendam cotam panni lane albi. Item, novem florenos auri Aragonum recti ponderis. Que omnia et singula dictus avunculus meus, quondam, dum in humanis agebat, vobis dicto Raymundo Girbau comendaverat. Et vos dictus Iohannes Ferrarii viginti quatuor barrets lane albe de acu. Et duas gonellas albas de estamenya parvi valoris. Et aliquos sedaços de lana. Item, unum tovalló breve^g stupelini. Et quatuor capides panni lini. Item, unum lumaner ferri. Item, quendam librum scriptum in papiro cum postibus vocatum *Vita Christi*. Et incipit in rubro «Ací comença la devota consideració sobre los fets de nostre Senyor Ihesu Christ, nostre amat. Et finit «Qui viu e regna ab Déu lo Pare en unitat del Sant Sperit per omnia secula seculorum amen Deo gratias». Que omnia et singula dictus^h avunculus meusⁱ, dum vivebat, vobis comendavit. Et ideo renuntiando exceptioni^k non numerate et non solute pecunie et dictorum bonorum non habitorum et non receptorum et dolo malo et actioni in factum, et omni alii iuri, rationi et consuetudini hiis obviam venientibus, facio vobis de predictis presentem apocham de^l receptis. Et volo quod de hiis fiant duo publica consimilia instrumenta, quorum unum utrique vestrum tradatur per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, quarta die febroarii, anno a nativitate Domini millesimo quodringentesimo tricesimo.

39. Guillaume Peyraut, O.P. (c. 1235 – 1271), *Liber vitiorum et virtutum s. Summa aurea de vitiis et virtutum*.

Sig+num Iohannis Garcie, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes: Petrus Romei, tinturarius, et Bernardus Rull, parator pannorum lane, cives Barchinone.

a. *Al marge esquerre* in comuni, debet b. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* c. *Segueix ratllat comora* d. *Segueix ratllat cum* e. *Segueix ratllat que dictus frater Luppus Recall avunculus meus dum in humanis agebat vobis comentavit* f. *Segueix ratllat pqnni* g. *Segueix ratllat bng* h. *Segueix ratllat frater* i. *Segueix ratllat vobis* k. *Segueix ratllat dicte peccunie* l. *de manca al ms.*

20

1430, juliol, 20. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Bartomeu Sirvent, jurista, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

ACB, Gabriel Canyelles, *Plec d'inventaris i encants* 1430-1443, fols. 11v-19v: 12r, 17r.

Inventarium factum in domo et de bonis honorabilis Bartholomei Sirvent, quondam, et de hereditate ipsius. Inceptum fuit hoc inventarium die iovis, XX^a mensis iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXX°. Primerament, en la cambra ...

Item, altre libre scrit en paper de forma maior, ab posts de fust ab cubertes de aluda, appellat *Libre dels àngels*. Feneix lo primer corandell «que no contrestant». ...

21

1433, setembre, 4. Barcelona

Antoni Salavert, mercader, ciutadà de Barcelona, fill de Guillem Bosc, alias Salavert, de la parròquia de Santa Maria de Caldes de Malavella, diòcesi de Girona, fa testament i llega al seu fill Antoni diversos llibres, un dels quals és l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHPB, Bernat Pi, *Llibre de testaments* 1417, març, 26 – 1440, fols. 70v-74r.

In^a Dei nomine. Ego Anthonius^b Salavert, mercator, civis Barchinone, filius Guillermi Bosch, alias vocati Salavert, quondam, de parrochia Sancte Marie Calidarum de Malaveya, diocesis gerundensis, attendens naturam humanam fore mortis legibus obligatam, et quod nil est morte certius nichilque incertius hora mortis, idcirco infirmitate detentus, tamen in meo bono et pleno sensu, mente sana et integra memoria cum firma loquela existens, meum facio et ordino testamentum. ... Item, prelego Anthonio Salavert, filio meo comuni michi et dicte domine Cilie, uxori mee, sub vinculis et conditionibus in universali institutione subscripta contentis et specificatis, quoddam hospitium ... [1] Item, quasdam *Horas* meas scriptas in pergamenos cum gafeto argenti et giradors cirici cum botono de perulis. [2] Item, quendam librum vocatum *Flos sanctorum*. [3] Et alium librum vocatum *Dels àngells*. [4] Et alium librum filosofie. [5] Et alium librum vocatum *Boeci de consolatiome*.⁴⁰ [6] Et alium librum vocatum *Istòries Troyanes*.⁴¹ [7] Et alium vocatum *Tristany*.⁴² [8] Et alios libros parvos qui sunt vocati *Hores* cum gafets argenti et sine gafets. Et alios quoscumque libros qui in die obitus mei invenirentur in domo mea, qui sunt boni pro adiscendo.

Actum est hoc Barchinone, quarta die mensis septembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio.

Sig+num Anthonii Salavert, testatoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: frater Iohannes Martí, de ordine fratrum Beate Marie Mercedis Captivorum, conventualis Barchinone, Bernardus Gomir, presbiter Barchinone, et Iacobus Roma, mercator, civis Barchinone.^c

a. *Al marge esquerre clausum traditum*   b. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   c. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals*.

1434, març, 23. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Miquel Alós, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi.

AHPB, Guillem Andreu, *Inventari de Miquel Alós, ciutadà de Barcelona*, fols. 1r-v.

40. Boeci (c. 480 – 524/25), *De consolatiome* s. *De consolació*.

41. Guido delle Colonne (s. XIII), *Historia destructionis Troiae* s. *Històries troianes*. Traducció catalana de Jaume de Conesa (c. 1320 – c. 1390).

42. Chrétien de Troyes (s. XII), *Romanç de Tristany i Isolde*.

Noverint universi quod ego Serena, uxor, venerabilis Michaelis de Alosio, quondam, civis Barchinone, tenens et possidens et tenere et possidere debens iuxta scriptam consuetudinem Barchinone et constitutionem Cathalonie generalem in villa Perpiniani editam, bona omnia que fuerunt dicti mariti mei et michi obligata et ypothecata pro dote et sponsalio et aliis iuribus meis, et etiam heres universalis dicti mariti mei ex testamento quod fecit et ordinavit in posse Guillermi Andree, auctoritate regia notarii publici Barchinone infrascripti^b decima octava die octobris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo primo, propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspensionem tollendam^c et ne bona hereditatis ipsius mariti mei occultari valeant seu lapsu temporis deperiri, et etiam ut gaudere valeam nominibus seu titulis predictis beneficiis inventarium facientibus a iure indultis de bonis hereditatis dicti venerabilis Michaelis de Alosio, mariti mei, preposito hoc venerabili signo cru+cis, presens inventarium, quod habuit exordium die martis, vicesima tertia febroarii proxime lapsi, facere procuravi in hunc vicelicet modum: Primerament atrobe lo alberch de la habitació del dit defunt, lo qual alberch havia e possehia en la ciutat de Barchinona en lo carer appellat de Natzaré, ço és, en la cambra appellada scriptori ...

Item, hun libre ab posts de fust cubertes de cuyr negra ab sinch bolles a cascuna part, appellat *Vita Christi*, scrit en paper de forma maior. ...

a. universalis, *al ms* universales   b. infrascripti *interlineat*   c. tollendam, *al ms* collendam.

1434 [...]. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Jaume Calliç, jurista, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels. Els llibres foren dividits en dues parts, de valor igual, una per a cada fill de Jaume Calliç. El Llibre dels àngels es trobava en la part del seu fill Antoni.

AHPB, *Anònims del segle XV. Inventari i encant de Jaume Calliç, jurisconsult* [1434].

Ihesus. Capítols fets e concordats per los hereus, cascú per meytat, de l'honorable mossèn Jacme Calliç, quondam, sobre la divisió de la heretat en la forma següent. Primerament s'és feta divisió dels llibres en dues parts solempnament per hòmens de sciència notables e^a libraris experts, ço és, en dues parts, cascuna en summa de M C LII florins e mig d'or d'Aragó. E cascú dels dits hereus per la sua meytat de heretat ha aguda la part dels llibres a ell contingent, sots la dita summa. ...

Libri infrascripti fuerunt extimati per honorabiles Franciscum Castilionis, legum doctorem, Iohannem Ferrarii, in decretis, et Guillermmum Petrum Letonis, in legibus licentiatos, cives Barchinone, et Guillermmum ça Coma ac Franciscum Bertrandi, libraterios dicte civitatis, prout per ordinem subsequuntur.

Pars honorabilis Anthonii Calliç. Prima pars: ...

Libre dels àngels: V florins.

[DESCRIPCIÓ]

Item, un altre libra ab fusts vermellas ab V bolles e dos gaffets, scrit en paper de la mà menor, intitulat *Libra dels àngells*. ...

a. *Segueix ratllat enletrats*.

24

1436, setembre, 6. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Bernat Gibert, sastre, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels, escrit de mà del dit Bernat Gibert.

AHPB, Simon Carner, *Tertius liber inventariorum* 1430-1438, fols. 340r-341r

Die iovis VI^a septembris^a, anno M^o CCCC^o XXXVI°.

In Dei nomine. Noverint universi quod ego Eulalia, uxor Bernardi Gibert, quondam, sartoris, civis Barchinone, tenens et possidens omnia et singula bona et iura que fuerunt dicti quondam viri mei pro meis dote et sponsalicio [..]^b ... Primo atrobam ...

Item, I libre apellat *Dels àngels*, scrit en paper de mà del dit deffunt. ...

a. septembris *interlineat i escrit damunt augusti ratllat*   b. *El proemi acaba aquí.*

25

1436, novembre, 27. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Guillem Rovira, segon beneficiat del presbiterat de Santa Tecla a la Seu de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres, diverses

obres de Ramon Llull, llibres de gramàtica, de lògica, l'obra de Francesc Eiximenis Doctrina compendiosa i una Compil·lació tretà del libre Crestià del mateix Francesc Eiximenis.

ACB, Julià de Roure, *Inventaris i encants* 1434, octubre, 29 – 1443, gener, 23, s.n.

In Dei nomine. Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam inventarii beneficio sit provisum et manumissores necnon alii omnes qui bona regere incipiunt aliena inventarium de eisdem facere teneantur iuxta legitimas sancciones, idcirco nos Petrus^a Rovira, bacallarius in decretis, prebiter, beneficiatus in ecclesia Beate Marie de Mari, et Iohannes^b Rovira, textor pannorum lini, civis Barchinone, manumissores et exequutores una et insolidum cum Bonanato Rovira, vita functo, testamenti seu ultime voluntatis discreti Guillermi Rovira, quondam, tempore confectionis dicti testamenti beneficiati secundi prebiteratus Sancte Teclæ in Sede Barchinone, prout de dicta manumissoria plene constat per ultimum testamentum ipsius discreti Guillermi Rovira, quondam, quod fecit et ordinavit in posse Iuliani dez Roure, notarii infrascripti, prima die octobris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o tricesimo quarto, nomine antedicto, volentes uti et gaudere beneficiis inventarium facientibus a iure concessis et ut ne ultra vires hereditarias dicto nomine in aliquo tenear, presens inventarium seu reportorium de bonis ac iuribus que in hereditate dicti defuncti invenire potuimus in modum qui sequitur facere procuravimus. Quod quidem inventarium cepit exordium vicesima septima die novembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o tricesimo sexto.

Et primo atrobam en lo alberch en lo qual lo dit deffunt, en temps que vivia, habitava en I carrer qui obra deiús la volta del castell nou de la ciutat de Barchinone, les coses següents: ...

[1] Item, I libre appellat *La Doctrina compendiosa* de Mestre Ximenis.

[2] Item, I libre appellat *Compil·lació tretà del libre Crestià* de fra Ximenis.

...

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   b. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.*

1436, desembre, 20. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Gabriel de Forest, notari, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Doctrina compendiosa i Llibre dels àngels.

AHPB, Tomàs Vives, *Llibre comú* 1436, agost, 30 – 1437, novembre, 22, s.n.

In^a Dei nomine. Noverint universi quod ego Elienor, uxor discreti Gabrielis de Forest, quondam, notarii et civis Barchinone, tenens et possidens, et que tenere et possidere^b teneor et debeo iuxta scriptam consuetudinem Barchinone et constitutionem Cathalonie generalem in curia generali Perpiniani celebrata editam, omnia et singula bona et iura que fuerunt dicti quondam mariti mei pro dote et iuribus meis, necnon domina potens et usufructuaria omnium et singulorum bonorum et iurium que fuerunt ipsius mariti mei relicta per dictum maritum meum in eius ultimo testamento, quod fecit et firmavit in posse notarii infrascripti quarta die novembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto, attendens quod uxores de bonis virorum suorum premortuorum tenerentur et debent facere inventarium propter doli maculam evitandam et omnem fraudis suspicionem tollendam, et quod alias uxores certis penis puniuntur in dicta constitutione adiectis, quodque bona cautela est cum beneficio inventarii res et bona defunctorum recipere, idcirco preposito huiusmodi venerabili sig+no crucis, ut uti et gaudere possim beneficiis inventarium facientibus indultis de bonis que fuerunt hereditatis dicti discreti Gabrielis de Forest, quondam, mariti mei, procuravi facere inventarium infrascriptum, quod cepit exordium die iovis, vicesima die mensis decembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto. Que bona sunt: Primo atrobí en un alberch ab drets et pertinèncias suas, lo qual lo dit defunct, mentre vivia, havia e possehia en la ciutat de Barchinona, en lo carrer appellat d'en Avinyó, alias del Pont Nou, les robes e béns, les quals seguexen, ço és: ...

Primo, atrobí en un scriptori, lo qual era en la cambre major, lo qual scriptori era de fust, les coses e béns següents: Primo, un tinter de plom ...

[1] Item, I compter scrit en pergamins ab alguns *Evangelis* ab cuberta de carta de pergami. ...

[2] Item, I altre libre scrit en paper appellat *Doctrina compendiosa* ab posts cubertes de cuyro vermell, ab V bullos grossos en cascuna post, ab II gafets. ...

[3] Item, I libre scrit en paper per correndells ab posts cubert de cuyro vermell lis, ab V bolletes a cascuna post, ab I tancador e II gafets, appellat *Libre dels àngels*. E comensa en la primera carta escrita in nigro «Al molt honorable e molt savi mossèn Pere d'Artés». E feneix en aquella pàgina del libre «comenant lo procés». E sagueix-sa en la segona pàgina d'aquella carta «e la fi al Senyor». E en aquella pàgina és scrit per rúbriques «capítol primer posa curt e general la altesa de la angelical natura». E feneix aquella pàgina «no menje ni engendre». E la derrera carta on ha escrita una pàgina comensa «sants àngels». E feneix aquella pàgina «per la sua clemència amen». E après diu «finito libro sit laus gloria Christo amen». ...

a. *Al marge esquerre clausum traditum heredibus*   b. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   c. *Segueix ratllat debe.*

27

1437, gener, 16. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Pere Gircós, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones.

ACB, Julià Roure, *Vicesimum secundum manuale*, 1437, gener, 9 – 1441, setembre, 9, fols. 7v, 30r.

In Dei nomine. Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam inventarii beneficio sit provissum et heredes necnon alii omnes qui bona regere incipiunt aliena inventarium de eisdem facere teneant iuxta legitimas sancciones, idcirco ego Petrus^a Iohannis Gircosii, civis Barchinone, filius venerabilis Petri Gircosii, quondam, civis dicte civitatis, ac heres universalis dicti domini patris mei, quondam, cum testamento eiusdem, quod fecit et ordinavit in posse Iuliani dez Roure, notarii infrascripti, decima octava die ianuarii anni presentis et infrascripti nativitatis Domini millesimi CCCC tricesimi septimi, volens uti et gaudere benefiiciis inventarium facientibus a iure concessis, et ut ne ultra vires hereditarias in aliquo teneat, presens inventarium seu reportorium de bonis et iuribus que in hereditate dicti domini patris mei invenire potui, premissis signaculo sancte cru+cis hic aposito (sic) seu impresso, in modum qui sequitur facere procuravi. Quod quidem inventarium cepit exordium vicesima sexta die ianuarii, anno predicto. Primo atrobí un alberch ...

Item, un cofra pintat ab àngels ab son pany e clau: Primo, I libre apellat *De las dones*, scrit en paper ab posts de fust cubertes de cuyro vert, ab V bolles cascuna post. ...

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.*

28

1437, gener, 31. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Bernat Isern, mercader del pes reial, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Lli-

bre dels àngels. *Tanmateix el dia 17 del mes de juliol de 1443, aquest llibre fou restituit a Joan Comelles a qui pertanyia.*

AHPB, Bernat Pi, *Plec d'inventaris i encants* 1432-1441, plec 1, fols. 1r-9v

Noverint universi quod ego Bernardus^a Martorelli, pictor, civis Barchinone, tutor testamentarius Raffaelis, pupilli filii et heredis universalis Bernardi Iserni, quondam, mercatoris pensi regalis, civis Barchinone, prout de ipsis tutela et herentia plene constat per testamentum dicti Bernardi Iserni, quod fecit et ordinavit in posse Bernardi Pi, notarii infrascripti, XXVI^a die presentis mensis ianuarii et anno presenti et infrascripto, nomine tutorio predicto, et ego Anthonia,^b uxor dicti Bernardi Iserni, quondam, tanquam tenens et possidens hereditatem et bona que fuerunt dicti quondam viri mei pro dote et sponsalitie et aliis iuribus meis michi obligata et ypothecata iuxta scriptam et antiquam consuetudinem Barchinone et constitutionem Cathalonie generalem Perpiniani editam, ac etiam domina et potens et usufructuaria omnium bonorum que fuerunt dicti quondam Bernardi Iserni, viri mei, toto tempore vite mee naturalis tantum vi^c legati per ipsum virum meum michi facti in dicto^d eius ultimo testamento, nominibus predictis, propter doli maculam evitandam omnemque suspicionem fraudis tollendam et ne bona dicti quondam Bernardi Iserni occultari valeant modo aliquo seu deperdi,^e volentes nos gaudere privilegiis a iure comuni et patrie heredibus et aliis inventarium facientibus indultis, cum hoc venerabili signo^f cru+cis hic imposto et impresso de hereditate et bonis que fuerunt dicti deffuncti presens inventarium facere procuravimus ut ecce. Primo trobam tot aquell alberch...

[1] Item, I altre libre scrit en paper ab cubertes de pergami^g appellat *Dels àngels* e [2] *Ovidi de arte amandi*.⁴³ Presens liber fuit restitutus Iohanni Comellas, cuius erat, qui firmavit apocham XVII^a mensis iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC XLIIII. ...

Hec autem bona *et cetera*. Protestantes *et cetera*.

Testes: discretus Anthonius Sauleda, presbiter, beneficiatus in ecclesia Beate Marie de Mari Barchinone, frater Anthonius Mollà, de ordine Fratrum Predicatorum, conventualis Barchinone, et Franciscus Serra, viraterius, civis Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *id.* c. *vi, al ms viro* d. dicto *interlineat* e. *Segueix ratllat* cum hoc venerabili signo f. *volentes nos gaudere ... cum hoc venerabili signo interlineat* g. *Segueix ratllat* al sti.

43. Ovidi (c. 43 aC – 17 pC), *De arte amandi* s. *Ars amatoria*.

1439, setembre, 12. Barcelona

Segons l'inventari dels béns trobats a casa de Joana, vídua de Bernat de Montpalau, cavaller, aquesta posseïa, en morir, entre d'altres béns, propis i del seu marit Bernat de Montpalau, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHCB, Arxiu notarial, I. 7, fols. 1r, 18v [Notari: Antoni Vinyes]

Cepit exordium subscriptum inventarium die lune, duodecima mensis septembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC XXXIX°. Quod inventarium factum fuit per venerabilem et religiosum fratrem Anthonium Cudina, ordinis Predicatorum, et Guillelmus Vila, textorem pannorum lini, civem Barchinone, manumissores et exeutores testamenti seu ultime voluntatis domine Iohanne, uxoris honorabilis Bernardi de Monte Palacio, quondam, militis, una cum venerabili Gabriele Serrió, qui dictam manumissoriam uti non voluit, quinyimo eidem renuntiavit, de bonis scilicet que ad notitiam dictorum manumissorum devenerunt et que tempore mortis ipsius domine Iohanne in eius posse inventa fuerunt, tam de bonis hereditatis dicti honorabilis Bernardi de Monte Palacio quam eiusdem domine Iohanne, eius uxoris.

Primo^a, atrobam unes cases ab ort, les quals eren en lo carrer dels Orts de Barchinona, en les quals la dita deffuncta en sa vida affermava e dehie ésser sues pròpies, de les quals coses atrobam les robes e béns següents: ...

Item, un *Libre dels àngels*, scrit [...]^b.

[Sense data]

Segons el trasllat de l'inventari dels béns del cavaller Bernat de Montpalau, aquest posseïa, en morir, el Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis.

AHCB, Arxiu notarial I. 1, fols. 2r, 11v. [Notari: Bernat Nadal]

Translatum pro examinando inventarii facti de bonis que fuerunt hereditatis honorabilis Bernardi de Monthepalacio, quondam, militis. Primo ...

Item, un *Libre dels àngels*. ...

a. *Segueix ratllat per*   b. *Res més es diu del llibre.*

1440, desembre, 6. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Didac Garcia, notari i escrivà reial, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Vita Christi i Llibre dels àngels.

ACB, *Plec d'inventaris i encants* 1430-1443, fols. 1r, 10r-v

In Dei nomine. Noverint universi quod ego Angelina^a, que fui uxor discreti Didaci Garcie, quondam, notarii et scribe domini regis, civisque Barchinone, domina potens et usufructuaria omnium bonorum et iurium que fuerunt dicti mariti mei, prout constat per testamentum ipsius Didaci Garcie, quod fecit et ordinavit in posse discreti Gabrielis Canyelles, notarii publici Barchinone, [...] ^b anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XL°, et ut tenens et possidens bona et iura que fuerunt dicti viri mei pro dote et sponsalio et aliis iuribus meis et faciens inde fructus meos iuxta constitutionem Cathalonie in villa Perpiniani anno ^c ultimo celebratam, ob doli maculam evitandam et omnis fraudis suspicionem tollendam ad hoc ut bona hereditatis preinserte oculitari nequeant seu in aliquo defraudari, sed ut ipsorum bonorum veritas nunc et in futurum elucescat, cum hoc venerabili cru+cis signo^d et cum protestationibus inferius adictis presens inventarium facere procuravi in modum et formam qui sequitur. Quod habuit exordium sexta die mensis decembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC quadragesimo.

Primo, un alberch ab entrades e eixides, pertinències e drets seus, lo qual lo dit defunt havia e possehia en lo carrer appellat Garrofer, prop lo forn de la plaça de Santa Anna. ... Item més, foren atrobats diverses llibres en la dita heretat, segons se segueix:

[1] Primo, I libre ab cubertes vermelles empremtades ab IIII gafets e ab V bollas a cascuna post, qui se apella *Vita Christi*. E comença en la rúbrica «Protestació». E fenex «in secula seculorum amen».

[2] Item, I altre libre ab cubertes vermelles ab quatre gafets e ab V bolles a cascuna post, qui se apella *Libre dels àngels*. E comença «Al molt honorable». E feneix «de nostre Senyor Déu Jhesuchrist amen». ...

Hec autem bona et non alia quoad presens in dicta hereditate inveni. Protestor tamen si decetero apparerent aliqua alia bona in dicta hereditate seu ad dictam hereditatem spectantia, quod eo possum in presenti inventario adde-re vel aliud inventarium seu reportorium facere de eisdem. Actum, perfectum et firmatum fuit presens inventarium per dictam dominam Angelinam, uxorem dicti defuncti, in hospitio Anthonii Poal, mercatoris, generis sui, quod est in civitate Barchinone, in vico vocato del Regomir, die iovis, duodecimo ianuarii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o quadragesimo primo,

presentibus testibus: Iacobo Munt^e, Bernardo Salat, mercatoribus, et Iohanne Tolosa, cuyracerio, civibus Barchinone, ad hec adhibitibus et specialiter vocatis.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Espai en blanc per al dia i el mes no copiats* c. *anno, al ms anni* d. *signo manca al ms* e. *Segueix ratllat mercatore*

31

1441, juny, 8. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Francesc Formós, de l'ofici del mestre racional de la cúria reial, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHPB, Gabriel Canyelles, *Liber apocarum et aliorum negotiorum facientium pro manumissoribus honorabilis Francisci Formosi, de officio magistri rationalis curie regie* 1416, juny, 7 – 1449, febrer, 18, fols. 1r, 9v, 10r, 24r.

Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam, omnemque fraudis suspicionem tollendam, beneficium inventarii sit indultum, idcirco ego Iohanna, uxor honorabilis Francisci Formosii, quondam, de officio magistri rationalis curie domini regis, civisque Barchinone, tenens et possidens bona et iura que fuerunt dicti quondam viri mei pro dote et sponsalitia ac aliis iuribus meis michi obligata et ypotecata iuxta scriptam laudabilem consuetudinem Barchinone ac constitutionem Cathalonie generalem Perpiniensi editam, dominaque potens et usuffructuaria toto tempore vite sue naturalis existente sine viro, omniumque singulorum et bonorum predictorum ex legato per ipsum virum meum michi facto in suo ultimo testamento, quod fecit et ordinavit Barchinone in posse discreti Gabrielis Canyelles, auctoritate regia notario publico Barchinone, undecima die aprilis, anno a nativitate Domini millesimo CCCC XXXVIII°, cupiens me gaudere beneficiis inventarium facientibus a iure indultis cum hoc venerabili signo cru+cis hic impresso, presens inventarium facere procuravi, quod exordium habuit VIII^a die iunii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC XL primo.

Et primo inveni: Primo atrobam ... Libres: Los libres devall scrits foren atrobats en la dita heretat:

Primo, un libre appellat *Lo libre dels àngels* ab cubertes de cuyr negre ab dos tanquadors e V bolles a cascuna part, scrit en paper, lo qual comença en la primera carta^a «Angelical natura». E feneix la derrera carta^b «fos ja de més de LIII anys lo dit Jacme». ...

Die veneris, XXII^a mensis septembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XL° primo.

Venerabilis domina Iohanna^d, uxor honorabilis Francisci Formosii, quondam, de scribania magistri rationalis curie domini regis, tenens et possidens *et cetera* ac etiam domina potens *et cetera* firmavit dictum inventarium et iuravit quod in presenti hereditate non erant aliqua bona. Et si in futurum appa-
ruerint, promisit quod^e continuari faciet in dicto inventario. Item, dicta die
firmarunt Bartholomeus Miralles, pater et legitimus administrator Bartholomei Formós, filii sui, et Petrus Metge, heres una cum dicto Bartholomeo Formós dicti honorabilis Francisci Formosii. Et promiserunt *et cetera*.

Testes: Balthasar Bellmunt, comorans cum dicta venerabili domina Iohanna, Iohannes Martinis, scutiffer, comorans cum honorabili Petro Serra, cive Barchinone, et Matheus Canals, scriptor.

Testes firme dictorum heredum sunt: discretus Francischus Martini, notarius, et Matheus Canals, scriptor.

a. *Segueix ratllat del dit libre* b. *Segueix ratllat de* c. *Segueix ratllat g* d. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* e. *Segueix ratllat fct.*

1441, juliol, 3; agost 14; agost, 22; setembre, 7. Barcelona

Segons l'inventari dels béns mobles de Bernat Costeges, causídic, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, entre d'altres llibres, inventariats per ell, diverses obres de Francesc Eiximenis: el segon volum del Vita Christi, també 10 quaderns del mateix segon volum del Vita Christi, Doctrina compendiosa, De laudibus divinis o Psalterium laudatorium, Llibre de les dones i Llibre dels àngels. En haver mort es va fer un altre inventari i hom trobà els mateix llibres inventariats pel seu propietari. En haver estat venuts en pública subhasta, el preu del Llibre dels àngels va ser d'una lliura, 12 sous i 6 diners; el preu del Llibre de les dones, 2 lliures, 18 sous, 6 diners; el preu del segon volum del Vita Christi, 2 lliures, 15 sous i 3 diners; el preu dels 9 quaderns del segon volum del Vita Christi, 5 sous i 6 diners; el preu de Doctrina compendiosa, 3 sous; i el preu de De laudibus divinis 5 sous i 6 diners.

AHPB, Simó Carner, *Quartus liber inventariorum et encantuum* 1438-1445, fols. 217r-v, 219r, 219v, 220v, 222r-v.

Die lune, III^a iulii, anno a nativitate Domini M CCCC XXXXI.

Inventarium factum per Bernardum Costeges, causidicum, civem Barchinone, de aliquibus bonis mobilibus suis propriis, que erant tam in domo Gabrielis Rochavert, hostalerii, civis dicite civitatis, quam alibi.

[1] Primo, un libre scrit en paper de tot lo full^a, lo qual stà vuy en dia en qüerns e és capletrat e parrafat, apellat *Vita Christi*, lo segon volum. E comensa «Comensant^b donchs per la gràcia de Déu» *et cetera*.

[2] Item, IX qüerns^c de paper scrit del propdit^d libre apellat *Vita Christi* del segon volum. ...

[3] Item, X qüerns de paper de forma manor en què ha continuat *De laudibus divinis*. En la primera fulla diu «Axí^e se comensa lo pròlech que en Guillem Fontana escrivint quan tornà lo present libre de latí en romans». ...

[4] Item, altre libre continuat en VII qüerns de forma menor, apellat *Doctrina compendiosa*, e comensa «Rúbriques del present tractat» *et cetera*. ...

[5] Item, un libre scrit en qüerns apellat *Libre de les dones*, lo qual té en penyora mossèn Matheu Cardona, cavaller, per dos florins. ...

[6] Item, té per aligar en Francesch dez Pla, librater, qui stà a Sent Jacme, primo lo *Libra dels àngels*, scrit en paper de tot lo full. ...

Die lune, XIII^a augusti, anno a nativitate Domini M^o CCCC XXXXI.

In Dei nomine. Noverint universi quod, cum tutores, curatores et manumissores qui constituti et electi sunt de bonis illorum quorum tutelam seu administrationem gerunt, inventarium facere tenentur, idcirco ego Gabriel Rocavert, agricultor, civis Barchinone, manumissor et executor testamenti seu ultime voluntatis Bernardi Costeges, quondam, causidici, civis, qui dedit licentiam et facultatem dicto manumissori vendendi tot et tanta de bonis suis⁴⁴. ...

[ENCANT]

Die martis, XXII^a augusti, anno M CCCC XXXXI.

Encantus factus de aliquibus bonis mobilibus que fuerunt Bernardi Costeges, quondam, causidici, civis Barchinone, in platea Sancti Iacobi dicte civitatis per Iacobum Guillemet, curritorem publicum et iuratum dicte civitatis, ad instantiam et requisitionem Gabrielis Rocavert, agricultoris dicte civitatis, ut manumissoris et executoris testamenti seu ultime voluntatis dicti Bernardi Costeges, quondam. ...

Die mercurii, VII septembris, anno a nativitate Domini M CCCC XXXXI, fuit continuatus encantus sequens^f in platea Sancti Iacobi predicta in sumpto prandio per dictum curritorem ad instantiam dicti Gabrielis Rocavert, manumissoris predicti.

44. Segueix la descripció dels llibres "ad litteram" com la que ja ha estat transcrita. Evi-tem, per tant, la seva repetició. Tanmateix, un dels ítems d'aquesta segona llista manca a la primera: "Item, II qüerns de paper de forma menor, en què és continuade *Orde de confessió*" (fol. 220r).

[7] Primo, I libra apellat *Dels àngels*, escrit en paper cubert de cuyro vermell, a-n Ferrando de Palència: I ll., XII ss., VI.

[8] Item, I libra apellat *De les donas*, lo qual no és cornat ne capletrat ne rubricat, al discret an Francesch Moles, notari: II ll., XVIII ss., VI. ...

[9] Item, I libra escrit en paper cubert de cuyro negra ab X claus e IIII gaffets, apellat *Vita Christi*, lo segon volum, a-n Mascaró, librater: II ll., XV ss., III. ...

[10] Item, IX qüerns de paper del *Vita Christi*, del segon volum, al notari: V ss., VI ...

[11] Item, I libra apellat *Doctrina compendiosa*, stà en qüerns, e altre libre en qüerns ab algunes *oracions*, a-n Mascaró: III ss. ...

[12] Item, altre libre en qüerns apellat *De laudibus divinis* a-n⁸ Mascaró: III ss., VI. ...

a. de tot lo full *interlineat* b. *Segueix ratllat* per c. *Segueix ratllat* escrit d. *dit interlineat* e. en la primera fulla diu axí *interlineat* f. *Segueix ratllat* Sn g. *Segueix ratllat* Guillem Fontana.

33

1443, juny, 25. Barcelona

*Segons l'inventari dels béns de Joan Buçot, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels, Segon del crestià i Vita Christi.*⁴⁵

AHCB, Arxiu notarial I. 8, fol. 1r, 38v, 39v. [Notari: Antoni Vinyes]

Cepit exordium presens inventarium bonorum honorabilis Iohannis Buçot, quondam, civis Barchinone, die martis, XXV iunii, anno M^o CCCC^o XXXXIII°.

Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam omnemque fraudem suspicionis tollendam [...].^a Primo^e atrobam un alberch^f situat en lo carrer Ample, en lo qual lo dit deffunt habitave e finí sos derrés dies ...

[1] Item, un libre^b escrit en pla^c, en paper de forma de full comú, cubert de aluda vermella ab V bolles en cada post e ab dos gaffets, apellat *Libre dels àngels*.

[2] Item, un altre libre escrit en pla, en paper de forma de full comú, ab posts cubertes de aluda vermella, ab dos gaffets e V^d bolles en cada post, ape-

45. En el seu testament fet prop de Pere Pellicer, notari, ciutadà de Barcelona, nomenà hereu universal Gaspar Buçot, ciutadà de Barcelona.

llat *Lo segon del cristià*. Lo qual comensa en lo scrit en vermelló en lo principi «Capítol primer d'aquest present libre». E lo scrit en tinta negra «proceïnt en lo primer punt». E^c comense lo derrer capítol «per totes les coses demunt dites». ...

[3] Item, un libre scrit en paper en romans, de forma major, appellat *Vita Christi*, cubert de posts cubertes de cuyro blanch, ab dos gaffets. ...

a. *L'exordium de l'inventari acaba aquí*   b. *Segueix ratllat* ab cuberta   b. en pla *interlineat*
c. *Segueix ratllat* posts   d. *Segueix ratllat* feneix   e. *Segueix ratllat* un all   f. *Segueix ratllat* en

34

1445, febrer, 18^a. Barcelona

Segons l'inventari dels béns d'Antoni Mas, especier, ciutadà de Barcelona, fill d'Antoni Mas, patró de barca, ciutadà de Barcelona, i de l'esposa d'aquest Pasquala,⁴⁶ ell posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis La segona part de Vita Christi i Llibre dels àngels. Aquests llibres eren de Bernat de Granollachs, mestre en arts i en medecina, ciutadà de Barcelona, i els tenia en penyora Antoni Mas a causa d'un deute de 15 lliures.

AHCB, Arxiu notarial I. 8: *Inventari i encant dels béns d'Antoni Mas, especier, fol. 18v, 19r.*

[.] [1] Item, un altro libra^b scrit en paper, appellat *La segona part de Vita Christi*^c, ab posts cubertes de orhipell, ab IIII gaffets e V bolles a cascuna part. E comensa en la taula scrit de vermell «Ací comença lo VIII libra de la Vida de Jhesuchrist». E fineix «qui viu e regna in secula seculorum amen». ...

[2] Item, I altro libra^d scrit en paper ab posts de fust cubertes de cuyro de vadell palós. E comença la primera carta «Al molt honorable e molt savi». E feneix en la darrera carta «en aquest segla en l'altro amen». [.] [*Llibre dels àngels*]

Los quals llibres són de mestra Bernat de Granolachs. E tenia'ls penyora lo dit deffunt per quantitat de XV lliures, segons és mencionat en XXIII carta de son libra major. [.]

a. *Manquen al ms el primer foli. Aquesta data correspon al dia en què varen ser inventariats els llibres, malgrat que l'inventari va ser signat el dia 16 de març de 1445*   b. *Segueix ratllat* appellat   c. *Segueix ratllat* cubr ab cubertas de fust   d. *Segueix ratllat* cubert de posts .

46. Primera muller: Rafaela, filla de Guillem d'Esplugues, mercader; segona muller: Angelina.

35

1445, juny, 18; novembre, 24^a. Barcelona

Segons l'inventari dels béns d'Elionor d'Abelló, domèstica de la reina Violant de Bar, aquesta posseïa, en morir, l'obra de Francesc Eiximenis Scala Dei o Tractat de Contemplació, incompleta. En ser venut en encant public, el seu preu va ser de 4 sous pagats per en Jaume Diona, ciutadà de Barcelona.

AHPB, Guillem Jordà, major, *Inventari dels béns d'Elionor d'Abelló, domèstica de la reina Violant de Bar*, 1445, fols. 2r, 42v.

Die sabbati, XVIII mensis iunii, anno predicto millesimo CCCC XXXX quinto, fuit factum sequens inventarium per dictos manumissores, prout sequitur... Die mercurii post prandium, XXIII dicti mensis novembris in dicta platea: Primo, un libre ... Item, un libre scrit en pregamins ab posts cubertes de pell negre. E comensa «A la molt alta e molt excel·lent la senyora dona Maria». E feneix «purgativa il·luminativa».⁴⁷ A·n Jacme Diona: — ll., III ss. ... [*Scala Dei o Tractat de contemplació*].

a. Manca al ms el primer foli. La primera data correspon al dia en què varen ser inventariats els llibres. La segona data correspon al dia de l'encant .

36

1447, maig, 1. Barcelona

Bernabeua, vídua de Miquel de Roda, mercader, ciutadà de Barcelona, reconeix haver rebut de Joan de Roda, mercader, ciutadà de Saragossa, regne d'Aragó, marmessor del testament de Miquel Roda, diversos llibres, propietat del seu marit, un dels quals és l'obra de Francesc Eiximenis el Saltiri o Psalterium laudatorium de mestre Francesc Eiximenis.

AHPB, Bartomeu Agell, *Llibre d'èpoques de diverses marmessories* 1442-1466, s.n. [142/38]

Die veneris, prima mensis martii, anno proxime dicto.

47. L'explicit conté dues paraules de l'últim paràgraf del capítol *Com se deu bom purgar e lunyar d'alguns defalliments per mils apuiar en contemplació per via purgativa: ... axí com demunt és tocat en la via purgativa e après que sia il·luminat axí com la via il·luminativa ho ensenya*, ms. 88 del Fons de reserva de la Biblioteca de la Univesita de Barcelona, fol. 81v.

Sit omnibus notum quod ego Barnabeua,^a uxor venerabilis Michaelis de Roda, mercatoris, civis Barchinone, convenio et recognosco vobis quod vos dictus Iohannes de Roda [mercator, civis Sesarauguste, regni Aragonum, manumissor],^b dedistis et tradidistis michi res sequentes:^c scilicet, ... [1] Item, quendam librum appellatum *Saltiri*, scriptum in pergamenis, cohoptum ex postibus cohoptas (sic) de aluda vermilia floreiada, cum quinque clavibus in quolibet poste cum duobus tancadors cum capitibus regenti deaurati, in quolibet quorum capitum est quedam ymago smaltata, istoriatum de d[.] historiis. Quod quidem *Salterium* incipit «beatus vir». Et finit «subire tormentum». [2] Item, quendam alium librum in papiro scriptum cohoptum ex postibus cohoptis de^d cordovà negre, cum duobus gafets, nuncupatum *Istoria de Sent Latzer*. Incipit in littera vermilia «comence la Istoria de Sent Latzer». Et finit «Deo gratias amen». Quem librum assero ego dicta Barnabeua fore meum, eo quia ego feci scribere ipsum de meis denariis. [3] Item, alium librum scriptum in pergamenis, cohoptum ex postibus cohoptis de cordovà negre, floreat, cum duobus gafets^e, nuncupatum *Despertador de la ànima*.⁴⁸ Et incipit «Al molt reverent^f pare en Crist». Et finit «los justs entren per aquella amen». [4] Item, alium librum scriptum in pergamenis, cohoptum ex postibus cohoptis de aluta vermilia floreiada, nuncupatum *Contemplació de la vida de Jhesuchrist*, cum duobus gafets argenti, in quibus deest una manus argenti que serviebat per tancador. Et incipit in littera virmilia «Aquest libre com[.] reverent pare». Et finit «per infinita secula seculorum amen».⁴⁹ [5] Item, alium librum in pergamenis scriptum, cohoptum ex postibus cohoptis de aluta livida,^g cum quinque clavibus in qualibet poste cum duobus gafets, nuncupatum *Saltiri de mestre Francesch Eximenis*. Incipit in littera nigra «Al molt honorable e molt savi^h». Et finit «per infinita secula seculorum amen». [6] Item, alium librum in pergamenis scriptum cohoptum ex postibus cohoptis de aluta nigra, cum quinque clavibus in qualibet poste et cum duobus gafets, nuncupatum *Flor del Saltiri*. Et incipit in littera nigra «Déu Pare poderós». E fineix «segons [.] paraula». [7] Item, alium librum scriptum in pergamenis cohoptum ex postibus cohoptis de aluta vermilia floreiada cum quinque clavibus in qualibet poste cum duobus gaffets de argento macisso deauratos, nuncupatum *Diornal*, cum aliquibus ymaginibus. Incipit «gaude martir Christofore». Et finit «qui vius e regnes per tots temps». Quem quidem librum affirmoⁱ ego^k dicta Barnabeua esse suum (sic) proprium. Et in fine ipsius libri invenitur certa scriptura scripta manus (sic) dicti Michael de Roda dicens quod vult quod ille liber sit meus et possim de ipso facere omnimodam meam voluntatem. ...^l

48. Anònim, s. XV.

49. Iohannes de Caulibus, Giovanni de'Caulli/Giovanni de Calvoli, *Contemplatio vitae et miraculorum Jhesu Christi* (publicat a «La France Latine», 140 (2005), 175 – 331). Havia estat atribuït a St. Bonaventura.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. mercator, civis CesarAuguste, regni Aragonum *manca en l'instrument* c. *Segueix ratllat* quas idem vir meus michi legavit de tota mea vita naturali [...] honesta et sine viro permanente demptis tribus salers quos michi legavit [...] omnidam meam inde libere faciendam scilicet d. *Segueix ratllat* alude e. cum duobus gafets *interlineat* f. *Segueix ratllat* senyor g. *Segueix ratllat* sine b h. *Sic al ms per A* la molt honorable e molt sàvia i. *Segueix ratllat* at dict k. *Segueix ratllat* Barb l. *L'instrument acaba sense data, signatura i testimonis.*

37

1448, gener, 12. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Joan des Pujol, notari, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones, venut en pública subhasta a Guillem Garriga pel preu de 2 lliures i 4 sous.

AHPB, Bartomeu Costa, *Llibre d'inventaris* 1441 octubre, 31 – 1451, gener, 13, fols. 76r, 103r.

Noverint universi quod ego Angelina^a, uxor Iohannis Sabaterii, quondam, sartoris, civis Barchinone, heres universalis discreti Iohannis Pujoll, quondam, notarii, civis Barchinone^b, fratris mei ab utroque latere, ab intestato defuncti, volens sequi consilium serenissimi principis Iustiniani, eiusque beneficium uti quod heredibus inventarium facientibus est concessum^c, propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspensionem tollendam et ut possim uti predicti inventarii beneficio, cum hoc venerabili signo $\text{cru} + \text{cis}$ hic impresso, in presentia venerabilis Mathie Iusti, mercatoris, creditoris in predicta hereditate pro dote et sponsalicio domine Eufrasine, ultime uxoris^d dicti Iohannis de Pujol^e sororisque sui dicti Mathie, in presentia^f etiam Francisci Gilabert, parrochie Sancte Columbe de Gramaneto^g, creditoris in eadem hereditate pretextu dotis et sponsalitiu dicte Isabelis, prime uxoris dicti Iohannis Pujol, cuius domine Isabelis dictus Franciscus Gilabert, ut asserit,^h heres est universalis, presens facio inventarium de hiis bonis que inveni in hereditate dicti Iohannis de Pujol [...]. Quod quidem inventarium cepit exordium die veneris, duodecima die ianuarii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo octavo. Qua die [...] obitum dicti Iohannis de Pujol, quondam.

Primo trobam una casa en la qual lo dit deffuntⁱ habitava et aquí ha finats sos dies, qui és en la plassa del Born de la dita ciutat, en la qual trobam les coses següents: ...

Dicta die [XIII mensis augusti, anno predicto], post pradium fuerunt vendita bona infrascripta in platea^k logie dicte civitatis bona infrascripta post prandium:

Primo, un *Libre de les dones*, escrit en paper, ab cubertes negres, ab dos gaffets, a-n Guillem Garriga: II ll., IIII ss. ...

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Segueix ratllat ab intestato*
 c. *Segueix ratllat un mot il·legible* d. *Segueix ratllat un mot il·legible* e. *Segueix ratllat fuit super quod factum*
 f. *in presentia interlineat* g. *Segueixen ratllats deu mots il·legibles* h. *ut asserit interlineat*
 i. *Segueix ratllat és mo* k. *Segueix ratllat Sancti Iacobi.*

38

1448, juny, 25. Barcelona

Segons l'inventari dels béns mobles de fra Jaume de Sant Joan, mestre en teologia, de l'Orde de Predicadors, aquest posseïa, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Scala Dei. Aquests béns es trobaven dins dos cofres a casa de Pere de Torrents, ciutadà de Barcelona.

AHPB, Bartomeu Costa, *Llibre d'inventaris* 1441, octubre, 31 – 1451, gener, 3, fols. 114r-115r.

Magistri Iacobi de Sancto Iohanne, ordinis Predicatorum.

Die martis, XXV mensis iunii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo octavo, presente me Bartholomeo Costa^a, auctoritate regia notario publico Barchinone, et presente etiam honorabili fratre Petro Borgesii, ordinis Fratrum Predicatorum civitatis Barchinone, honorabilis Petrus de Torrentibus, civis Barchinone^b, existens personaliter in quadam camera magna domus sue, que est supra portele maius dicte sue domus invenit bona sequentia, que asserit esse venerabilis magistri Iacobi de Sancto Iohanne, magistri in sacra pagina. Primo, atrobam...

Item, un libre ab cubertes negres amprumptades ab IIII gaffets, escrit en pergamins, qui comensa «A la molt alta e molt excel·lent^c» et cetera, qui és capletrat d'or e pintat en la primera fulla. ... [*Scala Dei*]

a. *Segueix ratllat notario* b. *Segueix ratllat cum* c. *Al ms valent.*

39

1448, agost, 8. Barcelona

Segons l'inventari dels béns d'Antoni Cases, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Primer

del crestià, Primera part del terç del crestià, Segona part del terç del crestià, Primera part del dotzè del crestià o De regiment de les ciutats, Segona part del dotzè del crestià o De regiment de prínceps, Primera part del Vita Christi, Segona part del Vita Christi, Llibre de les dones, Llibre dels àngels, Scala Dei, Doctrina compendiosa i Saltiri o Psalterium laudatorium en traducció de *Guillem Fontana*. [V. doc. 62]

AHPB, Bernat Pi, *Plec d'inventaris i encants 1432-1449: Inventari d'Antoni Cases*, fols. 1r, 16r-17r, 18r-19r, 20r-v.

Die iovis, VIII^a mensis augusti, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o XLVIII° cepit exordium presens inventarium.

Primo, en lo alberch, lo qual lo dit defunct, dementre que vivia, havia e possehia, e ara lo dit hereu seu ha e posseheix, en la dita ciutat de Barchinona, prop la sgleya de Sancta Maria del Pi e en lo carrer per lo qual se va als Banyes Nous. En lo qual alberch, en la fi del present inventari se designarà, trobam les robes e béns següents. Primo, en la^a cambra maior ... En la casa de la libreria: Primo ...

[1] Item, un altre libre en romans, scrit en pregamins, de forma gran, ab cubertes de posts cubertes de cuyro de vadell, empremtades ab V bolles altes de lautó a cascuna post e IIII gaffets de lautó, ab perxes de ceda vermella e groga e IIII scudets de lautó, lo qual és intitulat *Primer del Chrestià*. E comença en letra vermella «En nom de nostre Salvador Jhesuchrist» *et cetera*. E en letra negra «Jhesuchrist fill naturall» *et cetera*. E fina en letra negra «no caura en temptació» *et cetera*.

[2] Item, un altre libre en romans, scrit en paper a corandells e sisternat de pregamins de forma maior, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell launat ab V bolles de lautó altes a cascuna post e IIII gaffets de lautó ab los parxes de seda vermella e IIII scudets de lautó, lo qual és intitulat *Una part del Terç del chrestià*. E comença en letra vermella «pròlech sobre lo Terç libre del Chrestià». E en letra negra «Mal és partit en dues parts» *et cetera*. E fina en letrra negra «en lo derrer ramey de perea».

[3] Item, un altre libre en romanç, scrit pregamins de gran forma, ab cubertes de posts empremtades ab cantoneres e V bolles altes de lautó a cascuna post e IIII gaffets ab parxes de seda blava picats e IIII scudets de lautó, lo qual és intitulat *Segona part del Terç del chrestià*. E comença en letra vermella «Rúbrica del pròlech sobre la segona part» *et cetera*. E en letra negra «per tal quant» *et cetera*. E fina en letrra negra «e de lurs circumstàncies e seqüeles».

[4] Item, un altre libre en romanç, scrit en paper a corandells, sisternat de pregamins de forma maior, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell ab V bolles altes de lautó a cascuna post e ab IIII gaffets de lautó ab llurs parxes de ceda vermella e groga e ab IIII scudets de lautó, lo qual és intitulat *Primera part del Dotzè del chrestià, De regiment de ciutats*. E

comensa en letra negra «Al molt alt e poderós senyor» *et cetera*. E fina «al principal propòsit ab la gràcia de Déu».

[5] Item, un altre libre en romanç, escrit en paper a corandells, sisternat de pregamins de forma maior, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell ab V bollas altas de lautó a cascuna post e IIII gaffets de lautó ab llurs parxes de ceda vermella e groga e IIII scudets de lautó, lo qual és intitulat *Segona part del XIIe del crestià, De regiment de prínceps*. E comença en letra negra «Segueix-se lo segon volum» *et cetera*. E fina en letra negra «e glòria perdurable amen».

[6] Item, un altre libre en romanç, escrit en pregamins de gran forma, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell ab V bolles de lautó altes a cascuna post e ab senyal de Cases a cascuna post al mig e ab IIII gaffets ab llurs parxes de seda vermella picats e ab IIII scudets de lautó, lo qual és intitulat de sobre *Primera part del Vita Christi*. E comença en letra vermella il·luminada «Lo pròlech». E en letra negra «Al molt honorable e discret cavaller» *et cetera*. E fina «del seu pare gloriós».

[7] Item, I altre libre en romans, escrit en paper de forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyr negre ab V bolles poques rodones a cascuna post e ab IIII gaffets ab llurs correigs de cuyr negre e ab IIII scudets de lautó, lo qual és intitulat de sobre *Segona part del Vita Christi*. E comensa en letra vermella «Ací comensa lo sisè tractat» *et cetera*. E en letra negra «Acabat lo remi». E fina en letra negra «qui viu e regna in secula seculorum amen».

[8] Item, un altre libre en romanç, de forma maior, escrit en paper, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell blau ab V bolles grans e altes de lautó a cascuna post e ab IIII gaffets ab llurs parxes de ceda blaus e ab IIII scudets de lautó, lo qual és intitulat *De les dones*. E comensa la rúbrica en letra negra «A la molt alta e molt honorable» *et cetera*. E en lo principi del dit libre «Jhesuchrist eternal Déu» *et cetera*. E fina en letra negra «dels piedosos servidors de Jhesuchrist». ...

[9] Item, un altre libre en vulgar cathalà, escrit en paper, a corandells, de forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vermell ab V bolles poques e agudes a cascuna part, dos gaffets ab correigs de cuyro vermell e dos scudets de lautó, lo qual és intitulat *Dels àngels*. E comensa en letra negra «Angelical natura és tan alta» *et cetera*. E fina «per la sua clemència amen». En lo principi del qual libre és la rúbrica de aquell. ...

[10] Item, un altre libre en vulgar cathalà, escrit en paper sisternat de pregamins, de forma de IIII cartes full, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyr de vadell vert, ab V bolles de cada part, dos gaffets ab parxes de ceda vermella e II scudets de lautó, lo qual és intitulat *Scala Dei*. E comença en letra vermella «Aquest libre es appellat *Scala Dei*» *et cetera*. E en letra negra «A la molt alta» *et cetera*. E fina «e de la sua glòria amen». ...

[11] Item, I altre libre en vulgar cathalà, escrit en paper e sisternat de pregamins, de forma de IIII cartes full, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de badell blau ab V bolles a cada part, dos gaffets ab

correigs de cuyro vermell e II scudets de lautó, lo qual és intitulat *Doctrina compendiosa*. E comensa en letra vermella «Rúbricas del present tractat» *et cetera*. E en letra negra «En nom de Déu» *et cetera*. E fina «de nostre senyor Déu amen». En la fi del qual libre és la rúbrica del dit libre.

[12] Item, un altre libre scrit en pregamins de forma pocha en vulgar català, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyr de vadell vermell ab V bollas d'argent daurades fetes a forma de rosetas a cada part, e II gaffets d'argent daurat lavorats en certa forma ab sengles ymàgens de hòmens embotides e II scudets d'argent daurat e a un cap del dit libre I canonet d'argent sobredaurat ab sengles perles als caps apte a tenir giradors, lo qual libre és stat compost per mestre Francesch Eximenis. E comensa en letra negra «Al molt reverent pare en Christ» *et cetera*. E fina «e açò amaré per secula seculorum amen». ... [*Psalterium laudatorium* o *Saltiri*, tr.: Guillem Fontana; sense el pròleg d'aquest]

a. *Segueix ratllat* de aquell una.

40

1448, octubre, [25]. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Bartomeu Serra, argenter, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Doctrina compendiosa, que, en ser venut en encant públic, va ser comprat per Francesc Serra, mercader, ciutadà de Barcelona, per 7 sous i 8 diners.

AHPB, Antoni Vinyes, *Inventari i encant dels béns de Bartomeu Serra, argenter de Barcelona 1448-1460*, fols. 1r, 17r, 42r, 70r.

Habuit exordium presens inventarium de bonis Bartholomei Serra, quondam, argenterii, civis Barchinone, die veneris [...] ^a octobris, anno Domini M^o CCCC^o XXXX° octavo.

Noverint universi quod [...] ^b Primo atrobam un alberch ab ^c obrador e taulles en aquell construhides en lo qual lo dit deffunt habitava e havia e possehia en lo carrer de la Mar de Barchinona ...

Libres: ... Item, un altre libre scrit en paper en romans ab cubertes de posts vermelles, appellat ^d *Libre de doctrina compendiosa* fet e ordenat per mestre Francesch Eximenis. ...

[ENCANT]

Die iovis, XXXI octobris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXXX octavo, fuerunt vendita bona infrascripta que fuerunt hereditatis Bartholomei

Serra,^e argenterii, civis Barchinone, in camera eius domus site in vico de^f Mari Barchinone^g per Petrum Querol et Petrum Borràs, curritores phelpe publicos et iuratos civitatis Barchinone, de voluntate et mandato Francisci Serra, mercatoris, civis Barchinone, et domine [..], uxoris dicte Bartholomee Serra, tutorum filiorum et heredum domini Bartholomei Serra una cum venerabili Iohanne Gavarró, mercatore, cive dicte civitatis Barchinone, qui etiam non iuraverat, pretiis et personis infrascriptis.

Item, un altre libre appellat *Doctrina compendiosa* al dit Francesc Serra: — ll., VII ss., VIII. ...

a. Un estrip impedeix la lectura del número de dia, que deduïm per l'anàlisi del text de l'instrument
 b. L'exordi de l'inventari acaba aquí c. ab repetit al ms d. Segueix ratllat lo e. Segueix ratllat arge quondam f. Segueix ratllat beate g. Segueix ratllat de.

41

1448, desembre, 19. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Francesc Pla, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Doctrina compendiosa, que, va ser venut en encant públic per 9 sous i 7 diners.

ACB, *Marmessories de la caritat 1300-1888: Inventari de Francesc Pla, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona.*

Inventarium bonorum que fuerunt discreti Francisci Pla, quondam, presbiteri, beneficiati in Sede Barchinone. Habuit exordium presens inventarium die sabbati, XIII^a mensis decembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC XL octavo. ...

Item, un altre libre en paper cubert de posts de aluda verda, appellat *Doctrina compendiosa*. ...

{ENCANT}

Item, un altre libra appellat *Doctrina compendiosa*: — ll., VIII ss., VII. ...

1449, abril, 2. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Guillem Pujol, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHPB, Bartomeu Costa, *Llibre d'inventaris* 1441, octubre, 31 – 1451, gener, 13, fols. 140r, 148v, 149r.

Noverint universi quod ego Clara^a, uxor honorabilis Guillermi Pujol, quondam, mercatoris, civis Barchinone, ut tenens et possidens pro suis dote et sponsalitia ac aliis iuribus meis omnia bona et iura que fuerunt dicti quondam viri mei, iuxta laudabilem consuetudinem Barchinone et constitutionem Cathalonie Perpiniani editam, necnon ut heres universalis dicti mariti mei cum testamento eiusdem, quod fecit et ordinavit in posse discreti notarii infrascripti vicesima secunda die decembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o quadragesimo octavo, volens sequi consilium sacratissimi principis Iustiniani eiusque beneficio uti quod heredibus inventarium facientibus est concessum, propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam et ut possim uti predicti inventarii beneficio, cum hoc venerabili signo cru+cis hic imposito et impresso, in presentia Iohannis Serra, draperii, manumissoris una cum [...] presens facio inventarium de hiis bonis que inveni in hereditate dicti Guillermi Pujol, mariti mei [...] Quod quidem inventarium cepit exordium die martis, secunda mensis aprilis, anno a nativitate Domini millesimo quadragesimo quadragesimo nono. Que dies fuit quinta ab obitu dicti Guillermi Pujol, quondam. Que quidem bona sunt ea que secuntur: Primo atrobam...

Item, un libre appellat *Dels àngels*, qui comensa^b «Molt honorable mossèn Pere d'Artés». E feneix^c «per la sua clemència amen». ...

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma   b. Segueix ratllat en lo vermell
c. Segueix ratllat en.

1449, agost, 7. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Francesc de Vinyamata, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre

d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels, que conté 6 quaderns encara no lligats, venut en pública subhasta per 5 sous.

AHPB, Bernat Pi, *Plec d'inventaris i encants 1432-1449: Inventari de Francesc de Vinyamata, prevere*, fol. 16v.

Noverint universi quod nos Bernardus Ribera, presbiter, in ecclesia beate Marie de Pinu beneficiatus^a, Iacobus^b Cardona, presbiter, in ecclesia Beate Marie de Mari Barchinone beneficiatus, et Franciscus^c Castellot, mandracearius, civis Barchinone, manumissores et exequutores testamenti seu ultime voluntatis discreti Francisci de Vinyamata, quondam, presbiteri, in ecclesia Beate Marie de Mari Barchinone beneficiati^d, ac vices gerentes piarum causarum, quas dictus deffunctus sibi heredes instituit universales, prout de hiis plene constat dicto testamento ipsius quondam Francisci de Vinyamata, quod fecit et ordinavit in posse Bernardi Pi, notarii infrascripti, XVI^a die mensis octobris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o quadragesimo tertio, nominibus predictis, attendentes quod propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam beneficium inventarii est indultum, idcirco volentes nos eisdem nominibus gaudere privilegiis et beneficiis a iure inventarium facientibus indultis, propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam et ne bona que fuerunt dicti deffuncti occultari valeant modo aliquo seu deperdi, cum hoc venerabili signo cru+cis hic viviffice imposito et impresso, de bonis que invenimus seu invenire potuimus in hereditate dicti deffuncti presens inventarium seu reportorium fecimus seu facere procuravimus dictis nominibus, prout ecce. Quod quidem inventarium seu reportorium cepit exordium VII die mensis augusti, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XLVIII°.

Invenimus namque in dicta hereditate bona sequentia: Primo trobam ...

Item, I libra scrit en paper a forma de full sisternat de pergamins,^e en lo qual ne ha VI coherns encara no lligats, appellat *Libra dels àngels*, ab cuberta de pergamí. E comença en la primera carta «Angelical natura és ten alta^f». E acaba los dits VI coherns «qui·s servava mijaçant la una munió».

...

[ENCANT]

Item, VI coherns de paper sisternats de pergamins a forma maior encara no lligats, appellat *Libra dels àngells* o part: — ll., V ss. ...

a. beneficiatus *interlineat*   b. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   c. *id.*
 d. beneficiati *corregit sobre beneficiatus*   e. *Segueix ratllat tot*   f. *Segueix ratllat e acaba*
 g. encara no lligats *interlineat*.

1450, Juliol, 24. Barcelona

Pere Martí, prevere, rector de l'església de Santa Perpetua de Mogoda, diòcesi de Barcelona, fa testament i llega a Bernat Negre, prevere, rector de l'església de Santa Maria de Palau Solità, les obres de Francesc Eiximenis Vita Christi en dos volums i el Llibre dels àngels. [V. doc. 62]

AHPB, Guillem Jordà, *Primus liber testamentorum* 1426, desembre, 7 – 1457, juliol, 25, fols. 112v-113r.

In^a Dei nomine. Ego Petrus^b Mertí, prebiter, rector ecclesie Sancte Perpetue de Mogoda diocesis Barchinone, sanus per Dei gratiam mente et copore, facio et ordino testamentum, cum quo eligo manumissores meos et huius mei testamenti executores reverendum dominum fratrem Romeum Borrelli, priorem monasterii Sancti Ieronimi de la Murtra Vallis de Betlem dicte diocesis et conventum^c ipsius monasterii, quos, ut karius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me cum presenti testamento mori contigerit, ipsi compleant et exequantur hanch meam ultimam voluntatem, prout inferius scriptum invenerint ac etiam contentum et ordinatum. In primis... [1] Item, dimitto discreto Bernardo Negre, presbitero, rectori ecclesie Sancte Marie de Palatio Solitario (sic), duos libros, scriptos in papiro, in quibus contienentur due partes *Vite Christi*. [2] Item, et quendam librum, scriptum in papiro, vocatum *Dels àngels*. [3] Item, et quendam alium librum, scriptum in papiro, vocatum *Manipulus curatorum*.⁵⁰ ...

Actum est hoc Barchinone, vicesima quarta die mensis iulii, anno a natiuitate Domini M^o CCCC^o quinquagesimo.

Sig+num Petri Mertí, testatoris predicti, qui hoc testamentum^d laudo et firmo.

Testes vocati et rogati huius testamenti sunt: venerabilis Iacobus Diona, civis Barchinone, et Gabriel Limós, presbiter, ebdomedarius ecclesie parrochialis ville de Calidis.

a. *Al marge esquerre* traditum monasterio Sancti Ieronimi per Gabrielem Jordani, notarium, tenentem et cetera b. *Damunt el nom dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* c. *Segueix ratllat s* c. testamentum *interlineat*.

50. Gui de Montrocher (s. XIV), *Manipulus curatorum*.

1450, setembre, 7. Castell de Sentmenat

Segons l'inventari dels béns de Galceran Montserrat de Sentmenat, donzell, domiciliat a Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Vita Christi en dos volums, Llibre de les dones i Llibre dels àngels.

AHCB, Arxiu notarial I. 9, fols. 1r, 23v. [Notari: Joan Fanch]

In Dei nomine. Noverint universi quod nos Yvanus^a de Sancto Minato, miles, dominus castri de Sancto Minato, in Vallensi sito, Elizabet,^b uxor honorabilis Galcerandi Monserrati^c de Sancto Minato, quondam, domicelli, in civitate Barchinone domiciliati, et Franciscus^d Armenter de Sancto Minato, domicellus, in dicta civitate domiciliatus, tutores testamentarii dati, constituti et assignati una cum aliis absentibus per dictum honorabilem Galcerandum Monserratum de Sancto Minato, persone et bonis Iohanne, Antigüe et Petri Galcerandi Monserrati de Sancto Minato, pupillorum filiorum dicti quondam Galcerandi Monserrati de Sancto Minato, prout de dactione, constitutione et assignatione plene constat per ultimum testamentum eiusdem Galcerandi Monserrati de Sancto Minato, quod fecit et ordinavit Barchinone in posse Iohannis Franch, notarii publici Barchinone infrascripti, XXVI^a iunii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo quadragésimo nono, propter doli maculam evitandam omnenque suspicionis fraudem tollendam, et ut bona dicti defuncti occultari nequeant quomodolibet seu deperdi cum hoc venerabili crucis signo + hic impresso, presens inventarium facere procuravimus. Quod habuit exordium in castro de Sancto Minato septima die septembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o L^o, et finem die octava octobris eiusdem anni in dicto castro. Que quidem bona sunt hec que sequuntur. Primo ...

[1] Item, dos llibres^a los quals són appellats *Vita Christi*. E la un comensa en la primera fulla «Al molt honorable e discret cavaller». E feneix «lengües dels». E comensa la darrera fulla^b «purita». E feneix «declarant». Scrit en paper sisternat de pergamins ab posts e cubertes de cuyro vermell. [2] L'altre libre comensa en la primera pàgina «lo vuytèn libre». E feneix «dexeblens de». E comensa la darrera carta «e aquelles qui». E feneix «en lo comensament semblant del propdit».

[3] Item, un altre libre scrit en paper ab posts cubertes de cuyro vermell emprentat, X bolles e IIII gaffets. E comensa en la primera pàgina «Jhesuchrist eternal Déu». E feneix «dona a la do». E comensa la darrera carta «infundes rahons». E feneix «finito libro». [*Llibre de les dones*]

[4] Item, un altra libre scrit en paper sisternat de pergamins, ab posts cubertes emprentades de cuyro groch e IIII gaffets, appellat *Libre dels àngels*.

E comensa en la primera pàgina «Angèlical natura». E feneix «tot ço que». E comensa la derrera carta «mossèn Pere d'Artés». E feneix «gloriosa per Dominum». ...

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   b. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma*   c. *Montserrat interlineat* .

46

1451, febrer, 16. Barcelona

Pere Torrent, forner, ciutadà de Barcelona, reconeix que els béns inventariats pertanyen a la seva muller Úrsula. Un d'aquests béns és l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones.

AHCB, Arxiu notarial I. 9, fols. 1r, 5v, 7r.

Noverint universi quod ego Petrus^a Torrent, fornerius, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis domine Urçole, uxori mee, quod omnia bona in presenti inventario seu reportorio continuata, que^b bona vos de voluntate mea misistis, sunt vestra propria et non mea et in eisdem ego nil habeo nec habere debeo, ymo dono vobis plenum posse et liberam potestatem quod absque faticha et requisitione mei et meorum possitis omnia ipsa bona apprehendere et a dicta domo mea extrahere et apportare et de eisdem vestram in omnibus facere voluntates. Et ut ipsa bona possint videri et ne occultari valeant, presens fecistis reportorium, prout ecce^c. Primo ...

Item, un libre en paper de forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyro negre, ab bolles, appellat lo *Libre de les dones*.

Testes: Iohannes Rochafort, çabaterius, et Salvator Guilana, barberius, cives Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   b. *Segueix ratllat vos*   c. *ecce, al ms esse.*

46/bis

1451, juny, 11. Barcelona

Joan de Vilagenís, mercader, ciutadà de Barcelona, fa testament i llega al seu oncle Jaume Ortoneda, prevere de la vila de Solsona, tres llibres: les obres de Francesc Eixi-

menis Vita Christi i Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis i la Flor de la Bíblia.

AHPB, Pere Bartomeu Valls, *Primus liber testamentorum* 1420, desembre, 20 – 1466, novembre, 6, fols. 71r-v.

In Dei nomine. Ego Iohannes^a de Vilagenís, mercator, civis Barchinone, licet corpore languens, tamen in meo bono sensu, sana et integra memoria cum firma loquela existens, meum facio et ordino testamentum... De aliis enim bonis meis lego discreto Iacobo Ortoneda, presbitero ville Solsona, avunculo meo, tres libros in papiro scriptos, quorum unus vocatur [1] *Vita Christi*, [2] alter lo *Libre dels àngels* et [3] alter la *Flor de la Bíblia*. ...

Actum est hoc Barchinone, undecima die iunii, anno a nativitate Domini M^o CCCC L primo.

Sig+num Iohannis de Vilagenís, testatoris predicti, qui hoc, quod est ultima voluntas mea, laudo, concedo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Iacobus Duran, Stephanus Blanch, paratores pannorum lane, cives, et Iacobus Ferran, studens in artibus Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.*

1451, novembre, 9. Barcelona

Bartomeu Costa, notari, ciutadà de Barcelona, i la seva muller Yolant reconeixen deure a Francesc Benet Oló, batxiller 'in utroque iure', per raó d'un préstec (mutuum) 100 lliures. Bartomeu Costa li empenyora una esclava russa i diversos llibres, un dels quals és l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones.

AHPB, Bartomeu Fangar, *Manuale quintum decimum* 1451, octubre, 24 – 1453, gener, 21, s.n.

Die lune, VIII^a die mensis novembris.

Nos Bartholomeus^a Costa, notarius, civis Barchinone, et Yolans,^b eius uxor, confitemur et recognoscimus vobis venerabili Francischo Benedicto Oloni, in utroque iure bacallario, quod debemus vobis [...] mutui per vos nobis gratis et bono amore facti centum libras monete Barchinone de terno. Et ideo renuntiantes exceptioni non numerate *et cetera*. Quas centum libras promittimus vobis solvere hinc et per totum mensem ianuarii proxime venturi sine omni videlicet dilatione, excusatione et exceptione *et cetera*. Et si non solverimus lapsa termino, et primitimus vobis quod dabimus vobis seu pro-

curatori vestro pro salario cuiuslibet diey intus presentem civitatem quinque solidos, et extra decem solidos. Necnon satisfaciemus et emendabimus omnes et singulas missiones, de quibus credatur vobis et vestris *et cetera*. Et promittimus non firmare ius sub pena decem librarum *et cetera*. Que pena et cetera. Et pro hiis complendis obligamus vobis et vestris specialiter et expresse quandam servam et captivam meam dicti Bartholomei vocatam Juliana, de natione rossorum, etatis viginti quatuor annorum vel circa, quam confiteor tenere nomine procuratorio vestro *et cetera*. Et etiam specialiter obligo volumina librorum infrascriptorum: [1] Primo, unum librum forme maioris, scriptum in papiro sisternatum de pergamins, cum quatuor gaffets e ab barres reals et cantonerias, in quo sunt scripti *Usatici* cum glosis del Vallegue[.] ciones domini regis Alfonsi et domine Marie et privilegia Barchinone et [..]. [2] Item, alium librum in quo sunt *Constitutiones Cathalonie*, nove et vetere, scripte in papiro [..] de pergamento com cohoptertis roals. [3] Item, alium librum vocatum *Pedunsola super tractaturi*⁵¹ [..]. [4] Item, alium librum vocatum^d *Petrum de Unsola super contractibus*⁵² forme mi[.]. [5] Item, unum librum vocatum *Terensi*⁵³ modici forme, scriptum in pergamenis, novum e vell. [6] Item, unum librum vocatum *De les dones*, scriptum in papiro bell. [7] Item, unum librum in quo est *Lo Theodolus*⁵⁴ e altres [..]. [8] Item, unum librum vocatum *Lo flos sanctorum*, scriptum in papiro forme maioris, antich. Dantes et concedentes vobis plenum posse quod lapso termino solutionis seu solutionum *et cetera*. Generaliter obligamus *et cetera*.

Testes: Clemens Vilar et Petrus Caraffa, scriptor Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma*   b. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma*   c. *Un estrip al marge dret impedeix la lectura de part del text, que és indicat amb [..]*   d. *Segueix ratllat Terensi modice forme*.

1452, març, 9. Barcelona

Maria Teresa, vídua de Joan Llopis, del regne de Castella, ven a Margarida, vídua de Lluís Canyelles, mercader, ciutadà de Barcelona, un violari de 23 sous de renda pel preu de 8 lliures i un sou. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos objectes i dels llibres Vita Christi de Francesc Eiximenis i Cons-

51. Pietro da Unzola (s. XIII – 1312), *Super Tractaturi*.

52. Pietro da Unzola (s. XIII – 1312), *Aurora novissima super contractibus*.

53. Terenci (190 – 159 aC), *Comediae*.

54. Theodolus (s. V aC), *Ecloga {Etiopum terras}*.

titucions e Usatges pel preu de 9 lliures 4 sous. Redempció i cancel·lació: 7 de juliol de 1458.

AHPB, Antoni Joan, *Secundum manuale* 1451, octubre, 8 – 1453, març, 22, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego^a dicta^b Theresa, [uxor Iohannis Lopis, quondam, regni Castelle], gratis *et cetera*, vendo vobis venerabili domine Margarithae, uxori honorabilis Ludovici^c Caselles, quondam, mercatori, civi Barchinone, et vestris et quibus volueritis, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico bona sequentia: Primo, decem canas et trium palmos^d panni lini tenui. Item, quinque canas IIII palmos panni de tovalles repletas de cotó. Item, unum par coxinorum cum ligadura de cordons de seda violat. Item, unum par linteaminum panni de casa de III teles de li de stopa. Item, una cota de dona scurra sotil. [1] Item, un libre appellat *Vita Christi* scrit en paper sisternat de pergamins, ab IIII gafets, ab posts cobertes vermelles empremtades, ab un Jhesus en lo mig. [2] Item, un altre libre scrit en pagamins appellat *Constitucions e Usatges* ab posts cobertes de groc veu és armes reals, ab IIII gafets e X boles. Hanc itaque venditionem *et cetera*. Sicut melius dici potest *et cetera*. Induco vos in possessionem corporalem seu quasi per traditionem quam de eisdem vobis facio de presenti. Et ex causa huiusmodi do, cedo et mando omnia iura *et cetera*. Quibus iuribus *et cetera*. Ego enim *et cetera*. Pro pretio vero predictorum dedistis et solvistis michi et confiteor me a vobis habuisse et recepisse VIII libras, IIII solidos. Et ideo renuntiando exceptioni *et cetera*. Dando et remittendo vobis si quid predictum violarium plus *et cetera*. Insuper *et cetera*. Quodque tenebor *et cetera*. Et pro hiis obligo omnia et singula bona mea *et cetera*. Et iuro *et cetera*. Ad hec Iohannes^e Parelló, curritor auris.

Testes predicti [venerabilis Michael ça Grau, mercator, civis Barchinone et Guillermus Iacobi, curritor auris, civis predictae civitatis].

a. Ego *interlineat* b. *Segueix ratllat domina* c. *Segueix ratllat Romei* d. *et trium palmos interlineat* e. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.*

1453, abril, 4; 1456, juliol, 27. Barcelona

Encant públic de llibres de Guillem Jordà, llicenciat en decrets, ciutadà de Barcelona, per Rafael Pujol, corredor, i Pere Esteve Jordà, notari, curador dels béns de Pere Joan Jordà, Eulàlia, Francesc i Lluís, fills i hereus 'insolidum' de Guillem Jordà, llicenciat en decrets, ciutadà de Barcelona. D'aquests llibres, el Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis va ser venut a Gaspar Carreres, mercader, pel preu de 2 lliures i

5 sous. *El Llibre de les dones, també de Francesc Eiximenis, va ser venut a Antoni Masdeu pel preu de 3 lliures i 5 sous.*

AHCB, Arxiu notarial I. 10: *Encants anònims*, fols. 14v, 15v.

... [1] Item, die IIII^a aprilis anni M^o CCCC LIII^a vendidit Gaspari Carres, mercatori, quendam librum vocatum *Dels àngels*, n° 219, pretio II librarum, V solidorum. ...

[2] Item,^b die XXVII^a iulii, anno M CCCC LVI°, vendidit venerabili Antonio Masdeu quendam librum vocatum *De les dones*, n° 106, pretio III librarum, X solidorum. ...

a. *Segueix ratllat fuit*   b. *Segueix ratllat fuit*.

50

1453, abril, 9. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Francina, vídua de Bartomeu Trilló, ciutadà de Barcelona, fet mentre vivia, aquesta posseïa el Llibre de les dones, en dos volums, i el Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis.

AHCB, Arxiu notarial I. 10, fol. 1r-v.

Inventarium bonorum mobilium domine domine Francisce, uxoris Bartholomei Trilló, quondam, civis Barchinone, quod ipsa domina Francischa in sua vita voluit continuari die lune, VIII° mensis aprilis, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o quinquagesimo tertio, presentibus testibus: discreto Francisco Borràs, presbitero, vicarioque ecclesie Beate Marie de Pinu Barchinone, Bernardo Puiol, paratore pannorum lane, et Matheo Artigó, scriptore, civibus Barchinone.

Primo, en la cambra de la casa on la dita Francescha dormia dins hun cofre atrobam les següents, ço és: ...

[1] Item, hun altre libre ab cubertes de fust cubert de pergami, ab sinch plotons a cada part, ab quatre tanchadors, scrit en^a paper de forma de tot lo full, de forma manor, ab corondells. E comensa lo primer corondell «A la molt alta». E feneix lo derrer corondell «que Déu obehex altament». [*Llibre de les dones*, 1^a part]

[2] Item, hun altre libre ab cubertes de fusta, cubert de pergami, ab sinch plotons a cada post,^b scrit en paper ab corondells, de forma de tot lo full de forma menor, lo qual és intitulat^c ab letres vermelles «Capítols CLXXXV. Ací comensa lo terç tractat principal de aquesta quinta part del *Llibre de les dones*,

en lo qual tractat se tracta primerament perquè Déu nos ha dats manaments». E comensa lo primer corondell de la primera carta «per gràcia». E feneix «cum Domino vivat amen».

[3] Item, un altre libre semblant als dos propdits, lo primer corondell^d del qual comensa «Al molt honorable». E feneix lo derrer corondell de la derrera carta «Deo gratias». ... [*Llibre dels àngels*]

a. *Segueix ratllat pad*   b. *Segueix ratllat ab*   c. *Segueix ratllat capitis*   d. *Segueix ratllat del.*

51

1453, juliol, 27. Barcelona

Bernat Terrè, cavaller, domiciliat a Barcelona ven a Jaume Costa, mercer, ciutadà de Barcelona, un violari de 23 sous de renda pel preu de 8 lliures i 5 sous. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada del llibre Dotzè del crestià de Francesc Eiximenis, pel preu de 10 lliures.

AHPB, Antoni Joan, *Tertium manuale* 1453, març, 23 – 1453, desembre, 11, s.n.

*Item, in alio instrumento. Ego Eufrasina,^a uxor honorabilis Bernardi Terreni, militis, [in civitate Barchinone domiciliati], gratis et cetera, vendo vobis Iacobo Costa, marcerio, civi Barchinone, et vestris et quibus et cetera, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, quendam librum scriptum in papiro forme maioris, sisternatum ex pargamenis cum postibus fuste cohoptis de corio virnilio empremtades, cum V bullis, duobus gafetis, scriptumque a corandellis, vocatum *Lo Dotzè del Chrestià*. Et finit secundus corandellus prime pagine «senyoria perquè vos e los vostros» et cetera. Et incipit primus corandellus ultime pagine «fo fet silenci» et cetera. Hanc itaque et cetera. Sicut melius dici potest et cetera. Induco vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis de presenti facio et cetera. Ex causa huiusmodi do, cedo et mando omnia iura et cetera. Quibus iuribus et cetera. Ego enim et cetera. Pretium est^b decem librarum. Et ideo et cetera. Dando et cetera. Insuper et cetera. Quodque et cetera. Et pro hiis obligo omnia et singula bona mea et cetera. Et iuro et cetera. Ad hec ego Iohannes^c Parelló et cetera.*

Testes predicti [discretus Iohannes Montagut, notarius, et Iohannes Martini, curritor auris, cives Barchinone].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   b. *Segueix ratllat diodecim*
c. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.*

1453, octubre, 10

Antoni Caro, prior de Sant Joan de Jerusalem de Barcelona, ven a Bernat Andor, notari de la reina, ciutadà de Barcelona, un violari d'11 sous de pensió o renda pel preu o capital de 77 sous, que és garantit mitjançant la venda simulada de dos llibres, un dels quals és Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis pel preu de 88 sous

AHPB, Antoni Joan, *Tertium manuale* 1453, març, 23 – 1453, desembre, 11, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Frater Anthonius^a Caro, prior Sancti [Iohannis] Iherosolimitani Barchinone, et cetera, vendo vobis discreto Bernardo Andor, notario serenissime domine regine, et vestris, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, [1] quendam librum scriptum in papiro, sisternatum de pergameno, a corandells, vocatum Libre d'àngels. Et finit secundus corandellus prime pagine prime carte «capítol tercer qui tracte si de ffet hach». Et incipit primus corandellus^b prime pagine ultime carte «atribuit a la mia ignorància». Ab posts cobertes de cuyro vermell, ab una creu enpremtada en lo mig, ab boles e un gafet. [2] Item, un altre libre scrit en paper appellat Breviari d'emors,⁵⁵ scrit a corandells. Et finit secundus corandellus prime pagine prime carte in tabula «de persecució a tots aquells qui són». Et incipit primus corandellus prime pagine ultime carte «dir-te emperò». Ab posts cobertes de cuyro vermell, ab VII bolles, dos gafets. Hanc itaque venditionem et cetera. Sicut melius dici potest et cetera. Ex causa huiusmodi do, cedo et mando omnia iura et cetera. Quibus iuribus et cetera. Induco vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti facio^c vobis, mediante Guillermo Iacobi, curritore^d et cetera. Ego enim et cetera. Pretium est octuaginta octo solidi. Et ideo renuntiando et cetera. Dando et cetera. Insuper et cetera. Quodque et cetera. Et pro hiis obligo omnia bona mea et cetera. Et iuro et cetera. Ad hec ego Iohannes [...].

Testes predicti [Guillermus Iacobi, curritor auris, discretus Iohannes Fàbregues, presbiter Barchinone].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Segueix ratllat ultime* c. *Segueix ratllat per poss* d. *mediante Guillermo Iacobi curritore, al ms Guillermo Iacobi curritoris.*

55. Matfre Ermengaud (1250-1322), *Breviari d'amor*.

1455, octubre, 27. Barcelona

Bartomeu Borrell, prevere, domer de Sant Pere de les Puel·les, i Joana, muller de Jeroni Borrell, mercader, ciutadà de Barcelona, venen a Pere de Valls, llicenciat en lleis, ciutadà de Barcelona, un censal mort de 24 sous de pensió o renda pel preu o capital de 16 lliures i 10 sous, que és garantit mitjançant la venda simulada de diversos objectes i dos llibres, un dels quals és Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis, pel preu de 20 lliures. Redempció i cancel·lació: 23 d'agost de 1458.

AHPB, Antoni Joan, *Sextum manuale* 1455, abril, 26 – 1455, novembre, 26, s.n.

Item, in alio instrumento. Nos dicti Bernardus^a Borrell, presbiter, ebdomarius ecclesie Sancti Petri Puellarum Barchinone, et Iohanna^b, uxor Geronimi Borrell^c [mercatoris, civis Barchinone], vendimus et ex causa venditionis concedimus vobis honorabili Petro de Vallo, in legibus licenciatu^d, civi Barchinone, et vestris et quibus volueritis^e, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, bona sequentia: Primo, una vànova feta a bastes, usada, squinçada^f. Item, una altra feta de obra de squachs, usades (sic) molt en alguns lochs, forades. Item, una cota largua de vernoy, forada de dosos, usada^g. Item, un parell de lançols de IIII teles de li e de stopa. Item, un altre parell de lançols de li e de stopa de III teles^h, usats. Item, una caldera de ferro, una portadora. Item, un parell de olles de coure. Item, dues conques de aram ab peus cascuna. Item, una bacineta ab peus. Item, una altre sens peus. [1] Item, un *Llibre dels àngels*ⁱ escrit en paper. E feneix lo segon corandel de la primera pàgina «que les sanctes». E comença lo primer corandell de la derera pàgina «ab Déu». Ab pots cobertes de vermell^k. [2] Item, un altre libre apellat *Boeci de consolació* en pla, escrit en paper a corandells. E feneix lo segon corandel de la primera pàgina «en gran honor».⁵⁶ E comença lo^l primer corandell de la derera pàgina «fan anar». Ab pots cobertes de vermell ab deu bolles e un gafet, l'altre hi fal. Hanc itaque venditionem *et cetera*. Sicut melius dici potest *et cetera*. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facimus. Cedentes vobis omnia iura. Quibus iuribus *et cetera*. Ego enim *et cetera*. Pro pretio vero predictorum dedistis et solvistis et^m confiteor me a vobis habuisse et recepisse viginti libras. Et ideo *et cetera*. Dando et remittendo *et cetera*. Insuper convenio et promitto vobis *et cetera*. Quodque tenebimur vobis et vestris *et cetera*. Et pro hiis obligamus omnia et singula bona nostra et utriusque nostrum insolidum, mobilia et immobilia, habita et habenda *et cetera*. Et renuntiamus beneficio novarum constitutionum dividendarum actionum et epistole divi Adriani et consuetudini Barchinone

56. Boeci (c. 480 – 524/25), *De consolatione* s. *De consolació*.

loquenti de duobus vel pluribus insolidum se obligantibus. Et ego dicta Iohanna, doti et sponsalitie et iuri ypothecarum, necnon beneficio Velleyani Senatus Consulti *et cetera*. Et iuramus *et cetera*. Ad hec ego Iohannesⁿ Parelló, [curritor phelpe] [..].

Testes predicti [Ludovicus de Spanya, mancipius riparie, et Iohannes Parelló, curritor phelpe et iuratus civitatis Barchinone].

Testes firme Iohannis Parelló firmantis die XXVIII augusti: Petrus Guillerms Traverset et Iohannes Soler, bacallarius in iure canonico.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma* c. *Geronimi Borrell interlineat* d. *licentiat, al ms liciato* e. *Segueix ratllat instrumento ven* f. *usada squinsada interlineat* g. *usada interlineat* h. *de III teles interlineat* i. *Àngels, al ms algels* k. *Segueix ratllat ab der* l. *Segueix ratllat der* m. *Segueix ratllat solvistis* n. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma*.

54

1457, juliol, 4. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Aloït de Navel, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, diverses obres de Francesc Eiximenis: Llibre dels àngels, Saltiri en pla, Llibre de les dones, Segon del crestià, Terç del crestià, Vita Christi, Dozè del cristià, Psalms o Psaltiri o Psalterium laudatorium en la traducció de Guillem Fontana, Scala Dei i Primer del crestià. El llibre Dotzè del Cristià el tenia en penyora per un préstec de 34 lliures i 5 sous fet a Ramon sa Vall. [V. doc. 54]

AHCB, Arxiu Notarial, I.10: *Inventari i encant d'Aloït de Navel, mercader, fols. 1r, 27v-28v.*

Cepit exordium inventarium de bonis que fuerunt venerabilis Alodii de Navel, quondam, mercatoris, civis Barchinone, die quarta mensis iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC LVII°.^a

Primo, tot aquell alberch ab dos^b portals en la carrera pública obrints entrades e exides, drets e pertinències sues, lo qual lo dit deffunt havia e possehia en la ciutat de Barchinona, en lo carrer dels Ollers Blancs, en lo cap del carrer del Codolls, en lo qual lo dit deffunt habitava. E aquell tenia per certs senyors a cens de un morabatí [..]^c cascún pagadors en cert terme.

En lo scriptori de la dita casa, primo un drap ...

[1] Item, un libre gran de forma maior, scrit en paper a colandells, sisternat de pregamí, appellat *Libre dels àngells*, ab cubertes vermelles emprantades ab X bolles e IIII tencadors.

[2] Item, un libret petit de forma menor, escrit en paper, en pla, fet per mestre Francesch Aximenis, en lo qual són molts^c *Psalms* tornats de lettí en romans, ab les cubertes de posts ab aluda negra, X bolles e dos gaffets. [*Sal-tiri*]...

[3] Item, un libre escrit en paper cisternat de pregamí a colandells ab les^d capletres de atzur e vermell ab títols vermells, ab^e cobertes vermelles ampramtades ab X bolles e^s IIII gaffets, appellat *Lo libre de les dones*. ...

[4] Item, un libre de forma maior cisternat de pergamins, escrit en paper, fet a colandells, en pla, ab sa taula, ab cubertes [...] ab X bolles e IIII gaffets, appellat *Lo Libre segon del chrestia* fet per mestre Francesch Aximenis. ...

[5] Item, un libre de forma maior escrit en paper e sisternat de pregamins, fet a colandells en pla, ab cubertes vermelles, ab XV bolles a cascuna part e IIII tancadors, appellat *Lo Terç del chrestia*.

[6] Item, un altre libre de forma maior escrit en paper sisternat de pregamins, fet en pla, ab les cubertes vermelles ampramtades, ab V bolles en cascuna part, e IIII tencadors, appellat *La vita Christi*. ...

[7] Item, un altre libre escrit en paper e sisternat de pregamins, ab cubertes vermelles, IIII gaffets e X bolles, fet a colandells, appellat *Lo dotzè del chrestia*. Los quals prop dos llibres⁵⁷ són de Ramon ça Vall, ciutadà, stan penyora per XXXIIII lliures e V sous. ...

[8] Item, un libre escrit en pergamins, de forma menor, ab los *Psalms*, qui començan al cap de cada pàgina, escrit de letra rodona, en pla, ab les cubertes verdes, picat d'or, ab bolles e dos gaffets, appellat *Guillem Fontana*.⁵⁸ ...

[9] Item, un libre escrit en paper de forma menor sisternat de pregamí, escrit en pla, capletrat de vermell e atzur, ab cubertes vermelles empramtades, ab X bolles e dos gaffets, appellat *Escala Dei* fet per mestre Francesch Aximenis.

[10] Item, un libre gran de forma maior, escrit en paper sisternat de pregamí ab colandells, en pla, ab sa taula, ab les cubertes vermelles ampramtades, ab X bolles e IIII gaffets, appellat *Lo primer del chrestia* fet per mestre Francesch Aximenis.⁵⁹

a. Cepit exordium ... LVII° escrit al marge esquerre   b. dos interlineat i escrit damunt dos ratllat   c. Indiquem amb [...] la part del text il·legible pel mal estat del manuscrit   d. Segueix ratllat cubertes   e. Segueix ratllat X.

57. Un dels llibres és el *Dotzè del chrestia* i l'altre és l'anterior en l'inventari, és a dir, *Moral de Job o moralia in Job* de Gregori el Gran (c. 540-604)

58. Es tracta, sens dubte, de la versió catalana del *Psalterium Laudatorium* de Francesc Eiximenis. El fet que no s'esmenti l'autor i el traductor sigui pres per l'autor es pot explicar si hom te present el manuscrit de la llibreria de Salvador Babra, que en ser relligat hom posà al lloc *Fontana Psalms*. I en foli primer «Comença lo pròlech que feu en Guillem Fontana». Vegeu J. Massó y Torrents, *Les obres de fra Francesch Eximeniç (1340?– 1409?)*. *Essaig d'una bibliografia*, AIEC, 1909-1910, 674.

59. Aquest ítem repeteix quasi 'ad litteram' el contingut del tercer ítem. Hom pot deduir que és tracta del mateix llibre.

1458, juny, 5. Barcelona

Bernat Ramon ça Vall, cavaller, domiciliat a Barcelona, fill i hereu universal de Ramon ça Vall, ciutadà de Barcelona, reconeix haver rebut dels marmessors del testament d'Aloït de Navel, mercader, ciutadà de Barcelona, el llibre Primera part del Dotzé del crestià de Francesc Eiximenis. Aquest llibre era una penyora per un préstec de 13 lliures fet per Aloït de Navel a Ramon ça Vall. El préstec és cancel·lat. [V. doc. 53]

AHCB, Arxiu notarial XI.21: *Liber negotiorum manumissorie et hereditatis venerabilis Alodii Navel, mercatoris, civis Barchinone* 1457, juliol, 8 – 1459, octubre, 19, s.n.

Sit omnibus notum quod ego Bernardus Raymundus ça Vall, miles, in civitate Barchinone domiciliatus, filius et heres universalis honorabilis Raymundi ça Vall, civis dicte civitatis, prout de ipsa universali herentia plene constat per ultimum testamentum eiusdem^a honorabilis Raymundi ça Vall, patris mei, quod fecit et ordinavit in posse discreti Petri Pauli Pujades, auctoritate regia notarii publici Barchinone, confiteor et recognosco vobis honorabilibus Iacobo Ros et Ludovico Setantí, civibus [..]^b, quod restituistis et tradidistis michi bene et plenarie ad meam voluntatem quendam librum scriptum in^c papiro et sisternatum pergameno, forme maioris, cohopertum postibus^d corio virnilio, vocatum *Prima pars XII libri del cristià* compositum a fratre Francisco Eximenis^e. Quem librum dictus venerabilis Alodius de Navel in pignore tenebat a dicto quondam patre meo pro XIII libris Barchinone sibi mutuatis, prout constabat per quendam alberanum^f manu dicti quondam patris mei scriptum, michi restitutum. Et quas XIII libras vobis dici et scribi feci in tabula depositorum civitatis Barchinone. Et ideo renutiando [..]^g.

Testes huius rei sunt: honorabilis Iacobus Ianuarii, miles, in civitate Barchinone domiciliatus, et Iohannes Sallent, regius scriba, civis Barchinone.

a. *Segueix ratllat dni* b. *Indiquem amb [..] un espai en blanc per a la resta dels marmessors els noms dels quals no varen ser escrits* c. *Segueix ratllat perga* d. *Segueix ratllat col* e. *Segueix ratllat et* f. *Segueix ratllat michi* g. *La resta de les clàusules no varen ser escrites.*

1458, novembre, 2. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Pere Terrassa, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels i Llibre dels dones.

AHPB, Bartomeu Costa, *Llibre d'inventaris* 1455, gener, 9 – 1464, juliol, 6, fols. 179r, 188r.

Noverint universi quod ego Beatrix^a, uxor Petri Terrassa, quondam, mercatoris, civis Barchinone, ut tenens et possidens pro meis dote et sponsalitis ac aliis iuribus meis omnia bona et iura^b que fuerunt dicti quondam mariti mei iuxta scriptam consuetudinem Barchinone et constitutionem Cathalonie Perpiniani editam, cupiens evitare penas appositas et ordinatas^c contra mulieres inventarium non facientes de bonis virorum suorum^d post mortem eorundem [..]^e. Quod quidem inventarium habuit exordium die iovis, secunda mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC quinquagesimo octavo. Primo atrobam ...

[1] Item, I libre ab cubertes vermelles, ab bolles a l'entorn,^f e ab dos gaf-fets, qui comensa «Al molt honorable e molt savi caveller». E fina «axí com demont és dit». ... [*Llibre dels àngels*]

[2] Item, altre libre tal com les demont dits, ab cubertes negres, qui comensa «A la molt alta e molt excel·lent senyora» et cetera . E fina «e de la sua glòria amen». ... [*Llibre de les dones*]

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *et iura interlineat* c. *et ordinatas interlineat* d. *Segueix ratllat mo* e. *L'exordium acaba aquí* f. *Segueix ratllat qui co.*

1461, febrer, 9. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Guillem Garriga, balancer, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, el Llibre de les dones de Francesc Eiximenis, escrit de mà del mateix Guillem Garriga.

AHPB, Bartomeu Costa, *Llibre d'inventaris* 1455, gener, 9 – 1464, juliol, 6, fols. 337r, 354v, 381r.

Noverint universi quod ego Iohannes^a de Plano, argenterius, civis Barchinone, tutor et suo tempore curator datus, constitutus et assignatus persone et bonis Raphaelis Garriga pupilli, filii et heredis universalis Guillermi Garriga, quondam, balanserii, civis dicte civitatis, prout de dicta tutela et cura ac universali herentia plene constat per testamentum eiusdem Guillermi Garriga, quod fecit et ordinavit apud notarium subscriptum XXVI mensis ianuarii proxime preteriti^b, propter doli maculam evitandam, omnemque fraudis suspicionem tollendam, et ne bona dicti pupilli occultari valeant vel periri, nomine tutorio predicto, ut ipse pupillus uti possit beneficio quod a iure

heredibus et aliis inventarium facientibus est concessum, hoc venerabili signo cru+cis in presentia notarii et testium subscriptorum facio inventarium de hiis que inveni in hereditate dicti pupilli. Quod quidem inventarium habuit exordium die lune, nona mensis febroarii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo primo.

Primerament, atrobí tot aquell alberch o cases, lo qual o les quals lo dit Guillem Garrigua, quondam, appellat [...], assats prop la capella d'en Marcús.

...

Item, hun libre scrit en paper, ab cubertes negres empremtades, ab IIII gaffets, qui és appellat *Libre de les dones*. Qui comensa en lo vermell «Assí comensa lo Libre de les dones». E en lo negre «A la molt alta». E en la darrra carta feneix en lo negre «dels piadosos servidors de Jhesuchrist». Lo qual libre és scrit de mà del dit deffunt. ...

Item, atrobam un libre appellat *Dels àngels*, scrit en paper, ab cubertes de cuyro leonat, ab posts de fust, ab quatre tencadors e X bolles. En lo principi del qual libre comença «Al molt honorable». E feneix «qui tracte com l'àn». Lo qual libre és trobat en poder d'En Johan Català, scrivent de letra rodona, ciutedà de Barchinona. ...

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*   b. Ianuarii proxime preteriti *interlineat i escrit damunt* presentis mensis febroarii   c. quondam marit meu *interlineat*.

58

1461, abril, 4. Barcelona

Francesc Ferrer, ciutadà de Barcelona, ven a Bartomeu del Bosc, notari, ciutadà de Barcelona, un censal mort de censal mort de 33 sous de pensió o renda pel preu o capital de 33 lliures garantit mitjançant la venda simulada d'un collar i de llibres, un dels quals és Libre del àngels de Francesc Eiximenis.

AHPB, Antoni Joan, *Decimum septimum manuale* 1461, abril, 16 – 1461, octubre, 7, s.n.

Item, cum alio instrumento. Dictus Franciscus Ferrarii, [civis Barchinone], mediante et interveniente Guillermo Ferriol, curritore Barchinone, vendidit dicto Bartholomeo del Bosch, [notario, civi Barchinone]: Primo, unum collar d'or, pesa dues unzes, hun argent. Item, un *Saltiri* en pregamins. [1] Item^a, hun *Boeci de consolació* en pla,⁶⁰ de pregamins, de forma miiana. [2]

60. Boeci (c. 480 – 524/25), *De consolatione* s. *De consolació*.

Item, un libre de paper cisternat de pregamí ab corandells, en pla, comença «Angelical natura» [*Llibre dels àngels*]. Item, un libre en paper ab corandells comenssa «Lo primer manament». Item, una perla.

Testes iamdicti [Iohannes Roig et Raphael Calders, scriptores Barchinone].

a. *Segueix ratllat* Boeci.

59

1462, maig, 5. Barcelona

Francesc Ferrer, ciutadà de Barcelona ven a Lluís Gilabert, mercader, ciutadà de Barcelona, un censal mort de 64 sous de renda pel preu de 64 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada dels llibres Libre de les dones de Francesc Eiximenis i un llibre, sense títol pel preu de 64 lliures.

AHPB, Antoni Joan, *Decimum nonum manuale* 1462, març, 27 – 1462, desembre, 18, s.n.

Ego Franciscus^a Ferrarii, civis Barchinone, gratis et cetera, vendo vobis^b venerabili Ludovico Gilabert,^c mercatori, civi Barchinone, tanquam plusdanti et offerenti in encantu publico, quandam catenam^d auri ponderis undecim onzes, X argents. Item, un *Libre de les dones* scrit a corandells en paper sisternat de pargamins. Item, un altre libre apellat [...]e scrit [...]f. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis omnia iura omnesque actiones reales et personales et cetera. Quibus iuribus et actionibus supradictis et cetera. Ego enim et cetera. Pro pretio vero predictorum dedistis et solvistis michi et confiteor me a vobis habuisse et recepisse sexaginta quatuor libras. Et ideo et cetera. Dando et cetera. Insuper convenio et cetera. Et quod tenebor et cetera. Et pro his obligo omnia bona mea et cetera. Et iuro et cetera. Ad hec ego Petrus^g Torró, curritor phelpe.

Testes predicti [Andreas Cassanoves, curritor auris, et Iohannes Martini, scriptor].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Segueix ratllat* domina c. Gilabert, *al ms* Gibert d. *Segueix ratllat* argenti p e. *Al ms un espai en blanc* f. *Id.* g. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.*

1462, setembre, 24. Barcelona

Miquel Soler, prevere de Barcelona, ven a Joan Peris, mercader, ciutadà de Barcelona, un violari de 50 sous de renda pel preu de 17 lliures i 10 sous. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada d'argent i de diversos llibres: un Saltiri il·luminat, l'obra de Ramon Llull Contemplació en Déu i l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi pel preu de 20 lliures. Redempció i cancel·lació: 8 de maig de 1464.

AHPB, Antoni Joan, *Decimum nonum manuale* 1462, març, 27 – 1462, desembre, 18, s.n.

Ego Michael^a Soler, [clericus degens Barchinone] vendo vobis venerabili Iohanni Periç, mercatori, [civi Barchinone], tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, bona sequentia: [1] Primo, un libre apellat *Saltiri* scrit en pergamins ab algunes figures de la passió de Jhesuchrist, ab lo principi dels salms en latí e après la suma del salm en pla, ab^b pots ab dos gafets ab cuberta de aluda vermella. [2] Item, un libre apellat *Contemplació en Déu*,⁶¹ scrit en pergamins a corandells. E feneix lo primer corandell «possat home». E comensa la primer corandell de la derera carta «cor axí». Ab pots cobertes de vermell, X boles. [3] Item, un altre libre apellat *Vita Christi*, escrit en pergamins a corandells. E feneix lo primer corandell fora la taula: «de vida e del». E comensa lo primer corandell^c de la derera carta «ni manifestaria jamés». Ab pots cobertes de vermell, VIII boles. Item, una cetra d'argent de pes de dos marchs, una onza. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis omnia iura *et cetera*. Quibus iuribus *et cetera*. Ego enim *et cetera*. Pretium est viginti librarum. Et ideo *et cetera*. Dando *et cetera*. Insuper convenio *et cetera*. Quodque tenebor *et cetera*. Et pro his obligo omnia bona mea mobilia *et cetera*. Et iuro *et cetera*. Ad hec ego Petrus^d Basset [curritor publicus et iuratus civitatis Barchinone].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma   b. ab manca al ms   c. corandell, al ms corell   d. Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.

61. Ramon Llull (1222/33 – 1315/16), *Llibre de contemplació en Déu*.

60/bis

1462, novembre, 3. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Pere Pau Pujades, notari, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones. N'és hereu el seu fill Guillem Pere.

AHPB, Esteve Mir, *Plec de documentació diversa 1443-1468*, s.n.

Noverint universi quod, cum propter doli maculam evitandm omnemque fraudis suspicionem tollendam beneficium inventarii sit a lege indultum, idcirco ego Vicentia, uxor discreti Petri Pauli Puiades, quondam, notarii, civis Barchinone, tenens et possidens omnia et singula bona et iura que fuerunt dicti quondam viri mei pro dote, sponsalitie et aliis iuribus meis iuxta consuetudinem Barchinone et constitutionem Cathalonie generalem Perpiniani editam, necnon domina potens et usufructuaria dictorum bonorum per dictum virum meum data, constituta et assignata persone et bonis Guillermi Petri, pupilli, filii comunis michi et dicto viro meo, heredisque universalis dicti quondam patris sui, prout de dictis usufructu, tutela et herentia plene constat per testamentum dicti quondam Petri Pauli Puiades, quod fecit et ordinavit in posse Stephani Mir, notarii infrascripti, XXVI^a die iunii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o L^o quinto, volens et cupiens dictis nominibus quod^a bona et iura que fuerunt dicti veri mei prolixitate temporis seu alias nullo modo occultari valeant seu deperdi et ut iura facientibus inventarium concessa^b michi conserventur, presens inventarium seu reportorium de omnibus et singulis bonis et iuribus que inveni seu invenire potui in dicta hereditate et patrimonio dicti Petri Pauli Puiades, quondam, cum hoc venerabili signo sancte cru+cis vivifice posito hic seu impresso facere procuravi. Et cepit exordium sequens inventarium die mercurii, tertia novembris, anno predicto a nativitate Domini M^o CCCC^o LX° secundo. Primo namque^c inveni et invenire fateor in dicta hereditate bona sequentia: ... En la dita cambra del majador foren atrobats los llibres seqüents:

Primo, un libre scrit en paper, en vulgar, appellat *Libre de les dones*, cornat ab posts e cubertes de cuyro negre, ab dos tancadors e V bolles a cascuna post. La primera carta del qual comença «A la molt alta e molt honorable senyora mia» et cetera. E la darrera finex «e dels piadosos servidors de Jhesuchrist Deo gratias amen». ...

a. quod, *al ms* quondam *per una abbreviatura supèrflua* b. *Segenix* ratllat nobis c. *Segenix* ratllat inventus.

1463, març, 15. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Antoni de Mura, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Doctrina compendiosa (2 peces), Vita Christi i Llibre de les dones. El llibre Doctrina compendiosa va ser venut en pública subhasta per 10 sous i el Vita Christi per una lliura i 11 sous.

AHPB, Bartomeu Costa, *Llibre d'inventaris* 1455, gener, 9 – 1464, juliol, 6, fols. 430, 451v, 453r, 454r, 475v, 476r.

In Dei nomine. Noverint universi quod nos Eufrasina^a, monialis monasterii Sancti Petri Puellarum Barchinone, Susanna^b, uxor honorabilis Iohannis de Podio, quondam, mercatoris^c, et Yolans, uxor Petri de Vilademat, civis dicte civitatis, filie et^d heredes universales equis portionibus honorabilis Anthonii de Mura, quondam, civis eiusdem civitatis^e, patris nostri, ab intestato defuncti, agens in hiis ego dicta Eufrasina, monialis predicta, de et cum consensu, licentia et voluntate reverende domine Isabelis, Dei gratia abbatisse dicti monasterii, volentes sequi consilium sacratissimi principis Iustiniani eiusque beneficio uti quod heredibus inventarium facientibus est concessum, propter doli maculam evitandam, omnemque fraudis suspicionem tollendam, et ut possimus uti predicti inventarii beneficio, cum hoc venerabili signo cru+cis hic impresso, in presentia honorabilis domine Desiderate, ultime^f uxoris dicti honorabilis Anthonii de Mura, noverce nostre, quamvis iam soluta sit^g in sua dote actum (sic) per distri[bu]ssione bonorum dicte hereditatis, quia asserit se creditricem esse pro anno lucris et aliis iuribus sibi in dicta hereditate pertinentibus, intervenire^h vult, presens facimus inventarium de hiis bonis que invenimus in hereditate dicti honorabilis Anthonii de Mura, quondam, patris nostri. Et ipsam hereditatem adimus cum beneficio ipsius inventarii. Quod quidem inventarium habuit exordium die martis, XV mensis martii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC sexagesimo tertio.

Primo, hun alberch, en lo qual lo dit deffunt ha finats sos dies, lo quall ell havia e possehia en la ciutat de Barchinone, en lo carrerⁱ de Sent Pere^k Jusà.

...

[1] Item, altre libre de posts ab cubertes verdes e ab bolles, ab dos gaffets, qui se appella *Doctrina compendiosa*, scrit en paper. E comença «Rúbriques del present tractat». E feneix «e conserve't en son servey e en sa temor, amen». ...

[2] Item, hun libre scrit en paper ab cubertes vermelles, ab bolles e ab dos gaffets, que és lo *Vita Christi*. E comença en lo vermell en lo primer corendell «Ací comença lo libre». E en lo negre «Entre totes les altres laors». E feneix «a la glòria celestial amen».

[3] Item, altre libre, scrit en paper, ab cubertes vermelles, ab bolles, ab quatre gaffets, que comença en lo negre «Diu Sant Pau». E feneix «ciutedans de paradís». [4] E après se segueix lo *Gamaliel*.⁶² [5] E après se segueix *Doctrina compendiosa*, que feneix «hage bon guardó de nostre Senyor Déu amen».

...

[6] Item, hun *Libre de les dones*, scrit en paper, ab corandells, cubert de pregamí, qui comença «Jhesuchrist aternal». E feneix «e dels piadosos servidor de Jhesuchrist».

[ENCANT]

Die mercurii, XXIII^a dicti mensis martii, anno predicto, fuerunt vendita bona sequentia per Ioannem Laurentii et Gabrielem Comelles, curritores publici, in platea Sancti Iacobi Barchinone: ...

[7] Item, hun libre scrit en paper ab pots cubertes de vert ab bolletes e dos gaffets, appellat *Doctrina compendiosa*, a-n Gabriel Tries, sparoner: — ll., X ss.

[8] Item, hun altre libre de paper, ab pots cubertes de aluda vermelle, ab bolles, appellat *Vita Christi*, a mossèn Pere Pujades, ciutedà: I ll., XI ss. ...

a. *Damunt el nom, dues rattlletes obliques per a indicar la ferma* b. *Id* c. *Segueix ratllat* civis dicte civitatis d. *filie et interlineat* e. *Segueix ratllat* quondam f. *ultime interlineat* g. *sit interlineat* h. *Segueix ratllat* volu i. *Segueix ratllat* Jusà k. *Segueix ratllat* en lo.

1464, abril, 12. Barcelona

Bernat Negre, prevere, rector de l'església de Santa Maria de Palau-solità, diòcesi de Barcelona, reconeix haver rebut dels marmessors del testament de Pere Martí, prevere, rector de l'església de Santa Perpètua de Mogoda, les obres de Francesc Eiximenis Vita Christi, en dos volums, i Llibre dels àngels a ell llegats. [V. doc. 44]

AHPB, Guillem Jordà, *Secundum manuale et seu capibrevium* 1464, abril, 10 – 1466, abril, 10, s.n.

Die iovis, XII^a mensis aprilis, anno predicto.

Ego^a Bernardus^b Negre, prebiter, rector ecclesie Sancte Marie de Palatio Solitario diocesis Barchinone, confiteor et recognosco vobis reverendo priori et conventus (sic) monasterii Sancti Ieronimi Vallis de Betlem, alias de la

62. *Gamaliel* s. *Llibre de Gamaliel*, atribuït a Sant Pere Pasqual (c. 1277 – 1300).

Murtra, manumissores et executores testamenti seu ultime voluntatis discreti Petri Mertí, prebiteri, rectoris ecclesie Sancte^c Perpetue de Mogoda dicte^d diocesis, quod per manus fratris Iohannis Say, procuratoris vestri, dedistis et tradidistis michi, voluntati mee, [1] duos libros scriptos in papiro, in quibus continentur dues partes *Vite Christi* et [2] aliud^e librum scriptum in papiro^f vocatum *Dels àngels*, et aliud librum scriptum in papiro vocatum [3] *Manipulus curatorum*,⁶³ quos dictus discretus Petrus Mertini in suo utimo testamento, quod fecit et firmavit in posse discreti Guillermi Iordani, auctoritate regia notarii publici Barchinone *et cetera* michi legavit. Et ideo renuntiando *et cetera*.

Testes: discretus Anthonius Michaelis, notarius, civis, et Iohannes Xecard et Petrus Sala, scriptores Barchinone.

a. Al marge esquerre clausum traditum b. Damunt el nom, dues rattlletes obliques per a indicar la ferma c. Sancte, al ms Sante d. dicte interlineat e. Segueix ratllat sc f. scriptum in papiro interlineat i escrit damunt scriptum ratllat.

63

1464, agost, 10. Barcelona

Beneta Beatriu, muller d'Antoni Cases, ciutadà de Barcelona, ven a Elionor de Vallseca, monja del monestir de Valldonzella de Barcelona, un violari de pensió o renda de 43 sous pel preu o capital de 15 lliures i 1 sou, garantit mitjançant la venda simulada d'argent i de tres llibres, dos dels quals són les obres de Francesc Eiximenis Salmps de mestre Eximeniç o Saltiri o Psalterium laudatorium i Primera part del Vita Christi, pel preu de 17 lliures. [V. doc. 39]

AHPB, Antoni Joan, *Vicesimum secundum manuale* 1464, març, 26 – 1465, gener, 31, s.n.

*Item, in alio instrumento. Ego dicta Benedicta^a Beatrix [uxor Anthonii Cases, civis Barchinone], vendo vobis domine Elionori^b, moniali monasterii Vallis Domicella, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, bona sequentia: Primo, dues copes d'argent daurades, ponderis duorum marchorum IIII onzarum XIII argentorum. [1] Item, uns *Sa[lm]ps* de mestre Eximeniç, scrits en pergamins, ab V boles d'argent daurades, ab dos tencadors d'argent e gaffet, ab un àngell en cascun tencador. [2] Item, un *Passioner* scrit en pergamins e altres coses, ab dos tancadors e gaffets, tot d'argent. [3]*

63. Gui de Montrocher (s. XIV), *Manipulus curatorum*.

Item, un altra libre en lo qual és la *Primera part del Vita Christi*, scrit en pergamins, V boles en cascuna^c post. Item, una tovallola, en la qual stan enbollicades les copes. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis omnia iura omnesque actiones reales et personales *et cetera*. Quibus iuribus *et cetera*. Pretium est decem septem libre. Et ideo *et cetera*. Dando *et cetera*. Insuper convenio *et cetera*. Et quod tenebor *et cetera*. Et pro his obligo omnia bona mea *et cetera*. Et iuro *et cetera*.

Testes predicti [Andreas Cassanoves, curritor auris, et Bartholomeus Bosch, scriptor Barchinone].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Segueix ratllat ux* c. *Segueix ratllat pust.*

63/bis

1465, gener, 2. Barcelona

El monestir de Sant Jeroni de la Murta rep l'obra de Francesc Eiximenis La Primera part del Crestià, que li havia llegat Joan Batista.

AHCB, Arxiu Notarial, XI.21, plec 1464-1465.

Instrumentum apoce inde firmatum per fratrem Petrum^a Fabrer, monasterii Sancti Geronimi de la Murta, ut procuratorem et yconomum dicti monasterii, ut constat de eius potestate per instrumentum testificatum per discretum Anthonium Vinyes, notarium publicum Barchinone, manumissoribus honorabilis Iohannis Babtiste, quondam: scilicet, ex una parte, quendam librum vocatum *La primera part del Crestià*, quem dictus defunctus dicto monasterio legavit; et, ex alia parte, triginta tres solidos Barchinone pro quodam trentanario, quod dictus defunctus celebrari voluit in dicto monasterio. Quas quidem traditionem et solutionem fecit discretus Bartholomeus Berengarii,^b unus ex manumissoribus predictis. Et ideo renuntiando.

Testes: discretus Iohannes Bonet, presbiter, et Marchus Canyís, clericus, beneficiatus in ecclesia Sancti Iusti Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Segueix ratllat al.*

64

[1466, març, 8. Barcelona]⁶⁴

Segons l'inventari dels béns de Joan de Junyent, mercader, ciutadà de Barcelona, originari de la vila de Solsona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Lo primer volum del crestià.

AHPB, Antoni Vilanova, *Inventari anònim* 1466, març, 8 – 1466, abril, 29, 32v, 33v.

... Denuo vero die sabbati, computata octava mensis martii, anno a natiuitate Domini M CCCC LX sexto, proseguendo dictum inventarium. Primo un coffre ab son pany e clau, semblant al propdit, dins lo qual atrobí^a los libres següents, ço és, un libre ...

Item, un altre libre de forma de full maior, scrit en paper e sisternat de pregamí, fet a corendells, ab posts e sinch bolles e dos gaffets, appellat *Lo primer volum del chrestià*. ...

a. *Segueix ratllat am.*

65

1466, març, 29. Barcelona

Guillem Ramon Català, canonge de la Seu de Barcelona i prior del monestir de Sant Pau del Camp de Barcelona, ven a Joana, vídua de Bernat Costa, mercader, ciutadà de Barcelona, tres llibres: Vita Christi de Francesc Eiximenis, Arbre de Ciència de Ramon Llull i un Breviari. El preu és 15 lliures en moneda de Barcelona.

AHPB, Guillem Jordà, *Secundum manuale et seu capibrevium* 1464, abril, 10 – 1466, abril, 10, s.n.

Ego Guillermus^a Raymundus Cathalà, canonicus Sedis Barchinone et prior monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone, gratis et ex certa scien-

---

64. Inventari catalogat com anònim, en mancar els fulls inicials i finals. La data del registre és la que correspon al dia en què foren inventariats els llibres. El seu contingut, en especial per la descripció de llibres de comptes, ens ha permès identificar el seu titular, és a dir, Joan de Junyent. Parents: Berenguer de Junyent, germà; Jaume de Junyent, germà, i la seva muller Maria. La muller de Joan de Junyent era Elionor.

tia per me et omnes heredes et successores meos quoscumque, medio Petro Basset, curritore infrascripto,^b vendo et ex causa venditionis concedo vobis venerabili domine Iohanne, uxori venerabilis Bernardi Costa, quondam, mercatoris, civis dicte civitatis, et vestris,^c libros sequentes: videlicet, [1] quendam librum scriptum in pergamenis vocatum *Vita Christi* in romansio, et [2] alium librum scriptum in pergamenis et in romancio vocatum *De la Sciència d'en Lull*,⁶⁵ et^d [3] unum *Breviari* similiter scriptum in pergamenis secundum consuetudinem Valentie. Hanch autem venditionem *et cetera*. Sicut melius dici potest *et cetera*. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam vobis feci de eisdem medio dicto curritore. Et ex causa huiusmodi venditionis *et cetera*, do, cedo et mando vobis et vestris omnia iura omnesque actiones *et cetera*. Quibus iuribus et actionibus *et cetera*. Et extraho predicta que vobis vendo *et cetera*. Ego enim *et cetera*. Pretium est quindecim librarum Barchinone. Et ideo renuntiando *et cetera*, dono *et cetera*. Insuper promitto teneri de evictione. Et pro his obligo vobis omnia bona mea, mobilia et immobilia, ubique habita et habenda *et cetera*. Renuntians *et cetera*. Iuro *et cetera*. Hec igitur *et cetera*. Ad hec ego Petrus^e Basset, curritor phelpe publicus civitatis Barchinone, fateor predicta, me mediante, dicti venditoris tradidisse vobis domine Iohanne ut plus danti et offerenti in encantu publico.

Testes proxime dicti [Iacobus Salat, agriculor, parrochie Sancti Gervasii, et Franciscus Rovira, clericus Barchinone]. Testes firme Petri Basset sunt: Dalmacius Torrelles, textor vellorum, civis, et dictus Franciscus Rovira, clericus Barchinone.^f

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. medio Petro Basset curritore infrascripto *interlineat* c. *Segueix ratllat bar* d. *Segueix ratllat scriptum* e. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma* f. *Segueix al ms l'època del preu*.

66

1468, maig, 25. Barcelona

Els hereus universals de Joana, vídua de Francesc Formós, ciutadà de Barcelona, restitueixen a Bartomeu Miralles, alias Formós, diversos béns a ell pertanyents, entre els quals hi ha l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels. El llibre, però, que era una penyora, pertanyia a Jaume Castelló.

AHCB, Arxiu notarial I. 12, fols. 1r, 9v.

AHCB, Arxiu notarial I. 1. Anònim.

65. Vegeu J. HERNANDO, *Obres de Ramon Llull en biblioteques privades*, citat, p. 327-28.

Inventarium factum per honorabilem Bartholomeum Miralles, alias Formós, de hereditate et bonis sibi restitutis per honorabiles Petrum Iohannem Serra, civem et [...]ª Cabanyelles, militem, heredes universales honorabilis domine Ioanne, uxoris Francisci Formosii, quondam, civis Barchinone.

Noverint universi quod ego Bartholomeus [...]ᵇ. Quod quidem inventarium habuit exordium die mercurii, vicesima quinta mensis madii, anno a nativitate Domini millesimo CCCCº sexagesimo octavo. Primo ...

Item, altre libre apellat *Libre dels àngells*, ab cubertes de cuyro negre, ab dos tanquadors e sinch bollons a quiscuna part, scrit en paper, lo qual comensa en la primera carta «Angelical natura». E feneix la darrera carta «fos ya demés de més de LIII anys lo dit Jauma». Lo qual libre és d'en Jaume Castelló. Stà en penyora. Remet-o al libre. ...

a. Indiquem amb [...] un espai en blanc per al prenom que no va ser escrit   b. La resta del proemi no va ser copiada.

67

1468, desembre, 9. Barcelona

Guillem Ferrer, mercader, ciutadà de Barcelona, ven a Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones pel preu de 10 lliures i 10 sous.

AHPB, Antoni Joan, *Vicesimum septimum manuale* 1468, setembre, 1 – 1469, agost, 7, s.n.

Ego Guillelmusª Ferrarii, mercator, civis Barchinone, gratis et cetera, vendo vobis Iohanni de la Guialtriu [militi, in civitate Barchinone domiciliato] quendam librum scriptum in papiro vocatum *Lo libre de les dones* de mestre Eximeniç, inducens vos in possessionemᵇ corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis omnia iura omnesque actiones et cetera. Quibus iuribus et cetera. Ego enim et cetera. Pretium est decem libre, X solidi. Et ideo et cetera. Dando et remittendo et cetera. Insuper et cetera. Quodque tenebor vobis et cetera. Et pro hiis obligo vobis omnia et singula bona mea mobilia et cetera. Et iuro.

Testes: Iohannes Urgell, tabernarius, etᶜ Petrus Barhomei, parator, cives Barchinone.

Item, in alio instrumento firmavitᵈ apocham.

Testes predicti

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma   b. Segueix ratllat per   c. Segueix ratllat Bartholomeus   d. Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.

1469, febrer, 8. Barcelona

Bernat Joan, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, reconeix haver venut a Nicolau Eixerat, mercader, ciutadà de Barcelona, el llibre Breviari d'Amors de mestre Eiximenis, és a dir, l'obra Breviari d'amor de Matfré Ermengaud de Besiers és atribuïda a Francesc Eiximenis, pel preu de 41 sous, dels quals 3 sous són per les despeses fetes en l'encant de dit llibre.

AHPB, Antoni Joan, *Vicesimum septimum manuale* 1468, setembre, 1 – 1469, agost, 7, s.n.

Die mercurii, VIII^a predicti mensis febroarii, anno predicto.

Bernardus Iohannis, curritor phelpe et iuratus civitatis Barchinone, dixit se vendidisse Manueli Oliver, mercatori, civi Barchinone, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, [1] quendam librum vocatum *Bliblia*, in tres volums departitam, pretio quinquaginta librarum. Item, dixit se vendidisse Nicholao Axerat, mercatori, civi Barchinone, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, [2] quendam librum vocatum *Breviari de amors^a mestri^b Eximenis⁶⁶* pro pretio quadraginta unum^c solidorum, pro quibus fuerunt facte expense sequentes: Primo, curritori pro encantando dictos libros, pro eius laboribus, tres libras [...].^d

a. *Segueix ratllat* pro unius   b. *mestri, sic al ms per* mestre o magistri   c. *unum, sic al ms per*
 d. *L'instrument acaba aquí.*

1471, febrer, 9. Barcelona

Hug de Llobets, canonge de la seu de Barcelona, fa testament i llega al seu nebot Miquel Soler, fill del cavaller Francesc Soler i de la seva germana, l'obra de Francesc Eiximenis Doctrina compendiosa. Li llega també De consolatione de Boeci.

AHPB, Dalmau Ginebret, *Primus liber testamentorum, codicillorum et donationum causa mortis* 1436, octubre, 9 – 1500, novembre, 7, fols. 20v-21r, 23r-24v.

---

66. Matfre Ermengaud (1250-1322), *Breviari d'amor*.

In Christi nomine. Pateat universis quod die sabbati, intitulata nona mensis ianuarii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo ... Ihesus, Marie filius, sit michi clemens et propicius, amen. In nomine Sancte Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, ad cuius laudem et honorem omnia fieri debent, et ad honorem et laudem beatissime virginis Marie, matris domini nostri Ihesu Christi, filii Dei benedicti, et ad honorem beate Eulalie, patrone nostre, et omnium sanctorum civium superiorum, et ad utilitatem anime mee et animarum parentum et benefactorum meorum et omnium fidelium defunctorum. Yo Huguo de Lobets, canonge de Barchinona, stant algun tant indispost en ma persona e no de malaltia perillosa, ab mon plen enteniment, emperò considerant la hora de la mort e la insertitut de aquella, fas e ordén mon testament, volent ab la ajuda de Déu dispondre ... Item, jaquest a mon nebot Miquel de Soler, fill de ma germana e de mossèn Francesc de Soler, quondam, cavaller, primo ... Item, li jaquest [1] lo *Boeci de consolació*⁶⁷ e [2] lo *Libre de doctrina compendiosa* fet per mestre Eximenis. ...

Actum est hoc Barchinone, die et anno et loco predictis, ut supra continetur, presente me dicto et infrascripto Dalmacio Ginebret, notario, presentibus etiam testibus supradictis [honorabilis Ludovicus Sirvent, concanonicus suus, discretus Bernardus Perelló, presbiter, in dicta ecclesia Barchinone beneficiatus], ad hec, ut dictum est, per dictum testatorem vocatis et rogatis.

70

1472, juny, 17. Barcelona

Pere Belloch, notari, ciutadà de Barcelona, fill i hereu universal del seu pare Bartomeu Belloch, sastre, ciutadà de Barcelona, reconeix haver rebut dels qui foren els seus tutors, en haver fet comptes de la seva herència, dos llibres: els Evangelis i l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones.

AHPB, Bartomeu Costa, *Vicesimum tertium manuale* 1472, maig, 11 – 1473, novembre, 10, s.n.

Die mercurii, XVII^a mensis iunii, anno predicto.

Ego Petrus^a Belloch, notarius, civis Barchinone, filius et heres universalis Bartholomei Belloch, quondam, sartoris, civis dicte civitatis, et domine Thomasie, uxoris sue, viventis, prout de dicta universali herentia plene constat

67. Boeci (c. 480 – 524/25), *De consolacione* s. *De consolació*

per testamentum eiusdem domini patris mei, quod fecit et ordinavit apud discretum [...],^b asserens me in vim iuramenti per me inferius prestandi me etatem viginti quinque annorum plenarie excessisse, confiteor et recognosco vobis honorabili Anthonio Serradell, draperio, et Petro Batle, formenterio, civibus Barchinone, olim tutoribus meis,^c quod venistis mecum ad verum, rectum, finale et legale compotum et veredictam rationem super omnibus hiis que de bonis meis tenuistis, rexistis et administrastis, et que ad manus vestras quomodolibet pervenerunt, et super dictis solutionibus et expensis per vos factis. Et facto ipso compoto et legittime examinato nedum semel sed bis, ter et pluries ac plena sine omni fraude reddita ratione, cohequaliter datis cum receptis, constat pro certo et rey veritas sic se habet quod vos habetis michi reffundere et tornare octo libras barchinonenses, necnon instrumenta hospitii mei, quem ego, ut heres predictus, habeo et possideo ante et satis prope ecclesia Beate Marie de Mari. Item,^d duos libros: [1] unum videlicet *Dels Evangelis*, et [2] aliud (sic) vocatum *De les dones*. Que quidem instrumenta et libros michi restituistis et tornastis in presentia notarii et testium subscriptorum. Item, confiteor et recognosco vobis quod in administratione dicte tutele bene et legaliter vos habuistis omnium, prout possibile vobis fuit, utiliter gerendo et inutilia posponendo, sich quod ex fideli et diligenti administratione res meas salvas fore michi constat et non inde vestri dolo aut culpa aut negligentia permissa (sic). Et ideo renuntiando *et cetera*. Cum auctoritate et decreto honorabilem vicariam Barchinone regentis et salva michi actione in dictis octo libris per vos michi reffundendis, facio vobis et vestris nedum^e de omnibus aliis supradictis, sed etiam de omnibus et singulis actionibus, questionibus, petitionibus et demandis, quas contra vos et bona vestra possem nunc vel in futurum facere, proponere vel movere *et cetera*, bonum et perpetuum finem *et cetera*. Et nichilominus absolvo et diffinio vobis actiones dicte tutele et quamlibet etiam actionem *et cetera*. Promittens vobis quod non conveniam vos nec bona vestra in iudicio vel extra iudicium nec dictum compotum retractabo, imponens michi et meis scilentiū sempiternum *et cetera*. Vosque a premissis omnibus et singulis per aquilanam stipulationem et acceptilationem subsequentem legittime interpositas libero penitus et absolvo. Et iuro *et cetera*.

Testes: discreti Iohannes Mathes et Ludovicus Jorba, notarii, cives Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Indiquem amb [...] un espai en blanc per al nom del notari* c. *olim tutoribus meis interlineat* d. *Segueix ratllat it e. nedum interlineat* .

1472, juny, 25. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Francesc de Junyent, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Vita Christi en dos volums i Regiment de la cosa pública.

AHCB, Arxiu notarial I. 13, fols. 1r, 10v, 11v-12r.

Inventarium bonorum que fuerunt honorabilis Francisci de Junyent, mercatoris, civis Barchinone.

Die iovis, XXV^a mensis iunii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXII°, cepit exordium sequens inventarium^a et fuit firmatum XXIII° mensis iulii anno predicto, presentibus testibus: Iacobo Bertrandi, mercatore, et Antonio Sastre, baxiatore, civibus Barchinone.

Primo, atrobam en la cambra nova del terrat de l'alberch de la habitació, on lo dit deffunt dementre que vivia, havia e tenia aquella per^b la companyia de draperia^c en lo carrer appellat de la Mar ... En la cambra al costat del scriptori ...

[1] Item, un libre scrit en paper de forma de full maior, scrit a colondells, ab sos posts cubertes de tela vermella, ab V bolles, ab IIII gaffets e IIII scudets, appellat *Vita Christi*. Lo qual comensa en letra vermella «Capítol qui comensa lo pròlech». E en letra negra en lo primer colondell: «Al molt honorable e discret cavaller». E feneix en lo segon colondell «del dit gloriós in secula seculorum amen».

[2] Item, un altre libre scrit en paper de forma de full, scrit a colondells, ab posts ab cubertas de pell vermella, ab bolles, ab gaffets e scudets, appellat *Libre de regiment*. E comensa en lo primer colondell «En nom de Déu». E feneix en lo segon colondell «un poch pesat». ^dE feneix «a Deo benedicatur». ...

a. inventarium, *al ms* inventarii   b. *Segueix ratllat* aquella   c. de draperia *interlineat*   d. *Segueix ratllat* ad.

1472, juliol, 24. Barcelona

Segons l'inventari dels béns d'Angelina, vídua del cavaller Guillem de Sant Climent, aquesta posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHCB, Arxiu notarial I. 13, fols. 1r, 2r, 8v.

Inventarium bonorum honorabilis domine Angeline, uxoris honorabilis Guillermi de Sancto Clemente, quondam, militis.

Habuit initium presens inventarium factum de bonis honorabilis domine Angeline, uxoris quondam honorabilis Guillermi de Sancto Clemente, per honorabilem Bernardum ça Pila, et Iohannem^a Benedictum ça Pila et^b Ant-honium Iacobum^c ça Pila, curatores^d Elionori, nepti (sic) sue, de bonis que fuerunt inventa in domo ubi decessit, die veneris, XXIII mensis iulii, anno millesimo CCCC LXXII. ...

Item, un libre de paper ab cubertes^e de cuyro negre, ab deu bolles, apellat *Libre dels àngells*. Comensa la primera carta «Molt honorable e molt savi cavaller». E comensa la derrera carta «ara vos diré com finerà antichrist». ...

a. Iohannem *interlineat* i escrit sobre Iacobum *ratllat*   b. *Segueix ratllat* Iacobum   c. Iacobum *interlineat*   d. *Segueix ratllat* curatores   e. *Segueix ratllat* ad.

1473, gener, 4. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Bartomeu Agustí de Maçanet, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi.

ACB, Dalmau Ginebret, *Inventarium bonorum honorabilis Bartholomei Augustini de Maçanet, quondam, civis Barchinone* 1473, gener, 4 – 1473, febrer, 11, s.n.

In Dei nomine. Noverint universi quod, cum propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam beneficium inventarii sit a iure indultum, ideo ego Caterina, uxor honorabilis Bartholomei Augustini de Maçanet, quondam, civis Barchinone, ut tenens et possidens omnia et singula bona et iura que fuerunt dicti quondam mariti mei pro meis dote et sponsalio ac aliis iuribus michi obligata et ypotecata iuxta scriptam laudabilem consuetudinem Barchinone ac constitutionem Cathalonie generalem Perpiniensi editam, ac etiam ut heres universalis dicti quondam mariti mei cum suo testamento quod fecit et ordinavit in villa Calidarum de Monte Bovino in posse Marchi Savall, notarii, habitatoris dicte ville, die XV^a mensis decembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXX secundo, dictis nominibus, volens gaudere privilegiis concessis omnibus inventarium facientibus, premissis hoc venerabili signo cru+cis, de hereditate et bonis dicti quondam mariti mei presens facio inventarium, quod cepit habere exordium die lune^a

mensis ianuarii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXX tertio. Que bona inventa fuerunt in hospitio dicti quondam viri mei, in quo ego dicta Cristina meam facio habitationem, in hunc qui sequitur modum.

Primo, atrobam un alberch en lo carrer de Bonaire, lo qual era del dit Barthomeu Augustí de Maçanet, en lo qual atrobam les robes inmoibles et altres coses segons se segueix: ...

Item, un libre ab cubertes de posts e pell negra, ab sinch bolles a quade part, cisternat ab pregamí, ab sa rúbrica. La qual rúbrica comença en lo vermell «Comença lo libre de *Vita Christi*». E feneix en letra negra «finito libro sit laus » *et cetera*. ...

a. lune *interlineat*.

1474, febrer, 11. Barcelona

Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona, ven a Audinet Borgès, sastre, ciutadà de Barcelona, un violari de 20 sous de renda pel preu de 10 lliures i 10 sous. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos objectes i de l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones pel preu de 12 lliures. Redempció i cancel·lació: 3 de juliol de 1475.

AHPB, Antoni Joan, *Tricesimum tertium manuale* 1474, gener, 21 – 1474, desembre, 10, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Iohanes^a de la Guialtriu, [miles, in civitate Barchinone domiciliatus], gratis *et cetera*, vendo vobis Audineto Borges, [sartori, civi Barchinone], tanquam plus danti et offerenti in encantu publico: Primo, un drap de ras ab X figures, sis homes e IIII dones [...] ^b canals. Item, un libre scrit en paper de molt bona letra, ab pots cobertes de cuyro blau empremtades, ab X boles grosses [apellat *De les dones*] ^c. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis omnia iura omnesque actiones reales *et cetera*. Quibus iuribus et actionibus predictis possitis *et cetera*. Ego enim *et cetera*. Pro pretio vero predictorum dedistis et solvistis michi et confiteor me habuisse et recepisse duodecim libras. Et ideo *et cetera*. Dando *et cetera*. Insuper convenio et promitto vobis quod predicta ^d *et cetera*. Quodque tenebor et pro hiis obligo omnia et singula bona mea mobilia *et cetera*. Et iuro.

Testes predicti [Petrus Quintana, comorans cum dicto honorabili Iohanne de la Guialtriu, milite, in civitate Barchinone domiciliato, et Bartholomeus Bosch, scriptor]

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma*   b. *Indiquem amb [...] un espai en blanc per una paraula*   c. *El titol del llibre consta en l'instrument de la redempcio del violari*
 d. *Segueix ratllat vestra.*

75

1474, juny, 17. Barcelona

Bartomeu Torrent, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, ven a Gràcia, muller de Pere Miquel Carbonell, notari, ciutadà de Barcelona, un violari de 66 sous i 8 diners de renda pel preu de 25 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos llibres, un dels quals és l'obra de Francesc Eiximenis Santoral, pel preu de 30 lliures. Redempció i cancel·lació: 21 de gener de 1478. [V. doc. 81]

AHPB, Antoni Joan, *Tricesimum tertium manuale* 1474, gener, 21 – 1474, desembre, 10, s.n.

*Item, in alio instrumento. Ego Bartholomeus^a Torrent, presbiter [beneficiatus in Sede Barchinone], gratis et cetera, vendo vobis domine Gracie, uxori discreti Petri Michaelis Carbonell, notarii, civis Barchinone, et vestris, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, mediante et interveniente Petro Basset, curritore phelpe et iurato civitatis Barchinone, libros sequentes: [1] Primo, un libre scrit en pargamins, test e glose, appellat *Decret*. E feneix lo segon corandell de la primera pàgina «que iura». E comensa lo primer corandell de la derera carta «animabus». Ab pots cobertes de cuyro vermell, ab cantoneres, IIII gaffets, ab los correichs de cuyro vermell, ab una coberta de aluda blanca. [2] Item, un altre libre scrit en pargamins, a corandells, ab pots nues de fust, qui-s destorne, appellat *Dirivador*.⁶⁸ E feneix lo segon corandell de la primera pàgina «sortiamur». E comensa lo primer corandell de la derera carta «dicitur^b sincerius». [3] Item, un altre libre scrit en paper^c sisternat de pargamins, a corandell, ab pots cobertes de cuyro vermell, ab IIII gaffets, ab los correychs de cuyro vermell, ab X boletes, appellat *Liber tercius Sume fratris Thome de Aquino*.⁶⁹ E feneix lo segon corandell de la primera pàgina: «hoc era». E comença lo primer corandell de la derera carta de la obra del dit libret «continet virtute». [4] Item, un altre libre scrit en pargamins, a corandells, ab pots cobertes de aluda blanca squexida ab un gaffet, appellat *Suetonius de vita duodecim Cesarum*.⁷⁰ E feneix lo segon corandel «habentes ac*

68. Ugucione da Pisa (1140/50 – 1212), *Derivationes* s. *Liber derivationum*.

69. Tomàs d'Aquino (1225-1274), *Summa theologica, Tertia pars*.

70. Suetoni (c. 69 – 140), *Vita duodecim Cesarum*.

re». E comença lo primer corandell de la derera carta «in expedicione». [5] Item, un altre libre escrit en paper sisternat de pargamins, ab pots cobertes de cuyro vermell e dos gaffets, appellat *Sanctoral* de mestre Francesch Aximenis. E feneix la primera pàgina «per Dei scientiam». E comença la primera pàgina «per Dei scientiam» (sic). Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio *et cetera*. Cedens vobis omnia iura et cetera. Quibus iuribus et actionibus. Ego enim et cetera. Pretium est XXX librarum. Et ideo *et cetera*. Dando *et cetera*. Insuper convenio *et cetera*. Quodque tenebor vobis et vestris *et cetera*. Et pro hiis obligo omnia et singula bona mea mobilia *et cetera*. Ad hec ego Petrus^d Basset.

Testes predicti [Iacobus Bonanat, curritor auris, et Bartholomeus Bosch, scriptor, cives Barchinone].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma   b. Segueix ratllat sinch   c. Segueix ratllat pergamins   d. Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.

76

1474, novembre, 28. Barcelona

Pere Pascasi, notari, ciutadà de Barcelona, ven a Pere sa Sala, escrivà del rei, ciutadà de Barcelona, un violari de 6 lliures i 3 sous de renda pel preu de 43 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos llibres, tres dels quals són obres de Francesc Eiximenis: Segon del crestià, Dotzè del crestià [primera part] i Regiment de prínceps [segona part del Dotzè del crestià], pel preu de 52 lliures. Redempció i cancel·lació: 11 de juliol de 1477.

AHPB, Antoni Joan, *Tricesimum tertium manuale* 1474, gener, 21 – 1474, desembre, 10, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Petrus Paschasi, notarius, civis Barchinone, gratis *et cetera*, vendo vobis venerabili Petro Sa Sala, scribe domini regis, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico libros sequentes: [1] Primo, un libre escrit en^a pargamins appellat *Mestre de Sentències*,⁷¹ escrit a corandells. E feneix lo segon corandel de la primera pàgina «et hec et homo». Ab pots cobertes de cuyro vermell, X boles, IIII gaffets. [2] Item, un altre libre appellat *Lo segon del chrestià*, escrit en vulgar a corandells. E feneix lo segon corandel de la segona pàgina de la primera carta «perquè appar que». Ab pots cobertes de leonat, ab IIII gaffets, ab deu boles e cantoneres. [3] Item, un altre

71. Pere Lombard, Mestre de les Sentències (1095-1160), *Liber sententiarum*.

libre appellat *ff. Veteri*,⁷² scrit a corandels, test e glosa. E feneix lo segon corandell de la primera^b pàgina de la primera carta [..]^c. Ab pots cobertes de groch^d, cobertes de una aluda blanca, IIII gaffets. [4] Item, un altre libre appellat *Dotzè del cbrestia*, scrit en vulgar a corandells. E feneix lo segon corandel de la primera pàgina «per la successió natural axí». Ab IIII gaffets, ab pots cobertes de cuyro vermell, deu boles. [5] Item, un altre libre de mestre Eximenis del *Cbrestia* appellat *Regiment de prínceps*, scrit en vulgar, en pargamins. E feneix la primera pàgina en letra grossa en blau «excel·lent regiment». Ab pots cobertes de cuyro vermell empremtades, IIII gaffets. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam^e iam fuit facta de predictis libris. Cedens vobis omnia iura omnesque actiones, reales et personales, mixtas *et cetera*. Quibus iuribus et actionibus *et cetera* predictis. Ego enim facio et constituo vos et vestros in hiis dominos *et cetera*. Pro pretio vero predictorum librorum dedistis et solvistis michi et confiteor me a vobis habuisse et recepisse quinquaginta duas libras. Et ideo *et cetera*, dando et remittendo^f. Insuper convenio et promitto vobis *et cetera*. Quodque tenebor vobis *et cetera*. Et pro hiis obligo omnia bona mea *et cetera*. Et iuro.

Testes predicti [Bartholomeus Bosch, scriptor, et Climent Muntagut, notarius, cives Barchinone].

a. *Segueix ratllat paper*   b. *Segueix ratllat carta primera*   c. *Manc al ms. el text de l'incipit*
d. *Segueix ratllat IIII gaffets*   e. *que, al ms. quam*   f. *remittendo, al ms. remittedo.*

1475, juliol, 18. Barcelona

Joan Desvalls, ciutadà de Barcelona ven a Joan Ros, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, un censal mort de 23 sous de renda pel preu de 14 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de quatre llibres, dos dels quals són obres de Francesc Eiximenis: La segona part del Terç del Christià i el Segon del Christià pel preu de 16 lliures.

AHPB, Antoni Joan, *Tricesimum quartum manuale* 1474, desembre, 7 – 1476, gener, 10, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego^a Iohannes des Valls, civis Barchinone, gratis vendo vobis^b honorabili Iohanni Ros, legum doctori, civi dicte civitatis, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, mediante [..]^c Ledó, currito-

72. *Digestum vetus*. Comprén del *Digesta* els llibres 1-24.2.

re, libros sequentes: [1] Primo, un libre apellat *La segona part de la Terça part del crestià*, escrit en paper sisternat de pergamins. E feneix lo segon coradell^d de la primera pàgina «contra». Incipit primus corandellus ultime carte «a la segona rahó». Ab pots cobertes de cuyro vermell ab X boles e quatre^e gaffets. [2] Item, un altre libre appellat *Lo segon del cbrestia*, escrit en paper sisternat de pergamins a corandells. E feneix lo segon corandell de la primera pàgina de la primera carta «que no sia». E comença lo primer corandell de la^f primera pàgina de la derera carta en lo títol vermell «capítol CCXXVII». Ab pots cobertes de cuyro vermell ab III gaffets, à·y senyal reyal e roses. [3] Item, un altre libre appellat *Dan*⁷³ en toschà, escrit en pargamins, tot glosat, ab istòries^g al penici fi. E feneix la primera pàgina en lo test «persona viva». E comença la primera pàgina de la derera carta «cosí la mente». Ab pots cobertes de vermell empremtades ab IIII gaffets. [4] Item, un altre libre appellat *Psaltiri*, escrit en pargamins. E feneix la primera pàgina «post per... tue». E comença la primera pàgina de la derera carta «et ne vos». Ab pots cobertes de cuyro vermell empremtades ab X boles d'argent e dos gaffets d'argent e dos scudets d'argent ab armes de roses. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis et vestris omnia iura omnesque actiones, reales et personales, mixtas, utiles *et cetera*. Quibus iuribus et actionibus *et cetera*. Ego enim facio et constituo vos et vestros, ac quos volueritis, in hiis dominos et procuratores ut in rem vestram propriam *et cetera*. Pro pretio vero predictorum dedistis et solvistis michi et confiteor me a vobis habuisse et recepisse sexdecim libras. Et ideo *et cetera*. Dando et remittendo *et cetera*. Insuper convenio et promitto vobis *et cetera*. Quodque tenebor vobis *et cetera*. Et pro hiis obligo vobis et vestris omnia et singula bona mea, mobilia *et cetera*. Et iuro *et cetera*.

Testes predicti [honorabilis Petrus Sabrà, baccallarius utriusque iuris et Anthonius Corró, libraterius, cives Barchinone].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma b. Segueix ratllat ioh c. El prenom manca al ms. d. corandell, al ms. coradell e. Segueix ratllat goff f. Segueix repetit de la g. istòries, al ms. istoris.

1475, setembre, 19. Barcelona

Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona, ven a Audinet Borgès, sastre, ciutadà de Barcelona, un violari de 20 sous de renda pel preu de 7 lliures. Garanteix

73. Dante Alighieri, Dant, (1265-1321), *Divina comedia, Purgatorio*.

el preu o capital mitjançant la venda simulada d'un anell d'or i de les obres de Francesc Eiximenis Llibre de les dones i Llibre dels àngels pel preu de 8 lliures. Redempció i cancel·lació: 23 d'octubre de 1476.

AHPB, Antoni Joan, *Tricesimum quartum manuale* 1474, desembre, 7 – 1476, gener, 10, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Iohanes^a de la Guialtriu, miles, [in civitate Barchinone domiciliatus], gratis *et cetera*, vendo vobis Audineto Borgès, sartori, civi Barchinone, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico bona sequentia: [1] Primo, un libre scrit en paper apellat *Libre de les dones*. E feneix la primera pàgina de la primera carta «personal gràcia sua». E comença la primera pàgina de la derera carta «e glòria del Senyor». Ab pots cobertes de cuyro vert, X boles, II gafets. [2] Item, un altre libre appellat *Dels àngells*, scrit en paper sisternat de pargamins, a corandels scrit. E feneix lo segon corandell de la primera pàgina^b «si de ffet ha». E comença lo primer corandell de la derrera^c carta «atribuït». Ab pots cobertes de cuyro vermell sense gaffets, VIII boles. Item, un sagel d'or.^d Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis omnia iura *et cetera*. Quibus iuribus *et cetera*. Ego enim *et cetera*. Pretium est octo libre, X solidi. Et ideo *et cetera*. Dando *et cetera*. Insuper convenio et promitto *et cetera*. Quodque tenebor *et cetera*. Et pro hiis obligo omnia bona mea *et cetera*. Et iuro *et cetera*. Ad hec.

Testes predicti [Petrus Quintana, studens in artibus, et Iohannes Camós, scriptor].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Segueix ratllat per special gràcia sua* c. *derrera, al ms dera* d. *Item un sagel d'or interlineat.*

1476, març, 6. Barcelona

Joan sa Coma, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, ven a Antoni Carnicer, prevere de Barcelona, un violari de 30 sous de renda pel preu de 10 lliures i 10 sous. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de roba i de l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi pel preu de 13 lliures.

AHPB, Antoni Vinyes, *Quinquagesimum quartum manuale commune* 1476, febrer, 13 – 1478, març, 17, fol. 5r-v.

Item, cum alio instrumento dictus Iohannes^a ça Coma [curritor auris, civis Barchinone], vendidit dicto Anthonio Carnicer, [presbitero Barchinone,

ementi ut layce et private persone], tanquam plus danti et offerenti in encantu publico mediante tamen Anthonio Strada, curritore phelpe publico et iurato civitatis Barchinone, bona sequentia: videlicet, primo, un libre de forma de full comú^b scrit en pregamins, cubert de posts ja rompudes e desligat, sens gaffets ne scudets,^c appellat *Vita Christi*. E comença la primera carta en la taula de vermelló «Pròlech qui endreça lo present libre». E fine la dita carta qui és de la dita taula «què és encarnació». E comença la derrera carta «de tot lo libre present propòsit saber». E fenex dita carta «qui viu e regne in secula seculorum amen». Item, una pessa de tovalles de genesta, qui tiren dotze canes o entorn. Item, una pessa de tovallons de^d genesta qui tiren XVII canes e mige o entorn. Item, un parell de lançols de cànem sotils de IIII teles. Item, una vànova prima de lli repuntada. Que bona vobis iam tradidi realiter et de facto. Hanc autem *et cetera*. Sicut melius *et cetera*. Preterea cedo iura *et cetera*. Quibus iuribus *et cetera*. Ego enim *et cetera*. Pretium est XIII librarum et X solidorum.^e Et ideo renuntiando *et cetera*. Insuper promitto teneri de evicione *et cetera*. Obligo bona mea *et cetera*. Iuro *et cetera*. Et dictus curritor firmavit.^f

Testes proxime dicti [Michael Riera, notarius, et Benedictus Font, sartor, cives Barchinone].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma b. comú interlineat c. Segueix ratllat e comença la d. Segueix ratllat gei e. Segueix ratllat qua f. Damunt el mot, les dues ratllates de la ferma.

1477, febrer, 21. Barcelona

Encant dels béns de Ramon Pujades, mercader, ciutadà de Barcelona. El Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis va ser venut per 18 sous i 7 diners a Pere Sintes, fuster, ciutadà de Barcelona. El Vita Christi del mateix Francesc Eiximenis va ser venut per una lliura i 10 sous a en Carbonell, de Valls.

AHCB, Arxiu notarial I. 13, fols. 1r, 19r, 20r.

Encantus factus de bonis reverendi Raymundi Pujades, mercatoris, civis Barchinone.

Die veneris, XX^a mensis februarii, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXVII°, coram logiam maioris civitatis Barchinone per Petrum Vicens, curritorem phelpe dicte civitatis. Primo ...

[1] Item, un *Libre dels àngels*, de paper, ab cubertes de posts de cuyro negre, an An Pere Sintes, fuster: 20 ss. Aurà-se'n un carlí de corredures: — ll., XVIII ss. VII. ...

Item, [2] un *Doctrinall*.⁷⁴ per X ss.; [3] unes^a *Partis*.⁷⁵ IIII ss.; [4] unes *Tobias*.⁷⁶ I ss, VIII; [5] un libre appellat *Mitis et Melis* e [6] *Anibal e Cipió*.⁷⁷ I ss., II; [7] un *Vita Christi*: I ll., X ss. Per tot: II ll., VI ss., X, an An Carbo-nell de Valls: II ll., VI s., X. ...

a. *Segueix ratllat* prots.

80/bis

1477, abril, 19. Barcelona

Pere Ripoll, llibreter, ciutadà de Barcelona, ven a Joana, muller de Bartomeu Tra-giner, ciutadà de Barcelona, un violari de 17 sous de renda pel preu de 6 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de tres llibres, un dels quals és l'obra Breviari de Amor de mestre Francesch Eximeniç, és a dir, l'obra Bre-viari d'amor de Matfré Ermengaud de Besiers atribuïda a Francesc Eiximenis, pel preu de 7 lliures.

AHPB, Antoni Joan, *Manuale tricesimum sextum* 1477, abril, 10 – 1478, març, 10

Item, in alio instrumento. Ego Petrus^a Ripol, libraterius, civis Barchinone, vendo vobis^b domine Iohanne, uxori Bartholomei Traginer, civi Barchinone, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, bona sequentia: [1] Primo, un libre appellat *Breviari de amor de mestre Francesch Eximeniç*, scrit en pargamins, ab pots cubertes de cuyro vermell, empremtades, ab deu boles antigues, sens gaffets. E feneix lo segon corandell de la primera pàgina «la sua deytat». E comença lo^c primer^d corandell de la derera carta «quisquis vat». [2] Item, un altre libre appellat *Bartholl sobre la primera part de la Inforçada*,⁷⁸ scrit en pargamins. E feneix la primera^f pàgina de la primera carta^s «sinifficatio-ne». E comença lo primer corandell de la derera carta «si actus». Ab pots cobertes de cuyro vermell, ab dos gaffets. [3] Item, un *Diornal*, en loqual és tot lo *Saltiri*, de monges negres. E feneix la primera pàgina «dus viam». E comença la primera pàgina de la derera carta «ponent gentilium». Ab pots cobertes de aluda leonada. Inducens vos in possessionem corporalem per tra-ditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis omnia iura omnesque

74. Alexandre de Villedieu (1170-1250, *Doctrinale puerorum*.

75. Donat (s. IV), *Ars grammatica*.

76. Mathieu de Vendôme (s. XII – XIII), *Tbobias*.

77. Antoni Canals (c. 1352 – 1415/19), *Libre de Scipió e Aníbal* s. *Raonament fet entre Scipió e Aníbal*.

78. Bartolo da Sassoferrato (1313-1357).

actiones et cetera. Quibus iuribus et actionibus predictis possitis et cetera. Ego enim et cetera. Pretium est septem libre. Et ideo et cetera. Dando et remittendo vobis et cetera. Insuper convenio et promitto vobis et cetera. Quodque tenebor vobis et cetera. Et pro hiis obligo omnia et singula bona mea mobilia et immobilia. Et iuro et cetera. Ad hec ego Petrus^h Basset.

Testes predicti [Iacobus Noguers, curritor, civis Barchinone, et Bartholomeus Bosch, Clemens Muntagut].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. Segueix ratllat Vendrel b. Segueix ratllat vobis c. lo, al ms la d. Segueix ratllat a e. Segueix ratllat a f. Segueix ratllat carta g. Segueix ratllat plan h. Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.

81

1478, gener, 19. Barcelona

Bartomeu Torrent, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, i Narcís Torrent, alias Ximenes, prevere, rector de l'església de Sant Pere de Rubí, diòcesi de Barcelona, venen a Francesc Malet, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, un censal mort de 48 sous i 7 diners de renda pel preu de 34 lliures. Garanteixen el preu o capital mitjançant la venda simulada de cinc llibres, un dels quals és l'obra de Francesc Eiximenis Santoral, pel preu de 36 lliures. [V. doc. 74]

AHPB, Antoni Joan, *Manuale tricesimum sextum* 1477, abril, 10 – 1478, març, 10, s.n.

*Item, in alio instrumento. Nos Bartholomeus^a Torrent, presbiter, beneficiatus in Sede Barchinone, et Narcisus Torrent, alias Ximenes, presbiter, rector ecclesie seu parrochie Sancti Petri de^b Rubí, diocesis Barchinone, gratis et cetera, vendimus vobis honorabili Francischo Malet, legum doctori, [civi Barchinone], tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, libros sequentes: [1] Primo, un libre scrit en pargamins, test e glosa, appellat *Decret*. E feneix lo segon corandell de la derera carta «animabus». Ab pots cobertes de cuyro vermell ab una coberta de aluda blanca. [2] Item, un altre libre scrit^c en pargamins a corandells, ab pots nues de fust, qui·s destorne, appellat *Dirivador*.⁷⁹ E feneix lo segon corandell de la primera pàgina «sorciamur». E comensa lo primer corandel de la derera carta «dicitur sincerius». [3] Item, un altre libre^d scrit en^e paper sisternat de pargamins, a corandells, ab pots cobertes de cuyro vermell, ab IIII gaffets ab los coreixs de cuyro velmel ab X boletes, appellat*

79. Ugucione da Pisa (1140/50 – 1212), *Derivationes* s. *Liber derivationum*.

*Liber tertius Sume fratris Thome de Aquino.*⁸⁰ E feneix lo segon corandell de la primera pàgina «hoc era». E comença lo primer corandell de la dera^f carta de la obra del dit libre «continet virtute». [4] Item, un altre libre scrit en pargamins a corandell ab les pots cobertes de aluda blanca squexada ab un gaffet, appellat *Suetonius, De vita duodecim cesarum.*⁸¹ E feneix lo segon corandell de la primera pàgina de la primera carta «habeuntes at re». E comença lo primer corandell de la dera^f carta «in expeditione». [5] Item, un libre scrit en paper sisternat de pargamins, ab pots cobertes de cuyro vermell e dos gaffets, appellat^g *Sentoral de mestre Ximenis.* E feneix la primera pàgina «per Dei scientiam». Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio *et cetera.* Cedens vobis omnia iura omnesque actiones *et cetera.* Quibus iuribus et actionibus *et cetera.* Ego enim *et cetera.* Pretium est XXXVI librarum. Et ideo *et cetera.* Dando *et cetera.* Insuper convenio *et cetera.* Quodque tenebor vobis *et cetera.* Et pro hiis obligo omnia bona mea mobilia *et cetera.* Et iuro *et cetera.* Ad hec ego Petrus^h Basset, curritor phelpe.

Testes predicti [Iohannes Beguer, mercator, et Berengarius Vendrell, mercator, et Bartholomeus Bosch, scriptor].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *de interlineat* c. *Segueix ratllat a corandells* d. *Segueix ratllat segon* e. *Segueix ratllat paper en pargamins a corandells de la primera pàgina hoc era e comença* f. *dera al ms per derrera* g. *apellat manca al ms* h. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.*

82

1478, abril, 21. Barcelona

Joan Marí, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, fa testament i llega al seu nebot Rafael Valls, fill dels esposos Francesc Valls, cirurgià, de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, i Antònia, germana del testador, tots els seus llibres de gramàtica, lògica, filosofia i de poetas i els arreus per a escriure. Entre els llibres consten el De consolatione de Boeci i el Liber angelorum o Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis.

AHPB, Bartomeu Requesens, *Quintus liber testamentorum et aliarum ultimarum voluntatum* 1482, març, 27 – 1504, desembre. 21, s.n. / Bossa.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi. Quia non est in aliquo alio salus neque aliud nomen sub celo datum hominibus in quo oporteat nos salvos

80. Tomàs d'Aquino (1225-1274), *Summa theologica, Tertia pars.*

81. Suetoni (c. 69 – 140), *Vita duodecim Cesarum.*

feri, ut inquit Beatus Petrus apostolus, ego Iohannes^a Marí, presbiter indignus ac Barchinone Ecclesie inmeritus beneficio et inutilis beneficciatus, sciens quod nil est morte certius, nichilque incertius hora mortis, volensque humane conditionis inevitabile debitum prevenire in bona convalescentia, bono et pleno sensu, sanaque et integra memoria ac firma loquela existens, mea propria manu facio et scribo et ordino testamentum. ... Item, dimitto dicto venerabili ac provido viro domino Iohanni Font de Borrell, canonico Barchinone, ultra legatum manumissorie, [1] quendam librum de pergamento, parvulum, qui dicitur *Preparatio missarum*, cohoptum de posts ab cuyro vermell, ab una mà d'argent per tancador. Et incipit sic: "Memento quod quilibet" *et cetera*. Item, dimitto dicto discreto domino Iohanni Planes, presbitero, manumissorii meo, ultra legatum manumissorie, unum superpellucium de meis melioribus, et [2] unum librum appellatum *Horas per fer offici*, de pergami, de duas que tinch, las millors. Et pro missis celebrandis, XII^m solidos. ... Item, dimitto Francisco de Medalia, canonico Barchinone, qui fuit discipulus meus karissimus, in recognitionem bone familiaritatis et conversationis, quas circa me semper habuit, centum solidos barchinonenses. Et si aliquem librum de meis voluerit, quod tradatur sibi ad suum libitum et voluntatem. Et si dictus Franciscus de Medalia ecclesiasticus fuerit, dimitto sibi [3] *Breviarum* meum novum et regula nova, de pergamento, quod ego feci et manu mea scripsi. Item, dimitto^b dicto Francisco [4] unum librum de pergamento vocatum *Dior-nall*, quod ego scripsi et composui. Et pro me oret ad Dominum Ihesum Christum et pro anima mea. ... Item, dimitto Raphaeli Valls, filio eorum [Francisci Valls, cognati mei sive *cunyat*, chirurgici, et Anthonie, uxoris eius, et sororis mee], nepoti meo, omnes libros meos: videlicet, de gramatica, logica, philosophia et libros poetarum tam in plano quam in latino, ut comprehendantur [5] *Boetius de consolatione*⁸² et [6] *Liber angelorum*. Item, dimitto dicto Raphaeli lo meu faristoll de scriure ab tots los arreus de aquell per scriure. ...

Actum est hoc Barchinone, XXI^a aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXVIII°.

Testes rogati huius rey sunt: venerabilis Iohannes de Maçanet, civis, discretus Franciscus Rovira, notarius, et Iohannes Foquet, scriptor, habitatores, ac Bartholomeus Requesens, notarius Barchinone infrascriptus.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma*   b. *Segueix ratllat feli*.

82. Boeci (c. 480 – 524/25), *De consolatione* s. *De consolació*.

1478, setembre, 19. Barcelona

Pere Ripoll, llibreter, ciutadà de Barcelona, ven a Joan Ramon Ferrer, doctor en lleis, donzell, domiciliat a Barcelona, un violari de 40 sous de renda pel preu de 14 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de tres llibres, dos dels quals són les obres de Francesc Eiximenis Primer del crestià i La segona part del Dotzè del crestià, pel preu de 16 lliures. Redempció i cancel·lació: 8 de febrer de 1479.

AHPB, Antoni Joan, *Manuale tricesimum septimum* 1478, març, 10 – 1479, març, 9, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Petrus^a Ripol, [libraterius, civis Barchinone], gratis et cetera, vendo vobis honorabili Iohanni Raymundo Ferrarii, legum doctori, civi Barchinone, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, libros sequentes: [1] Primo, un libre appellat *Decretals*, test e glosa, scrites en pargamins a corandels.^b E feneix lo segon corandel de la primera pàgina «speciali». E comença lo primer corandel de la derera carta «vos vero invenistis». Ab pots cobertes de cuyro blau squinçat, ab IIII gaffets. [2] Item, un altre libre appellat *Lo primer del crestià*, scrit en paper a corandells. E feneix lo primer corandel^d de la primera pàgina «cosa pública que és». Comença lo primer corandel de la derera carta «en poch». Cobertes de vermell, IIII gaffets e cantaneres. [3] Item, altre libre scrit en paper appellat *La segona part de lo dotzè del crestià*, scrit en paper. E feneix lo segon corandel de la primera pàgina «príncep deu». E comença lo primer corandel de la derera carta «primer e leal». Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis omnia iura omnesque actiones, reales et cetera. Quibus iuribus et actionibus et cetera. Ego enim facio et constituo vos et cetera. Pretium est sexdecim librarum monete Barchinone. Et ideo et cetera. Dando et cetera. Insuper et cetera. Quodque tenebor et cetera. Et pro hiis obligo omnia et singula bona mea, mobilia et cetera. Et iuro et cetera. Ad hec ego Petrus^e Basset.

Testes predicti [honorabilis Galcerandus des Lor, miles, Franciscus Ros, scutiffer, comorans cum dicto Galcerando des Lor].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma b. Segueix ratllat inducens c. Segueix ratllat leguum d. corandel, al ms. coradel e. de manca al ms. f. lo dotzè del interlineat g. Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.

1479, febrer, 3. Barcelona

Joan Bosc, mercader, ciutadà de Barcelona ven a Elionor, vídua de Joan de Corbera, senyor del castell de Corbera, un censal mort de 28 sous de renda pel preu de 14 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos objectes i llibres, un dels quals és l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels, pel preu de 17 lliures. Redempció i cancel·lació: 11 de maig de 1479.

AHPB, Antoni Joan, *Manuale tricesimum septimum* 1478, març, 10 – 1479, març, 9, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Iohannes^a Bosch, mercator, civis Barchinone, gratis et cetera, vendo vobis honorabili domine Elienori, uxori honorabilis Iohannis de Corbera, domicelli, domiciliati in civitate^b Barchinone, domini castris de Corbera, et vestris et quibus volueritis, instrumento tamen gratie redimendi mediante, bona sequentia: Primo, una taça d'argent. Item, IIII culleres argenti, III lises, en les quals na ha tres^c marcades de marcha de Barchinona^d, una que no és mercada, de pes un march miga onza. Item, IIII anells d'or, dues turqueses e dos rubins. Item, una bargoleta ab una correa cap e civella, III platons, II cadenetes que tenen la dita bargoleta d'argent. [1] Item, un libre en paper appellat *Lo libre dels àngels* ab pots vermelles, dos gaffets. [2] Item, un altre libre appellat *Vicis e virtuts*,⁸³ scrit en paper, dos gaffets, ab pots cobertes de pel burella. [3] Item, un altre libre appellat *Dels sants pares*,⁸⁴ scrit en paper, ab pots cobertes de pel negre. Item, un sayó de stamanya negra. Item, un marlota de stamanya negra. Item, un canterer de coure petit.^e Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti facio vobis. Cedens vobis omnia iura omnesque actiones et cetera. Quibus iuribus et actionibus et cetera. Ego enim et cetera. Pretium est decem septem librarum. Et ideo et cetera. Dando et cetera. Insuper convenio et cetera. Quodque tenebor vobis. Et pro hiis obligo vobis et vestris omnia bona mea, mobilia et cetera. Et iuro et cetera. Ad hec ego Petrus^f Basset.

Testes predicti [Gaspar Mariscot et Anthonius Iohannis, scriptor].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. civitate, *al ms.* vitati c. *Segueix ratllat cul* d. *Segueix ratllat item* e. Item un canterer de coure petit *interlineat* f. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.*

83. Possiblement, Laurent d'Orleans (s. XIII – XIV), *Libre de vicis e virtuts*.

84. També possiblement, St., Sant Jeroni (s. IV – 419/20), *De vitis Patrum* s. *Vita sanctorum Patrum* s. *Vides dels Sant Pares*.

1481, maig, 2. Barcelona

Guillem Pujades, mercader, ciutadà de Barcelona, ven a Joan sa Coma, llibreter, ciutadà de Barcelona, una vànova i l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi, pel preu de 15 lliures.

AHPB, Antoni Joan, *Manuale quadragesimum* 1480, novembre, 16 – 1481, novembre, 10, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Guillelmus^a Puxades, civis Barchinone, gratis vendo vobis Iohanni ça Coma, [libraterio], civi Barchinone, tanquam plus danti et offerenti in cantu publico, bona sequentia: Primo, una vànova prima ab obres. Item, un libre scrit en pargamins apellat Vita Christi de mestre Aximenis, ab pots cobertes de cuyro. Inducens vos in possessionem corporalem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis et vestris omnia iura omnesque actiones et cetera. Quibus iuribus et actionibus et cetera. Ego enim facio et constituo vos et vestros, et quos volueritis, in hiis dominos er procuratores et cetera. Pretium est quindecim librarum. Et ideo et cetera. Dando et remittendo vobis et vestris et cetera. Insuper convenio et promitto vobis et cetera. Quodque tenebor vobis et cetera. Et pro hiis obligo omnia bona mea et cetera. Ad hec [..]^b Postes, curritor phelpe.

Testes predicti [Petrus Oliverii, agricultor, parrochie Sancte Eulalie de Hospitalers, et Anthonius Sala].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma b. Al ms un espai en blanc per al prenom del corredor, cosa que indiquem amb [..].

1481, octubre, 3. Barcelona

Joan de la Geltrú, cavaller, domiciliat a Barcelona, ven a Pere Seró, ciutadà de Barcelona, un violari de 12 sous i 6 diners de renda pel preu de 7 lliures i 6 sous. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada dels llibres Llibre de les dones i Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis. Redempció i cancel·lació: 5 de setembre de 1482.

AHPB, Antoni Joan, *Manuale quadragesimum* 1480, novembre, 16 – 1481, novembre, 10, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Iohannes^a de la Guialtriu vendo vobis Petro Seró, civi Barchinone, tanquam plus danti in encantu publico, libros sequentes: [1] Primo un libre scrit en paper de forma de ful de la forma maior, scrit en prosa, appellat *Libre de les dones*. E feneix la primera pàgina de la primera carta «a glòria del Senyor». Ab pots cobertes de cuyro blau, ab un títol en la posta dels gaffets ficat ab tapes ab oripell, lo qual diu *Libre de les dones*. [2] Item, un altre libre scrit en paper a corandells, appellat *Libre dels àngells*.^b Feneix la primera pàgina [...].^c

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. appellat libre dels àngells manca al ms. Consta, però, en la cancel·lació del dia 5 de setembre de 1482 c. *L'instrument acaba aquí.*

87

1481 [desembre] 8. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Joan Sallent, notari, escrivà de la cúria de la batllia general, ciutadà de Barcelona, aquest poseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Cercapou de confessió i un tros d'una altra obra de Francesc Eiximenis de la qual no consta el títol.

AHCB, Arxiu notarial I. 14, fols. 1r, 13r, 14r, 17r. [Notari: Miquel Franquesa]

Inventarium bonorum hereditatis honorabilis Iohannis Sallent, quondam, notarii, unius ex scribis curie baiulie generalis, civisque Barchinone.

Primo, en la casa pròpria, la qual lo dit deffunt havie e possehie en la plaça de Sancta Anna de la present ciutat de Barcelona, en la qual ha finats sos darrés, ço és, en la cambra ...

[1] Item, un altre libre de la dita forma [de quart], scrit en vulgar^a en paper e sisternat de pergami, ab posts cubertes de cuyro vermell, ab dos gaffets, intitulat *Cerchapou de confessió*. ...

[2] Item, un libre de forma de full, scrit en pla,^b en paper ab cubertes de pergami, en lo qual ha un tros de la obra de mestre Francesch Eximenis e [3] una altra obra al principi qui tracte *De instructione et exortatione principum*. E comença la primera pàgina del dit libre «Cum pars illustris Ecclesie». E feneix «de pietate». ⁸⁵ ...

a. en vulgar *interlineat* – b. en pla *interlineat* .

85. Guillelmus Peraldus, Guillaume Peyraut, O.P., (c. 1235 – 1271), *De eruditione principum*, obra atribuïda a Tomàs d'Aquino. L'èxPLICIT «de pietate» es troba al llibre V. L'obra consta de set llibres.

1482, febrer, 27. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Bernat Marquilles, apotecari, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Dotzè del cristià i dues peces de Llibre dels àngels. Una peça del Llibre dels àngels va ser encantat i venut a Pere Camps per 16 sous i 7 diners.

AHCB, Arxiu notarial I. 14, fols. 1r, 17v, 18r, 18v, 53v.

Inventarium bonorum hereditatis Bernardi Marquilles, quondam, apothecarii, civis Barchinone, factum et firmatum per dominam Margaritam, eius uxorem, ut tenentem et possidentem hereditatem et bona dicti viri sui pro dote et sponsalitis et aliis iuribus suis. Habuit exordium huiusmodi inventarium die mercurii, XXVII^a mensis febroarii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXX secundo. Fuit traditum translatum de huiusmodi inventario et encantu discreto Iacobo Vilar, notario, marito et procuratori aserto dicte domine Margarite, que primo fuit uxor dicti Bernardi Marquilles, quondam, que dicta domina Margarita tenet et possidet dictam hereditatem,^a ut supra.

Primo, atrobí en la botiga de la apothecaria ...

[1] Item, hun libre de quart^b de paper, appellat [..]^c, que començe «Al molt alt e molt amable e molt poderós». ... [Dotzè del cristià]

[2] Item, hun libre de forma de full, ab letra tirada, ab cubertes de fust cubertes de cuyro leonat, que se apella *Libre dels àngels*, qui comença «Al molt honorable e savi cavaller». E fineix^d «clementia in secula seculorum amen».

...

[3] Item, hun altre libre de forma de full ab ses posts cubertes de cuyro groch, ab ses bolles, appellat *Libre dels àngels*, que comense «Al molt honorable et molt savi cavaller». E fineix «tots temps Jesuchrist per la sua clemència».

...

[ENCANT]

[4] Item, hun libre appellat *Libre dels àngels*, de paper de forma de full, ab cuberta de fust cuberta de cuyro vermell, ab bolles, a-n Pere Camps: — ll., XVI ss., VII. ...

a. dictam hereditatem *interlineat*   b. *Segueix ratllat de paper*   c. *Manca el títol del llibre al ms.*   d. E fineix *manca al ms.*

1482, juny, 27. Barcelona

Pere Brién, alias Rubí, sastre, ciutadà de Barcelona, ven a Francesc Malet, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, un violari de 3 lliures, 11 sous i 5 diners de pensió o renda pel preu de 25 lliures i 12 diners. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de quatre llibres, tres dels quals són les obres de Francesc Eiximenis Segon del crestià, La primera part del Dotzè del crestià i La segona part del Dotzè del crestià, pel preu de 30 lliures i 10 sous. Redempció i cancel·lació: 14 de maig de 1505.

AHPB, Antoni Joan, *Manuale quadragesimum primum* 1481, novembre, 10 – 1482, setembre, 6, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Petrus^a Brien, alias Rubí, sartor, civis Barchinone, gratis vendo vobis honorabili Francischo Malet, legum doctori, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, libros sequentes: [1] Primo, un libre appellat *Segon del chrestià*, en vulgar, de ploma, en pergamins. E feneix lo derer corandel^b de la segona pàgina de la primera carta «o victori perquè appar». E comença lo primer corandel de la derera carta «nos positos». Ab pots cobertes de cuyro vermel, IIII gaffets, X boles. [2] Item, un altre libre scrit en pergamins, en vulgar, appellat *La primera part del dotzè del christià*. E feneix lo primer corandel de la segona pàgina en letres blaves «e corona». E comença lo primer corandel^c de la derera carta «per los mons e fugents als prínceps». Ab pots cobertes de cuyro vermell, III gaffets, X boles e canteres. [3] Item, un libre scrit en pergamins, en vulgar, appellat^d *La segona part del dotzè del christià*. E feneix lo segon corandel «en los capítols dels ecclesiàstichs^e». E comença lo primer corandel de la derera^f carta en letres vermelles. X boles, dos gafets. [4] Item, un altre libre appellat *Mestre de Sentències*.⁸⁶ E feneix lo segon corandell de la primera pàgina «et nomina» *et cetera*. E comença lo primer corandell de la derera^g carta [..].^h Ab pots cobertes de cuyro vermell, IIII gaffets, X boles. Inducens vos in possessionem per traditionem quam de presenti vobis facio *et cetera*. Cedens vobis omnia iura omnesque actiones reales *et cetera*. Quibus iuribus et actionibus *et cetera*. Ego enim facio *et cetera*. Pretium est XXX librarum X solidorum. Et ideo dando *et cetera*. Insuper *et cetera*. Quodque tenebor vobis *et cetera*. Et pro hiis obligo omnia et singula bona mea, mobilia et immobilia, habitaⁱ et habenda. Et iuro *et cetera*. Ad hec ego Iohannes^k Poses, curritor phelpe.

Testes predicti [Iohannes ça Coma, curritor auris, et Franciscus Brunet, civis Barchinone].

86. Pere Lombard, Mestre de les Sentències (1095-1160), *Liber Sententiarum*.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Segueix al ms de la segon corandel* c. *comença, al ms. começa* d. *appellat, al ms. en pellat* e. *ecclesiàstichs, al ms eccastichs* f. *derera, al ms dera* g. *derera, al ms dera* h. *Manca l'incipit al ms* i. *Segueix ratllat renuntiando et cetera* k. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.*

1482, setembre 25. Barcelona

Joan Morell, corredor de felpa públic i jurat de Barcelona, fa constar que, a instàncies de Joan sa Coma, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, va vendre a na Joana, vídua d'Arnau Bastida, ciutadà de Barcelona, l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi pel preu de 7 lliures i 5 sous. Del preu, una lliura va ser per a les despeses de correduria.

AHPB, Antoni Joan, *Manuale quadragesimum secundum* 1482, setembre, 7 – 1483, juliol, 15, s.n.

Die mercurii, XXV predicti mensis septembris, anno predicto.

Iohannes^a Morell, curritor phelpe iuratus civitatis Barchinone, dixit ad instantiam Iohannis ça Coma, curritoris auris, civis Barchinone, dixit se vendidisse honorabili domine Iohanne, uxoris Arnaldi Bestida, quondam, civis Barchinone, quendam librum scriptum in pargaminis,^b scriptum a correndell, vocatum *Vita Christi de mestre Exemini*^c pretio septem librarum, V solidorum, de quibus fuerunt facte expense sequentes: Primo, curritori, decem solidos. Item, notario [..]^d. Item, dixit se vendidisse a-n Anton de Cardona, mercatori de los traginés, quendam (sic) vanovam primam repintada, pretio quatuor librarum, unum (sic) solidi, sex denariorum, pro quibus fuerunt facte expense sequentes: Primo, curritori^e pro currituris, I solidus, IIII denarii. Item, pro adiute (sic), I solidus, IIII denarii. Item, pro tenendo, sex denarii. Item, notario, inter venditionem libri et vanove, III solidi.

a. *Precedeix Guillerms ratllat* b. *pargaminis, al ms. Pargamini* c. *Segueix ratllat civis Bar* d. *Manca al ms. la quantitat pagada* e. *Segueix ratllat sex.*

1483, juliol, 31. Barcelona

Eufrasina de Montcada, muller del noble Mateu de Montcada, filla dels nobles Guillem Ramon de Montcada i de Margarida de Ribelles, fa testament i en un memo-

rial fa constar que per un préstec de 14 lliures fet a ella per mossèn Bisbe, prevere, li va empenyorar diversos objectes i l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHPB, Pere Pasqual, *Llibre de testaments* 1456, gener, 17 – 1501, maig, 14, fols. 14r-17r.

En nom de nostre Senyor Déu Jhesuchrist e de la sua gloriosa mare verge madona Sancta Maria, mare sua, amen. Com la fi de la universal carn sie la mort, a la qual quascú, pus és nat del ventre de la mare, quescun die se acost a a quescú és imposada ne[.]^a de morir, ne sie de curar quina serà la forma, sinó que axí ha de ésser, e resta a quascú aquella memòria de la qual la Sacra Scriptura nos exorta dient: “Vellau com no sapiau lo die ne la hora en la qual lo Senyor deu venir”, e aquí^b mateix diu lo Senyor: “Si no vellareu, vendré a vosaltres com lo ladre e no sabreu quina hora”, per^c tant, nos dona Eufрасina^d de Moncada, muller del noble don Matheu de Moncada e senyora ensemps ab lo dit noble marit meu dels lochs de Eytona, Cerós e altres en lo principat de Cathalunya, Miquinensa, Vallobar e Fayó en lo regne de Aragó, filla dels nobles don Guillem Ramon de Moncada e dona Margarida de Ribelles, muller de aquell, deffunts, considerants la iminent mort e volent dementre que havem facultat per la gràcia divinal en provehir a la salut de la ànima e direcció de béns temporals nostres, stant en nostre bon seny, sana e íntegra memòria e ab ferma paraula, fem e ordonam nostre present testament. ... Item, posam a memòria que devem ... Item, que devem a mossèn Bisbe⁸⁷, prevere, en casa del qual havem posat, per lo loguer de aquella, lo que sia, remement-ho a sa consciència. E ultra açò li devem quatorze lliuras que a nós ha prestades sobre penyores, ço és, una cassulla de xamellot ja usada, camís, e tots los arreus dels dits vestiments, un missal, un *Libre dels àngels*, mig sayó de brocat d'argent, un almaritzar, dos coxins de ras, un cobrí atzenbles ab les armes reys e de Moncada. E més una petena petita de coral ab un crucifix. Sobre les quals coses prestà les dites quatorze lliures. ...

Actum est hoc Barchinone, tricesima prima et ultima die mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tertio.

Sig+num nostri Eufрасine de Monte Catheno, predicto, que hoc nostrum testamentum laudamus,^e concedimus et firmamus.

Testes vocati et rogati huius nostri testamenti sunt: religiosus frater Gabriel Burguès, conventualis monasterii del Scarpio ordinis cisterciensis, Ilerdensis diocesis, discretus Iohannes Castell, notarius, civis, et Iohannes Pastor, scriptor, habitator Barchinone.

a. *Un estrip impedeix la lectura d'una paraula* b. aquí, a- *interlineat* c. *Segueix ratllat* per d. *Damunt el nom dues ratlletes oblíquies per a indicar la ferma* e. *Segueix ratllat* firmamus.

87. Vegeu el doc. 100: “Iohannes Bisbe, presbiter, beneficiatus in ecclesia Beate Marie de Mari Barchinone”.

1484, febrer, 21. Barcelona

Pere Solés, assaonador, ciutadà de Barcelona, ven a Joan Avinyó, donzell, domiciliat a Barcelona, un censal mort de 40 sous de pensió o renda pel de 40 lliures, garantit mitjançant la venda simulada de diversos objectes i dels llibres Llibre del àngels, Vita Christi i Llibre de les dones pel preu de 47 lliures.

AHPB, Antoni Bonet, *Manual* 1492, novembre, 30 – 1495, febrer, 4, s.n.

*Item, in alio instrumento. Ego Petrus^a Solés, [aseunator, civis Barchinone], vendo vobis Ioanni Avinyó,^b [domicello, in civitate Barchinone domiciliato], in encantu publico mediante interveniente Michaelē [..]^c, curritore phelpe, bona sequentia: Primo, una vànova gran ab obres grosses, antiga, bruta. Item, dues vànoves primes, brutes, que an bé servit. Item, tres llibres scrits^d en paper, de ploma: [1] la hu *Dels àngels*, e [2] l'altro *Vita Cristi*, e [3] l'altro *De les donas*. Inducens vos in posecionem corporalem et cetera. Cedens et mandans et cetera. Quibus iuribus et^e actionibus predictis et cetera. Ego enim et cetera. Pretium est XXXVII libre. Et ideo dando et remittendo et cetera. Insuper convenio et promitto et cetera. Quodque tenebor vobis et cetera. Et pro hiis obligo omnia et singula bona mea, mobilia et immobilia et cetera. Et scribo predicta sub pena tercii et cetera. Et renuntio et cetera. Et iuro et cetera.*

Testes predicti [Iohannes Torrella^f].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. Avinyó, *al ms Aviyo* c. *Un estrip impedeix la lectura del cognom* d. *scrits, al ms scrit* e. *et manca al ms* f. *Al ms cap altre testimoni.*

1484, juliol, 27. Barcelona

Segons l'inventari dels béns d'Antoni Coll, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Salms o Saltiri o Psalterium laudatorium traduïda del llatí al català per Guillem Fontana.

AHPB, Andreu Mir, *Plec d'inventaris i encants* 1471-1488, inventari 4, fols. 1r, 5r.

Inventarium Anthonii Coll, quondam.

Die martis, XXVII^a mensis iulii, anno a nativitate Domini M^o LXXX° quarto.

Noverint universi quod cum propter doli maculam [..]^a. Primo atrobí yo dita Yolant una casa, en la qual lo dit marit meu, lo dia de l'òbit seu, fehia sa habitació, situada en lo carrer d'en Codelet, alias de les Tres Ligs, la qual lo dit marit meu tenia per certs senyors a sens de XVIII sous, quiscun any pagadors en cert terme. En la qual casa atrobí les coses següents: ...

Item, un altre libre de forma de quart de full, apellat *Salms de mestre Francesch Aximenis*, traduït de latí en romans per en Guillem Fontana. Comensa en la letra negra «A la molt honorable». E fina en la primera pàgina «que érets». Cubert de cuyro leonat, ab deu bollo[n]s. ...

Actum, perfectum et firmatum fuit huiusmodi inventarium Barchinone, vicesima die mensis augusti, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o LXXX° quarto.

Sig+num Yolantis, predicte, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt: venerabilis Baltasar Angell, mercator, civis, et Ludovicus Carolus Mir, scriptor Barchinone.

a. *La resta del proemi no va ser escrita.*

1484, novembre, 23. Barcelona

Joan Morell, corredor públic i jurat de la ciutat de Barcelona, fa constar que, per voluntat de fra Benet de Sant Joan, prior del monestir de la Vall d'Hebron, alias de la Murtra, va vendre a Gabriel Prats, llibreter, ciutadà de Barcelona, pel preu de 18 lliures, diversos llibres, un dels quals era la Metaphisica de Francesc Eiximenis.

AHCB, Arxiu notarial I.15, fols. 1r-v, 2v. [Not.: Lluís Jorba]

[..] libri fuerunt venditi, prout inferius est deductum. Primo, un libre ...

Item, un altre libre de forma de full ab posts engrutades de molt ruïna letra en paper intitulat *Matephisica* magistri Francisci Exemenis. ...

Die martis, XXIII^a mensis novembris, anno M CCCC^o LXXXIII°, Iohannes Morell, curritor publicus et iuratus civitatis Barchinone, retulit michi Ludovico Jorba, auctoritate regia notario publico Barchinone infrascripto, se de voluntate reverendi fratris Benedicti Sent Johan, prioris monasterii^a Sancti Hyronimi Vallis de Bellem, alias de la Murta, nenchnon procuratoris, economici et actoris monasterii et conventus predictorum, vendidisse omnes et singulos libros superius designatos Gabrieli Prats, libraterio, civi dicte civitatis, pretio decem octo librarum monete barchinonensis. Quam^b quidem relationem fecit dictus curritor presentibus magnifico Martino de la Riba,

domicello, in civitate Barchinone et in Lubricato domicilliato, et Benedicto Rius, scriptore dicte civitatis.

a. *Segueix ratllat sanyroni*   b. *Segueix ratllat et.*

1485, maig, 13. Barcelona

Gabriel Homedes, mercader, ciutadà de Barcelona, assegura diversa mercaderia que ha de ser carregada a la platja de la ciutat de Barcelona en la nau d'en Gallard i portada a Nàpols. Són part d'aquesta mercaderia els llibres Primer del crestià i Dotzè del crestià de Francesc Eiximenis i Pecador Remut de Felip de Malla, que són valorats en 5 lliures i X sous.

AHPB, Narcís Gerard Gili, *Secundus liber securitatum* 1482, abril, 16 – 1486, abril, 5, 138r-139v.

Die veneris, XIII madii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXV°.

Semblant seguretat de les altres segons forma de les novelles ordinacions posa lo honorable Gabriel^a Homedes, mercader, ciutadà de Barchinona sobre^b ... III llibres de stampa, ço és, [1] lo *Primer* e [2] *Dotzè del chrestià* e [3] *Lo pecador remut*,⁸⁸ tots V lliures, X sous. Unes Ores, II lliures ... Les quals coses, robes e mercaderies són stades carregades o-s deven carregar en la plage de la mar de Barchinona per lo dit^d Homedes e altre per ell sus la nau d'en Gallard, quisvulla la patroneig per portar aquelles a Nàpols. Comense lo risch e perill de les dites robes, mercaderies e coses decontinent que foren o seran carregades sus la dita nau e dura après tostems anant, stant, carregant e descarregant, navegant e en l'atre manera fins tant que faent la dita nau qualsevol scales, vies e girades, axí forçades com voluntàries, serà juncta en lo port de Nàpols e aquí totes les dites robes, mercaderies e coses seran descarregades en terra ab bon salvament. Declarat, emperò, que si les dites robes, mercaderies e coses se descarregaran en Callery e o en Palerm e o qualsevol de les scales que la dita nau farà, e après lo dit assegurat o altre per ell volrà tornar carregar aquelles e o lo procehit llur en quesvulla consistesque, encaare que fos pecúnia comptant, que lo dit assegurat o altre per ell puixa tornar carregar aquelles e o lo procehit de aquelles sus la dita nau, corrent los asseguradors deius scrits lo risch e perill sobre aquelles e o aquell carregant e descarregant en los dits loch e o lochs e o qualsevol de les scales que la dita nau farà tot temps, e

88. Felip de Malla (c. 1370 – 1431), *Lo pecador remut*.

fins tant que faent la dita nau qualsevol scales, vies e girades, axí forçades com voluntàries, serà juncta en lo port de Nàpols e aquí totes les dites robes, mercaderies e coses e o lo procehit de aquelles, en quesvulla consistesque, seran descarregades e o descarregat en terra ab bon salvament, passant e corrent dits asseguradors lo risch e perill de aquelles e o aquell, axí com segons que pus amplament dalt en la dita seguretat és contengut. Entès que si per causa de la present seguretat se haurà pagar alguna cosa, ço que a Déu no plàcie, de tot ne haga ésser respost al dit Homedes, a l'honorable n'Anthoni Rovira, sogre seu, o a la honorable madona Elisabet, muller del dit Homedes, o a qui la hu o l'altre de ells voldran. Entès que los asseguradors no sien tenguts a furt de moneda, si n'i haurà, qui-s fes per hòmens de la dita nau, ne a messions de manifest. Entès que sia libertat del dit Homedes o de aquell qui carregarà la dita moneda, si la volrà en manifest o no. E que sia cregut de son simple jurament quanta serà la dita moneda e axí mateix si la haurà carregada o no carregada. ...

Testes: dictus [Petrus] Vilardell, [barbetunsor], et Bartholomeus Roig, barbetonsor (sic) ville Sancti Felicis Guixellensis^d.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Segueix la descripció de les diverses mercaderies assegurades* c. *dit interlineat* d. *Transcrivim aquí la relació dels últims testimonis amb els noms dels quals finalitza l'instrument.*

96

1485, setembre, 7. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Melcior Vidal, prevere, domer de l'església de Sant Pere de les Puel·les de la ciutat de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Doctrina compendiosa, Cercapou de confessió i Llibre dels àngels.

AHCB, Arxiu notarial I. 15, fols. 2r, 2v-3r.

Inventarium factum de bonis hereditatis venerabilis domini Melchioris Vitalis, quondam, presbiteri, ebdomedarii ecclesie Sancti Petri Puellarum Barchinone, per venerabiles manumissores portantes vices heredum eiusdem defuncti.

Cepit exordium VII^a die septembris, anno a nativitate Domini M CCCC LXXXV.

In Dei nomine. Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam et omnis fraudis [..]^a

Primo atrobam en lo scriptori, lo qual és dins^b la cambra major: ...

Item, un libre, escrit en paper, en lo qual és [1] la *Doctrina compendiosa*, [2] lo *Serquapou de confeció*, [3] los *Sacrets de Arestitòtil*,⁸⁹ cubert de post cubertes de aluda vermella, ab sinc bolletes de^c quascuna part, ab dos guafets. ...

[4] Item, un^d *Libre dels àngels*, escrit en paper, ab corendells,^e cubert de posts ab cubertes de cuyro tavenat lavorat ab sinc bolletes de quiscuna part, e quatre guafets. ...

a. *L'exordium acaba aquí, cosa que indiquem amb [..]* b. dins *interlineat i scrit damunt* on *ratllat* c. de *interlineat i scrit damunt* ab *ratllat* d. *Segueix ratllat ll* e. *Segueix ratllat cob*.

1485, octubre, 1. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Melcior Lleó, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest poseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHCB, Arxiu notarial I.15, fols. 1r, 4r.

Inventarium bonorum que fuerunt Melchioris Lehó, quondam, mercatoris, civis Barchinone.

Ihesus. Die sabbati, primo mensis octobris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXV°.

Inventarium bonorum que fuerunt Melchioris Lehó, quondam, mercatoris, civis Barchinone, per dominam [..]^a suam, tenentem et possidentem.

Primo atrobí en la casa en la qual lo dit quondam marit meu habitava a loguer mentre vivia, la qual és de mossèn Luhuis, scituada en lo carrer d'en Simon Oller, devant l'ort del palau del governador, los béns e coses següents:

En la cambra qui és entre lo meniador en la cambra major: ...

Item, hun libre de la forma maior, scrit de ploma en paper a corendells^b, cisternat de pergamins cubertes de cuyro vermell, ab deu bolles e quatre gafets, apellat lo *Libre dels àngells* de mestre Eximenis. E comense en la primera pàgina del prohemi en la letra negra «Al molt honorable et molt savi». E fina en la primera pàgina «la altea de la angelical».

a. *Espai en blanc al ms per al nom de la muller de Melcior* b. *corendells interlineat*.

89. Ps.-Aristoteles, *Secreta secretorum*.

1486, juliol, 18

Segons l'inventari dels béns de Silvestre Benet Comte, pellisser, ciutadà de Barcelona, aquest poseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis, Llibre dels àngels.

AHCB, Arxiu notarial I.16, fols. 1r, 8v, 9r.

Noverint universi quod cum tutores et curatores et bonorum administratores ac omnes alii qui negotia aliena gerunt et administrant, postquam dati et assignati sunt de bonis illis et eorum etiam quorum tutelam et curam gerunt, nechnon uxores earum, viris mortuis, de bonis eorum virorum inventarium facere tenentur^a, et cum ego subscriptus Simon Compte fecerim donationem infrascripto Silvestro Benedicto Comte, quondam, filio meo, scilicet de presenti die de quodam hospitio scito (sic) in civitate Barchinone, in loco vocato La Carniceria, desús et ante ortum palatii domine regine Margarite^b, post obitum meum et cum certis conditionibus, retentionibus et oneribus de medietate integritur omnium et singulorum bonorum meorum tunc^c habitorum et habendorum, prout de ipsa donatione constat instrumento inde recepto apud discretum Michaellem Franquesa, notarium publicum Barchinone, XXIII die mensis octobris, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXX°; cumque fecerim donationem de^d altera medietate bonorum meorum habitorum et habendorum sub certis conditionibus, retentionibus et oneribus Anthonio Comte, filio meo infrascripto, post tamen obitum meum, de qua donatione constat alio instrumento proxime dicta die recepto apud Michaellem Franquesa, notarium; et ut in futurum appareant et occultari non possint bona mei dicti et infrascripti Simonis Comte que habeo et que^e vigore dictarum donationum, modis et formis, ac prout in eisdem donationibus continetur, pertinent seu pertinere debent heredibus seu successoribus dicti Silvestri Bernardi Conte, quondam, et dicto Anthonio Conte, idcirco nos^f Simon Comte, pelliparius, civis Barchinone, nomine meo proprio, Iohannes Bisbe, presbiter, beneficiatus in ecclesia Beate Marie de Mari Barchinone, Anthonius Comte, pelliparius, civis dicte civitatis, ac filius dicti Simonis Comte, et Isabel, uxor Silvestri Benedicti Comte, quondam, pelliparii, civis dicte civitatis, filii dicti Simonis Comte, scilicet nos predicti Iohannes Bisbe, Anthonius Comte et Isabel, tutores et suis tempore et casu curatores dati, constituti et assignati per dictum Silvestrem Benedictum Conte personis et bonis Iohannis Benedicti, Maragarite, Maciane^g, Isabet, Benedicte, Martine, filii et filiarum comunium dicto Silvestro Benedicto Comte et michi Isabeli, eius uxori, ac pregnatus, quem ego gero, heredum universalium prefati eorum patris, prout de ipsis universali herentia ac

tutele et cure datione constitutis et assignatis constat per ultimum testamentum eiusdem Silvestri Benedicti Comte, quondam, quod fecit et ordinavit apud Galcerandum Balaguer, notarium infrascriptum, sexta die presentis mensis iulii; et ego etiam dicta Isabel, agens hec ut tenens et possidens hereditatem et bona ac iura que fuerunt dicti mariti mei pro dote et sponsalicio et aliis iuribus meis, que habeo et habere debeo in et super bonis et iuribus que fuerunt dicti mariti mei iuxta scriptam et institutam consuetudinem Barchinone, laudabilemque constitutionem Cathalonie generalem Perpiniani editam; et ego etiam dictus Anthonius Conte, dicto nomine^h et etiam nomine et pro interesse meo proprio, pro qua quidem supradicta tutela fideliter gerenda fuit per nos omnes, predictos tres tutores, prestitum iuramentum ad sancta Dei quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, iuxta constitutionem Cathalonie generalem, in posse honorabilis vicarii Barchinone, prout de prestatione dicti iuramenti constat per instrumentum inde receptum apud discretum Matheum Senya, notarium regentem scribaniam curie vicarie dicte civitatis pro honorabili Bernardo Terré, milite, domino utili dicte scribanie, die presenti et subscripta; attendentes dictis nominibus quod propter doli maculam evitandam omnisque fraudis suspicionis tollendam beneficium inventarii est indultum, ne igitur bona et iura que fuerunt dicti Silvestri Bernardi Comte et etiam ea que pro nunc ego dictus Simon Comte habeo et possideo, valeant modo aliquo occultari; volensque ego dicta Isabel, me ut tenentem bona dicti mariti mei gaudere beneficiis et privilegiis a iure inventarium facientibus concessis, cum hoc venerabili signo *cru+cis* hic vivifice imposito seu impresso de bonis que invenimus seu invenire potuimus in hereditate et bonis dicti Silvestri Benedicti Comte ac in posse mei dicti Simonis Comte inventarium presens facimus seu facere procuramus, prout sequitur. Quod inventarium habuit exordium die martis, XVIII mensis iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXV°.

En la cambra major, qui és sobre carrera, en la qualⁱ dorm lo dit Simon Comte: ...

Item, un libre ab posts cubertes de cuyro vermell ab dos gafets et cinch bolles en quiscuna post, scrit en paper ab quorandells, de forma de full comú, de letra tirada, apellat lo *Libre del àngels*, en lo qual après la rúbrica del capítols ha scrites et nombrades CLXXXIII cartes. ...

a. *Segueix ratllat* idcirco b. scilicet ... Margarite *escrit al marge esquerre* c. tunc *interlineat* d. *Segueix ratllat* alii e. habeo et que *interlineat* f. *Segueix ratllat* Iohannes Bisbe g. *Segueix ratllat* Isabel h. dicto nomine *interlineat* i *Segueix ratllat* de .

1487, abril, 7. Barcelona

Gabriel Soler, afinador de la ciutat de Barcelona, ven a Pere Sunyer, ciutadà de Barcelona, un violari de 46 sous de renda pel preu de 16 lliures i 2 sous. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos objectes i l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones, pel preu de 18 lliures. Redempció i cancel·lació: 19 de març de 1490.

AHPB, Antoni Joan, *Manuale quadragesimum octavum* 1487, març, 13 – 1487, desembre, 5, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Gabriel^a Soler, [finator civitatis Barchinone], gratis vendo vobis honorabili Petro Suyer,^b civi Barchinone, tanquam plus danti et offerenti in encantu publico, mediante Anthonio Strada, curritore phelpe, lo coure següent: Primo, una coura gran de tinell. Item, dues calderes, una gran, altra petita. Item, dos cantés de coure. Item, dues bacines. Item, dues oles de coure. Item, una ola de aram de pastar. Item, una caldereta petita. Item, una ola de coure. Item, dos canalobres de sis branques cascú. Item, una ola de coure petita. Item, un bací e una bacina e una oleta petita ab son manech. Item, un *Libre de les dones*. Item, dos refredades. Item, un sorma (sic). Item un bassí petit. Item, dos canalobres de taula. Inducens vos in possessionem per traditionem quam de presenti vobis facio. Cedens vobis et vestris omnia iura omnesque actiones *et cetera*. Quibus iuribus et actionibus predictis possitis *et cetera*. Ego enim facio *et cetera*. Pretium est decem octo librarum. Et ideo dando et remittendo. Insuper convenio et promitto vobis *et cetera*. Quodque tenebor vobis et vestris omnia iura omnesque actiones *et cetera*. Et pro hiis obligo vobis et vestris omnia bona mea^c *et cetera*. Et iuro *et cetera*. Ad hec ego Anthonius^d Strada.

Testes predicti [honorabilis Melsior Sunyer, civis, et Anthonius Benedictus Iohannis, scriptor].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma al ms ma b. Suyer sic al ms. c. mea, d. Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma.

1488, maig, 21. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Bertran Ramon sa Vall, cavaller, domiciliat a Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones.

AHPB, Andreu Mir, *Plec d'inventaris i encants* 1471-1488, inventari 2, fol. 4r.

Die mercurii, XXI mensis madii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXVIII°.

Inventarium bonorum que fuerunt magnifici Bertrandi Raymundi ça Vall, quondam, militis, Barchinone populati, factum per magnificum Franciscum Marcell, alias Camporrells, domicellum, in civitate Barchinone domiciliatum, tanquam heredem predicti magnifici Bertrandi Raymundi ça Vall.

Noverint universi quod cum propter doli maculam [..]^a

Primo, atrobí en la dita heretat del dit magnífich mossèn Bertran Ramon ça Vall, totes aquelles cases ...

Item, un altre libre^b de forma de full comú, scrit en paper cubert de posts cubertes de cuyro^c lehonat, bollonat ab dos tancadors, apellat *Lo libre de les dones*.

a. *La resta del proemi no va ser escrita*   b. *Segueix ratllat scrit*   c. *Segueix ratllat groch*.

1490, juny, 14. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Joan Rafart, alias Aymar, moliner de draps de llana, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, aquest poseiia, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Vita Christi.

AHPB, Galceran Balaguer, *Plec d'inventaris i encants* 1477-1520, plec 26, fol. 1r, 4v.

Inventarium^a de bonis Iohannis Raffart, alias dicti Aymar, quondam, molinerii pannorum lane, parrochie Sancti Stephani de Ripollet, factum per Petrum Rearet, Gasparem Martí, paratores, cives Barchinone, Petrum Anthichum Huyestrell^b, dicte parrochie, et dominam Bartholomeuam, uxorem dicti Raffart, deffuncti, tutores testamentarii^c per dictum deffunctum assignatos persone et bonis Anthici Raffard, filii dicti Raffard et dicte domine Bartholomeue ac heredis^d dicti eius patris, ut constat de dictis tutela et herentia ultimo testamento dicti Iohannis Raffard, quod fecit apud Galcerandum Balaguer, notarium et presentis inventarii scribam, II^a die octobris, anno M^o CCCC LXXXVIII°. Qui tutores iuxta constitutionem ante confectionem dicti inventarii prestiterunt iuramentum assuetum in posse honorabilis Bernardi Gili, baiuli dicte parrochie pro domino rege, presentibus testibus Antonio Clos, fusterio, Nicholao de la Orgua, molinerio pannorum lane dicte parro-

chie de Ripollet, et Petro Amat, paratore, cive Barchinone. De cuius iuramenti prestatione fiat instrumentum ad partem per me dictum notarium. Quod inventarium habuit exordium et dictum iuramentum antea fuit prestitum XIII iunii, anno M^o CCCC LXXXX°. Primo atrobam devant e prop lo molí appellat del Prat, situat a la parròquia de Ripollet, en lo qual lo dit defunt stave e habitave^c e lo qual tenia a loguer de mi dit Pere Huystrell, ço és, una gran sort de lenya ... En la botiga: ...

Item, un libre de forma de full comú, ab posts cubertes de pell leonada, scrit en paper de letre tirada, appellat *Vita Christi*, scrit en romans, ab algunes fulles tellades, de poca valor. ...

a. *Al marge esquerre* Raffart alias Aymar   b. *Segueix ratllat* per   c. testamentari, *al ms* testamentarii   d. heredis, *al ms* heredi   e. *Segueix ratllat* e lo qual atrobam.

102

1492, juliol, 30. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Antoni Jaume sa Pila, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Segón del crestià, Llibre dels àngels i Doctrina compendiosa.

AHPB, Joan Marc Miquel, *Secundus liber inventariorum et encantium* 1492-1523, fols. 261r-312v: 285v, 286r, 188r.

+Ihesus Cristus+. Die lune, XXX^a mensis iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXXXII°, sumpsit exordium huiusmodi inventarium^a.

In Dei nomine. Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam beneficium inventarii sit a iure indultum [..]^b. ...

[1] Item, altre libre, scrit en paper, en pla, gran de forma maior, scrit a corandells,^a intitulat *Lo segón del crestià*. E finex en lo segon corandell de la primera pàgina «per treballs». E finex en la derrera carta escrita «la fi de tot és que és mal». ...

[2] Item, altre libre apellat *Libre del àngells*, en pla, scrit en paper, ab corandells. Finex en lo derrer corandell de la primera carta «sot denominació». E comensa en lo derrer corandell en la derrera carta «mestre racional».

...

[3] Item, altre libre petit, ab posts cubertes de cuyro vert, apellat *Doctrina compendiosa*. ...

a. scrit a corandells *interlineat* .

1493, agost, 24. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Beatriu, vídua de Bernat de Marimon, ciutadà de Barcelona, hom trobà cinc llibres del Crestià de Francesc Eiximenis, escrit de la mà de Bernat Marimon, a més d'altres llibres que pertanyien a aquest.

AHPB, Galceran Balaguer, *Plec d'inventaris i encants* 1476-1519, plec 26.

Inventarium factum per honorabilem Geraldum de Marimon, clericum, filium et^a heredem universalem honorabilis domine Beatricis, uxoris honorabilis Bernardi de Marimon, quondam, civis Barchinone, ut patet in eius ultimo testamento, quod fecit et ordinavit apud Galcerandum Balaguer, notarium infrascriptum^b, de bonis repertis in hereditate dicte domine Beatricis. Que bona partim sunt de hereditate dicti quondam honorabilis Bernardi de Marimon, mariti eius, et partim de hereditate ipsius domine Beatricis, ut infra patet. Quod inventarium habuit exordium XXIII mensis augusti, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXXIII. ...

Item, sinch libres del *Crestià*, scrits en paper, larchs e rodons, a forma de libre de comptes, ab cubertas de pergami, scrits de mà de mossèn Bernat de Marimon, quondam, marit de dita defuncta, de dit mossèn Marimon. ...

Fuit firmatum per dictum Geraldum de Marimon XVII mensis septembris, anno predicto, cum protestationibus et salvitatibus insertis *et cetera*, presentibus testibus: honorabili Petro Ferrer, presbitero, et Petro Seragossa, scriptore Barchinone.

a. filium et *interlineat*   b. *Segueix ratllat* de bonis que ipsa domina beatricis habet   c. ut infra patet *interlineat*   d. *Segueix ratllat* ab   e. ab cubertas de pergami *interlineat*.

1494, gener, 30. Barcelona

Pere Solés, assaonador, ciutadà de Barcelona, ven a Francesc Oliver, de Sant Gervasi de Cassoles, un violari de 20 sous de renda pel preu de 7 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos objectes i tres llibres, dos dels quals són l'obra de Francesc Eiximenis Primer del crestià, aquest en estampa, pel preu de 8 lliures.

AHPB, Antoni Benet Joan, *Manual* 1492, novembre, 30 – 1495, febrer, 4, s.n.

Item, [Ego Petrus Solés, aseunator, civis Barchinone, gratis] vendo^a vobis [Francisco Oliverii, de Casoles], mediante Michaelē Salvat,^b un mantó negre obert debant ab una beta negra cosida de seda. Item, un sayó negre cobert de pell de mosquetes. Item, un gipó de drap scur ab colar e mitges mànegues de morat de grana ab son drap^c de pistes. Item, unes calses vermellas usades. [1] Item una *Biblia* en paper e en pla de stampa cornada. [2] Item, un libre dels *Avangelis*, en pla, cisternat de pergamí, scrit de ploma ab cubertas vermellas, ab un seyal d'oripell en lo mig. [3] Item, altre libre en paper de stampe apellat *Lo primer del crestià*^d [Qualder gran. Cobra dit Solés tres lliures per ço com l'anquissador fou crida que les *Bliblies* en pla e *Avangelis* se possasen en son poder]. Deducens vos in possessionem corporalem et cetera. Cedens et mandans et cetera. Quibus iuribus et actionibus predictis et cetera. Ego enim et cetera. Pretium est VIII librarum. Et ideo dando et remitto et cetera. Insuper convenio et promitto et cetera. Et pro hiis obligo omnia bona mea^e et cetera. Et iuro.

Testes predicti [Iohannes Benedictus Iohannis, scriptor, et Bernardus Marull, coralerius, civis Barchinone]

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma b. Michaeli Salvat interlineat
c. Segueix ratllat scur d. Biblia en paper ... Lo primer del crestià ratllat. Interlineat qualder gran.

1494, febrer, 21. Barcelona

Pere Solés, assaonador, ciutadà de Barcelona ven a Joan Avinyó, donzell, domiciliat a Barcelona, un censal mort de 40 sous de renda pel preu de 40 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos objectes i de les obres de Francesc Eiximenis Llibre del àngels, Vita Christi, Llibre de les dones, pel preu de 47 lliures.

AHPB, Antoni Benet Joan, Manual 1492, novembre, 30 – 1495, febrer, 4, s.n.

Item, in alio instrumento. Ego Petrus^a Soles [aseunator, civis Barchinone], vendo vobis [Ioanni Avinyó, domicello, in civitate Barchinone, domicilliato], in encantu publico, mediante et interveniente Michaelē Salvat, curritore phelpe, bona sequentia: Primo, una vànova gran ab obres grosses, antiga, bruta. Item, dues vànoves primes, brutes, que an bé servit. Item, tres libres scrits^b a paper de ploma: [1] la hu *Dels àngels*, e [2] l'altro *Vita Christi*, e [3] l'altro *De les donas*. Inducens vos in posecionem corporalem et cetera. Cedens et cetera. Mandans et cetera. Quibus iuribus, actionibus predictis et cetera. Ego

enim *et cetera*. Pretium est XXXVII libre. Et ideo dando et remitendo *et cetera*. Insuper convenio et promitto *et cetera*. Et quod tenebor vobis *et cetera*. Et pro hiis obligo omnia bona mea, mobilia et immobilia *et cetera*. Et scribo predicta sub pena tertii *et cetera*. Et renuntio *et cetera*. Et iuro *et cetera*.

Testes predicti [Iohannes Torroela^c].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *scrits, al ms scrit* c. *Malgrat que es requeria, al menys, els noms de dos testimonis, hom escriví al manual el nom d'un sol testimoni.*

106

1494, març, 1. Barcelona

Segons l'inventari dels béns d'Arnau Guillem sa Muntada, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels.

AHPB, Galceran Balaguer, *Plec d'inventaris i encants 1477-1520*, s.n.

Inventarium bonorum que fuerunt honorabilis et discreti Arnaldi Guillermi sa Muntada, quondam, presbyteri, in ecclesia de Mari Barchinone beneficiati, per dominam Elizabet, filiam domine Eulalie, quondam, que fuit uxoris Ioannis de Lobera, quondam, coralerii, civis Barchinone, uxoremque honorabilis Narcissi Solà, chirurgici et in medicina baccallarii, civis Barchinone, legatariam de omnibus bonis dicti Arnaldi Guillermi sa Muntada, factum,^a prout constat de dicto legato^b in eius ultimo testamento, quod fecit et^c firmavit in posse Galcerandi Balaguer, notarii publici Barchinone^d infrascripti, XXVIII madii, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXXII. Quod quidem inventarium habuit exordium die veneris, prima mensis martii, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXXIII. In cuius inventarii confectioe et continuatione intervenit et presens fuit dictus honorabilis Narcissus Solà, maritus dicte domine Elizabet, legatarie,^e et pro maiori parte temporis dicte confectioe et continuationis dicti inventarii fuerunt presentes et intervenerunt Benedictus^f Solà, curritor^g animalium, civis Barchinone^h, et domina Catherina, eius uxor, parentes dicti Narcissi Solà. ... En la cambra de l'ort: ...

Item, un libre appellat *Delsⁱ àngels*, scrit a corandells, scrit en paper sisternat de pergamí, coarnat ab post cuberta de cuyro leonat, ab sinch bolles. ...

a. factum *interlineat* b. de dicto legato *interlineat* c. *Segueix ratllat idem* d. publici Barchinone *interlineat* e. maritus... legatarie *interlineat* f. *—us correxit sobre —um* g. *Segueix ratllat is* h. Barchinone *manca al ms* i. *Segueix ratllat al.*

1494, abril, 22. Barcelona

*Macià Ferrer, prevere, beneficiat a l'església del Pi de la ciutat de Barcelona, d'una part, i Pere Ramon Gavarró, llibreter, ciutadà de Barcelona i Joan Rosenbach, mestre de llibres d'estampa, ciutadà de Barcelona, de l'altra part, constitueixen societat sobre l'estampació de 700 volums del Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis. Els tres socis participen en terços en totes les despeses: paper, estampació i escriptura. L'estampació serà feta per Joan Rosenbach en la forma en què ja ha estat començada. Aquest haurà de lliurar els llibres corregits, en el paper que li lliuraran els altres dos socis, no podent començar altra obra fins que haurà acabat l'estampació d'aquests 700 volums del Llibre dels àngels. Joan Rosenbach rebrà una paga d'un sou i 10 diners per volum, que es deduirà de la terça part a ell pertanyent. La venda dels llibres, en haver estat estampats, serà cosa de Pere Ramon Gavarró, que podrà retenir per a si 6 diners per lliura. El guany serà dividit entre els tres socis.*⁹⁰

AHCB, Arxiu Notarial, IX. 4.

Die martis, XXII mensis aprilis, anno a nativitate Domini M CCCC LXXXIII.

Concòrdia, capítols e apuntaments sobre la companyia^a devall escrita^b fets^c, fermats e jurats^d per e entre lo discret mossèn Macià^e Ferrer, prevere e beneficiat^f en la sglésia del Pi de la present ciutat de Barchinona, de una part^g, e lo sènyer En Pere^h Ramon Gavarró, librater, ciutedà de la dita ciutat, de la part altreⁱ, e lo sènyer En Joan^k Rosanbach, stamper, ciutedà de la dita ciutat, de la part altre^l, los quals són de la sèrie e tenor següents:

90. El dia 26 d'abril de 1494, Joan Rosenbach, mestre de llibres d'estampa, ciutadà de Barcelona, reconeixia haver rebut de Macià Ferrer, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Pi de Barcelona, i Pere Ramon Gavarró, llibreter, ciutadà de Barcelona, socis seus en l'obra d'impressió del *Llibre dels Àngels* de Francesc Eiximenis, 10 lliures a compte, que necessita per a la tasca d'impressió del dit llibre. El dia 24 de maig del mateix any, Joan Rosenbach signava àpoca sobre altres 10 lliures pel mateix motiu. El dia 10 de juny del mateix any, signava altra àpoca per altres 10 lliures. Per últim, el dia 20 de juny de 1494, malgrat que Joan Rosenbach, mestre de llibres d'estampa, ciutadà de Barcelona, Macià Ferrer, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, i Pere Ramon Gavarró, llibreter, ciutadà de Barcelona, havien constituït societat per a l'estampació de 700 volums del *Llibre dels Àngels* de Francesc Eiximenis, amb una participació per terços en les despeses i els guanys, ara és pactat que Joan Rosenbach rebí 50 lliures on hom inclogui els guanys i les despeses a ell pertanyents. És per això que Joan Rosenbach renuncia a qualsevol dret sobre la tercera part pactada en constituir-se la societat. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, p. 520-525.

Primerament, les dites parts fan e contracten companyia sobre aquells set-cents bolums de llibres appellats *dels Àngells*, los quals lo dit Iohan Rosanbach^m convé e promet en bona fe que ell bé e diligentment stamparà e farà stamparⁿ en la forma que ja són principiats^o, e aquells corregits degudament acabarà, lo més prest porà, sens que no farà altre obra fins aquesta sia acabada, sens licència e voluntat dels dits mossèn Macià Ferrer e^p Pere Ramon Gavarró, donant tinta e altres coses necessàries per la dita obra.

Item, los dits mossèn Macià Ferrer e Pere Ramon Gavarró convenen e en bona fe prometen al dit sènyer En Joan Rosanbach que ells li^q donaran sens dilació alguna tot lo paper que per açò serà necessari fins a compliment dels dits llibres^f.

E més, és convengut e concordat entre les dites parts que sia pagat al dit Joan Rosanbach per salari dels treballs de la scriptura de dita stampa a raó de un sòlido e deu diners per bolum^s. En la qual paga hage ell meteix participar per la terça part a ell romanent. E axí meteix hage a participar en lo terç del paper qui entrarà en los dits llibres.

E més^t, los dits mossèn Macià Ferrer e Pere Ramon Gavarró prometen e convenen en bona fe al dit Joan Rosanbach que ells^u, encontinent que la dita obra serà acabada, li donaran y pagaran tot lo que hage haver y li pertanga per lo dit treball de stampar, comptant enperò e prenent a sa part a dita rahó la terça part dels dits llibres, e deduhint axí meteix lo cost del paper que en los dits llibres serà stat necessari^w. Axí que equalment tots participen per terços de totes les despeses axí de paper com de la stampa e scriptura. E que, mentre la dita obra se farà^x, li sia donat per adiutori de les despeses y treballs trenta liures.

Item, més anant és concordat que, si per cars^y havie mester en quesquí dels dits llibres o bolums més de tres mans de paper, que en aquell cas sie satisfet al dit Joan Rosanbach per sos treballs e despeses^z, segons que per les tres mans demunt és stat taxat, per mà e per full del que més anant y serie necessari. E si no y eren necessàries tres mans, que dels dits I sou X diners sie levat en la forma demunt dita per^{ab} mà y per full.

Item, més anant és entre les dites parts^{ac} concordat que, encontinent acabats los dits set-cents bolums o llibres, tots venguen en mà e poder del dit Pere Ramon Gavarró, e aquells sien per aquell venuts e no sie lícit a alguna de les dites parts pendre la sua part ne aquella vendre^{ad}, perquè los uns no fassen mal als altres, ans, com dit és, per lo dit Pere Ramon Gavarró sien venuts e aviats a utilitat de les dites parts, lo procehit^{ae} dels quals llibres o bolums^{af}, encontinent que venuts seran, sie partit en tres parts, la una de les quals lo dit mestre Pere Ramon Gavarró se pusque aturar, e sie tengut e promet donar^{ag} les altres dues parts als dits mossèn Macià Ferrer e Joan Rosan^{ah}, ço és, a quesquí d'ells una.

Item, és concordat entre les dites parts que per treballs de vendre los dits llibres hage e se puga retenir lo dit Pere Ramon Gavarró vers si^{ai} sis diners per^{ak} liura dels que per ell seran venuts.

E açò prometen les dites parts attendre, complir, tenir e servir la una a l'altre y endesemps sots pena de cent liuras *et cetera*. E per ço ne obliguen la una part a l'altre y endesemps tots lurs béns *et cetera*. E ho juren.

Testes: Pere Darderich, boterius, civis, et Petrus Cartanyà, boterius, habitator, et Petrus Mas, notarius, civis Barchinone.

a. companyia escrit *damunt* coses *ratllat* b. *Segueix ratllat* s c. *Segueix ratllat* e d. e jurats *interlineat* e. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* f. beneficiat, *al ms* neficiat g. de una part *interlineat* h. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma* i. altre *interlineat* k. . *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma. La primera vocal "a" de la paraula Rosanbach, en tots els casos, té un afegitó en forma de cua per a indicar la lletra "e", cosa que va ser feta en època contemporània* l. *Segueix ratllat* los fets fermats e posats m. *Segueix ratllat* té e promet stampar per la dita companyia en la forma e manera següent ço és que lo dit Joan Rosanbach n. *Segueix ratllat* setcents bolums dels dits o. en la forma que ja són principiats *interlineat* p. *Segueix ratllat* en q. li *interlineat* r. *Segueix ratllat* item les dites parts entre les dites parts és convingut que fets e acabats los dits setcents llibres o bolums que de aquells sien fetes tres parts eguals e quen sie donada e lliurada a quesuna de les dites parts la una part s. *Segueix ratllat* la per t. *Segueix ratllat* és concordat entre les dites parts u. *Segueix ratllat* aca v. *Segueix ratllat* retitu w. *Segueix ratllat* en la x. mentre la dita obra se farà *interlineat* i escrit *damunt* en lo entretant *ratllat* y. *Segueix ratllat* com z. e despeses *interlineat* ab. *Segueix ratllat* full ac. *Segueix ratllat* es ad. *Segueix ratllat* ans com ae. lo procehit *interlineat* af. *Segueix ratllat* e lo procehit de aquells ag. donar *interlineat* ah. Rosan, *sic al ms* per Rosembach ai. *Segueix ratllat* retenir ak. *Segueix ratllat* quescun libre.

1494, agost, 26. Barcelona

*Joan Marí, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, fa donació al seu nebot Rafael Caraner, beneficiat a la capella de Sant Miquel de l'església parroquial de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, del llibre Pastoral de Francesc Eiximenis, i un Missal, escrits pel mateix Joan Marí. Dóna també a Felip de Malla, fill d'Andreu de Malla, un Breviari també escrit de la seva mà.*⁹¹

AHPB, Bartomeu Requesens, *Quartus liber testamentorum et aliarum ultimarum voluntatum* 1482, març, 27 -1504, desembre, 21, fols. 13r-14v.

In Dei nomine. Noverint universi quod^a ego Iohannes^b Marí, presbiter, beneficiatus in ecclesia Sedis Barchinone, filius Christofori Marí et domine Caterine, eius uxoris, defunctorum, ville Ciutadelle, insule Minoricarum, videns propter^c transgressionem primi parentis me mortalitati subiectum et necessario quandocumque moriturum, volens propterea, dum per Dei gra-

91. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, p. 526-27.

tiam mentis et corporis perfruoꝛ sanitate, de bonis michi a Domino Deo in hac urbe et diocesi Barchinone, et etiam^d in villa Ciutadelle Minoricarum, diocesi Maioricarum collatis, et etiam usque ad obitum meum collandis, causa mortis disponere, gratis et ex certa scientia per me et omnes heredes et successores meos quoscumque, donatione causa mortis, dono et ex causa huiusmodi donationis concedo ... Item volo quod detis amore Dei Bartholomeue, filie dicti Francisci Valls [cirurgici, ville Ciutadelle] et vestre dicte domine Anthonie, [uxoris sue], quinquaginta solidos eiusdem monete Minoricarum et quasdam *Horas* pergameneas, historiatas in Alamannia. ... Et volo quod ipse Raphael Valls, [filius Francisci Valls, cirurgici, ville Ciutadelle, et Anthonie, uxoris eius, nepos meus], ad cognitionem suam, det illos libros gramaticales et logicales, quos ego habeo in civitate Barchinone, Bernardo Martini, filio Bernardi Martini, sartoris, et Iohanne, uxoris sue, et hoc ad totam voluntatem suam. ... Et volo quod dentur Raphaeli Caraner, [beneficiato in capella Sancti Michaelis ecclesie parochialis ville Ciutadelle], nepoti meo sive *nebot*, [1] unum librum vocatum *Rationale*,⁹² de stampa, et [2] alterum librum appellatum *Pastorale* magistri Eximenis, scriptum manu mea, et [3] unum librum dictum *Missale*, sisternatum, ex pergameno, mea manu scriptum. Et volo quod [4] *Breviarium* meum, scriptum manu mea, ex pergameno, officii Barchinone, detur Philipo de Madalia, filio domini Andree de Madalia, quondam, et [5] aliud *Breviarium*, de stampa, ex officio romano, quod erat avunculi sui, canonici. ...

Actum est hoc Barchinone, vicesima sexta die mensis augusti, anno a natiuitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto.

Sig+num Iohannis Marí, donatoris predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: discreti domini Simon Bernardus Matosas et Iohannes Blanch, ambo presbiteri, et Gabriel Gili, agricultor, civis Barchinone.

a. Noverint universi quod *interlineat*   b. *Damunt el nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma*   c. propter *interlineat*.

1495, gener, 30. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de la noble Elfa de Cardona, vídua d'Hug de Cardona, senyor de la baronia de Bellpuig i d'Anglesola,, aquest posseïa, en morir, entre

92. Guilhem Durand, Speculator (s. XIII? – 1296), *Rationale divinatorum officiorum*.

d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Llibre de les dones i Llibre dels àngels.

AHPB, Antoni Palomeres, *Plec d'inventaris i encants* 1466-1499, plec 13, 3r-v.

Inventarium factum de bonis egregie et nobilis domine Elfe de Cardona, uxoris relicte nobilis domini Hugonis de Cardona, quondam, domini baronie de Bellpuig et de Anglesola in principatu Cathalonie. Habuit exordium huius (sic) inventarium factum de^a bonis egregie et nobilis^b domine Elfe^c, eius ultimo testamento apud Anthonium Palomeres, notarium publicum Barchinone infrascriptum, recepto die quarta mensis marcii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXX° secundo, inceptum die veneris XXX^a mensis ianuarii, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXXX° quinto (sic).

Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam *et cetera*. En la cambra sobre carrera ahon morí la noble dona Elfa, defuncta. ...

[1] Primo, I^d libre scrit en paper e cisternat de pergamins, e ab les posts de fust cubertes de cuyro negre, appellat *Lo libre de les dones*, sens gaffets. ...

[2] Item, I altre libre scrit en paper ab les cubertes de fust, sotil, appellat *Libre dels àngels*. ...

Hec enim bona et non plura *et cetera*.

Testes firme dicti nobilis domini Hugonis de Cardona, heredis, qui firmavit predictum inventarium cum solitis protestationibus die mercurii, IIII^a mensis marcii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto, presentibus pro testibus: Iohanne Rossell, apothecario, et Simone Ferrer, apothecario, civibus Barchinone.

a. *Segueix ratllat nobi*   b. *Segueix ratllat dompne*   c. *Segueix ratllat de*   d. *Segueix ratllat altre*.

1495, març, 5. Barcelona

Joan Rosenbach, mestre de llibres d'estampa, ciutadà de Barcelona, ven a Joana, vídua de Francesc Carbonell, apotecari, ciutadà de Barcelona, un violari de 4 lliures 10 sous de renda pel preu de 31 lliures 10 sous. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de 30 llibres d'estampa del Llibre dels àngels, pel preu de 35 lliures.

AHPB, Antoni Benet Joan, *Manuale secundum* 1495, febrer, 5 – 1496, agost, 5, s.n.

Item,^a [Ego Iohannes Rosbach, magister stampe, civis Barchinone], vendo^b vobis mediante Michaelae Salvat, curritore felpe tres quitanos stanni vell. Item, un gesserant molt xich de pocha vàlua, pissan VII argents.^c Item, XXX *Libres dels àngels* de stampa desligats. Un cint negra obrat de fill d'argent cap e civella e platons d'argent ab una statela brodada de fill d'or. Inducens *et cetera*. Cedens *et cetera*. Quibus iuribus *et cetera*. Ego enim *et cetera*. Pretium est XXXV librarum. Et ideo *et cetera*.. Et pro hiis obligo *et cetera*.^d

Testes predicti [Iohannes Stephani, tapinarius, et Guillelmus Puyades, campsor, cives Barchinone].

a. Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma   b. Segueix ratllat med   c. Segueix ratllat e mix   d. Segueix ratllat et por hi.

1495, maig, 25. Barcelona

*Joan Rosenbach, mestre de llibres d'estampa, ciutadà de Barcelona, per una part, i Antoni Robinell, mercader, ciutadà de Barcelona, i Agustina, vídua de Joan Robinell, mercader, ciutadà de Barcelona, per altra, fan avinença sobre el plet entre ambdues parts per raó d'una societat: Joan Rosenbach pagarà a l'altra part 60 lliures de moneda de Barcelona o bé li lliurarà algunes peces del Llibre de les dones de Francesc Eiximeis, i Antoni Robinell i Agustina alliberaran a Joan Rosenbach de la inscripció en la Taula de Canvi de la ciutat de Barcelona a nom d'Agustina de 33 lliures que li devia.*⁹³

AHPB, Joan Fluvià, *Sextum manuale* 1491, setembre 17 – 1495, desembre, 22, s.n.

Nos Anthonius^a Robinel, mercator, et Agustinab, uxor Iohannis Robinel, quondam, mercatoris, ex una, et ego Iohannesc Rosenbach, stamperius, cives Barchinone, ex altera, confitemur et recognoscimus, una parsd nostrum alteri et nobis ad invicem, quod super omnibus et singulis questionibus, petitionibus et demandis, quas una parse nostrum contra alteram habeat et seu habere poterit occasione quorumdam capitulorum societatis inter nos firmatorum in posse discreti Iohannis Navarro, quondam, notarii, et cuius debitoriof ex ispis resultanti ac littium occasione ipsa habitaram, venimus ad transactionem, compositionem et avinentiam sequentes: videlicet, quod vos dictus magister Iohannes Rosenbach habeatis et teneamini dareg michi dicto

93. Vegeu J. HERNANDO, *Del llibre manuscrit al llibre imprès*, citat, p. 533-34

Antonio Rubinel sexaginta libras monete Barchinone, seu pro eis certos libros De les dones; et nos habemus et teneamur tornare, soltare et deliberare vobis illas XXXIII libras quas vos in preteritis diebus dixistis et scripsistis in tabula cambii civitatis Barchinone dicte domine Augustine virtute cuiusdam retroclami per ipsam vobis facti; et quod de expensis factis in litigio super hiis habito inter nos, quod unusquisque solvat partem suam et quod bistractum est usque nunc, quod alter non teneatur nil de bistractis restituere, et quod omnes et quevis securitates facte dicta ratione sint abinde case et nulle nulliusque eficacie seu valoris et cum presenti eas cancellant et annullant. Et hec omnia promittimus attendere et cetera, sine dilatione et cetera, cum restitutione omnium missionum et cetera. Super quibus et cetera. Et pro hiis obligamus pars parti omnia et singula bona nostra et cetera. Et iuramus et cetera.

Testes: reverendus dominus Ludovicus de Claramunt, abbas monasterii beate Marie de Serratex, et Ambertus de Frisa, coquerius, et Anthonius Salvat, mercator, cives Barchinone.

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma* b. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma* c. *Damunt el nom, les dues ratlletes de la ferma* d. *pars, al ms pares* e. *pars, al ms pares* f. *debetorio, al ms debetori* g. *Segueix ratllat nobis* h. *quevis, al ms quasvis.*

112

1495, novembre, 27. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Pere Germà, porter del rei, ciutadà de Barcelona, aquest tenia, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Dotzè del crestià. Aquest llibre, però, pertanyia a l'hereu de Joan Berenguer de Junyent que l'havia empenyorat per un préstec.

AHCB, Arxiu notarial I. 18, fol. 1r, 7r-v. [Notari: Lluís Carles Mir]

Noverint universi quod, cum propter doli maculam evitandam, omnisque fraudis suspicionem tollendam, beneficium inventarii sit a lege indultum, idcirco nos Iacobus Boffill, frenerius et Bernardus ça Pera, revendor, cives Barchinone, manumissores et exeutores una et insolidum cum aliis testamenti seu ultime voluntatis Petri Germà, quondam, portarii regii, exercens^a officium magistri rationalis, civis Barchinone, prout de dicta manumissoria constat testamento eiusdem Petri Germà, quod fecit et ordinavit penes Ludovicum Carolum Mir, notarium infrascriptum, vicesima quarta die mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinto,

volentes et cupientes quod bona et iura que fuerunt dicti quondam Petri Germà, prolixitate temporis seu alias nullo modo^b oculari valeant seu deperdi, et ut iura facientibus inventarium concessa nobis conserventur, presens inventarium seu reportarium^c de omnibus et singulis bonis et iuribus que invenimus seu invenire potuimus in hereditate et patrimonio dicti Petri Germà, quondam, cum hoc venerabili signo sancte cru+cis vivifice posito hic seu impresso, facere procuravimus. Et cepit exordium sequens inventarium die veneris, vicesima septima dicti mensis novembris, anno predicto. Primo, namque invenimus et invenire fatemur in dicta hereditate bona sequentia: Primo trobam en la casa o abitació hon lo dit Pere Germà, mentre vivia, feya habitació en la plassa del Rey al costat de la casa del racional, les coses següents: ...

Item, altre libre appellat *Dotzè del crestià*, scrit en paper, sisternat en pregamí, appellat *Dotzè del cristià*. Comense «En nom del nostro Salvador». E fineix «en temptació». ...

Los quals propdits quatre^d libres [*Tulli De retorica*,⁹⁴ *Epístoles de Sèneca*,⁹⁵ *Dotzè del crestià*, *Flos Sanctorum*] són de l'hereu de mossèn Joan Berenguer de Junyent. E lo dit deffunct tenia aquells penyora per certa quantitat, la qual ignoràvem. ...

a. exercens, *sic al ms per exercentis*   b. *Segueix ratllat v*   c. reportarium, *sic al ms per reportarium*   d. quatre *interlineat*

1496, abril, 29. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Lluís Lull, jurista, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, les obres de Francesc Eiximenis Llibre dels àngels i Dotzè del crestià.

AHCB, Arxiu Notarial I. 18, fol. 1r, 17v, 18v, 20v, [Notari: Guillem Jordà]

Lull. Habuit exordium die [...] XXVIII^a mensis aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXVI°.^a

Primo Trobam una casa en la parròquia de Sent Just, la qual era e és de la vídua Torres, en la qual lo dit diffunt stava a loguer lo dit diffunt, en lo^c qual trobam los béns següents. En la entrada ... En lo scriptori de la casa de Bar-

94. Ciceró (106 – 43 aC), *Rhetorica ad Herennium*.

95. Sèneca (4 aC – 65 pC), *Epistulae morales ad Lucilium*.

celona⁹⁶. Primo, un coffre d'alber bossellat ab pany e clau, dins lo qual eren los libres següents, ço és, un libre de la forma ...

[1] Item, altre^d de la dita forma ab posts cubertes de cuyro vermell, scrit en paper a corandells, apellat *Libre dels àngells*. ...

[2] Item, un altre coffre semblant al propdit, dins lo qual eren los libres següents, ço és, un libre de la forma maior ab posts cubertes de cuyro vermell ab bolles scrit en paper a corandells, apellat *Lo XII^è del chrestia*. ...

a. *Manca el proemi al ms*   b. lo dit diffunt *repetiti al ms*   c. lo *sic al ms per la*   d. altre *interlineat*.

1496, maig, 8. Barcelona

Segons l'inventari dels béns de Violant, vídua de Francesc de Torrent, cavaller, domiciliat a la ciutat de Barcelona, aquesta posseïa, en morir, entre d'altres llibres, la Segona part de Vita Christi de Francesc Eiximenis en lletra francesa.

AHPB, Lluís Carles Mir, *Plec d'inventaris i encants 1493-1500*, s.n.

Inventarium de bonis que fuerunt honorabilis domine Violantis quondam, que fuit uxor magnifici Francisci de Torrente, quondam, militis, in civitate Barchinone domiciliati, factum per magnificum Petrum Iohannem Ferrer, militem, in civitate Barchinone domiciliatum, qui, ut dixit, asseruit^a et affirmavit, eo quia presens fuerat in confectione testamenti infrascripti, se heredem universalem esse dicte honorabilis domine Violantis de Torrente, que die presenti incoationis dicti et presentis inventarii diem suum clausit extremum nec dum eius corpus fuit traditum ecclesiastice sepulture. Quod quidem inventarium fuit^b inceptum et continuatum instantibus magnificis Iacobo de Torrente, iuris utriusque doctore, regiam cancellariam regente, Petro de Torrente, cive, et Petro de Sancto Clemente, domicello, domiciliato in civitate Barchinone,^c qui asserunt se esse creditores in dictis hereditate et bonis. Quod inventarium fuit continuari inceptum die dominica octava mensis madii anno a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXVI, presentibus et intervenientibus dominis magnificis Petro de Torrente et Petro de Sancto Clemente. ...

96. Lluís Lull posseïa una casa a la parròquia de Santa Maria de Sants. Primer va ser inventariada una part dels béns de la casa llogada a Barcelona, on vivia. Tot seguit s'inventarien els béns de la casa de Santa Maria de Sants. I, per últim, la resta dels béns de la casa de Barcelona.

Item, I altre libra de la dita forma, ab pots mig cubertas de cuyro blanch, scrit en paper, ab colandells, en lo qual és la segona part del *Vita Christi*, de letra francesa. ...

a. *Segueix ratllat se heredem universalem esse*   b. *Segueix ratllat factum*   c. *Segueix ratllat offertis creditoribus.*

115

1497, juliol, 31. Barcelona

Bartomeu Estanya, mercader, ciutadà de Barcelona, ven a Isabel sa Plana, un violari de 14 sous de renda pel preu de 5 lliures. Garanteix el preu o capital mitjançant la venda simulada de perles i de l'obra de Francesc Eiximenis Dotzè del Crestià, pel preu de 7 lliures.

AHPB, Antoni Benet Joan, *Manuale tertium* 1496, agost, 6 – 1498, gener, 11, f. 108r.

Item, [ego Bartholomeus Stanya, mercator, civis Barchinone] vendo^a vobis [domine Isabeli ça Plana], mediante Bernardoni Roví, curritore phelpe, dues canes dos palms de drap de mescla. Item, un libre en paper de ploma appellat *Dotzè del crestià*. Item, cent cinquanta dues perles manudes. Inducens *et cetera*. Cedens vobis omnia iura et actiones *et cetera*. Quibus *et cetera*. Ego enim [*et cetera*]. Pretium est septem libre. Et ideo renuntiando *et cetera*. Et pro hiis obligo omnia bona *et cetera*.

Testes predicti [Anthonius Valls, sutor, et Anthonius Marell].

a. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.*

116

1497, novembre 6. Barcelona

Segons l'inventari dels béns d'Antoni Pegunter, mercader, ciutadà de Barcelona, aquest posseïa, en morir, entre d'altres llibres, l'obra de Francesc Eiximenis Llibre de les dones, que en ser encantat, va ser venut a Francesc Spano per 15 sous i 7 diners..

AHPB, Lluís Carles Mir, *Plec d'inventaris i encants* 1493-1500, s.n.

Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam omnemque fraudis suspicionem tollendam beneficium inventarii sit a lege indultum, idcirco ego Oliva, uxor venerabilis Anthonii Pegunter, quondam, mercatoris, civis Barchinone, tenens et possidens tenere et possidere debens atque tenens hereditatem et omnia et singula bona et iura que fuerunt dicti quondam viri mei pro dote et sponsalitie et aliis iuribus meis iuxta scriptam et laudabilem consuetudinem Barchinone et consuetudinem Cathalonie generalem Perpiniensi editam, dicto nomine volens et cupiens^a quod bona et iura que fuerunt dicti quondam Anthonii Pegunter prolixitate temporis seu alias nullo modo occultari valeant seu deperdi, et ut iura facientibus inventarium concessa michi conserventur presens inventarium seu reportorium de omnibus et singulis bonis et iuribus que inveni^b seu invenire potui^c in hereditate et patrimonio dicti Anthonii Pegunter quondam, cum hoc venerabili signo cru+cis hich vivifice posito seu impresso facere procuravi^d et cepit exordium sequens inventarium sexta die mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo. Primo namque inveni^e et invenire fateor^f in dicta hereditate sequentia: Primo atrobam en la casa hon lo dit defunt, mentre vivia, habitave a loguer, la qual casa és en lo carrer de Baseya, les coses següents: En lo menjador...

[1] Item, un libre scrit en paper, de stampa, nomenat *De les dones*. ...

[2] Item, unes *Hores* de stampa historiades. ...

[ENCANT]

[3] Item, un libre apellat *De les dones*, a mossèn Franc Spano: - ll., XV ss., VII. ...

[4] Item, unes *Hores* historiades, ab post cubertes de cuyro vermell fogades, a n'an Pere Limorach: - ll., V ss., III. ...

a. dicto nomine volens et cupiens, *corregit sobre* dictis nominibus volentes et cupientes b. inveni, *corregit sobre* invenimus c. potui, *corregit sobre* potuimus d. procuravi, *corregit sobre* procuravimus e. inveni, *corregit sobre* invenimus f. fateor, *corregit sobre* fatemur.

1500, febrer, 11. Barcelona

Jaume Bofill, frener, i Bernat Çapera, revenedor, ciutadans de Barcelona, venen a Caterina, vídua d'Alfonso Sanxís, mercer, ciutadà de Barcelona, un violari de 7 sous de renda pel preu de 2 lliures i 10 sous. Garanteixen el preu o capital mitjançant la venda simulada de diversos llibres, un dels quals és l'obra de Francesc Eiximenis Primer del crestià, pel preu de 3 lliures.

AHPB, Francesc Fortuny, *Vicesimum tertium manuale* 1500, gener, 13 – 1500, gener, 26, fol. 19v.

Item, cum alio instrumento. Dicti venditores [Iacobus Bofill, frenerius, et Bernardus ça Pera, revendedor, cives Barchinone], vendiderunt^a dicte domine Caterine Alfonsa, [uxori Alfonso (sic) Sanxís, quondam, mercerii, civis Barchinone], mediante curritore infrascripto, bona sequentia: scilicet, [1] les *Epístoles de Sèneca*,⁹⁷ [2] lo *Tulli de senectute*,⁹⁸ [3] lo *Flos sanctorum*, e [4] lo *Primer del crestià*. Pretium est III libre. Hanc autem *et cetera*. Sicut melius dici potest *et cetera*. Cessit^b iura. Quibus iuribus *et cetera*. Dedit remisitque. Insuper fiat evictio *et cetera*. Et pro hiis obligant eidem omnia bona sua *et cetera*. Iuravit. Ad hec Bernardus Miró, curritor. Fiat relatio *et cetera*.

Testes proxime dicti [Benedictus Anthonius Iohannes, scriptor, et Raphael Domènech, buydator, civis].

a. *Damunt el mot vendiderunt, hom escriví dues vegades dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma dels dos venedors* b. *Malgrat que els venedors són dos, alguns dels verbs de l'instrument han estat escrits en tercera persona del singular en les clàusules que es refereixen a ells.*

S. XV. Barcelona

Inventari dels objectes de la casa de Bernat Llobet, ciutadà de Barcelona, fill de Berenguer Llobet, de la procuració reial de Mallorca. La casa ha de ser enderrocada per manament del veguer. Entre els llibres hi havia el Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis.

AHCB, Arxiu notarial I. 2, fols. 1r, 3r.

Inventarium factum per honorabilem Bernardum Luppeti, civem Barchinone, ex seu^a de illis bonis mobilibus que extracta fuerunt a domo seu hospitio^b dicti Bernardi Luppeti de mandato honorabilis [..]^c, algutzirii domini regis, tempore quo dominus rex iussit dictum hospitium dirrui. Et que bona fuerunt transportata^d ad hospitium habitationis honorabilis Petri Vincentii, civis dicte civitatis, intus quod hospitium ipsa bona fuerunt inventariata^e, videlicet in quadam magna botigia ipsius hospitii. Et sunt ipsa bona tenoris sequentis: Primo, atrobí un cofre... Item, I coffre enlaunat e encuyrat, dins lo qual havia los libres següents: ...

97. Sèneca (4 aC – 65 pC), *Epistulae morales ad Lucilium*.

98. Ciceró (106 – 43 aC), *De senectute*.

Item, I altre libre escrit en paper appellat lo *Libre dels àngels*.

a. ex seu *interlineat* b. seu hospítio *interlineat* c. Indiquem amb [...] un espai en blanc per al nom de l'agutzil que no va ser escrit d. transportata, al ms transporta e. Segueix ratllat et sunt tenoris sequentis f. atrobí *interlineat*.

119

S. XV. Barcelona

Elisabet, muller de Marc de Parets, mercader, ciutadà de Barcelona, declara que té del seu marit, entre d'altres béns, pel dot i l'espòli, el Llibre dels àngels de Francesc Eiximenis.

AHPB, Andreu Mir, *Plec d'inventaris i encants* 1471-1488, plec 5, fols. 1r-3r.

La senyora na Elisabet, muller de mossèn^a March de Parets, tenint^b son dot e screix en los béns del dit son marit, denuncie a vós reverent senyor pare inquisidor que té del dit son marit los béns e crèdits següents, los quals té per un dot e spòli.

Primo atrobí^c ...

Item, un altre libre de forma de full comú, escrit de ploma en paper appellat *Lo libre dels àngels* de mestre Francesch Aximenis, cubert de posts cubertes de cuyro vermell. ...

a. de mossèn *interlineat* i escrit sobre den ratllat b. Segueix ratllat pxi c. atrobí *interlineat*.

ÍNDIX TOPONOMÀSTIC

N.B.: Els números d'aquesta taula remetent a la xifra idèntica amb què són numerats els documents aplegats en aquest estudi.

- Abelló, Elionor d', domèstica de la reina Violant de Bar, 35.
- Agnès, muller de Guillem Ponç, notari, ciutadà de Barcelona, 1.
- Aitona, vila del principat de Catalunya, 91.
- Aixerat, Nicolau, mercader, ciutadà de Barcelona, 67.
- Aldòncia, muller de Francesc Llobet, ciutadà de Barcelona, filla de Guillem de Cabanelles, 11.
- Alfonsa, Caterina, vídua d'Alfons Sanxís, mercer, ciutadà de Barcelona, 118.
- Andor, Bernat, notari de la reina, ciutadà de Barcelona, 52.
- Andreu, Guillem, notari, ciutadà de Barcelona, 22.
- Andreu, Pere, notari, ciutadà de Barcelona, 13.
- Àngel, Baltasar, mercader, ciutadà de Barcelona, 93.
- Angelina, vídua de Didac Garcia, notari i escrivà del rei, ciutadà de Barcelona, 30.
- Angelina, vídua de Guillem de Sant Climent, cavaller, 72.
- Angelina, vídua de Joan Sabater, sastre, ciutadà de Barcelona, germana de Joan des Pujol, notari, ciutadà de Barcelona, 37.
- Antònia, muller de Francesc Valls, cirurgià, de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, 82, 108.
- Antònia, vídua de Bernat Isern, mercader del pes reial, ciutadà de Barcelona, 28.
- Antònia, vídua de Joan Robinell, mercader, ciutadà de Barcelona, 111.
- Aragó, regne, 6, 36, 91.
- Arant, Alzeas, ciutadà de Barcelona, 6.
- Artigó, Mateu, escrivent, ciutadà de Barcelona, 50.
- Avinyó, alias del Pont Nou, carrer de la ciutat de Barcelona, 26
- Avinyó, Joan, donzell, domiciliat a Barcelona, 93, 105.
- Aymar, alias de Joan Raffart, moliner de draps de llana, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, 101.
- Badia, Bartomeu, peller, ciutadà de Barcelona, 2.
- Balaguer, Galceran, notari, ciutadà de Barcelona, 101, 103, 106.
- Banyoles, vila, diòcesi de Girona, 3.
- Banys Nous, carrer de la ciutat de Barcelona, 39.
- Baptista, Joan, 63/bis.
- Bartomeu, Pere, paraire, ciutadà de Barcelona, 67.
- Bartomeua, filla de Francesc Valls, cirurgià, i d'Antònia, de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, 108.
- Bartomeua, vídua de Joan Raffart, moliner de draps de llana, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, 101.
- Basella, carrer de la ciutat de Barcelona, 116.
- Bassa, Joan, mercader de la ciutat de Mallorca, habitant de Barcelona, 12.
- Basset, Pere, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 60, 65, 75, 81, 84.
- Batlle, Bernat, escrivent, habitant de Barcelona, 17.
- Batlle, Pere, formenter, ciutadà de Barcelona, 70.
- Beatriu Marquèsia, muller de Nicolau Caro, fuster, ciutadà de Barcelona, 79.
- Beatriu, vídua de Bernat de Marimon, ciutadà de Barcelona, 103.
- Beatriu, vídua de Pere Terrassa, mercader, ciutadà de Barcelona, 56.
- Beguer, Joan, mercader, ciutadà de Barcelona, 81.
- Bellmunt, Baltasar, habitant de Barcelona, 31.
- Bellmunt, Joan de, bidell de la Seu de Barcelona i venedor de llibres, 14.
- Bellmunt, Tomàs, notari, ciutadà de Barcelona, 2.

- Belloc, Bartomeu, sastre, ciutadà de Barcelona, 70.
- Belloc, Pere, notari, ciutadà de Barcelona, fill de Bartomeu Belloc, sastre, ciutadà de Barcelona, 70.
- Bellpuig i Anglesola, baronia, principat de Catalunya, 109.
- Beneta Beatriu, muller d'Antoni Cases, ciutadà de Barcelona, 63.
- Beneta, filla de Silvestre Benet Compte, peller, ciutadà de Barcelona, fill de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Berenguer, Bartomeu, 63/bis.
- Bernabeu, vídua de Miquel de Roda, mercader, ciutadà de Barcelona, 36.
- Bernat Marcús, capella sota la invocació de Santa Maria, Mare de Déu, de la ciutat de Barcelona, 14.
- Bertran, Francesc, llibreter, ciutadà de Barcelona, 23.
- Bertran, Gabriel, escriptor, habitant de Barcelona, 2.
- Bertran, Jaume, mercader, ciutadà de Barcelona, 71.
- Bestida, Arnau, ciutadà de Barcelona, 90.
- Bisbe, Joan, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, 91, 98.
- Blanc, Esteve, paraire de draps de llana, ciutadà de Barcelona, 46/bis.
- Blanc, Joan, prevere de Barcelona, 108.
- Blanes, Francesc de, bisbe de Barcelona, 3, 4.
- Blanes, Francesca, mare de Francesc de Blanes, bisbe de Barcelona, 3.
- Blanes, Jofre de, frare de l'Orde de Predicadors, germà de Francesc de Blanes, bisbe de Barcelona, 3.
- Blanes, Vidal de, monjo del monestir cistercenc de Santes Creus, germà de Francesc de Blanes, bisbe de Barcelona, 3, 4.
- Bofill, Jaume, frener, ciutadà de Barcelona, 112, 117.
- Bofill, Francesc, bossar, ciutadà de Barcelona, 13.
- Bofill, Gabriel, primer escriptor, després notari, ciutadà de Barcelona, 13.
- Bonaire, carrer de la ciutat de Barcelona, 73.
- Bonanat, Jaume, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, 75.
- Bonet, Joan, prevere de Barcelona, 63/bis.
- Bonhome, Antoni, mestre de sonar arpa, habitant de Barcelona, 16.
- Borgès, Audinet, sastre, ciutadà de Barcelona, 74, 78.
- Borgès, Pere, fra, de l'Orde de Predicadors, 38.
- Bòria, plaça de la ciutat de Barcelona, 14.
- Born, plaça de la ciutat de Barcelona, 37.
- Borràs, Francesc, prevere, vicari de l'església de Santa Maria del Pi de la ciutat de Barcelona, 50.
- Borràs, Pere, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 40.
- Borràs, Pere, prevere de Barcelona, 10.
- Borrell, Bernat, prevere, domer de l'església de Sant Pere de les Puel·les de la ciutat de Barcelona, 53.
- Borrell, Romeu, prior del monestir de Sant Jeroni de la Murta, 44.
- Bosc, Bartomeu del, notari, ciutadà de Barcelona, 58.
- Bosc, Bartomeu, escriptor, ciutadà de Barcelona, 63, 74, 75, 76, 80/bis.
- Bosc, Guillem, alias Salavert, de la parròquia de Santa Maria de Caldes de Malavella, 21.
- Bosc, Joan, mercader, ciutadà de Barcelona, 84.
- Brién, Pere, alias Rubí, sastre, ciutadà de Barcelona, 89.
- Brunet, Francesc, ciutadà de Barcelona, 89.
- Buçot, Joan, ciutadà de Barcelona, 33.
- Burgès, Gabriel, monjo del monestir cistercenc de Santa Maria d'Escarp, 91.
- Cabanelles, Guillem de, mercader, ciutadà de Barcelona, 11.
- Cabanyelles, [...], cavaller, 66.
- Calders, Rafael, escriptor, habitant de Barcelona, 58.
- Caldes de Montbui, vila, diòcesi de Barcelona, 44, 73.
- Càller, ciutat de Sardenya, 95.
- Calliç, Antoni, fill de Jaume Calliç, jurista, ciutadà de Barcelona, 23.
- Calliç, Jaume, jurista, ciutadà de Barcelona, 23.
- Camós, Joan, escriptor, habitant de Barcelona, 78.
- Camporells, alias de Francesc Marcell, donzell, domiciliat a Barcelona, 100.
- Camps, Pere, apotecari, ciutadà de Barcelona, 88.
- Canals, Mateu, escriptor, habitant de Barcelona, 31.

- Canvis del Mar, carrer de la ciutat de Barcelona, 2.
- Canyelles, Gabriel, notari, ciutadà de Barcelona, 3, 30, 31.
- Canyís, Marc, clergue, beneficiat a l'església de Sant Just de la ciutat de Barcelona, 63/bis.
- Carafa, Pere, escriptent, habitant de Barcelona, 47.
- Caraner, Rafael, beneficiat a la capella de Sant Miquel de l'església parroquial de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, 108.
- Carbonell, en, de la vila de Valls, 80.
- Carbonell, Pere Miquel, notari, ciutadà de Barcelona, 75.
- Cardona, Domènec, peller, ciutadà de Barcelona, 7.
- Cardona, Hug de, fill del noble Hug de Cardona, senyor de la baronia de Bellpuig i d'Anglesola, principat de Catalunya, i d'Elfa de Cardona, 109.
- Cardona, Hug de, noble, senyor de la baronia de Bellpuig i d'Anglesola, principat de Catalunya, 60/bis, 109.
- Cardona, Jaume, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, 43.
- Cardona, Mateu, cavaller, domiciliat a Barcelona, 32.
- Carner, Simó, notari, ciutadà de Barcelona, 16.
- Carnicer, Antoni, prevere de Barcelona, 79.
- Carniceria, la, lloc de la ciutat de Barcelona, 98.
- Caro, Antoni, prior de l'orde hospitalària de Sant Joan de Jerusalem de la ciutat de Barcelona, 51.
- Carreres, Gaspar, mercader, ciutadà de Barcelona, 49.
- Carreres, Guillem, fra, de l'orde dels Frares Predicadors, 85.
- Cartanyà, Pere, boter, habitant de Barcelona, 107.
- Casanova, Ramon de, prior del monestir de Santa Eulàlia del Camp de la ciutat de Barcelona, 5.
- Casanoves, Andreu, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, 59, 63.
- Caselles, Lluís, mercader, ciutadà de Barcelona, 48.
- Cases, Antoni, mercader, ciutadà de Barcelona, 39.
- Castell, Joan, notari, ciutadà de Barcelona, 92.
- Castella, regne, 19, 48.
- Castelló, Francesc, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, 23.
- Castelló, Jaume, 66.
- Castellot, Francesc, matrasser, ciutadà de Barcelona, 43.
- Català, Guillem Ramon, canonge de la Seu de Barcelona, prior del monestir de Sant Pau del Camp de la ciutat de Barcelona, 65.
- Català, Joan, escriptent de lletra rodona, ciutadà de Barcelona, 57.
- Catalunya, principat, 9, 11, 14, 22, 26, 28, 30, 31, 42, 56, 73, 91, 98, 108, 116.
- Caterina, muller de Benet Solà, corredor d'animals, ciutadà de Barcelona, 106.
- Caterina, muller de Cristòfol Marí, de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, 108.
- Caterina, vídua de Bartomeu Agustí de Maçanet, ciutadà de Barcelona, 73.
- Cervera, vila, diòcesi de Vic, 18.
- Cília, muller d'Antoni Salavert, mercader, ciutadà de Barcelona, 21.
- Citadella, vila, illa de Menorca, 108.
- Clara, vídua de Guillem Pujol, mercader, ciutadà de Barcelona, 42.
- Claramunt, Lluís de, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, 111.
- Clos, Antoni, fuster, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, 101.
- Codelet, alias de les Tres Lleis, carrer de la ciutat de Barcelona, 93.
- Coll, Andreu de, primer rector de l'església de Sant Esteve de Parets, després rector de Sant Iscle de les Feixes, 5.
- Coll, Antoni, mercader, ciutadà de Barcelona, 93.
- Coma, Guillem sa, llibreter, ciutadà de Barcelona, 23.
- Coma, Joan sa, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, 80, 89, 90; llibreter, 85.
- Comacà, Bernat, de la diòcesi de Girona, domèstic del cardenal de Tolosa, 3.
- Company, Antoni, escriptura del rei, ciutadà de Barcelona, 1.
- Compte, Antoni, peller, ciutadà de Barcelona, fill de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Compte, Joan Benet, fill Silvestre Benet Compte, peller, ciutadà de Barcelona, fill

- de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Compte, Silvestre Benet, fill de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Compte, Simó, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Constança, muller de Pere Vicenç, mercader, ciutadà de Barcelona, 9.
- Constança, vídua d'Arnau Seguer, moler, ciutadà de Barcelona, 18.
- Constança, vídua de Francesc de Conomines, ciutadà de Barcelona, 19.
- Corçà, vila, diòcesi de Girona, 1.
- Corró, Antoni, llibreter, ciutadà de Barcelona, 77.
- Costa, Bartomeu, notari, ciutadà de Barcelona, 38, 47.
- Costa, Bernat, mercader, ciutadà de Barcelona, 65.
- Costa, Jaume, mercer, ciutadà de Barcelona, 51.
- Costeges, Bernat, causídic, ciutadà de Barcelona, 32.
- Cudina, Antoni, fra, de l'Orde dels Predicadors, conventual de Barcelona, 29.
- Dalmau, Joan, notari, ciutadà de Barcelona, 8.
- Darderic, Pere, boter, ciutadà de Barcelona, 107.
- Desiderada, vídua d'Antoni Mura, ciutadà de Barcelona, 61.
- Deslor, Galceran, cavaller, domiciliat a Barcelona, 82.
- Diona, Jaume, ciutadà de Barcelona, 35, 44.
- Domènec, Rafael, buidador, ciutadà de Barcelona, 117.
- Durango, Martí, de la casa de la Infanta, 2.
- Duran, Jaume, paraire de draps de llana, ciutadà de Barcelona, 46/bis.
- Elfa de Cardona, vídua d'Hug de Cardona, noble, senyor de la baronia de Bellpuig i d'Anglesola, principat de Catalunya, 109.
- Elionor, monja del monestir de Valldonzella de la ciutat de Barcelona, 63.
- Elionor, muller de Joan de Corbera, donzell, domiciliat a Barcelona, 84.
- Elionor, neboda d'Angelina vídua de Guillem de Sant Climent, cavaller, 72.
- Elionor, vídua de Gabriel de Forest, notari, ciutadà de Barcelona, 26.
- Elisabet, muller de Gabriel Homedes, mercader, ciutadà de Barcelona, filla d'Antoni Rovira, ciutadà de Barcelona, 95.
- Elisabet, muller de Narcís Solà, cirurgià i batxiller en medicina, ciutadà de Barcelona, filla de Joan Llobera, coraler, ciutadà de Barcelona, i d'Eulàlia, 106.
- Elisabet, vídua de Galceran Montserrat de Sentmenat, donzell, domiciliat a Barcelona, 45.
- Elisabet, vídua de Marc de Parets, mercader, ciutadà de Barcelona, 118.
- Espanya, Lluís d', macip de ribera, ciutadà de Barcelona, 53.
- Esparraguera, Francesc, peller, ciutadà de Barcelona, 12.
- Estanya, Bartomeu, mercader, ciutadà de Barcelona, 115.
- Estar, monestir cistercenc, diòcesi de Lleida, 91.
- Esteve, Joan, tapiner, ciutadà de Barcelona, 110.
- Estrada, Antoni, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 79, 99.
- Eufrasina, monja del monestir de Sant Pere de les Puel·les de la ciutat de Barcelona, filla d'Antoni Mura, ciutadà de Barcelona, 61.
- Eufrasina, muller de Bernat Terré, cavaller, domiciliat a Barcelona, 51.
- Eufrasina, segona muller de Joan des Pujol, notari, ciutadà de Barcelona, germana de Macià Just, mercader, ciutadà de Barcelona, 37.
- Eulàlia, filla de Pere Esteve Jordà, notari, ciutadà de Barcelona, 49.
- Eulàlia, muller d'Alzeas Arant, ciutadà de Barcelona, 6.
- Eulàlia, muller de Joan Gener, donzell, domiciliat a Barcelona, 15.
- Eulàlia, vídua de Bernat Gibert, sastre, ciutadà de Barcelona, 24.
- Fàbregues, Joan, prevere de Barcelona, 52.
- Fabrer, Pere, frare del monestir de Sant Jeroni de la Murta, diòcesi de Barcelona, 63/bis.
- Faió, lloc del regne d'Aragó, 91.
- Ferran, Jaume, estudiant d'arts de Barcelona, 60/bis.
- Ferran, Joan, peller, ciutadà de Barcelona, 12.
- Ferrer, Francesc, ciutadà de Barcelona, 58, 59.

- Ferrer, Francesc, notari, ciutadà de Barcelona, 6.
- Ferrer, Guillem, mercader, ciutadà de Barcelona, 67.
- Ferrer, Joan Ramon, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, 83.
- Ferrer, Joan, llicenciat en decrets, ciutadà de Barcelona, 23.
- Ferrer, Joan, notari, ciutadà de Barcelona, 17.
- Ferrer, Joan, tintorer, ciutadà de Barcelona, 19.
- Ferrer, Macià, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Pi de la ciutat de Barcelona, 106.
- Ferrer, Pere Joan, cavaller, domiciliat a Barcelona, 114.
- Ferrer, Pere, prevere, 103.
- Ferrer, Simó, apotecari, ciutadà de Barcelona, 109.
- Ferriol, Guillem, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, 58.
- Figuerola, Bernat, pare d'Isabel, muller de Jaume Oliver, escrivà del rei, ciutadà de Barcelona, 1.
- Figuerosa, Andreu, mercader, ciutadà de Barcelona, 6.
- Fonollet, Esteve Ponç de, cavaller, domiciliat a Xàtiva, regne de València, germà de Guillem de Fonollet, mercader, ciutadà de Barcelona, 14.
- Fonollet, Esteve Ponç de, ciutadà de Barcelona, fill de Guillem de Fonollet, mercader, ciutadà de Barcelona, 14.
- Fonollet, Guillem de, mercader, ciutadà de Barcelona, 14.
- Font de Borrell, Joan, canonge de la Seu de Barcelona, 82.
- Font, Benet, sastre, ciutadà de Barcelona, 79.
- Foquet, Joan, escriptur, habitant de Barcelona, 82.
- Forest, Gabriel de, notari, ciutadà de Barcelona, 26.
- Formós, alias de Bartomeu Miralles, ciutadà de Barcelona, 66.
- Formós, Bartomeu, fill de Bartomeu Miralles, 31.
- Fort, Pere, mercader, ciutadà de Barcelona, 17.
- Franc, Joan, notari, ciutadà de Barcelona, 45.
- Francina, filla de Jaume Oliver, escrivà del rei, ciutadà de Barcelona, 1.
- Francina, vídua de Bartomeu Trilló, mercader, ciutadà de Barcelona, 50.
- Franquesa, Miquel, notari, ciutadà de Barcelona, 98.
- Frisa, Ambrós de, cuiner, ciutadà de Barcelona, 111.
- Gallard, En, patró de nau, ciutadà de Barcelona, 95.
- Garcia, Didac, notari i escrivà del rei, ciutadà de Barcelona, 30.
- Garcia, Joan, estudiant d'arts, habitant de Barcelona, 19.
- Garriga, Guillem, balancer, ciutadà de Barcelona, 37, 57.
- Garriga, Pere sa, arquebisbe de Tarragona, 3.
- Garriga, Rafael, fill de Guillem Garriga, balancer, ciutadà de Barcelona, 57.
- Garrofer, carrer de la ciutat de Barcelona, 30.
- Gavarró, Joan, mercader, ciutadà de Barcelona, 40.
- Gavarró, Pere Ramon, llibreter, ciutadà de Barcelona, 107.
- Geltrú, Joan de la, cavaller, domiciliat a Barcelona, 67, 74, 78, 86.
- Gener, Jaume, fill de Joan Gener, donzell, domiciliat a Barcelona, 15; cavaller, 55.
- Gener, Joan, donzell, domiciliat a Barcelona, 15.
- Germà, Pere, porter del rei, ciutadà de Barcelona, 112.
- Gibert, Bernat, sastre, ciutadà de Barcelona, 24.
- Gilbert, Francesc, de la parròquia de Santa Coloma de Gramanet, 37.
- Gilbert, Lluís, mercader, ciutadà de Barcelona, 59.
- Gili, Bernat, batlle de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, 101.
- Gili, Gabriel, agricultor, ciutadà de Barcelona, 108.
- Girbau, Ramon, courer, ciutadà de Barcelona, 19.
- Gircós, Pere Joan, mercader, notari, ciutadà de Barcelona, fill de Pere Gircós, mercader, ciutadà de Barcelona, 27.
- Gircós, Pere, mercader, ciutadà de Barcelona, 27.
- Girona, diòcesi, seu, 1, 3, 21.
- Gomir, Bernat, prevere de Barcelona, 21.
- Gonsau, Rodrigo, nunci de la cúria de l'oficialat de Barcelona, 5.
- Gràcia, muller de Pere Miquel Carbonell, notari, ciutadà de Barcelona, 75.

- Granollacs, Bernat de, mestre en arts i medicina, ciutadà de Barcelona, 34.
- Grau, Francesc sa, botiguer, ciutadà de Barcelona, 12.
- Grau, Miquel sa, mercader, ciutadà de Barcelona, 48.
- Gualbes, Ferrer de, ciutadà de Barcelona, 10.
- Gualbes, Nicolau de, fill de Ferrer de Gualbes, ciutadà de Barcelona, 10.
- Guilana, Salvador, barber, ciutadà de Barcelona, 46.
- Guillemet, Jaume, corredor públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 32.
- Homedes, Gabriel, mercader, ciutadà de Barcelona, 95.
- Horts, carrer de la ciutat de Barcelona, 29.
- Isabel, filla de Silvestre Benet Compte, peller, ciutadà de Barcelona, fill de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Isabel, muller de Bernat Figuerola, 1.
- Isabel, muller de Jaume Olver, escrivà del rei, ciutadà de Barcelona, 1.
- Isabel, muller Guillem de Cabanelles, mercader, ciutadà de Barcelona, 11.
- Isabel, muller Guillem de Fonollet, mercader, ciutadà de Barcelona, 14.
- Isabel, primera muller de Joan des Pujol, notari, ciutadà de Barcelona, 37.
- Isabel, vídua de Silvestre Benet Compte, peller, ciutadà de Barcelona, fill de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Isern, Bernat, mercader del pes reial, ciutadà de Barcelona, 28.
- Isern, Rafael, fill de Bernat Isern, mercader del pes reial, ciutadà de Barcelona, 28.
- Jaume, Guillem, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, 48, 52.
- Joan, Antoni Benet, escriptent, habitant de Barcelona, 99, 104, 117.
- Joan, Antoni, escriptent, habitant de Barcelona, 84.
- Joan, Bernat, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 68.
- Joan, Marc, escrivà jurat sota Tomàs de Bellmunt, notari, ciutadà de Barcelona, 2.
- Joana, muller d'Arnau Bestida, ciutadà de Barcelona, 90.
- Joana, muller de Bartomeu Traginer, ciutadà de Barcelona, 80/bis.
- Joana, muller de Bernat Martí, sastre, ciutadà de Barcelona, 108.
- Joana, muller de Jeroni Borrell, mercader, ciutadà de Barcelona, 53.
- Joana, vídua de Bernat Costa, mercader, ciutadà de Barcelona, 65.
- Joana, vídua de Bernat de Montpalau, cavaller, domiciliat a Barcelona, 29.
- Joana, vídua de Francesc Formós, de l'ofici del mestre racional de la cúria del rei, ciutadà de Barcelona, 31, 66.
- Jorba, Lluís, notari, ciutadà de Barcelona, 70, 94.
- Jordà, Francesc, fill de Pere Esteve Jordà, notari, ciutadà de Barcelona, 49.
- Jordà, Guillem, llicenciat en decrets, ciutadà de Barcelona, 49.
- Jordà, Guillem, notari, ciutadà de Barcelona, 62.
- Jordà, Lluís, fill de Pere Esteve Jordà, notari, ciutadà de Barcelona, 49.
- Jordà, Pere Esteve, notari, ciutadà de Barcelona, 49.
- Jordà, Pere Joan, fill de Pere Esteve Jordà, notari, ciutadà de Barcelona, 49.
- Juliana, esclava de Bartomeu Costa, notari, ciutadà de Barcelona, russa, de 24 anys, 47.
- Junyent, Francesc de, mercader, ciutadà de Barcelona, 71.
- Junyent, Joan Berenguer de, 112.
- Junyent, Joan, draper, ciutadà de Barcelona, 6.
- Junyent, Joan, mercader, ciutadà de Barcelona, 64.
- Just, Macià, mercader, ciutadà de Barcelona, 37.
- Lledó, [...], corredor de llibres, ciutadà de Barcelona, 77.
- Lledó, Bernat, prevere de Barcelona, 10.
- Lledó, carrer de la ciutat de Barcelona, 15.
- Lledó, Guillem Pere, llicenciat en lleis, ciutadà de Barcelona, 23.
- Lledó, Melcior, mercader, ciutadà de Barcelona, 97.
- Lleida, ciutat, 14.
- Llobera, Joan, coraler, ciutadà de Barcelona, 106.
- Llobera, Joan, mercader, ciutadà de Barcelona, 6.
- Llobet, Bernat, ciutadà de Barcelona, 118.

- Llobets, Hug de, canonge de la Seu de Barcelona, 69.
- Llobregat, territori, 94.
- Llopis, Joan, oriünd del regne de Castella, 48.
- Llor, Joan de, mestre en medecina, habitant de Banyoles, 3.
- Llull, Lluís, jurista, ciutadà de Barcelona, 113.
- Loral, Franc, prevere de Barcelona, 10.
- Maçana, Francesc, escriptent, habitant de Barcelona, 2.
- Maçanet, Bartomeu Agustí de, ciutadà de Barcelona, 73.
- Maçanet, Joan de, ciutadà de Barcelona, 82.
- Maciana, filla de Silvestre Benet Compte, peller, ciutadà de Barcelona, fill de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Malet, Francesc, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, 81, 89.
- Malla, Andreu d', 108.
- Malla, Felip de, fill d'Andreu de Malla, 108.
- Malla, Francesc de, canonge de la Seu de Barcelona, 82.
- Mallorca, ciutat, diòcesi, 13, 108.
- Mar, carrer de la ciutat de Barcelona, 40, 71.
- Marcell, Francesc, alias Camporells, donzell, domiciliat a Barcelona, 100.
- Marell, Antoni, ciutadà de Barcelona, 115.
- Margarida, filla de Silvestre Benet Compte, peller, ciutadà de Barcelona, fill de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Margarida, muller d'un notari del lloc de Corçà, diòcesi de Girona, 1.
- Margarida, primer muller de Bernat Marquilles, apotecari, ciutadà de Barcelona, després muller de Jaume Vilar, notari, ciutadà de Barcelona, 88.
- Margarida, reina, 98.
- Margarida, vídua de Lluís Caselles, mercader, ciutadà de Barcelona, 48.
- Marí, Cristòfol, de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, 108.
- Marí, Joan, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, 82, 108.
- Marimon, Bernat de, ciutadà de Barcelona, 103.
- Marimon, Guerau de, clergue, fill de Bernat de Marimon, ciutadà de Barcelona, i de Beatriu, 103.
- Mariner, Guillem, prevere del capítol de la Seu de Girona, 3.
- Mariscot, Gaspar, 84.
- Marquilles, Bernat, apotecari, ciutadà de Barcelona, 88.
- Marquèsia, Beatriu, v. Beatriu Marquèsia.
- Martí, Bernat, fill de Bernat Martí, sastre, ciutadà de Barcelona, 108.
- Martí, Bernat, sastre, ciutadà de Barcelona, 108.
- Martí, Gaspar, paraire, ciutadà de Barcelona, 102.
- Martí, Joan, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, 51.
- Martí, Joan, escriptent, habitant de Barcelona, 59.
- Martí, Joan, fra, del convent de l'orde de Santa Maria de la Mercè del Captius de la ciutat de Barcelona, 21.
- Martí, Pere, prevere, rector de l'església de Santa Perpètua de la Mogoda, 44, 62.
- Martina, filla de Silvestre Benet Compte, peller, ciutadà de Barcelona, fill de Simó Compte, peller, ciutadà de Barcelona, 98.
- Martinis, Joan, escuder, habitant de Barcelona, 31.
- Martorell, Bernat, pintor, ciutadà de Barcelona, 28.
- Marull, Bernat, coraler, ciutadà de Barcelona, 104.
- Mas, Antoni, especier, ciutadà de Barcelona, fill d'Antoni Mas, patró de barca, ciutadà de Barcelona, 34.
- Mas, Antoni, patró de barca, ciutadà de Barcelona, 34.
- Mas, Pere, notari, ciutadà de Barcelona, 107.
- Mascaró, [..], llibreter, ciutadà de Barcelona, 32.
- Masdeu, Antoni, 49.
- Massanet, Berenguer, mercader, ciutadà de Barcelona, 8.
- Massanet, Pau, fill de Berenguer Massanet, mercader, ciutadà de Barcelona, 8.
- Masseu, Antoni, mestre de sonar guitarra, habitant de Barcelona, 16.
- Mates, Joan, notari, ciutadà de Barcelona, 70.
- Matoses, Simó Bernat, prevere de Barcelona, 108.
- Menorca, illa, 109.
- Mequinensa, lloc del regne d'Aragó, 91.
- Metge, Pere, 31.
- Miquel, Antoni, notari, ciutadà de Barcelona, 62.

- Mir, Lluís Carles, escriptor, habitant de Barcelona, 93; notari, ciutadà de Barcelona, 112.
- Miralles, Bartomeu, alias Formós, ciutadà de Barcelona, 31, 66.
- Mirepoix, diòcesi, regne de França, 3.
- Miró, Bernat, corredor públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 117.
- Miró, Simó, cavaller, domiciliat a Barcelona, 2.
- Miró, Simó, escriptor, habitant de Barcelona, 13.
- Moles, Francesc, notari, ciutadà de Barcelona, 32.
- Mollà, Antoni, fra, de l'Orde dels Predicadors, conventual de Barcelona, 28.
- Montagut, Climent, notari, ciutadà de Barcelona, 76, 80/bis.
- Montagut, Joan, notari, ciutadà de Barcelona, 51.
- Montcada, Eufrasina, muller de Mateu de Montcada, noble, filla de Guillem Ramon de Montcada i Margarida de Ribelles, 91.
- Montcada, Guillem Ramon de, noble, 91.
- Montcada, Mateu de, noble, 91.
- Montpalau, Bernat de, cavaller, domiciliat a Barcelona, 29.
- Mora, Rafael, notari, ciutadà de Barcelona, 17.
- Morell, Joan, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 90, 94.
- Munt, Jaume, mercader, ciutadà de Barcelona, 30.
- Muntada, Arnau Guillem sa, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, 106.
- Muntells s. Muntell, Simó, peller, ciutadà de Barcelona, 7, 13.
- Mura, Antoni de, ciutadà de Barcelona, 61.
- Nadal, Bernat, notari, ciutadà de Barcelona, 11.
- Nadal, Joan, notari, ciutadà de Barcelona, 14.
- Nàpols, ciutat, 95.
- Natzaret, carrer de la ciutat de Barcelona, 22.
- Navarra, regne, 16.
- Navarro, Joan, notari, ciutadà de Barcelona, 111.
- Navarro, Manuel, llicenciat en lleis, rector de la capella de Bernat Marcús de la ciutat de Barcelona, 14.
- Navel, Aloït, mercader, ciutadà de Barcelona, 54.
- Negre, Bernat, prevere, rector de l'església de Santa Maria de Palau-solità, 44, 62.
- Noguers, Jaume, corredor, ciutadà de Barcelona, 80/bis.
- Novella, Francesc, mercader, ciutadà de Barcelona, 6.
- Oliva, vídua d'Antoni Pegunter, mercader, ciutadà de Barcelona, 116.
- Oliver, Francesc, de la vila de Sant Gervasi de Cassoles, 104.
- Oliver, Jaume, escriptor del rei, ciutadà de Barcelona, 1.
- Oliver, Manuel, mercader, ciutadà de Barcelona, 68.
- Oliver, Pere, agricultor, de la parròquia de Santa Eulàlia d'Hospitalers, 85.
- Oló, Francesc Benet, batxiller en ambdós drets, ciutadà de Barcelona, 47.
- Orgua, Nicolau de l', moliner, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, 101.
- Ortoneda, Jaume, prevere de la vila de Solsona, 46/bis.
- Palència, Ferran, 32.
- Palerm, ciutat de Sicília, 95.
- Palomeres, Antoni, notari, ciutadà de Barcelona, 109.
- Parelló, Joan, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, 48; corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 53.
- Parets, Marc de, mercader, ciutadà de Barcelona, 118.
- Pascasi, Pere, notari, ciutadà de Barcelona, 76.
- Pasquala, muller de fill d'Antoni Mas, patró de barca, ciutadà de Barcelona, 34.
- Pastor, Joan, escriptor, habitant de Barcelona, 92.
- Pegunter, Antoni, mercader, ciutadà de Barcelona, 116.
- Pera, Bernat sa, revenedor, ciutadà de Barcelona, 112, 117.
- Perelló, Bernat, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, 68.
- Pèriç, Joan, mercader, ciutadà de Barcelona, 59.
- Perpinyà, vila, 9, 14, 22, 26, 28, 30, 31, 42, 56, 60/bis, 73, 98, 116.
- Petge, Bernat, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, 8.

- Pi, Bernat, notari, ciutadà de Barcelona, 28, 43.
- Piera, vila, diòcesi de Barcelona, 7, 8, 12.
- Pila, Antoni Jaume sa, ciutadà de Barcelona, 72, 102.
- Pila, Bernat sa, 72.
- Pila, Joan Benet sa, 72.
- Pla, Francesc des, llibreter, ciutadà de Barcelona, 32.
- Pla, Francesc, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, 41.
- Pla, Joan de, argenter, ciutadà de Barcelona, 57.
- Plana, Isabel sa, 115.
- Planes, Pere, escriptent, habitant de Barcelona, 7.
- Planya, Guillem Arnau, de la diòcesi de Mirepoix, regne de França, domèstic del cardenal de Tolosa, 3.
- Poal, Antoni, mercader, ciutadà de Barcelona, 30.
- Ponç, Guillem, notari, 1
- Pont Nou, alias del carrer d'Avinyó de la ciutat de Barcelona, 26.
- Pont, Andreu de, escriptà jurat sota Tomàs de Bellmunt, notari, ciutadà de Barcelona, 2.
- Porta, Joan de la, venedor de llibres, ciutadà de Barcelona, 2.
- Postes, [...], corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 85.
- Prat, molí situat a al parròquia de Sant Esteve de Ripollet, 101.
- Prats, Gabriel, llibreter, ciutadà de Barcelona, 94.
- Predicadors, orde, 3, 28, 38.
- Pujades, Guillem Pere, fill de Pere Pau Pujades, notari, ciutadà de Barcelona, 60/bis.
- Pujades, Guillem, canviador, ciutadà de Barcelona, 85, 110.
- Pujades, Pere Pau, notari, ciutadà de Barcelona, 14, 55, 60/bis.
- Pujades, Pere, ciutadà de Barcelona, 61.
- Pujades, Ramon, mercader, ciutadà de Barcelona, 80.
- Pujol, Bernat, paraire de draps de llana, ciutadà de Barcelona, 50.
- Pujol, Ferrer de, canonge de la Seu de Barcelona, vicari de Francesc de Blanes, bisbe de Barcelona, 3.
- Pujol, Joan de, mercader, ciutadà de Barcelona, 61.
- Pujol, Joan des, notari, ciutadà de Barcelona, 37.
- Pujol, Rafael, corredor d'orella, ciutadà de Barcelona, 49.
- Querol, Pere, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 40.
- Quintana, Pere, estudiant d'arts, habitant de Barcelona, 74, 78.
- Rabat, Pere, cardenal de Tolosa, 3.
- Rafart, Antic, fill de de Joan Raffart, moliner de draps de llana, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, 101.
- Rafart, Joan, alias Aymar, moliner de draps de llana, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, vila, diòcesi de Barcelona, 101.
- Raga, Garcia de la, batxiller en decretes, ciutadà de Barcelona, 2.
- Rajadell, Tomàs de, ciutadà de Barcelona, 14.
- Rearet, Pere, paraire, ciutadà de Barcelona, 101.
- Recall, Llop, eremita, oriünd del regne de Castella, 19.
- Regomir, carrer de la ciutat de Barcelona, 30.
- Requesens, Bartomeu, notari, ciutadà de Barcelona, 82.
- Rei, plaça de la ciutat de Barcelona, 112.
- Riba, Martí de la, donzell, domiciliat a Barcelona, 94.
- Ribelles, Margarida de, muller de Guillem Ramon de Montcada, noble, 91.
- Ribera, Bernat, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Pi de la ciutat de Barcelona, 43.
- Riera, Miquel, notari, ciutadà de Barcelona, 79.
- Ripoll, Pere, llibreter, ciutadà de Barcelona, 80/bis, 83.
- Rius, Benet, escriptent, habitant de Barcelona, 94.
- Robinell, Antoni, mercader, ciutadà de Barcelona, 111.
- Robinell, Joan, mercader, ciutadà de Barcelona, 111.
- Rocafort, Joan, sabater, ciutadà de Barcelona, 46.
- Rocavert, Gabriel, agricultor, ciutadà de Barcelona, 32.
- Roda, Joan de, mercader, ciutadà de Saragossa, regne d'Aragó, 36.

- Roda, Miquel de, mercader, ciutadà de Barcelona, 36.
- Roig, Bartomeu, barber, de la vila de Sant Feliu de Guíxols, 96.
- Roig, Joan, escriptor, habitant de Barcelona, 58.
- Roma, Jaume, mercader, ciutadà de Barcelona, 21.
- Romeu, Pere, tintorer, ciutadà de Barcelona, 19.
- Ros, Francesc, escuder, habitant de Barcelona, 83.
- Ros, Jaume, ciutadà de Barcelona, 55.
- Ros, Joan, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, 77.
- Rosenbach, Joan, mestre de llibres d'estampa, ciutadà de Barcelona, 107, 110, 111.
- Rossell, Antoni, apotecari, ciutadà de Barcelona, 109.
- Roure, Guillem, barber, ciutadà de Barcelona, 17.
- Roure, Julià de, notari, ciutadà de Barcelona, 26, 27.
- Roví, Bernardó, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 115.
- Rovira, Antoni, ciutadà de Barcelona, 95.
- Rovira, Bonanat, 25.
- Rovira, Francesc, clergue de Barcelona, 65.
- Rovira, Francesc, notari, ciutadà de Barcelona, 82.
- Rovira, Guillem, prevere, segon beneficiat del presbiterat de Santa Tecla a la Seu de Barcelona, 25.
- Rovira, Joan, teixidor de draps de lli, ciutadà de Barcelona, 25.
- Rovira, Pere, batxiller en decrets, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, 25.
- Roviradec, Salvador, corredor públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 14.
- Rubí, alias de Pere Brién, sastre, ciutadà de Barcelona, 89.
- Rull, Bernat, paraire de draps de llana, ciutadà de Barcelona, 19.
- Sabater, Joan, sastre, ciutadà de Barcelona, 37.
- Sabrà, Pere, batxiller en ambdós drets, ciutadà de Barcelona, 77.
- Sala, Antoni, 85.
- Sala, Pere sa, escriptor del rei, ciutadà de Barcelona, fill de Miquel sa Sala, mercader, ciutadà de Barcelona, 75.
- Sala, Pere, escriptor, habitant de Barcelona, 62.
- Salat, Bernat, mercader, ciutadà de Barcelona, 30.
- Salat, Jaume, agricultor, de la parròquia de Sant Gervasi, 65.
- Salavert, alias de Guillem Bosc, de la parròquia de Santa Maria de Caldes de Malavella, 21.
- Salavert, Antoni, fill d'Antoni Salavert, mercader, ciutadà de Barcelona, 21.
- Salavert, Antoni, mercader, ciutadà de Barcelona, fill de Guillem, Bosc, alias Salavert, de la parròquia de Santa Maria de Caldes de Malavella, 21.
- Sallent, Joan, escriptor del rei, ciutadà de Barcelona, 55.
- Sallent, Joan, notari, escriptor de la cúria de la batllia general, ciutadà de Barcelona, 87.
- Salvat, Antoni, mercader, ciutadà de Barcelona, 111.
- Salvat, Miquel, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 104, 105, 110.
- Sant Climent, Guillem de, cavaller, 72.
- Sant Climent, Pere de, donzell, domiciliat a Barcelona, 114.
- Sant Esteve de Parets, església, parròquia, diòcesi de Barcelona, 5.
- Sant Esteve de Ripollet, parròquia, diòcesi de Barcelona, 101.
- Sant Feliu de Guíxols, vila, diòcesi de Girona, 95.
- Sant Gervasi de Cassoles, parròquia, diòcesi de Barcelona, 104.
- Sant Gervasi, parròquia, diòcesi de Barcelona, 65.
- Sant Iscle de les Feixes, església, parròquia, diòcesi de Barcelona, 5.
- Sant Jaume, plaça de la ciutat de Barcelona, 32.
- Sant Jeroni de la Vall de Betlem, alias de la Murta, monestir, diòcesi de Barcelona, 44, 62, 63, bis, 94.
- Sant Joan de Jerusalem, orde hospitalària de la ciutat de Barcelona, 52.
- Sant Joan, Benet de, prior del monestir de Sant Jeroni de la Vall de Betlem, alias de la Murta, 94.
- Sant Joan, Jaume de, fra, mestre en teologia, de l'Orde de Predicadors, 38.
- Sant Just, parròquia de la ciutat de Barcelona, 63/bis, 113.

- Sant Just, plaça de la ciutat de Barcelona, 15.
- Sant Miquel, capella de l'església parroquial de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, 108.
- Sant Pau del Camp, monestir de la ciutat de Barcelona, 65.
- Sant Pere de les Puel·les, església de la ciutat de Barcelona, 53, 96; monestir, 61.
- Sant Pere de Rubí, parròquia, diòcesi de Barcelona, 81.
- Sant Pere Jussà, carrer de la ciutat de Barcelona, 61.
- Santa Anna, plaça de la ciutat de Barcelona, 30, 87.
- Santa Coloma de Gramanet, parròquia, diòcesi de Barcelona, 37.
- Santa Eulàlia d'Hospitallers, parròquia de la vila de Berga, 85.
- Santa Eulàlia del Camp, monestir de la ciutat de Barcelona, 5.
- Santa Maria d'Escarp, monestir cistercenc, diòcesi de Lleida, 91.
- Santa Maria de Caldes de Malavella, vila, diòcesi de Girona, 21.
- Santa Maria de la Mercè del Captius, orde, 21.
- Santa Maria de Palau-solità, església, diòcesi de Barcelona, 44, 62.
- Santa Maria de Serrateix, monestir, diòcesi d'Urgell, 111.
- Santa Maria del Mar, església de la ciutat de Barcelona, 7, 8, 25, 28, 43, 70, 98, 106.
- Santa Maria del Pi, església de la ciutat de Barcelona, 39, 43, 50, 107.
- Santa Maria, església de la vila de Cervera, 18.
- Santa Perpètua de la Mogoda, església, diòcesi de Barcelona, 44, 61.
- Santa Tecla, capella de la Seu de Barcelona, 25.
- Santes Creus, monestir cistercenc, 3.
- Sanxis, Alfons, mercer, ciutadà de Barcelona, 117.
- Saragossa, ciutat, regne d'Aragó, 36.
- Saragossa, Pere, escriptent, habitant de Barcelona, 103.
- Sastre, Antoni, abaixador, ciutadà de Barcelona, 70.
- Sauleda, Antoni, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, 28.
- Saura, muller de Miquel Vila, de la vila de Piera, 8.
- Savall, Marc, notari, habitant de Caldes de Montbui, 73.
- Seguer, Arnau, fill d'Arnau Seguer, moler, ciutadà de Barcelona, 18.
- Seguer, Arnau, moler, ciutadà de Barcelona, 18.
- Sentmenat, castell, al Vallès, 45.
- Sentmenat, Francesc Armenter de, donzell, domiciliat a Barcelona, 45.
- Sentmenat, Galceran Montserrat de, donzell, domiciliat a Barcelona, 45.
- Sentmenat, Ivany de, cavaller, senyor del castell de Sentmenat, al Vallès, 45.
- Senya, Mateu, notari, regent l'escribania de la cúria de la vegueria de la ciutat de Barcelona, ciutadà de Barcelona, 98.
- Serena, vídua de Miquel d'Alós, ciutadà de Barcelona, 22.
- Seró, Pere, ciutadà de Barcelona, 86.
- Serós, vila del principat de Catalunya, 91.
- Serra, Bartomeu, argenter, ciutadà de Barcelona, 40.
- Serra, Francesc, mercader, ciutadà de Barcelona, 40.
- Serra, Francesc, virater, ciutadà de Barcelona, 28.
- Serra, Joan draper, ciutadà de Barcelona, 40.
- Serra, Pere Joan, ciutadà de Barcelona, 66.
- Serra, Pere, ciutadà de Barcelona, 31.
- Serradell, Antoni, draper, ciutadà de Barcelona, 70.
- Serrió, Gabriel, 29.
- Setantí, Lluís, ciutadà de Barcelona, 55.
- Simó Oller, carrer de la ciutat de Barcelona, 97.
- Sirvent, Bartomeu, jurista, ciutadà de Barcelona, 20.
- Sirvent, Lluís, canonge de la Seu de Barcelona, 68.
- Solà, Benet, corredor d'animals, ciutadà de Barcelona, 106.
- Solà, Narcís, cirurgià i batxiller en medicina, ciutadà de Barcelona, 106.
- Soler, Francesc de, cavaller, 69.
- Soler, Gabriel, afinador, ciutadà de Barcelona, 99.
- Soler, Joan, batxiller en dret canònic, 53.
- Soler, Miquel de, fill de Francesc de Soler, cavaller, 69.
- Soler, Miquel, clergue de Barcelona, 60.
- Solés, Pere, assaonador, ciutadà de Barcelona, 92, 104, 105.
- Solsona, vila, diòcesi d'Urgell, 46/bis, 64.

- Soquet, Guillem, mercader, oriünd de la ciutat de Lleida, habitant de Barcelona, 14.
- Sunyer, Melcior, ciutadà de Barcelona, 99.
- Sunyer, Pere, ciutadà de Barcelona, 99.
- Susanna, vídua de Joan de Pujol, mercader, ciutadà de Barcelona, filla d'Antoni Mura, ciutadà de Barcelona, 61.
- Teresa, vídua de Joan Llopis, oriünd del regne de Castella, 48.
- Terrassa, Pere, mercader, ciutadà de Barcelona, 56.
- Terré, Bernat, cavaller, senyor útil de l'escribania de la cúria de la vegueria de la ciutat de Barcelona, domiciliat a Barcelona, 51, 98.
- Thonsalensis per Tholosanensis, títol cardenalici, 3.
- Tolosa, cardenal de, 3
- Tolosa, Joan, cuiracer, ciutadà de Barcelona, 30.
- Tomassa, vídua de Bartomeu Belloc, sastre, ciutadà de Barcelona, 70.
- Toralles, Francesc, mercader, ciutadà de Barcelona, 14.
- Torrelles, Dalmau, teixidor de vels, ciutadà de Barcelona, 65.
- Torrent, Bartomeu, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, 75, 81.
- Torrent, Francesc de, cavaller, domiciliat a Barcelona, 114.
- Torrent, Jaume, doctor en ambdós drets, regent la cancelleria reial, ciutadà de Barcelona, 114.
- Torrent, Narcís, alias Ximenis, prevere, rector de l'església o parròquia de Sant Pere de Rubí, 81.
- Torrent, Pere, ciutadà de Barcelona, 114.
- Torrent, Pere, forner, ciutadà de Barcelona, 46.
- Torrents, Pere de, ciutadà de Barcelona, 38.
- Torres, Na, vídua, 113.
- Torró, Pere, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 59.
- Torroella, Joan, 92, 105.
- Traginer, Bartomeu, ciutadà de Barcelona, 80/bis.
- Traverset, Pere Guillem, 53.
- Tres Lleis, alias del carrer Codelet de la ciutat de Barcelona, 93.
- Tries, Gabriel, esparoner, ciutadà de Barcelona, 61.
- Ubac, Jaume, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, 1.
- Ullastrell, Pere, de la parròquia de Sant Esteve de Ripollet, 101.
- Urgell, Joan, taverner, ciutadà de Barcelona, 67.
- Úrsula, muller de Pere Torrent, forner, ciutadà de Barcelona, 46.
- València, regne, 14.
- Valldecris, cartoixa, regne de València, 3.
- Vall, Bernat Ramon sa, cavaller, domiciliat a Barcelona, fill de Ramon sa Vall, ciutadà de Barcelona, 55.
- Vall, Bertran Ramon sa, cavaller, domiciliat a Barcelona, 100.
- Vall, Pere de, llicenciat en lleis, ciutadà de Barcelona, 53.
- Vall, Ramon sa, ciutadà de Barcelona, 55.
- Vallcebre, Joan, escriptent, habitant de Barcelona, 5.
- Vallès, territori, 45.
- Vallobar, lloc, regne d'Aragó, 91.
- Valls, Antoni, sabater, ciutadà de Barcelona, 115.
- Valls, Francesc, cirurgià, de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, 82, 108.
- Valls, Joan des, ciutadà de Barcelona, 77.
- Valls, Rafael, fill de de Francesc Valls, cirurgià, i d'Antònia, de la vila de Ciutadella, illa de Menorca, 108.
- Valls, Rafael, fill de Francesc Valls, cirurgià, ciutadà de Barcelona, 82.
- Valls, vila, arquebisbat de Tarragona, 80.
- Vendrell, Berenguer, mercader, ciutadà de Barcelona, 81.
- Vicenç, Jaume, fill de Pere Vicenç, mercader, ciutadà de Barcelona, 9.
- Vicenç, Pere, ciutadà de Barcelona, 118.
- Vicenç, Pere, corredor de felpa públic i jurat de la ciutat de Barcelona, 80.
- Vicenç, Pere, mercader, ciutadà de Barcelona, 9.
- Vicença, muller de Bartomeu Traginer, ciutadà de Barcelona, 80/bis.
- Vidal, Melcior, prevere, domer de l'església de Sant Pere de les Puel·les de la ciutat de Barcelona, 96.
- Vidal, Nicolau, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria de la vila de Cervera, 18.
- Vila, Antoni, de la vila de Piera, germà de Pere Vila, prevere, batxiller en decrets, vicari perpetu de l'església de Santa

- Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, 7, 8, 12.
- Vila, Guillem, teixidor de draps de lli, ciutadà de Barcelona, 29.
- Vila, Joan, fill d'Antoni Vila, de la vila de Piera, 7.
- Vila, Miquel, de la vila de Piera, 7, 8.
- Vila, Pere, prevere, barxiller en decrets, vicari perpetu de l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, fill de Miquel Vila, de la vila de Piera, 7, 8, 12.
- Vilademat, Pere de, ciutadà de Barcelona, 61.
- Vilagenís, Joan de, mercader, ciutadà de Barcelona, 46/bis.
- Vilar, Climent, escriptent, habitant de Barcelona, 47.
- Vilar, Jaume, notari, ciutadà de Barcelona, 88.
- Vilardell, Pere, barber, de la vila de Sant Feliu de Guíxols, 95.
- Vilella, Joan, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, 8.
- Vinyamata, Francesc de, prevere, beneficiat a l'església de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, 43.
- Vinyes, Antoni, notari públic de la ciutat de Barcelona, 63/bis.
- Violant de Bar, reina, 35.
- Violant, muller de Bartomeu Costa, notari, ciutadà de Barcelona, 47.
- Violant, muller de Pere de Vilademat, ciutadà de Barcelona, filla d'Antoni Mura, ciutadà de Barcelona, 61.
- Violant, vídua d'Antoni Coll, mercader, ciutadà de Barcelona, 93.
- Violant, vídua de Francesc de Torrent, cavaller, domiciliat a Barcelona, 114.
- Xarrell, Antoni, peller, ciutadà de Barcelona, 2.
- Xàtiva, vila, regne de València, 14.
- Xecard, Joan, escriptent, habitant de Barcelona, 62.
- Ximenis, Alias de Narcís Torrent, prevere, rector de l'església o parròquia de Sant Pere de Rubí, 81.